

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

На правах рукопису
УДК:69.003:338.2:330.3

ДМИТРЕНКО АНТОН АНАТОЛІЙОВИЧ

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність: 051 – Економіка

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис)

Дмитренко А. А.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник Мамонов Костянтин Анатолійович, доктор економічних
наук, професор

Харків – 2024

АНОТАЦІЯ

Дмитренко А. А. Організаційно-економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка. – Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Харків, 2024.

У першому розділі «Теоретико-методичні положення формування організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств» обґрунтовані положення щодо визначення розвитку БП, охарактеризовані напрями формування організаційно-економічного забезпечення розвитку, систематизовані теоретичні положення відносно визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств.

У результаті систематизації теоретико-методичних положень запропоновано авторське визначення розвитку будівельних підприємств. Доведено, що розвиток будівельних підприємств реалізується від формування та реалізації організаційного й економічного забезпечення. Встановлено, що в існуючих наукових дослідженнях відсутні єдині підходи до визначення організаційного забезпечення розвитку підприємств. Визначені напрями та виокремлені особливості формування організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств. Доведено, що це забезпечення характеризується перманентними трансформаційними аспектами управлінської структури, спрямованими на розвиток будівельних підприємств, організаційною культурою, напрямками формування та використання нормативно-правового забезпечення.

Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств має багатоаспектний характер і визначається системою чинників, що формує кількісне підґрунтя для прийняття управлінських рішень на основі застосування теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку суб'єктів господарювання. Доведено, що економічне забезпечення

характеризуються показниками, які визначають фінансово-економічний стан суб'єктів господарювання, рівень стейкхолдерних відносин, формування та застосування стратегії, рівень інвестиційного та інноваційного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності.

Розроблена схема формування організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств, яка складається із інформації про стан зовнішнього середовища, напрями та особливості діяльності БП, організаційного та економічного забезпечення, спрямованого на розробку теоретико-методичного підходу до оцінки розвитку та відповідного організаційно-економічного механізму.

Запропоновано визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств як системи організаційних та економічних елементів взаємодія яких призводить до трансформації організаційної структури, формування нормативно-правового забезпечення, створення та використання організаційної культури, побудови кількісної основи прийняття рішень щодо забезпечення розвитку БП.

У другому розділі «Визначення чинників оцінки розвитку будівельних підприємств» виокремлені чинники економічного й організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Встановлено, що формування багаторівневої системи показників оцінки розвитку будівельних підприємств є важливим елементом побудови кількісної основи прийняття обґрунтованих рішень на основі розробки та реалізації відповідного теоретико-методичного підходу. Визначена необхідність виокремлення чинників, що впливають на розвиток БП і створюють організаційне й економічне забезпечення.

Економічне забезпечення формується шляхом застосування чинників, що характеризують стан та трансформаційні процеси функціонування будівельної сфери. Доведено поглиблення негативних явищ, що відбуваються на будівельних підприємствах. Зокрема, відбувається значне скорочення індексу будівельної продукції, спостерігається зміна структури обсягів

виробленої продукції, де привалювання нового будівництва у 2013 – 2019 рр. трансформується на зростання значення обсягів капітального й поточного ремонтів та реконструкції і технічного переоснащення. Слід вказати, що процеси розвитку будівельної сфери змінюються на стагнацію або, взагалі, падіння основних показників діяльності БП. Поряд з цим, сформовано виробничо-господарський потенціал будівельних підприємств для вирішення складних завдань у сфері будівництва. Визначені соціально-економічні чинники, що впливають на формування економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Виокремлені чинники фінансово-економічного стану забезпечення розвитку досліджених будівельних підприємств: коефіцієнти оборотності витрат, оборотних активів, фондів, рентабельності продаж, поточної ліквідності, фінансової стійкості. Представлена динаміка показників формування та використання виробничо-господарського потенціалу та чинників фінансової результативності визначається як інформаційно-аналітичне забезпечення визначення чинників фінансово-економічного стану забезпечення розвитку будівельних підприємств. Визначені показники фінансово-економічного стану забезпечення розвитку досліджених будівельних підприємств свідчать про їх зниження або неоднозначні тенденції, що вказує на гальмування розвитку суб'єктів господарювання та необхідність розробки заходів забезпечення позитивних тенденцій.

Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств формують чинники, що характеризують взаємодію між зовнішніми і внутрішніми стейкхолдерами.

Запропоновано підхід до здійснення відбору експертів шляхом комбінації методів оцінки якості експертів через призму множини критеріїв із визначеною шкалою їх оцінки. У результаті дослідження здійснено ранжування експертів на основі результатів оцінки із застосуванням методу аналізу ієрархій. Визначена група експертів дозволяє забезпечити певний рівень компетентності при здійсненні оцінки, зокрема стейкхолдерних

чинників розвитку будівельних підприємств. При цьому застосовуються думки 20 експертів.

Застосування методу експертних оцінок для визначення стейкхолдерних чинників розвитку будівельних підприємств характеризується етапами: формування анкети для проведення оцінки; оцінювання стейкхолдерних чинників розвитку БП; визначення вагових коефіцієнтів думки експертів, розрахованих відповідно до рангу; формування результатів статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток будівельних підприємств; оцінка критеріїв достовірності проведених експертних оцінок.

Обґрунтовані інвестиційно-інноваційні чинники розвитку будівельних підприємств. У результаті оцінки визначена активна реалізація напрямів забезпечення взаємодії будівельних підприємств із вітчизняними інвесторами. Поряд з цим, спостерігається гальмування функціонування БП із іноземними інвесторами, що впливає на їх розвиток.

Неоднозначними тенденціями характеризується формування та застосування напрямів здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності у контексті застосування державних й приватних інвестицій, розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії рф, здійснення інноваційних проектів, взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами, взаємодії із іншими стейкхолдерами, впровадження та застосування інновацій БП. Визначені локальні чинники впливають на розвиток будівельних підприємств, формують основу для розробки та застосування багаторівневої системи показників оцінки рівня розвитку й теоретико-методичного підходу.

У системі розвитку будівельних підприємств зростає значення стратегічного забезпечення на всіх суб'єктах господарювання. Причому активно формується та реалізується стратегічне забезпечення на АТ «ХК «Київміськбуд» та АТ «Трест Житлобуд-1». Слід вказати, що на будівельних підприємствах сформовані стратегічні плани розвитку, забезпечується

реалізація стратегічних напрямів, визначені сценарії розвитку, застосовуються інструменти стратегічного забезпечення при наявності структурного підрозділу, що забезпечує стратегічний розвиток БП.

Виокремлені чинники рівня ефективності маркетингової діяльності. У результаті дослідження визначено, що на будівельних підприємствах спостерігається реагування на вплив внутрішнього й зовнішнього маркетингового середовища, відбувається взаємодія із стейкхолдерами щодо реалізації маркетингових напрямів, застосовується маркетинговий інструментарій при наявності в організаційній структурі відповідного підрозділу, який займається комплексом маркетингових питань, розроблена відповідна стратегія та застосовуються напрями реалізації брендової політики. Представлені процеси здійснюються більш активно на АТ «ХК «Київміськбуд» та АТ «Трест Житлобуд-1». Сформовані чинники організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств.

У третьому розділі «Теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств» запропоновано та застосовано підхід, що віддзеркалює результати оцінки розвитку БП, здійснено економіко-математичне моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств.

Запропоновані напрями розробки теоретико-методичного підходу. Побудована багаторівнева система показників оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, яка дозволяє врахувати широке коло чинників, що впливають на розвиток БП, забезпечити моніторинг їх змін на відповідному рівні та формування оцінного середовища прийняття обґрунтованих рішень на будівельних підприємствах.

Визначені посередні темпи розвитку на більшості БП. Економіко-математичне моделювання дозволило встановити причинно-наслідкові зв'язки між системними чинниками та інтегральним показником розвитку БП та сформувані кількісну основу для прогнозування узагальнюючого критерія.

У четвертому розділі «Науково обґрунтовані рекомендації забезпечення

розвитку будівельних підприємств» здійснено прогноз впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку БП, розроблено організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку.

Доведено, що прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств здійснюється на основі врахування тенденцій зростання системних чинників та трансформації інформаційного забезпечення фінансово-економічних показників. Для формування кількісної основи прогнозування змін інтегрального показника застосовуються результати економіко-математичного моделювання і розроблені моделі.

У результаті прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств залежно від зростання системного стейкхолдерного чинника до рівня забезпечення збільшення узагальнюючого чинника по всіх БП виявлена точка зростання (у 2 рази або на 100%). Прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного інвестиційно-інноваційного чинника свідчить про забезпечення збільшення системного чинника на 30%, що призводить до формування тенденцій зростання узагальнюючого чинника на всіх БП. Зростання інтегрального показника розвитку забезпечується на всіх будівельних підприємствах при збільшенні системного чинника рівня стратегічного забезпечення на 20%. Зростання системного чинника рівня ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств на 40% забезпечує збільшення інтегрального показника розвитку на всіх БП.

Встановлено, що зростання інтегрального показника розвитку на всіх будівельних підприємствах забезпечується при збільшенні системного чинника рівня організаційного забезпечення на 40%. У контексті забезпечення розвитку будівельних підприємств необхідно суттєво змінити напрями формування та використання інформації щодо визначення показників фінансово-економічного стану. Причому важливого значення має значне зростання цих показників (більш ніж у 1,5 разів), що дозволить підвищити їх вплив на узагальнюючий чинник розвитку БП ($R = 0,374$).

Встановлено, що для розробки науково обґрунтованих рекомендацій важливого значення мають комплекс заходів збільшення чинників розвитку будівельних підприємств відповідно до точок зростання (стейкхолдерні чинники розвитку, інвестиційно-інноваційні, чинники фінансово-економічного стану, рівня стратегічного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності, організаційного забезпечення).

Розроблено організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку БП, який формується на основі організаційно-економічного забезпечення і є квінтесенцією науково обґрунтованих рекомендацій, що дозволяє створити системне середовище розвитку будівельних підприємств.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

удосконалено:

- категоріальний апарат визначення розвитку будівельних підприємств, яке на відміну від існуючих характеризується постійними змінами у системі формування стратегічних і оперативних напрямів створення й використання всіх видів ресурсів, організаційної структури і виробничо-господарського потенціалу БП, що дозволяє забезпечити ефективність взаємодії стейкхолдерів, маркетингової діяльності, зростання фінансово-економічних, інвестиційно-інноваційних, стратегічних чинників;
- визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств, який формується шляхом застосування організаційно-економічного забезпечення й складається із сукупності елементів, взаємодія яких призводить до формування нормативно-правового забезпечення, створення та використання організаційної культури, побудови кількісного підґрунтя розробки заходів розвитку БП;
- багаторівнева система показників оцінки розвитку будівельних підприємств на основі стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного забезпечення та ефективності маркетингової діяльності й організаційного забезпечення, яка на

відміну від наявних надає можливість розробити підхід до оцінки рівня розвитку, враховуючи напрями та особливості функціонування БП;

- теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, який базується на сукупності методів і моделей, застосування яких дозволяє визначити інтегральний чинник для здійснення економіко-математичного моделювання чинників розвитку й прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

набули подальшого розвитку:

- процеси економіко-математичного моделювання розвитку будівельних підприємств шляхом визначення залежності між інтегральним показником розвитку та системними чинниками на основі застосування методу кореляційно-регресійного аналізу, критеріїв адекватності моделей, що на відміну від наявних дозволяє визначити прогностичні зміни узагальнюючого показника розвитку БП;

- прогнозування інтегрального показника розвитку будівельних підприємств залежно від змін стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного й організаційного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності на основі застосування розроблених економіко-математичних моделей, що на відміну від існуючих дозволило визначити «точки» зростання узагальнюючого показника розвитку БП;

- організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств шляхом застосування організаційно-економічного забезпечення, інструментарію оцінки інтегрального показника розвитку, результатів економіко-математичного моделювання й прогнозування, що на відміну від наявних надає можливість розробити науково обґрунтовані рекомендації забезпечення розвитку БП;

- науково обґрунтовані рекомендації забезпечення розвитку будівельних підприємств, що базуються на кількісних параметрах та заходах забезпечення розвитку через призму визначених «точок» зростання

інтегрального чинника на основі збільшення системних стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного й організаційного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності.

Результати дослідження впроваджені у діяльність будівельних підприємств та інших організацій, у навчальний процес Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Ключові слова: розвиток, будівельні підприємства, будівництво, організаційно-економічне забезпечення, управління, підприємства, організаційно-економічний механізм, чинники розвитку, ефективність, теоретико-методичний підхід, багаторівнева система показників, оцінка, чинники, інтегральний показник, економіко-математичне моделювання, кореляційно-регресійний аналіз, прогнозування, науково обґрунтовані рекомендації, інвестиційна привабливість.

ABSTRACT

Dmytrenko A. A. Organizational and economic support for the development of construction enterprises.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 051 – Economics. – O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, 2024.

In the first section «Theoretical and methodological provisions of the formation of organizational and economic support for the development of construction enterprises» substantiated provisions on the definition of development of the construction enterprise, characterized directions of formation of the organizational-economic support for development, systematized theoretical provisions with regard to the determination of the Organizational and Economic Mechanism for the support of the growth of building enterprises.

As a result of the systematization of theoretical and methodological provisions, the author's definition of development of construction enterprises is proposed as permanent changes. It has been proven that the development of construction enterprises is realized from the formation and implementation of organizational and economic support. It was established that in existing scientific researches there are no single approaches to the definition of organizational support for enterprise development. Defined directions and distinguished features of the formation of organizational support for the development of construction enterprises. It has been proven that this provision is characterized by permanent transformational aspects of the management structure aimed at the development of construction enterprises, organizational culture, directions of formation and use of regulatory and legal provision.

Economic support for the development of construction enterprises is multifaceted and is determined by a system of factors that forms a quantitative basis for management decisions based on the application of theoretical and methodological approach to the

assessment of the level of development of economic entities. It has been proven that economic support is formed based on indicators that characterize the financial and economic state of the enterprises, the level of stakeholders relations, the formation and application of strategy, level of investment and innovation support, the effectiveness of marketing activities.

A scheme for the formation of organizational and economic support for the development of construction enterprises has been developed, which consists of information on the state of the external environment, the directions, and features of the activities of the construction company, the Organizational and Economic Support, aimed at developing a theoretical and methodological approach to the evaluation of development and the appropriate organizational-economic mechanism.

It is proposed to define the organizational and economic mechanism for ensuring the development of construction enterprises as a system of organisational and economical elements whose interaction leads to the transformation of the organisational structure, the formation of regulatory and legal support, the creation and use of organizational culture, the construction of a quantitative basis for decision-making on ensuring development of civil society.

In the second section «Determination of factors of evaluation of development of construction enterprises» factors of economic and organizational support for development of building enterprises are identified.

It was established that the formation of a multi-level system of indicators of evaluation of development of construction enterprises is an important element of the construction of a quantitative basis for making informed decisions based on the development and implementation of the appropriate theoretical and methodological approach. Determined the need to identify factors that affect the development of health care and create organizational and economic support.

Economic support is formed by the application of factors that characterize the state and transformational processes of the functioning of the construction sphere.

Proved deepening of negative phenomena occurring at construction enterprises. There is a significant reduction in the index of construction products, a change in the structure of the volume of produced products, where the overthrow of new construction in 2013–2019 is transformed into an increase in the value of the volumes of capital and current repairs and reconstruction and technical re-equipment. It should be stated that the processes of development of the construction sphere change to stagnation or, in general, the fall of the main indicators of the activity of the plant. Along with this, the production and economic potential of construction enterprises for solving complex tasks in the field of construction has been formed. Determined socio-economic factors influencing the formation of economic support for the development of construction enterprises.

Factors of the financial and economic state of development of the researched construction enterprises are identified: cost turnover rates, operating assets, return on funds, profitability of sales, current liquidity, financial stability. The presented dynamics of the indicators of formation and use of production and economic potential and factors of financial performance is defined as information and analytical support for determining the factors of the financial and economic state of development of construction enterprises. The determined indicators of the financial and economic state of development of the researched construction enterprises indicate their decline or ambiguous trends, indicating the inhibition of the development of economic entities and the need to develop measures to ensure positive trends.

The economic support of the development of construction enterprises is shaped by factors that characterize the interaction between external and internal stakeholders.

The approach to the selection of experts is proposed by combining methods of evaluation of the quality of experts through the prism of a set of criteria with a defined scale of their evaluation. As a result of the study, the experts were ranked based on the results of the evaluation using the method of analysis of hierarchies. A specified group of experts allows to ensure a certain level of competence in the assessment, particularly

stakeholders factors of development of construction enterprises. At the same time, the opinions of 20 experts are applied.

Application of the method of expert assessments to determine stakeholders factors of development of construction enterprises is characterized by stages: formulation of the questionnaire for the evaluation; evaluation of stake holders factors for development of the construction industry; determination of weighing factors of opinion of experts, calculated according to the rank; formation of the results of the statistical processing of expert survey on the impact of stakeholders on the development of building enterprises; assessment of the criteria of credibility of the experts assessments carried out.

Justified investment and innovation factors of development of construction enterprises. As a result of the evaluation, active implementation of the directions of ensuring the interaction of construction enterprises with domestic investors was determined. Along with this, there is a braking of the functioning of CE with foreign investors, which affects their development.

Unambiguous trends are characterized by the formation and application of directions of investment and innovation activities in the context of the application of public and private investments, development and implementation of investment projects as a result of the Russian Federation's aggression, implementing innovative projects, interaction with public institutions on the development and realization of innovative projects by construction enterprises, interactions with other stakeholders, implementation and use of CE innovations. Determined local factors influence the development of construction enterprises, form the basis for the development and application of a multi-level system of indicators of evaluation of the level of development and theoretical-methodical approach.

In the system of development of construction enterprises, the importance of strategic support on all economic entities is increasing. Moreover, strategic support is actively being formed and implemented at JSC «Kyivboshbud» and JSC «Trest

Zhytlobud–1». It should be indicated that strategic development plans are formed at construction enterprises, the implementation of strategic directions is ensured, development scenarios are defined, strategic support tools are applied in the presence of a structural unit that ensures the strategic growth of the plant.

Determined factors of the level of effectiveness of marketing activities. As a result of the study, it was determined that in the construction enterprises there is a response to the influence of the internal and external marketing environment, there is interaction with stakeholders on the implementation of marketing directions, marketing tools are applied in the presence in the organizational structure of a corresponding unit, which deals with a complex of marketing issues, the appropriate strategy is developed and the directions of brand policy implementation are used. The presented processes are carried out more actively at HK «Kyivmysbud» and «Trest Zhytlobud-1». Formed factors of organizational support of development of construction enterprises.

In the third section «Theoretical-methodical approach to the assessment of the level of development of construction enterprises» developed and implemented theoretical and methodological approach to evaluation of the development level of construction, carried out economical-mathematical modeling of the impact of system factors on the integral indicator of building enterprises development.

The proposed directions of the development of the theoretical-methodical approach. The built multi-level system of indicators of the evaluation of the level of development of construction enterprises, which allows to take into account a wide range of factors affecting the development of the construction industry, to ensure monitoring of their changes at the appropriate level and the formation of an evaluative environment for making informed decisions at construction companies.

The result of the evaluation of the integral indicator of development of construction enterprises determined the average level on most of them. Economic and mathematical modeling allowed to establish causal relationships between systemic

factors and the integral indicator of development of CE and to form a quantitative basis for forecasting the generalizing criterion.

In the fourth section «Scientifically based recommendations for ensuring the development of construction enterprises» a forecast of the impact of system factors on the integral indicator of development of the construction enterprise was made, an organizational and economic mechanism was developed to ensure development.

It has been proven that the forecasting of changes in the integral indicator of development of construction enterprises is carried out on the basis of consideration of trends of growth of system factors and transformation of information provision of financial and economic indicators. For the formation of the quantitative basis of forecasting changes of the integral indicator, the results of economic and mathematical modeling and developed models are applied.

As a result of the forecast of changes in the integral indicator of development of construction enterprises, depending on the growth of the systemic stakeholders factor to the level of ensuring the increase of the generalizing factor for all construction projects, a point of growth (in 2 times or by 100%) was detected. The forecast of changes in the integral indicator depending on the growth of the systemic investment and innovation factor indicates the provision of an increase in the systemical factor by 30%, which leads to the formation of trends of the increase of the generalizing factor on all PPs. Growth of the integral development indicator is ensured at all construction enterprises with an increase of the system factor of the level of strategic support by 20%. The increase of the systemic factor of the level of effectiveness of marketing activities of construction enterprises by 40% provides an increase in the integral development indicator on all construction plants.

It was established that the growth of the integral development indicator in all construction enterprises is ensured by increasing the systemic factor of the level of organizational support by 40%. In the context of ensuring the development of construction enterprises, it is necessary to substantially change the directions of

formation and use of information on determining indicators of financial and economic condition. More important is the significant increase of these indicators (more than 1.5 times), which will increase their impact on the generalizing factor of development of CE ($R = 0.374$).

It was established that for the development of scientifically based recommendations of important importance have a set of measures to increase the factors of development of construction enterprises in accordance with the points of growth (stakeholders development factors, investment and innovation, factors of financial and economic condition, level of strategic support, effectiveness of marketing activities, organizational support).

An organizational and economic mechanism for ensuring the development of CE has been developed, which is formed on the basis of organizational and economic support and is the quintessence of scientifically based recommendations, which allows creating a systemic environment for the development of construction enterprises.

The scientific novelty of the obtained results is as follows:

improved:

- the categorical apparatus for determining the development of construction enterprises, which, unlike the existing ones, is determined by constant changes in the system of forming strategic and operational directions for the creation and use of all types of resources, organizational structure and production and economic potential CE, which allows to ensure the effectiveness of the interaction of stakeholders, marketing activities, the growth of financial and economic, investment and innovation, strategic factors;
- definition of the organizational and economic mechanism for ensuring the development of construction enterprises, which is formed through the application of organizational and economic support and consists of a set of elements, the interaction of which leads to the formation of regulatory and legal support, the creation and use of

organizational culture, the construction of a quantitative basis for the development of CE development measures;

- a multi-level system of indicators for assessing the development of construction enterprises based on stakeholder, investment and innovation factors, financial and economic status factors, the level of strategic support and the effectiveness of marketing activities and organizational support, which, unlike the existing ones, provides an opportunity to develop a theoretical and methodological approach to assessing the level of development, taking into account the directions and peculiarities of CE functioning;

- a theoretical-methodical approach to assessing the level of development of construction enterprises, which is based on a set of methods and models, the application of which allows to determine an integral factor for the implementation of economic-mathematical modeling of development factors and making informed management decisions;

acquired further development:

- processes of economic-mathematical modeling of the development of construction enterprises by determining the dependence between the integral indicator of development and system factors based on the application of the method of correlation-regression analysis, criteria of adequacy of models, which, unlike the existing ones, allows to determine forecast changes of the generalized indicator of CE development;

- forecasting of the integral indicator of the development of construction enterprises depending on changes in stakeholder, investment and innovation, factors of the financial and economic state, the level of strategic and organizational support, the effectiveness of marketing activity based on the application of developed economic and mathematical models, which, unlike the existing ones, made it possible to determine «points» growth of the general indicator of CE development;

- an organizational and economic mechanism for ensuring the development of construction enterprises through the use of organizational and economic support, a toolkit for evaluating the integral indicator of development, the results of economic and mathematical modeling and forecasting, which, unlike the existing ones, provides the opportunity to develop scientifically based recommendations for the development of CE;

- scientifically based recommendations for ensuring the development of construction enterprises, based on quantitative parameters and measures for ensuring development through the prism of defined «points» of growth of an integral factor based on the increase of systemic stakeholder, investment and innovation factors, factors of the financial and economic state, the level of strategic and organizational support, efficiency marketing activity.

The methodical and practical recommendations presented in the dissertation work are used in the activities of construction and other organizations, state authorities, in the educational process of O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.

Keywords: development, construction enterprises, construction, organizational and economic support, enterprise, management, organizational and economic mechanism, development factors, efficiency, theoretical and methodological approach, multi-level indicator system, evaluation, indicators, integral indicator, efficiency, economic and mathematical modeling, correlation and regression analysis, forecasting, scientific reasonable recommendations, investment attractiveness.

Список публікацій здобувача:

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Дмитренко А.А. Концептуальні положення щодо визначення розвитку будівельних підприємств // Комунальне господарство міст. 2023. Том 7, випуск 181. С. 2–6. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-7-181-2-6>.

2. Дмитренко А.А. Організаційно-економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств // Наука і техніка сьогодні. 2023. № 11(25). С. 267–273. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-11\(25\)-267-273](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-11(25)-267-273).
3. Дмитренко А.А. Теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. 2023. Том 34 (73). № 3. С. 37–41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/73-3-6>.
4. Дмитренко А.А., Вень МінМін, Мамонов К.А., Грицьков Є.В. Розвиток онлайн освіти для забезпечення функціонування університету // Комунальне господарство міст, 2023, том 5, випуск 179. С. 15–19. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-5-179-15-19>.
5. Дмитренко А.А., Вень МінМін, Грицьков Є.В., Коваленко Л.Б. Дослідження чинників, що впливають на розвиток онлайн освіти // Наука і техніка сьогодні. 2023. № 8(22). С. 64–76. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-8\(22\)-64-76](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-8(22)-64-76).
6. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Науково обґрунтовані рекомендації забезпечення розвитку будівельних підприємств // Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА». 2023. № 9 (77), том 1. С. 68–74. DOI: [10.25313/2520-2294-2023-9-9197](https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-9-9197).
7. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Стан та особливості розвитку будівельних підприємств // Економічний аналіз. 2023. Том 33. № 3. С. 165–170. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.165>.
8. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Сучасний інструментарій забезпечення розвитку будівельних підприємств // Наукові інновації та передові технології. 2023. № 12(26). С. 385–394. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12\(26\)-385-394](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12(26)-385-394).

Праці апробаційного характеру

9. Dmytrenko A. Financial aspects of the development of construction enterprises. MODERN PROBLEMS OF SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY: Proceedings of VI International Scientific and Practical Conference Kyiv, Ukraine 14-16 August 2023. P. 420–422.

10. Дмитренко А.А. Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств. Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень: матеріали VI Міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 4 серпня, 2023 р. С. 14–15.

11. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Коваленко Л.Б. Стан та трансформаційні процеси, що відбуваються у будівельній сфері на сучасному етапі. Unusual methods of development of science and thoughts: The XXVIII International Scientific and Practical Conference «Unusual methods of development of science and thoughts», July 17 – 19, Madrid, Spain. С. 46–48.

12. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Коваленко Л.Б. Особливості розвитку будівельних підприємств. Science and development of methods for solving modern problems: Proceedings of the XXVIII International Scientific and Practical Conference Melbourne, Australia July 18 – 21, 2023. С. 40–41.

13. Dmytrenko Anton, Mamonov Kostiantyn, Kovalenko Liudmyla. Formation of development directions of construction enterprises: organizational aspects. RECENT SCIENTIFIC INVESTIGATION: Proceedings of the 6 th International Scientific and Practical Conference, OSLO, NORWAY July 26-28, 2023. P. 10–11.

14. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Коваленко Л.Б. Управлінські аспекти організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств. Modern aspects of modernization of science: status, problems, development trends: Materials of the

35th International Scientific and Practical Conference August 8, 2023, Istanbul (Turkey). С. 256–259.

15. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Коваленко Л.Б. Організаційна культура у системі розвитку будівельних підприємств. Formation of innovative potential of world science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference, July 28, 2023. Tel Aviv, State of Israel. С. 15–16.

16. Dmytrenko A. Definition of the development of construction enterprises: theoretical provisions. Scientific research in the modern world: Proceedings of X International Scientific and Practical Conference Toronto, Canada 26-28 July 2023. P. 142–144.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	13
1.1 Визначення розвитку будівельних підприємств: теоретичні підходи...	13
1.2 Організаційне забезпечення розвитку будівельних підприємств: теоретичні положення.....	25
1.3 Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств: теоретичні положення.....	29
1.4 Теоретичні підходи до визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств.....	35
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2	
ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	44
2.1 Стан та трансформаційні процеси функціонування будівельної сфери...	44
2.2 Чинники фінансово-економічного стану забезпечення розвитку будівельних підприємств	83
2.3 Стейкхолдерні та інвестиційно-інноваційні чинники розвитку будівельних підприємств.....	93
2.4 Чинники стратегічного забезпечення розвитку та ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств.....	115
2.5 Формування чинників організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств.....	123

2.6 Методи і моделі оцінки рівня розвитку будівельних підприємств: теоретичні аспекти.....	126
Висновки до розділу 2.....	134
РОЗДІЛ 3	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РІВНЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	143
3.1 Розробка теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств.....	143
3.2 Реалізація теоретико-методичного підходу оцінки рівня розвитку будівельних підприємств	161
3.3 Економіко-математичне моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств	170
Висновки до розділу 3.....	179
РОЗДІЛ 4	
НАУКОВО ОБГРУНТОВАНІ РЕКОМЕНАДЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	183
4.1 Прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств	183
4.2 Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств	191
Висновки до розділу 4.....	206
ВИСНОВКИ.....	212
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	216
ДОДАТКИ.....	250

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

БП – будівельні підприємства

ВВП – валовий внутрішній продукт

ВРП – валовий регіональний продукт

МАІ – метод аналізу ієрархій

ОЕЗ – організаційно-економічне забезпечення

РЗ - розвиток

ВСТУП

Актуальність теми. Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці держави, характеризуються накопиченням негативних явищ, пов'язаних зі зниженням валового національного й регіонального продуктів, основних показників діяльності суб'єктів господарювання, впливом наслідків агресії РФ. Визначені процеси поглиблюються на підприємствах будівельної сфери як індикатора, що віддзеркалює економічні тенденції та забезпечує взаємодію із іншими галузями. У таких умовах особливого значення набуває розробка заходів та застосування сучасних інструментів, що забезпечують розвиток будівельних підприємств.

У практиці діяльності БП зростає значення організаційно-економічного забезпечення розвитку, що формується на основі сукупності чинників, оцінка яких дозволяє побудувати кількісну основу прийняття обґрунтованих управлінських рішень для розробки заходів зростання ефективності функціонування будівельних підприємств.

Вирішенням проблемних питань щодо забезпечення функціонування підприємств будівельної сфери займались вчені: А. Асаул, В. Величко, С. Гайдено, Є. Грицьков, О. Карлова, К. Мамонов, О. Маслак, Т. Момот, Д. Пруненко, Д. Овчаренко, О. Павелко, Т. Пушкар, В. Троян та ін.

Теоретико-методичні положення та практичні аспекти відносно забезпечення розвитку підприємств представлені у наукових розробках вчених: У. Андрусів, В. Барнета, В. Василенка, Ф. Вендела, Л. Квасній, Н. Кондратенко, С. Мочерного, Ю. Погорелова, В. Пономаренка, М. Портера, О. Тридіда та ін.

В існуючих наукових розробках сформовані теоретико-методичні положення щодо визначення розвитку підприємств, охарактеризовано інструментарій його забезпечення, враховуючи напрями та особливості

функціонування суб'єктів господарювання, вплив зовнішніх і внутрішніх чинників. Проте, залишаються невирішеними питання забезпечення Р будівельних підприємств на основі формування та використання ОЕЗ. Тому, тема дисертаційної роботи щодо розробки та застосування організаційно-економічного забезпечення розвитку БП є актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрах економіки та маркетингу, підприємництва та бізнес-адміністрування, земельного адміністрування та геоінформаційних систем ХНУМГ імені О. М. Бекетова відповідно до завдань держбюджетних НДР МОН України: Економічний розвиток: макро-, мезо-, мікрорівень. Етап 4: «Актуальні проблеми сталого економічного розвитку» (ДР № 0120U104501), де автором охарактеризовані стан та особливості розвитку будівельних підприємств; Підприємництво та бізнес: організаційні, управлінські та економічні складові. Етап 4: «Інноваційно-орієнтована стратегія конкурентоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності» (ДР № 0120U104696), де здобувачем запропоновані науково обґрунтовані рекомендації забезпечення розвитку будівельних підприємств; Територіальний розвиток використання земель. Етап 3: «Методичні та методологічні принципи забезпечення територіального розвитку використання земель» (ДР № 0120U105347), де автором виокремлені параметри забезпечення ефективності функціонування у системі територіального розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка теоретичних, методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування та використання організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Для досягнення мети поставлені завдання:

- запропонувати визначення РЗ будівельних підприємств;
- охарактеризувати ОЕЗ розвитку БП;

- визначити організаційно-економічний механізм забезпечення будівельних підприємств;
- виокремити чинники, що характеризують стан та тенденції розвитку будівельної сфери;
- визначити чинники, що впливають на розвиток будівельних підприємств та формують організаційно-економічне забезпечення;
- розробити теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку БП;
- здійснити економіко-математичне моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку;
- розробити організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення розвитку БП.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо формування й використання організаційно-економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Теоретичну базу та методичні засади дисертаційної роботи складають загальнонаукові методи: порівняння, узагальнення, систематизації, методики формування нормативно-правового, розробки організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств, системного аналізу.

Для проведення дослідження застосовані спеціальні методи: *теоретичного обґрунтування* – для визначення розвитку БП, характеристики організаційно-економічного забезпечення; *економічного й фінансового аналізу* – для оцінки чинників фінансово-економічного стану будівельних підприємств; *експертного аналізу* – для визначення стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних чинників розвитку БП, оцінки чинників рівня стратегічного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності, організаційного забезпечення; *аналізу ієрархій* – для

визначення вагових коефіцієнтів взаємного впливу системних чинників розвитку; *економіко-математичного моделювання* – для встановлення зв'язків між системними чинниками та інтегральним показником розвитку БП; *структурно-логічного аналізу* – для розробки організаційно-економічного механізму.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

удосконалено:

- категоріальний апарат визначення розвитку будівельних підприємств, яке на відміну від існуючих характеризується постійними змінами у системі формування стратегічних і оперативних напрямів створення й використання всіх видів ресурсів, організаційної структури і виробничо-господарського потенціалу БП, що дозволяє забезпечити ефективність взаємодії стейкхолдерів, маркетингової діяльності, зростання фінансово-економічних, інвестиційно-інноваційних, стратегічних чинників;
- визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств, який формується шляхом застосування організаційно-економічного забезпечення й складається із сукупності елементів, взаємодія яких призводить до формування нормативно-правового забезпечення, створення та використання організаційної культури, побудови кількісного підґрунтя розробки заходів розвитку БП;
- багаторівнева система показників оцінки розвитку будівельних підприємств на основі стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного забезпечення та ефективності маркетингової діяльності й організаційного забезпечення, яка на відміну від наявних надає можливість розробити підхід до оцінки рівня розвитку, враховуючи напрями та особливості функціонування БП;

- теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, який базується на сукупності методів і моделей, застосування яких дозволяє визначити інтегральний чинник для здійснення економіко-математичного моделювання чинників розвитку й прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

набули подальшого розвитку:

- процеси економіко-математичного моделювання розвитку будівельних підприємств шляхом встановлення залежності між інтегральним показником розвитку та системними чинниками на основі застосування методу кореляційно-регресійного аналізу, критеріїв адекватності моделей, що на відміну від наявних дозволяє визначити прогностичні зміни узагальнюючого показника розвитку БП;

- прогнозування інтегрального показника розвитку будівельних підприємств залежно від змін стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного й організаційного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності на основі застосування розроблених економіко-математичних моделей, що на відміну від існуючих дозволило визначити «точки» зростання узагальнюючого показника розвитку БП;

- організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств шляхом застосування організаційно-економічного забезпечення, інструментарію оцінки інтегрального показника розвитку, результатів економіко-математичного моделювання й прогнозування, що на відміну від наявних надає можливість розробити науково обґрунтовані рекомендації забезпечення розвитку БП;

- науково обґрунтовані рекомендації забезпечення розвитку будівельних підприємств, що базуються на кількісних параметрах та заходах

забезпечення розвитку через призму визначених «точок» зростання інтегрального чинника на основі збільшення системних стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного й організаційного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що теоретичні результати і методичні положення відносно застосування результатів економіко-математичного моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств та розробки проектних пропозицій щодо науково обґрунтованих рекомендацій забезпечення розвитку БП застосовуються Міжнародною компанією по проектуванню і управлінню нерухомістю (м. Варна, Болгарія, акт № 3/1 від 20.02.2023 р.).

Теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, організаційно-економічне забезпечення та організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку БП впроваджені у діяльність ПАТ «Південспецатоменергомонтаж» (м. Харків, акт № 21 від 10.10.2023 р.).

Напрями оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, враховуючи особливості їх діяльності та реалізація багаторівневої системи показників, що застосовуються для оцінки розвитку БП, запропоновано використовувати у діяльності ТОВ «ГИС КОНСАЛТИНГ» (м. Харків, акт № 1710/23 від 23.10.2023 р.).

Напрями оцінки розвитку будівельних підприємств, враховуючи вплив чинників та інформаційно-аналітичне забезпечення розвитку БП впроваджені в діяльність ТОВ «Інститут оцінки та судових експертиз» (м. Харків, акт № 18 від 23.10.2023 р.).

Результати дослідження використовуються у навчальному процесі кафедри економіки та маркетингу ХНУМГ імені О. М. Бекетова при викладанні дисциплін

«Економіка розвитку», «Відкриті інновації та цифрова трансформація економіки», «Технологія і організація аналітичної діяльності в економіці», «Інноватика в будівництві», у курсовому та дипломному проектуванні студентів (м. Харків, довідка від 20.09.2023 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною працею, в якій викладено авторські підходи, трактування, висновки та рекомендації щодо формування та використання організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств. Запропоновані заходи зростання стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного й організаційного забезпечення та ефективності маркетингової діяльності задля розробки науково обґрунтованих пропозицій забезпечення розвитку БП. Усі основні положення та результати дисертаційної роботи отримані здобувачем особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися і були позитивно схвалені на міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях: VI Міжнародна науково-практична конференція «Modern problems of science, education and society» (Київ, 2023), VI Міжнародна наукова конференція «Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень» (Дніпро, 2023), XXVIII Міжнародна науково-практична конференція «Unusual methods of development of science and thoughts» (Мадрид, 2023), XXVIII Міжнародна науково-практична конференція Science and development of methods for solving modern problems (Мельбурн, 2023), 35-та Міжнародна науково-практична конференція «Modern aspects of modernization of science: status, problems, development trends» (Стамбул, 2023), V Міжнародна науково-практична конференція «Formation of innovative potential of world science» (Тель Авів, 2023), VI Міжнародна науково-практична конференція «Recent scientific investigation» (Осло, 2023), X Міжнародна науково-практична

конференція «SCIENTIFIC RESEARCH IN THE MODERN WORLD» (Торонто, 2023).

Публікації. Основний зміст дисертації відображено у 16 наукових працях, з них: 8 статей у наукових фахових виданнях України, 8 – у матеріалах конференцій.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел із 263 найменувань на 34 сторінках. Загальний текст дисертації викладено на 335 сторінках, включає 81 таблицю, 14 рисунків, 8 додатків на 86 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Визначення розвитку будівельних підприємств: теоретичні підходи

Будівельні підприємства є ключовими у сучасній економічній системі, що характеризуються відповідними особливостями:

- організаційними, що визначаються формами організації будівельного виробництва;
- технологічні, що мають тривалий цикл виконання будівельних робіт;
- економічні, здійснення планування, бюджетування, веденням бухгалтерського й управлінського обліку [19].

На особливостях діяльності будівельних підприємств у системі економічних відносин наголошується у розробках [116, 131, 189, 190, 198].

Для визначення особливостей функціонування будівельних підприємств характеризуються внутрішні й зовнішні загрози, що визначаються фінансовими, виробничими, інвестиційними, інноваційними, кадровими, інформаційними, маркетинговими, силовими складовими [117].

У результаті дослідження деякі науковці виділяють різні аспекти функціонування будівельної галузі шляхом застосування інструментарію SWOT-аналізу:

- сильні сторони: високий ступінь дотримання договірних зобов'язань; ефективна маркетингова політика; добре вивчений ринок та попит на ринку; ефективна політика ціноутворення; високий рівень інвестиційних можливостей;

– слабкі: низька частка підприємств галузі, які перебувають у державній формі власності; недостатня кількість кваліфікованих кадрів, фахівців та робітників галузі; низька платоспроможність населення; брак коштів та досить висока збитковість підприємств будівельної галузі; невеликий внесок будівельної галузі у формування ВВП України; низька інноваційна активність; неконкурентоспроможна будівельна продукція та неякісно виконані роботи;

– можливості: наявність програми поліпшення якості будівництва; відносно стабільний попит на ринку; збутові можливості; розширення галузі за рахунок об'єктів комерційної нерухомості; розвиток партнерських стейкхолдерних відносин; залучення закордонних інвесторів; зменшення кількості будівель та інженерних споруд незавершеного виробництва;

– загрози: політичні, економічні, фінансові, безпекові, стратегічні, внутрішні та зовнішні [139].

Сучасними тенденціями функціонування будівельних підприємств є застосування інструментарію інформаційних технологій та цифровізації, враховуючи особливості їх діяльності [212].

На фінансових аспектах функціонування будівельних підприємств наголошується у розробках [5, 141]. Для забезпечення фінансування будівельної діяльності враховуються відповідні джерела, нормативно-правове забезпечення, тривалість виробничого процесу. При цьому фінансування будівельних підприємств визначається напрямками та особливостями їх розвитку [202, 220].

Будівельна сфера є складним комплексом, що включає підприємства різних сфер економіки держави [150].

На безпекових особливостях функціонування БП фокусують увагу [113, 143, 145].

Визначені напрями інноваційної діяльності будівельних підприємств, що характеризують відповідні особливості: технологічні; економічні; соціальні; екологічні; інфраструктурні [33, 213].

Виокремлені структурні особливості здійснення бізнес-процесів у будівництві, які характеризуються:

- технікою управління створенням та доведенням до споживачів нової цінності;
- забезпеченням конкурентоспроможності, зіставністю для різних сфер діяльності;
- сприянням підвищенню конкурентоспроможності підприємства;
- організаційно-функціональною роллю;
- спрямованістю бізнес-процесу;
- внеском у створення доданої вартості;
- учасниками бізнес-процесу;
- спрямованістю на створення доданої цінності;
- бізнес-процесами розвитку [211].

Встановлена суттєва зарегульованість та контроль будівельної сфери з боку держави через систему сертифікації, формування технічних умов, ціноутворення, розробки проектної документації, отримання дозвільної документації на ведення робіт.

Визначені напрями, що запропоновано здійснювати державними органами для забезпечення розвитку будівельних підприємств:

- розробка та реалізація проектів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності будівельних підприємств;
- формування та удосконалення інституційного забезпечення будівельної сфери;

– підвищення ефективності системи професійної освіти, сприяння розвитку взаємодії між освітніми і функціональними чинниками; інвестування у розвиток інженерної, транспортної інфраструктури, житлове будівництво; надання податкових пільг відповідно до чинного законодавства; зниження адміністративних бар'єрів [154].

На ефективності використання ресурсів та засобів виробництва для забезпечення розвитку будівельних підприємств наголошують [10]. Слід зазначити, що будівництво суттєво впливає на відновлення житла, яке порушено внаслідок агресивних дій РФ [51].

Відзначено, що знесенню багатоквартирних будинків передують надання власникам чи наймачам житлових та нежитлових приміщень, що розміщені в будинку, за їх вибором інших рівноцінних приміщень, що розташовані у стартовому багатоквартирному будинку чи в маневреному житловому фонді, або компенсація їх вартості у випадках, передбачених розробкою законодавства [51].

За період ведення військових дій пошкоджено або зруйновано близько 45 млн. м² житлового фонду [20]. Для відновлення житла визначено зростання частки використання імпортованих матеріалів у будівництві з 20% до 70-80%, формування доданої вартості, створення додаткових робочих місць, поряд із перевантаженням транскордонних логістичних шляхів, зростанням дефіциту будівельних матеріалів [20]. Слід вказати на удосконалення напрямів нормативно-правового забезпечення у сфері містобудування (Додаток А., табл. А.1), а саме:

- питань, пов'язаних з розробкою проектної документації на будівництво об'єкта та її експертизою;
- зміни та трансформації системи державної реєстрації у сфері містобудування;

- розмежування повноважень органів містобудівного контролю та містобудівного нагляду;
- змінення підходів до державного містобудівного нагляду;
- нормативно-правове забезпечення;
- фінансово-економічне обґрунтування;
- запобігання корупції
- прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту [165];
- мета щодо відновлення житлового фонду;
- характеристика законодавчого забезпечення;
- прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту [187];
- мета щодо запобігання руйнуванню та знищенню нерухомої культурної спадщини;
- стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання;
- фінансово-економічне обґрунтування;
- прогноз соціально-економічних та інших наслідків застосування законодавчого забезпечення [164].

Отже, враховуючи вищезазначене встановлена важливість будівельної сфери для розвитку економіки держави, виявлені особливості функціонування БП в надзвичайних економічних умовах впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, наслідків агресії РФ. Зокрема, визначається тривалість ведення виробничого будівельного процесу, його сезонність, необхідність формування й застосування значних інвестиційних ресурсів, здійснення витрат, забезпечення взаємодії із стейкхолдерами, які мають складну структуру взаємовідносин. Крім того, охарактеризовано нормативно-правове забезпечення, яке впливає на

функціонування будівельних підприємств і виступає однією з основних сфер щодо відновлення житлових і нежитлових об'єктів.

Враховуючи особливості функціонування будівельних підприємств, особливого значення має формування та реалізація напрямів їх розвитку. У цьому контексті виникає необхідність теоретичного обґрунтування щодо формування категоріального апарату визначення РЗ БП.

В існуючих наукових розробках відсутні єдині підходи до визначення розвитку. Зокрема, на стратегічних аспектах визначення розвитку зосереджують у роботах [41, 94, 225].

У деяких наукових дослідженнях розвиток характеризується як категорія, що постійно трансформується залежно від впливу внутрішніх і зовнішніх чинників [37, с. 78]. На можливостях визначення протиріч та впливу на них для забезпечення розвитку зосереджується увага у [152, 240]. Для забезпечення розвитку будівельних підприємств виокремлюються сучасний інструментарій та технології його забезпечення [2, 3, 134, 135, 241, 255].

Функціональний підхід до визначення розвитку реалізовано у розробці [86]. Причому розвиток розглядається як процес, що призводить до позитивних трансформацій на підприємстві.

Визначені ознаки розвитку підприємств: масштаб змін у соціально-економічній системі; якість змін; характеристика об'єкту змін; характер і тренд змін; динаміка змін у соціально-економічній системі підприємств; природа ключового критерію; напрями формування та реалізації корпоративної стратегії; складність змін; характеристика середовища; термін та тривалість змін; рівень стабільності; відкритість; вектор розвитку; обмеженість; впровадження нововведень; рівень контролю змін; можливість адаптування; рівень управління; рівень комплексності змін [16, 40, 48, 122]. Охарактеризовані види розвитку, що враховують різні аспекти забезпечення розвитку [43, 80, 157].

Визначені характеристики Р підприємства, які полягають у:

- досить складний і мають різний ступень невизначеності;
- має інноваційний характер;
- визначенні структурних змін у всіх сферах діяльності підприємства;
- формуванні ресурсних обмежень;
- узгодженості з критеріями розвитку підприємства;
- довгострокових та важкозворотніх наслідках;
- переведенні підприємства з його сучасного стану в бажане чи

прогнозоване майбутнє [35].

Різноаспектність та складність поняття розвитку підприємств через призму ринкових, технічних та організаційних характеристик визначається у розробці [79].

Потенційні можливості розвитку підприємств, де враховуються майновий, виробничий, маркетинговий, фінансовий потенціали, визначаються у розробці [152].

Характеризується економічний підхід до визначення Р підприємства через призму формування напрямів та ознак: виробничих, ресурсних, фінансових, інвестиційних, інноваційних, маркетингових, інформаційно-комунікаційних [108].

Визначається техніко-технологічний розвиток підприємства [81, с. 459], соціальний [235, с. 70], організаційний [108].

У деяких наукових розробках особлива увага приділяється визначенню поняття сталого розвитку як стійких тенденцій позитивних зрушень, що мають довгостроковий характер [25, 44, 45, 92, 157]. При визначенні розвитку характеризуються його параметри через призму сталого Р держави та регіонів (Додаток А, табл. А.2):

- вектори сталого розвитку держави;
- чинники сталого розвитку держави;

- орієнтація та реалізація сталого розвитку;
- пріоритети сталого розвитку держави;
- мета забезпечення сталого розвитку;
- індикатори розвитку;
- індикатори безпеки;
- індикатори відповідальності;
- характеристика сталого розвитку [186];
- наслідки збройної агресії Російської Федерації проти України та тимчасова окупація частини її території;
- показники розвитку [171].

У результаті дослідження визначені інструменти забезпечення розвитку: нормативно-правові, фінансові, економічні, інформаційно-комунікаційні, освітні та просвітницькі [185].

Визначені індикатори Р держави, які пов'язані із валовою внутрішньою продукцією, технологічними та структурними, безпековими, соціальними параметрами, функціональними напрямками, фінансовими і інвестиційними аспектами, стратегічними й тактичними шляхами [185].

Для забезпечення розвитку держави виокремлені конкурентні переваги держави. Охарактеризовані проблемні аспекти розвитку держави, які пов'язані із:

- наслідками збройної агресії Російської Федерації проти України та тимчасовою окупацією частини її території;
- демографічною кризою;
- погіршенням якості людського капіталу;
- невідповідністю інфраструктури сучасним потребам людини та економіки, недосконалістю системи національної стійкості та захисту об'єктів критичної інфраструктури [185].

Визначені напрями та особливості моніторингу забезпечення сталого розвитку держави. При цьому особлива увага приділяється міжнародним аспектам формування напрямів розвитку [185].

Запропоновані напрями формування та реалізації регіональної політики для забезпечення розвитку. Охарактеризовані стратегічні та оперативні аспекти розвитку, які визначаються відповідними основними цілями і завданнями стратегічні та оперативні аспекти розвитку, які визначаються відповідними основними цілями і завданнями [171].

У цьому контексті деякі відомі зарубіжні економісти виокремлюють стратегічні напрями забезпечення розвитку підприємств. При цьому здійснюються довгострокові зміни, що призводять до внутрішніх і зовнішніх трансформацій суб'єктів господарювання.

Розвиток підприємств характеризується як процес, що призводить до якісних змін та трансформацій та на який впливають значна кількість факторів [78, 233].

На розвиток будівельних підприємств суттєво впливають виробничі потужності та можливості [161, 192, 227].

На розвиток будівельних підприємств впливає відповідне нормативно-правове забезпечення будівельної діяльності, характеристика якого представлена в Додатку А, табл. А.3 за напрямами:

- організація нормування у будівництві [167];
- розвиток містобудівної діяльності;
- забезпечення сталого розвитку населених пунктів та екологічної безпеки територій при здійсненні планування і забудови територій;
- державний контроль та відповідальність за порушення містобудівного законодавства [181];

- відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності [168];
- характеристика будівельних підприємств як базових організацій, що забезпечують розвиток будівельної сфери [173];
- розроблення, погодження, затвердження, реєстрації, внесення змін до будівельних норм та визнання їх такими, що втратили чинність [174].

Нормативно-правове забезпечення визначається ознаками, які формують шляхи та особливості функціонування будівельних підприємств, діяльність яких спрямована на їх розвиток. Причому визначаються трансформаційні процеси, поглиблення яких виокремлюють проблемні аспекти розвитку БП, забезпечення взаємодії його структурних елементів.

У результаті характеристики нормативно-правового забезпечення будівельної діяльності у контексті розвитку будівельних підприємств визначені ознаки:

- особливості організації нормування у будівництві;
- формування та реалізація напрямів розвитку містобудівної діяльності;
- формування напрямів сталого розвитку і забудова територій;
- формування державного контролю та відповідальності за порушення містобудівного законодавства;
- визначення відповідальності за правопорушення у сфері містобудівної діяльності;
- характеристика будівельних підприємств як базових організацій, що забезпечують розвиток будівельної сфери;
- будівельні норми.

Систематизуючи теоретичні положення встановлено, що деякі автори фокусують увагу на чинниках розвитку БП:

- розробка та реалізація програми поліпшення якості будівництва;
- стабілізація соціально-політичної ситуації;
- відновлення стабільного попиту на ринку;
- освоєння нових сегментів ринку;
- розширення галузі за рахунок об'єктів комерційної нерухомості;
- партнерські стейкхолдерні відносини;
- кадрова політика;
- формування дієвих інвестиційної стратегії;
- пошук шляхів залучення іноземних інвестицій;
- забезпечення ліквідності коштів;
- управління дебіторською та кредиторською заборгованостями;
- інші чинники [76, 251].

Деякі вчені пов'язують розвиток будівництва із необхідністю вирішення комплексу питань, які характеризуються технологічними, функціональними, ресурсними, безпековими, питаннями власності [203].

Для забезпечення розвитку будівельних підприємств визначаються напрями оновлення та модернізації основних засобів і матеріально-технічної бази [193].

На ефективності забезпечення РЗ БП наголошується у [15].

На управлінських аспектах забезпечення розвитку будівельних підприємств фокусують увагу [32, 100, 124].

На ретроспективних аспектах Р будівництва наголошується у [221]. Розвиток будівельних підприємств визначається через призму стратегічних показників та програми [101, 120, 200]. Формування сучасної системи РЗ БП залежить від чинників їх функціонування [12, 155].

У контексті розвитку будівельних підприємств визначені особливості їх функціонування: довготривалий термін виконання будівельних робіт і стаціонарність будівельного процесу; забезпечення стейкхолдерних зв'язків;

особливості будівельної продукції; залежність будівельного виробництва від гідрологічних, кліматичних і сейсмологічних факторів; необхідність забезпечення безпекових параметрів; значний рівень забезпечення послідовності робіт та зростання їх собівартості; врахування сезонності та ін. [114, 46, 106, 258].

Для формування напрямів розвитку будівельних підприємств особливого значення має трансформація організаційної структури [223].

Для забезпечення РЗ БП особливого значення мають напрями формування та ефективність стейкхолдерних відносин. У цьому контексті слід вказати на розробки [26, 128]. Визначено, що на забезпечення розвитку будівельних підприємств впливає взаємодія стейкхолдерів: замовників будівельної продукції; робітників будівельних підприємств; службовців; топ менеджменту; власників; архітекторів; проектних організацій; підрядників; субпідрядників; фінансових установ; соціальних організацій; зовнішніх і внутрішніх контролюючих органів; державних установ; організацій, що забезпечують інформаційну підтримку; конкурентів; інших підприємств та організацій.

Розвиток БП визначається інвестиційною привабливістю, результативністю діяльності, корпоративною соціальною відповідальністю [30].

Таким чином, у результаті дослідження запропоновано авторське визначення розвитку будівельних підприємств [64, 245] як перманентні зміни, що включають стратегічні та оперативні напрями формування та використання всіх видів ресурсів, організаційної структури, виробничо-господарського потенціалу, спрямованих на зростання ефективності взаємодії стейкхолдерів БП, маркетингової діяльності, зміцнення фінансово-економічного, інвестиційно-інноваційного, стратегічного забезпечення, які створюють системний якісно новий порівняно з минулим стан.

1.2 Організаційне забезпечення розвитку будівельних підприємств: теоретичні положення

Розвиток будівельних підприємств реалізується залежно від формування та реалізації організаційного й економічного забезпечення. В існуючих наукових дослідженнях відсутні єдині підходи до визначення організаційного забезпечення розвитку підприємств. У цьому контексті слід відзначити, що представники функціонального підходу характеризують організаційне забезпечення з позиції реалізації й управління заходами та ресурсами [83, с. 62]. Розвиваючи представлений підхід, у деяких наукових розробках фокусується увага на сукупності методів та засобів, що забезпечують стейкхолдерні відносини [95].

У рамках структурного підходу визначаються положення та інші документи, що визначають організаційну структуру та взаємодію її елементів. Для формування організаційного забезпечення розвитку підприємств виокремлюють функції управління, а саме: планування, організація, лідерство, контроль [95].

Крім того, визначаються інструменти управління

1. За характером впливу: економічні, технологічні, адміністративно-правові, соціально-психологічні.
2. За функціональною спрямованістю: організаційні, координаційні, контролінг, мотивація.
3. За сферою застосування: маркетинг, планування, фінансові [95, с. 73].
4. За ступенем новизни: творчі, діджиталізація [61, с. 34], адаптивні [95, с. 73].
5. За тривалістю дії: довгострокові (стратегічні), середньострокові (тактичні), поточні (оперативні) [95, с. 73].

Організаційне забезпечення розвитку підприємств розглядається через призму змін і трансформацій [6, 156].

Організаційне забезпечення розвитку підприємств характеризується якісними трансформаціями як мети його функціонування. Воно спрямовано на оновлення та удосконалення організаційної структури [227, 249, 254].

Крім того, пов'язано із стратегічними напрямками розвитку підприємств [250].

Організаційне забезпечення розвитку підприємств характеризується формуванням та реалізацією організаційної культури. У цьому аспекті слід відзначити, що організаційна культура характеризується за критеріями: зміст, призначення, функція, чинники, відображення [226, с. 205].

Організаційна культура характеризується у трьох аспектах: внутрішньому та зовнішньому середовищі й сутнісних характеристик підприємства [262, с. 342]. Управлінські аспекти забезпечення змін для формування організаційної культури досягається створенням відповідного середовища [14, с. 250].

Організаційна культура розглядається як функціональна складова взаємодії робітників підприємств, забезпечення їх єдності для зростання ефективності функціонування. У цьому контексті заслуговують на увагу розробки [7].

Важливим аспектом організаційної культури у контексті формування організаційного забезпечення розвитку підприємств є створення середовища, де визначальними чинниками виступають мотиваційні напрями взаємодії колективу, його лідерські параметри. У цьому контексті заслуговує на увагу розробки [42].

Визначаються характеристики організаційної культури, що впливають на формування організаційного забезпечення розвитку підприємств:

- здатність до організаційних змін;
- фокусування на споживачах;

- організаційне навчання;
- стратегічний напрям і наміри;
- цілі й перспективи;
- бачення;
- ключові цінності;
- здатність до консенсусу;
- координація й інтеграція;
- делегування повноважень;
- орієнтація на роботу в команді;
- розвиток здібностей [196].

Організаційне забезпечення розвитку підприємств формується на основі сукупності заходів і засобів, створення умов, які сприяють протіканню економічних процесів, реалізації намічених планів, програм, проектів [109, с. 6].

Слід зазначити, що організаційне забезпечення розвитку підприємств формується на основі процесу управління та особливостей його здійснення [234].

Організаційне забезпечення розвитку підприємств визначається правовою й управлінською складовими, у рамках якого здійснюється відповідна взаємодія. У цьому контексті заслуговує на увагу точка зору [207]. У сучасних умовах створена правова основа функціонування будівельних підприємств, поряд з цим виникаю певні питання щодо визначення їх розвитку, враховуючи особливості трансформаційних умов господарювання. Управлінська складова організаційного забезпечення розвитку характеризується змінами та трансформаціями організаційної структури суб'єктів господарювання. Представниками цього підходу по праву можна вважати [36, 53, 242]. Слід відзначити, що організаційне забезпечення залежить від управління розвитком підприємства, яке реалізується через призму функціональних, організаційних, кількісних, моніторингових чинників і процедур.

Отже, організаційне забезпечення розвитку підприємства визначається змінами, що відбуваються у системі управління і напрямками, які сприяють цим змінам.

Організаційне забезпечення розвитку підприємств характеризуються стратегічними і потенційними можливостями, які реалізуються шляхом здійснення управлінських компетенцій та всіх видів можливостей суб'єктів господарювання.

Крім того, організаційне забезпечення розвитку характеризується правовою складовою, яка складається із законів, постанов та інших законодавчих актів функціонування будівельних підприємств. Представлене забезпечення визначено у Додатку А, табл. А.4, а саме:

- Господарський кодекс України;
- Цивільний кодекс України;
- Закони України «Про державне прогнозування економічного і соціального розвитку»;
- «Про інноваційну діяльність»;
- «Про інвестиційну діяльність»;
- «Про підприємництво»;
- «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»;
- Указ Президента «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Таким чином, у результаті дослідження визначені напрями та виокремлені особливості формування організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств [247]. Встановлено, що це забезпечення характеризується перманентними трансформаційними аспектами управлінської структури,

спрямованими на розвиток будівельних підприємств, організаційною культурою, напрямами формування та використання нормативно-правового забезпечення.

1.3 Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств: теоретичні положення

Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств має багатоаспектний характер і визначається системою чинників, що формує кількісне підґрунтя для прийняття управлінських рішень на основі застосування теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку суб'єктів господарювання.

В існуючих наукових дослідженнях відсутні єдині підходи до визначення економічного забезпечення РЗ БП. Зокрема, для формування економічного забезпечення розвитку характеризуються функціональні напрями із формуванням відповідних показників, які групуються за: напрями та особливістю здійснення господарської діяльності; фінансами підприємств; управлінськими аспектами руху та використання персоналу; видами збутової діяльності [8]. Подібний підхід реалізовано у наукових розробках [60, 146].

У контексті визначення економічного забезпечення розвитку підприємств деякі автори фокусують увагу на фінансовому забезпеченні. Представлене забезпечення складається із: фінансових методів, фінансових важелів, фінансових інструментів, нормативного та інформаційного забезпечення [224, 246].

Фінансове забезпечення діяльності підприємств спрямовано на формування і використання фінансових ресурсів для досягнення цілей і задач діяльності суб'єктів господарювання [88].

Для формування фінансового забезпечення визначаються характеристики, його властивості та особливості: співвідношення власних і залучених джерел; становлення і розвиток податкового адміністрування; формування фінансової стійкості; забезпечення та ефективності використання всіх груп ресурсів; можливості й напрями спрямування ресурсів; відновлення і збільшення заощаджень і накопичення капіталу; формування джерел фінансового забезпечення економічного зростання, методів і форм їх прояву; управління фінансовою стійкістю підприємства; аналіз виробничого потенціалу [144].

При формуванні економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств визначаються стратегічні чинники їх функціонування. Подібні підходи реалізовано у розробках [91, 105].

Розробка економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств визначається маркетинговими чинниками.

Системний підхід щодо формування економічного забезпечення розвитку підприємств полягає у характеристиці його як системи економічних відносин, які виникають у процесі виробництва й реалізації благ (товарів, робіт, послуг) між окремими (самостійними) суб'єктами ринку, між суб'єктами ринку і державою (регіоном), між самою структурою і її трудовим колективом, між власниками капіталу і найманими працівниками з приводу порівняння витрат із доходами, виявлення, розподілу та використання прибутку [121].

У цьому контексті слід вказати на те, що економічне забезпечення розвитку визначаються як система методів, моделей, способів, моделей, інструментів, що впливають господарські відносини та створюють підґрунтя для розвитку підприємств [112]. Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств характеризується постійними трансформаціями та змінами, які потрібно враховувати у системі функціонування суб'єктів господарювання. У цьому контексті слід відзначити розробки [54, 115].

Формування економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств базується на кількісній основі, яка будується системою показників. Побудова системи показників розвитку будівельних показників або її елементів представлено у розробках [93, 107, 129, 145, 252].

Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств пов'язано із особливостями формування та використання інформації щодо його функціонування, повноти та достовірності її формування [103, 104, 263].

Встановлено, що інформація є важливим чинником розвитку суспільства та держави, яка впливає на розвиток підприємств [102]. Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств залежить від формування та використання повної, достовірної інформації для створення кількісного підґрунтя прийняття рішень. У цьому контексті заслуговують на увагу наукові положення, що представлені у розробках [21, 166].

Економічне забезпечення розвитку підприємств формується через призму: важливості інформації для діяльності суб'єктів господарювання; на економічне забезпечення розвитку підприємств залежить від напрямів та особливостей формування та застосування інформації; економічне забезпечення залежить від особливостей ринкових умов; визначено, що державі належить особлива роль у забезпеченні доступності інформації; необхідність розвитку інформаційної сфери для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання [232]. У цьому контексті заслуговують на увагу наукові розробки [103].

Економічне забезпечення розвитку підприємств залежить від особливостей функціонування інформаційної економіки: стосовно сукупності виробничих відносин; відносно парадигми розвитку економіки; відносно концентрації чинників виробництва; по відношенню до виробничого середовища; відносно мотивації праці; відносно економічної політики; стосовно конкурентної стратегії; стосовно технологічного укладу тощо [82, с. 20–21].

Визначені напрями інформатизації, що впливає на формування та використання економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств:

1. Розроблення політики та організаційно-правове забезпечення інформатизації.
2. Формування національної інфраструктури інформатизації.
3. Інформатизація стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони.
4. Інформатизація процесів соціально-економічного розвитку.
5. Інформатизація пріоритетних галузей економіки.
6. Інформатизація фінансової та грошової системи, державного фінансово-економічного контролю.
7. Інформатизація соціальної сфери.
8. Інформатизація в галузі екології та використання природних ресурсів.
9. Інформатизація науки, освіти і культури.
10. Міжнародне співробітництво [180].

Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств формується на основі показників, які характеризують фінансово-економічний стан суб'єктів господарювання, рівень стейкхолдерних відносин, формування та застосування стратегічного, інвестиційного та інноваційного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності [63, 191].

Формування та використання організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств спрямовано на розробку теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку суб'єктів господарювання та побудову організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку [65].

Таким чином, розроблена схема формування та використання ОЕЗ розвитку БП (рис. 1.1).

Рис 1.1 – Схема формування та використання організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств (розроблено автором)

Відповідно до запропонованої схеми визначено, що формування та використання організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств здійснюється на основі інформації про стан зовнішнього

середовища й напрями та особливості їх діяльності. Це дозволяє сформувати інформаційну основу ОЕЗ.

У представленій схемі визначено організаційне забезпечення, яке складається із елементів:

- рівень змін та трансформації управлінської структури будівельних підприємств;
- формування організаційної культури у контексті розвитку;
- рівень забезпечення та застосування нормативно-правового забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Економічне забезпечення розвитку БП формується на основі наступних компонентів:

- показники фінансово-економічного стану будівельних підприємств;
- рівень стейкхолдерних відносин БП;
- рівень стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств;
- показники інвестиційного й інноваційного забезпечення;
- рівень ефективності маркетингової діяльності.

Сформоване організаційне й економічне забезпечення спрямовано на розробку та застосування теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств. Крім того, організаційно-економічне забезпечення створює підґрунтя для побудови організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку БП.

Таким чином, у результаті узагальнення теоретичних положень сформовано організаційно-економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств, що дозволило виокремити його структурні елементи для створення системного середовища розвитку.

1.4 Теоретичні підходи до визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств

Формування та використання організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств спрямовано на побудову відповідного організаційно-економічного механізму. В існуючих наукових розробках відсутні єдині підходи до визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку БП. Зокрема, у деяких наукових розробках організаційно-економічний механізм розглядається з позиції функціонального підходу, де забезпечується взаємодія його елементів [47].

Розділяючи положення функціонального підходу, деякі автори для визначення організаційно-економічного механізму розглядається з позиції забезпечення і зберігання ефективного соціально-економічного стану [9]. На функціональних напрямках та інструментаріях формування й використання організаційно-економічного механізму наголошують [62, 119].

Слід зазначити, що механізм визначається через сукупність організаційних, економічних та інших елементів, що впливають на результативність діяльності підприємств [59, с. 15]. Організаційно-економічний механізм визначається через призму сукупності економічних принципів, методів, функцій, форм, інструментів, важелів, норм і нормативів, корпоративних прав і формуються оптимальні бізнес-процеси із врахуванням умов зовнішнього середовища [17].

Представники функціонального підходу характеризують організаційно-економічний механізм управління будівельних підприємств шляхом застосування комплексу взаємопов'язаних етапів:

- визначення місії й завдань;
- формування інформаційно-аналітичного забезпечення;
- визначення структурних складових забезпечення управління;

- виявлення особливостей процесу управління БП;
- побудова дворівневої системи показників у системі управління будівельних підприємств;
- реалізація підходу до інтегральної оцінки;
- здійснення економіко-математичного моделювання;
- визначення структурних складових інтегрального показника;
- побудова системи стратегічного планування;
- формування процесної моделі;
- розробка сітьового графіку виконання робіт;
- розробка методичних рекомендацій підвищення ефективності управління;
- створення структурно-логічної моделі [188, с. 346–347].

У рамках функціонального підходу виокремлені основні інструменти організаційно-економічного механізму управління маркетинговою діяльністю будівельного підприємства [205].

Розвиваючи положення функціонального підходу, організаційно-економічний механізм реалізації соціальної відповідальності підприємств враховує синергетичний ефект й характеризується сукупністю інструментів для підвищення ефективності управління [219].

Для визначення організаційно-економічного механізму визначаються напрями збільшення ресурсних можливостей більш складних за підприємства економічними системами та гармонізації тенденцій зростання ресурсних потенціалів підприємств [1].

Досліджуючи питання функціонування маркетингової діяльності будівельних підприємств, виокремлені інструменти для забезпечення реалізації організаційно-економічного механізму [204, 206].

На функціональних напрямках формування та реалізації механізму, зокрема корпоративної відповідальності підприємств наголошують [132].

Визначені інструменти, що забезпечують функціонування організаційно-економічного механізму управління будівельних підприємств [27, 28, 127, 239].

Заслужують на увагу теоретичні положення в яких організаційно-економічний механізм розглядається як сукупність структурних складових, а також послідовності відповідних заходів [138]. Подібна точка зору представлена у розробці [13].

Розвиваючи системний підхід, деякі автори фокусують увагу на принципах розробки та реалізації організаційно-економічного механізму: комплексності, інтеграції, самодостатності, активності та гнучкості [238].

Більш того, організаційно-економічний механізм розвитку територій визначається як сукупність усіх можливих практичних заходів, засобів та важелів організаційного й економічного характеру [238].

Системний підхід характеризується формуванням та застосуванням системи, що об'єднує організаційну та економічну складові для забезпечення розвитку підприємств [217].

Організаційно-економічний механізм управління визначається як комплексна система, що складається з системи забезпечення, функціональної та цільової системи, що містять певну сукупність організаційних і економічних важелів [142].

Організаційно-економічний механізм розвитку підприємства представляє собою складну систему, реалізація якої здійснюється на основі застосування сучасних техніки та технологій [118].

У рамках системного підходу організаційно-економічний механізм розглядається як складова господарського механізму, що становить систему організаційних та економічних методів для формування підґрунтя щодо

зростання основних показників та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання [201].

Системний підхід до визначення організаційно-економічного механізму реалізується через призму взаємодії наступних його елементів: організаційних; структурних; технічних; економічних; адміністративних; матеріальних та видів механізмів: організаційних; економічних; структурних; організації управління; технічних; адміністративних; інформаційних [151].

Положення системного підходу до визначення організаційно-економічного механізму управління БП, враховуючи особливості взаємодії із стейкхолдерами, інноваційної та інвестиційної діяльності представлено у розробках [110].

Заслугове на увагу розробки, у яких організаційно-економічний механізм формування та використання корпоративної соціальної відповідальності будівельних підприємств визначається як система соціальних, корпоративних, етичних, нормативно-правових, економічних чинників, взаємодія яких здійснюється на основі застосування методів і моделей, спрямований на формування кількісного підґрунтя прийняття ефективних управлінських рішень для забезпечення розвитку БП [55, 56, 58].

Системний підхід щодо визначення організаційно-економічного механізму формування та реалізації потенціалу Р будівельних підприємств передбачає застосування сукупності взаємопов'язаних напрямів:

1. Визначення стратегічної мети.
2. Проведення аналізу вхідної інформації.
3. Проведення розрахунку інтегрального показника потенціалу розвитку будівельного підприємства та вартості недовикористаного потенціалу підприємства.
4. Визначення меж відхилення планових і фактичних показників діяльності будівельного підприємства для використання при проведенні моніторингу.

5. Застосування підходів для планування реалізації потенціалу розвитку.
6. Реалізація потенціалу розвитку БП.
7. Визначення потенціалу розвитку шляхом оцінки відповідності результатів поставленим стратегічним цілям [222].

Структурний підхід до визначення організаційно-економічного механізму реалізовано у розробці [133]. При цьому виокремлюються організаційні та економічні елементи цього механізму. Зокрема, визначаються і характеризуються мотиви і стимули як структурний елемент організаційно-економічного механізму управління [97, 208]. Заслужують на увагу розробки в яких структурними елементами організаційно-економічного механізму є:

- стейкхолдери;
- принципи;
- важелі і методи;
- структурні підрозділи компаній: органи управління та органи інформаційного забезпечення і захисту, підрозділи, які здійснюють управління [123]. Трансформуючи представлений підхід, визначаються наступні ознаки організаційно-економічного механізму:

- елементний;
- функціональний;
- процесний [159].

На структурних елементах господарського механізму зосереджують увагу, де здійснюється взаємодія між організаційно-економічним, соціальним та правовим механізмами [133, 140, 147]. Розділяючи положення представленого підходу виокремлюються наступні компоненти: ринкова структура організації виробництва, підприємництво, управління, інфраструктура [38, с. 102].

Виділяючи структурні компоненти, деякі науковці фокусують увагу на показниках фінансової стійкості, напрямках та механізмах фінансової діагностики будівельних підприємств [18, 215].

Для визначення організаційно-економічного механізму функціонування будівельних підприємств виокремлюються вартісні показники, де особливого значення мають форми, структури, методи і засоби управління [31].

Характеризуючи організаційно-економічний механізм управління інформаційної безпеки будівельних підприємств, визначені його структурні елементи: спеціальні механізми; організаційно-управлінські; організаційно-правові; економічні; інженерно-технічні; інтеграційні засоби управління [231].

Цільовий підхід передбачає визначення організаційно-економічного механізму через призму отримання найкращого цільового результату (створення найоптимальнішої організаційної структури та формування управлінських зв'язків, організацію ефективного виробничого процесу, розробку стратегічних планів, результативну систему контролю) [218]. Представлений підхід реалізовано у розробках [89, 97].

Таким чином, запропоновано визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств як системи організаційних та економічних елементів взаємодія яких призводить до трансформації організаційної структури, формування нормативно-правового забезпечення, створення та використання організаційної культури, побудови кількісної основи розробки і реалізації заходів забезпечення розвитку БП.

Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств формується на основі організаційно-економічного забезпеченні, теоретико-методичному підході до оцінки розвитку, методах і моделях, що характеризують вплив чинників на рівень розвитку БП.

Висновки до розділу 1

У результаті систематизації теоретико-методичних положень до визначення організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств отримані наступні висновки та пропозиції:

1. Визначена важливість будівельних підприємств для економіки держави й інших сфер функціонування. Виявлені особливості функціонування БП в надзвичайних економічних умовах впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, наслідків агресії РФ.

2. У результаті систематизації теоретико-методичних положень запропоновано авторське визначення розвитку будівельних підприємств як перманентні зміни, що включають стратегічні та оперативні напрями формування і використання всіх видів ресурсів, організаційної структури, виробничо-господарського потенціалу, спрямованих на зростання ефективності взаємодії стейкхолдерів БП, маркетингової діяльності, зміцнення фінансово-економічного, інвестиційно-інноваційного, стратегічного забезпечення, які створюють системний якісно новий порівняно з минулим стан.

3. Доведено, що розвиток БП реалізується від формування та реалізації організаційного й економічного забезпечення. Встановлено, що в існуючих наукових дослідженнях відсутні єдині підходи до визначення організаційного забезпечення розвитку підприємств. Визначені напрями та виокремлені особливості формування організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств. Доведено, що це забезпечення характеризується перманентними трансформаційними аспектами управлінської структури, спрямованими на розвиток будівельних підприємств, організаційною культурою, напрями формування та використання нормативно-правового забезпечення.

4. Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств має багатоаспектний характер і визначається системою чинників, що формує кількісне підґрунтя для прийняття управлінських рішень на основі застосування теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку суб'єктів господарювання. Доведено, що економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств формується на основі показників, які характеризують фінансово-економічний стан суб'єктів господарювання, рівень стейкхолдерних відносин, формування та застосування стратегії, рівень інвестиційного та інноваційного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності.

5. Розроблена схема формування організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств, яка складається із інформації про стан зовнішнього середовища, напрями та особливості діяльності БП, організаційного та економічного забезпечення, спрямованого на розробку теоретико-методичного підходу до оцінки розвитку та відповідного організаційно-економічного механізму.

Визначено організаційне забезпечення, яке складається із елементів: рівень змін та трансформації управлінської структури будівельних підприємств; формування організаційної культури у контексті розвитку; рівень забезпечення та застосування нормативно-правового забезпечення розвитку будівельних підприємств. Економічне забезпечення розвитку БП формується на основі наступних компонентів: показники фінансово-економічного стану будівельних підприємств; рівень стейкхолдерних відносин БП; рівень стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств; показники інвестиційного й інноваційного забезпечення; рівень ефективності маркетингової діяльності.

6. Запропоновано визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств як системи організаційних та економічних елементів взаємодія яких призводить до трансформації

організаційної структури, формування нормативно-правового забезпечення, створення та використання організаційної культури, побудови кількісної основи прийняття рішень щодо забезпечення розвитку БП.

РОЗДІЛ 2

ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Стан та трансформаційні процеси функціонування будівельної сфери

Формування багаторівневої системи показників оцінки розвитку будівельних підприємств є важливим елементом побудови кількісної основи прийняття обґрунтованих рішень на основі розробки та реалізації відповідного теоретико-методичного підходу. У цьому контексті особливого значення набуває виокремлення чинників, що впливають на розвиток БП і створюють організаційне й економічне забезпечення.

Економічне забезпечення формується шляхом застосування чинників, що характеризують стан та трансформаційні процеси функціонування будівельної сфери. У цьому процесі застосовується інформація Державної служби статистики України за сферою будівництва. За останні 12 років відбувається значне скорочення індексу будівельної продукції, у 2022 р. значення цього показника до відповідного періоду минулого року складає всього 35,2 %, що є найнижчим значенням за визначений термін (рис. 2.1). Це свідчить про значне гальмування ефективності функціонування будівельної сфери та зміни траєкторії із розвитку до «виживання», що обумовлено негативним впливом внутрішніх і зовнішніх чинників, наслідків агресії РФ.

Глибина негативних змін, що відбуваються у будівельній сфері визначається зниженням індексу за видами будівельної продукції у 2022 р., де спостерігається скорочення за будівлями, у тому числі за житловими і нежитловими будівлями, інженерними спорудами (табл. 2.1).

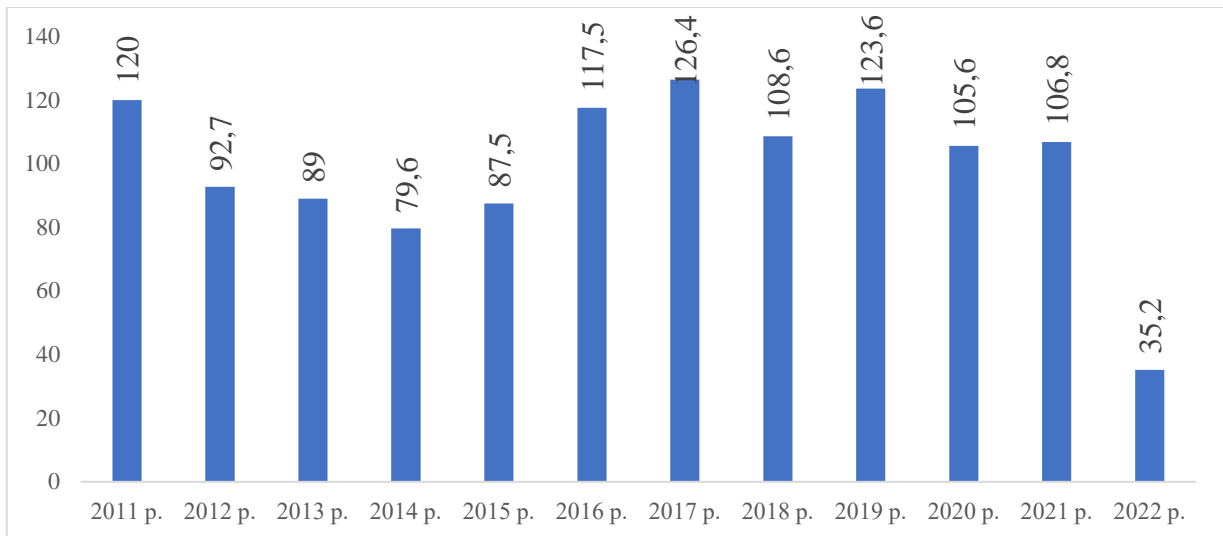

Рис. 2.1 – Динаміка індексу будівельної продукції у % до відповідного періоду минулого року за даними [148]

Таблиця 2.1

Значення індексу за видами будівельної продукції у 2022 р. до відповідного періоду минулого року, % за даними [148]

Види продукції	Значення індексу
1	2
Будівництво	
до попереднього місяця	160,8
до відповідного місяця попереднього року	32,2
до відповідного періоду попереднього року	35,2
Будівлі	
до попереднього місяця	170,2
до відповідного місяця попереднього року	39,5
до відповідного періоду попереднього року	38,2
Будівлі житлові	
до попереднього місяця	161,7
до відповідного місяця попереднього року	57,3
до відповідного періоду попереднього року	40,2
Будівлі нежитлові	
до попереднього місяця	175,0
до відповідного місяця попереднього року	34,0

Продовження табл. 2.1

1	2
до відповідного періоду попереднього року	37,0
Інженерні споруди	
до попереднього місяця	154,9
до відповідного місяця попереднього року	28,5
до відповідного періоду попереднього року	33,1

Гальмування розвитку будівельної сфери за рахунок змін у обсягах будівельної продукції відбувається на початку воєнного стану за регіонами (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Значення індексу будівельної продукції за регіонами, % за даними [148]

Регіони	Значення індексу
Вінницький	92,4
Волинський	93,1
Дніпропетровський	85,8
Донецький	141,8
Житомирський	145,8
Закарпатський	130,7
Запорізький	103,2
Івано-Франківський	119,9
Київський	99,7
Кіровоградський	38,2
Луганський	104,2
Львівський	155,5
Миколаївський	77,9
Одеський	106,8
Полтавський	76,1
Рівненський	91,2
Сумський	80,8
Тернопільський	131,8
Харківський	105,4
Херсонський	131,7
Хмельницький	113,0
Черкаський	86,3
Чернівецький	169,7

За досліджений період відбувається зниження індексу будівельної продукції у регіонах: Вінницький, Волинський, Дніпропетровський, Київський, Кіровоградський, Миколаївський, Полтавський, Рівненський, Сумський, Черкаський.

Гальмували цей процес зміни індексу будівельної продукції у Донецькому, Житомирському, Закарпатському, Запорізькому, Івано-Франківському, Луганському, Львівському, Одеському, Тернопільському, Харківському, Херсонському, Хмельницькому регіонах.

Поглиблюються представлені процеси при будівництві будівель порівняно з інженерними спорудами (табл. 2.3). Зокрема, відбувається зниження обсягів будівництва будівель у більшості регіонів. Поряд з цим, будівництво споруд характеризувалось зростанням обсягів виробництва будівельної продукції у більшості регіонах: Вінницький, Донецький, Житомирський, Закарпатський, Івано-Франківський, Луганський, Львівський, Миколаївський, Одеський, Тернопільський, Харківський, Херсонський, Хмельницький, Черкаський, Чернівецький.

Таблиця 2.3

Значення індексу будівельної продукції за її видами за регіонами, % за даними

[148]

Регіони	Значення індексу			
	Будівлі	у тому числі		Інженерні споруди
		житлові	нежитлові	
1	2	3	4	5
Вінницький	76,5	149,6	59,7	115,6
Волинський	170,1	117,8	216,6	33,7
Дніпропетровський	73,8	77,6	73,3	95,3
Донецький	72,9	635,8	58,3	160,7
Житомирський	146,1	90,8	231,4	145,3
Закарпатський	100,2	59,6	113,4	177,2
Запорізький	129,5	113,0	131,5	77,2
Івано-Франківський	98,5	85,9	118,8	156,7
Київський	116,8	233,9	76,3	69,9
Кіровоградський	45,6	117,3	36,9	24,3

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5
Луганський	41,9	74,3	30,9	176,2
Львівський	87,3	95,6	77,9	353,6
Миколаївський	54,4	27,7	61,8	118,7
Одеський	92,1	89,8	95,5	125,2
Полтавський	61,6	103,4	51,5	84,8
Рівненський	102,2	138,6	95,0	68,3
Сумський	91,5	107,0	88,4	61,6
Тернопільський	137,6	119,2	287,1	106,5
Харківський	100,5	120,2	80,7	109,8
Херсонський	155,3	252,8	120,2	112,6
Хмельницький	105,5	66,6	156,7	115,7
Черкаський	77,6	78,0	76,9	106,5
Чернівецький	182,5	126,4	273,6	107,6

Відбувається зміна структури обсягів виробленої продукції, де привалювання нового будівництва у 2013 – 2019 рр. змінюється на зростання значення обсягів капітального й поточного ремонтів та реконструкції і технічного переоснащення (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Структура обсягів виробленої будівельної продукції, відн. од. за даними [148]

Роки	Нове будівництво	Ремонт (капітальний та поточний)	Реконструкція та технічне переоснащення
2013	0,812	0,188	x
2014	0,824	0,176	x
2015	0,801	0,199	x
2016	0,809	0,191	x
2017	0,732	0,268	x
2018	0,728	0,272	x
2019	0,742	0,258	x
2020	0,36	0,369	0,271
2021	0,296	0,451	0,253
2022	0,366	0,388	0,246

Зміна у структурі обсягів виробленої продукції пов'язана із негативними трансформаціями, що відбуваються у економіці країни, у цілому та будівельній сфері, зокрема.

Будівельні підприємства намагаються фокусувати увагу на капітальному та поточному ремонтах, реконструкції та технічному переоснащенні порівняно із новим будівництвом, що свідчить змін напрямів використання ресурсів й забезпечення інвестування.

У цьому контексті слід вказати на зростання значення ремонту, реконструкції та технічному переоснащенні у регіональному аспекті (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Структура обсягів виробленої будівельної продукції за регіонами, % за даними

[148]

Регіони	Значення показника		
	Нове будівництво	Ремонт (капітальний та поточний)	Реконструкція та технічне переоснащення
1	2	3	4
Вінницький	33,3	18,2	48,5
Волинський	76,0	19,2	4,8
Дніпропетровський	22,5	41,6	35,9
Донецький	17,2	12,7	70,1
Житомирський	35,4	11,7	52,9
Закарпатський	31,8	23,4	44,8
Запорізький	21,1	47,5	31,4
Івано-Франківський	42,5	21,5	36,0
Київський	40,0	22,6	37,4
Кіровоградський	15,2	63,8	21,0
Луганський	55,3	35,6	9,1
Львівський	74,5	14,8	10,7
Миколаївський	21,1	48,2	30,7
Одеський	67,3	29,8	2,9
Полтавський	42,2	32,8	25,0
Рівненський	37,6	49,2	13,2
Сумський	41,4	41,1	17,5
Тернопільський	76,6	22,6	0,8
Харківський	83,2	9,2	7,6

Закінчення табл. 2.5

1	2	3	4
Херсонський	39,5	28,0	32,5
Хмельницький	19,7	74,3	6,0
Черкаський	73,8	10,6	15,6
Чернівецький	18,5	3,7	77,8

За досліджений період спостерігається зниження виробництва загальної площі житлових будівель на початок будівництва на 48,2 %, за одноквартирними будинками на 68,9 %, за будинками з двома і більше квартирами – 47,5 %, за гуртожитками – 24,4 % (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка загальної площі житлових будівель на початок будівництва за видами, м² загальної площі за даними [148]

Роки	Усього	У тому числі		
		будинки одноквартирні	будинки з двома та більше квартирами	Гуртожитки
2018	12873616	417597	12442252	13767
2019	14700707	290183	14362898	47626
2020	7514310	384138	7120737	9435
2021	12714908	356542	12340397	17969
2022	6668984	130065	6528517	10402
Базовий індекс (2022/2018), відн. од.	0,518	0,311	0,525	0,756

У регіональному аспекті слід вказати на зниження інформаційно-аналітичного забезпечення площі житлових будівель на початок будівництва (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Загальна площа житлових будівель на початок будівництва за видами, м²
загальної площі за даними [148]

Регіони	Значення показників		
	будинки одноквартирні	будинки з двома та більше квартирами	гуртожитки
Вінницький	-	129969	-
Волинський	-	422577	-
Дніпропетровський	4908	150814	-
Донецький	-	-	-
Житомирський	86	69934	-
Закарпатський	-	134859	-
Запорізький	-	-	-
Івано-Франківський	-	192216	-
Київський	-	1826435	-
Кіровоградський	-	-	-
Луганський	-	-	-
Львівський	-	1005760	-
Миколаївський	-	-	-
Одеський	2343	262974	-
Полтавський	2373	70183	-
Рівненський	3913	190173	-
Сумський	1118	60680	-
Тернопільський	13702	245095	-
Харківський	3884	210498	-
Херсонський	-	-	-
Хмельницький	5204	325671	-
Черкаський	3562	135229	-
Чернівецький	6661	53375	-
Чернігівський	1621	99894	-

По гуртожиткам у дослідженому періоді відсутня інформація у всіх регіонах по загальній площі житлових будівель на початок будівництва.

Найбільші обсяги загальної площі у будинках з двома і більше квартирами демонстрували регіони: Київський, Львівський, Одеський, Тернопільський, Харківський, Хмельницький.

Обсяги загальної площі нежитлових будівель за досліджений період скоротились на 33,8%, що відбулось за рахунок будівництва готелів, ресторанів та подібних будівель, будівель транспорту та засобів зв'язку, промислових будівель та складів, будівель для публічних виступів, закладів освітнього, медичного та оздоровчого призначення, інших нежитлових будівель (табл. 2.8). Гальмували цей процес обсягів будівництва офісних та торговельних будівель.

Таблиця 2.8

Динаміка загальної площі нежитлових будівель на початок будівництва за видами, м² загальної площі за даними [148]

Роки	Усього	У тому числі						
		готелі, ресторани та подібні будівлі	будівлі офісні	будівлі торговельні	будівлі транспорту та засобів зв'язку	будівлі промислові та склади	будівлі для публічних виступів, закладів освітнього, медичного та оздоровчого призначення	будівлі нежитлові інші
2018	3832437	355790	224407	648942	103569	974592	429767	1095370
2019	5307329	490570	595560	1128043	148654	1029047	736071	1179384
2020	3791885	333412	262137	1165037	76088	946290	284702	724219
2021	6241656	793509	437986	1702427	158765	1714314	449180	985475
2022	2538074	197567	231316	860963	47996	843723	111392	245117
Базовий індекс (2022/2018), відн. од.	0,662	0,555	1,031	1,327	0,463	0,866	0,259	0,224

Обсяг загальної площі нежитлових будівель на початок будівництва за видами у регіональному аспекті представлено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Обсяг загальної площі нежитлових будівель на початок будівництва за видами у регіональному аспекті, м² загальної площі за даними [148]

Регіони	Значення показників						
	готелі, ресторани та подібні будівлі	будівлі офісні	будівлі торговельні	будівлі транспорту та засобів зв'язку	будівлі промислові та склади	будівлі для публічних виступів, закладів освітнього, медичного та оздоровчого призначення	будівлі нежитлові інші
1	2	3	4	5	6	7	8
Вінницький	-	4910	33251	-	85895	-	9337
Волинський	-	6135	11718	1422	36960	-	17847
Дніпропетровський	-	-	20027	-	15221	14453	10143
Донецький	-	-	-	-	-	-	1446
Житомирський	-	-	4625	-	5839	16679	4473
Закарпатський	4223	5376	55620	-	16405	-	7232
Запорізький	1903	2265	2057	-	-	-	-
Івано-Франківський	75148	10667	20368	-	25769	-	6180
Київський	-	25377	225631	-	397216	6602	36880
Кіровоградський	-	-	1678	-	19716	-	16354
Луганський	-	-	-	-	-	-	-
Львівський	57389	87961	211711	-	78880	-	4072
Миколаївський	-	-	-	-	-	-	-
Одеський	6380	7541	61109	-	20374	-	3544
Полтавський	-	937	29861	-	22943	-	15740
Рівненський	-	-	15897	-	18449	-	5730
Сумський	-	-	8462	-	7603	-	-
Терно-	-	-	33676	-	26604	-	7750

Закінчення табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
пільський							
Харківський	-	-	-	-	-	-	-
Херсонський	-	-	-	-	-	-	55593
Хмельницький	15800	-	19529	17846	29157	-	24064
Черкаський	-	-	18443	-	11577	-	-
Чернівецький	-	1954	28885	-	14404	15090	1584
Чернігівський	-	-	2640	-	-	-	14045

Слід зазначити, що обсяг загальної площі нежитлових будівель на початок будівництва за видами у регіональному аспекті має низький рівень інформаційно-аналітичного забезпечення. Зокрема, для готелів, ресторанів та подібних будівель сформована інформація по регіонах: Закарпатський, Запорізький, Івано-Франківський, Львівський, Одеський, Хмельницький.

Майже відсутня інформація по будівлям транспорту та засобах зв'язку й будівлям для публічних виступів, закладам освітнього, медичного та оздоровчого призначення.

Найбільше інформаційно-аналітичне забезпечення за регіонами мають: будівлі торговельні, будівлі промислові та склади, інші нежитлові будівлі. Слід зазначити, що найбільшу питому вагу за обсягами у будівлях торговельних демонструють регіони: Закарпатський, Київський, Львівський, Одеський.

Обсяги загальної площі будівель промислових та складів формуються у регіонах: Вінницький, Волинський, Дніпропетровський, Житомирський, Закарпатський, Івано-Франківський, Київський, Кіровоградський, Львівський, Одеський, Полтавський, Рівненський, Сумський, Тернопільський, Хмельницький, Черкаський, Чернівецький.

Негативними тенденціями характеризується динаміка змін показника кількості квартир у житлових будинках на початок будівництва (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Динаміка змін показника кількості квартир у житлових будинках на початок будівництва, од. за даними [148]

Роки	Усього	У тому числі	
		будинки одноквартирні	будинки з двома та більше квартирами
2018	166991	30778	136213
2019	188964	25472	163492
2020	112109	22526	89583
2021	170754	26590	144164
2022	98386	13318	85068
Базовий індекс (2022/2018), відн. од.	0,589	0,433	0,625

У регіональному аспекті показник кількості квартир у житлових будинках на початок будівництва представлено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Показник кількості квартир у житлових будинках на початок будівництва за регіонами, од. за даними [148]

Регіони	Усього	У тому числі	
		будинки одноквартирні	будинки з двома та більше квартирами
1	2	3	4
Вінницький	2389	501	1888
Волинський	6194	1288	4906
Дніпропетровський	1937	420	1517
Донецький	21	21	-
Житомирський	1258	321	937
Закарпатський	2327	1020	1307
Запорізький	852	-	-
Івано-Франківський	3263	830	2433
Київський	28864	3410	25454
Кіровоградський	150	-	-
Луганський	4	4	-
Львівський	13876	1476	12400
Миколаївський	31	31	-
Одеський	4054	489	3565
Полтавський	1007	218	789

Закінчення табл. 2.10

1	2	3	4
Рівненський	4260	980	3280
Сумський	840	68	772
Тернопільський	3147	393	2754
Харківський	2244	129	2115
Херсонський	184	-	-
Хмельницький	4607	422	4185
Черкаський	2270	211	2059
Чернівецький	1186	746	440
Чернігівський	1288	73	1215

Найбільша кількість квартир у житлових будинках на початок будівництва спостерігалась у регіонах: Волинський, Київський, Львівський.

Поряд з цим, відбувається значне скорочення цього показника у Донецькому, Запорізькому, Кіровоградському, Луганському, Миколаївському, Сумському, Херсонському регіонах.

На зниження цього показника у представлених регіонах вплинули внутрішні й зовнішні чинники, наслідки агресії РФ.

Загальна площа житлових будівель, прийнятих у експлуатацію, за типами місцевості у регіональному аспекті характеризується найбільшою їх питомою вагою у міській місцевості (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Загальна площа житлових будівель, прийнятих у експлуатацію, за типами місцевості у регіональному аспекті, од. за даними [148]

Регіони	У тому числі			
	у міській місцевості		у сільській місцевості	
	м ² загальної площі	у % до відповідного періоду попереднього року	м ² загальної площі	у % до відповідного періоду попереднього року
1	2	3	4	5
Вінницький	162802	67,6	241713	193,4
Волинський	122958	83,5	151626	78,1
Дніпропетровський	152052	45,5	29926	75,2

Закінчення табл. 2.12

1	2	3	4	5
Донецький	-	-	-	-
Житомирський	80995	61,7	36656	56,8
Закарпатський	160548	80,6	148704	68,6
Запорізький	15884	32,8	3271	25,1
Івано-Франківський	299865	97,5	193433	96,0
Київський	733344	80,8	723653	63,8
Кіровоградський	26883	64,9	7464	52,1
Луганський	-	-	-	-
Львівський	492241	64,6	228311	50,8
Миколаївський	34366	67,5	1118	12,9
Одеський	518926	70,9	175380	57,1
Полтавський	203990	187,3	31917	63,0
Рівненський	130500	92,4	113685	87,8
Сумський	36564	35,1	5396	36,9
Тернопільський	111945	29,3	71191	52,9
Харківський	36807	6,6	6238	12,7
Херсонський	4666	7,6	2896	10,4
Хмельницький	250291	88,3	32369	55,7
Черкаський	74674	52,0	18849	59,8
Чернівецький	96325	57,4	124333	60,4
Чернігівський	94680	109,9	8319	82,5

Поряд з цим, у деяких регіонах привалюючими тенденціями є зростання значення обсягів загальної площі житлових будівель у регіонах: Вінницькому, Волинському, Чернівецькому.

Крім того, слід відзначити, що у більшості регіонів відбувається скорочення загальної площі житлових будівель як у міській, так і сільській місцевостях.

Важливим напрямом забезпечення діяльності будівельних підприємств є формування та реалізація інвестиційної політики. Зокрема, у 2021 р. спостерігається зростання індексу капітальних інвестицій за будівельною сферою, що відповідає тенденціям у сільському, лісовому та рибному господарстві, промисловості, оптовій та роздрібній торгівлі, транспортній сфері, тимчасовій розміщенні й організації харчування, комп'ютерному

програмуванні та наданні інших інформаційних послуг, операціями з нерухомим майном, професійній, науковій та технічній діяльності, діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, охороні здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтві, спорті, розваг та відпочинку, наданні інших видів послуг (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Індекси капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у 2021 р., у % до відповідного періоду минулого року за даними [148]

Види економічної діяльності	Значення індексу
1	2
Усього	113,0
Сільське, лісове та рибне господарство	124,9
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	123,5
Лісове господарство та лісозаготівлі	245,0
Рибне господарство	147,4
Промисловість	110,8
Будівництво	124,7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	125,0
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	126,7
Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	100,7
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	149,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	135,4
Наземний і трубопровідний транспорт	144,9
Водний транспорт	135,6
Авіаційний транспорт	363,2
Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	95,1
Поштова та кур'єрська діяльність	205,2
Тимчасове розміщування й організація харчування	110,9
Тимчасове розміщування	87,7

Закінчення табл. 2.13

1	2
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	123,7
Інформація та телекомунікації	83,7
Видавнича діяльність, виробництво кіно-та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, діяльність у сфері радіо та телевізійного мовлення	93,0
Телекомунікації (електрозв'язок)	75,7
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	114,4
Фінансова та страхова діяльність	71,7
Операції з нерухомим майном	109,2
Професійна, наукова та технічна діяльність	114,1
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження, діяльність головних управлінь (хед-офісів)	111,8
Наукові дослідження та розробки	135,2
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури ринку, інша професійна, наукова та технічна діяльність, ветеринарна діяльність	97,6
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	103,0
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	95,3
Освіта	81,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	179,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	201,5
Надання інших видів послуг	178,2

У 2022 р. обсяг капітальних інвестицій характеризується зниженням за видами економічної діяльності, що свідчить про накопичення кризових явищ (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Обсяг капітальних інвестицій за видами економічної діяльності у
2021–2022 рр., млн. грн. за даними [148]

Види економічної діяльності	2021	2022	Базовий індекс, відн. од.
1	2	3	4
Усього	673899,3	409660,0	0,608

Продовження табл. 2.14

1	2	3	4
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	69950,3	51439,5	0,735
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	67992,6	49612,0	0,73
Лісове господарство та лісозаготівлі	1413,2	1463,1	1,035
Рибне господарство	544,5	364,4	0,669
Промисловість	242922,9	126112,6	0,519
Будівництво	55724,6	32627,6	0,586
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	58785,1	36719,4	0,625
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	4092,9	2618,2	0,64
Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	23004,1	17111,5	0,744
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	31688,1	16989,7	0,536
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	43944,6	49532,9	1,127
Наземний і трубопровідний транспорт	27941,6	24726,2	0,885
Водний транспорт	232,1	84,6	0,364
Авіаційний транспорт	1598,0	685,6	0,429
Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	13014,0	23287,9	1,789
Поштова та кур'єрська діяльність	1158,9	748,7	0,646
Тимчасове розміщування й організація харчування	2690,2	2183,6	0,812
Тимчасове розміщування	953,8	799,1	0,838
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	1736,4	1384,5	0,797
Інформація та телекомунікації	23858,6	16869,9	0,707
Видавнича діяльність, радіомовлення, телебачення	6186,2	2185,2	0,353
Телекомунікації (електрозв'язок)	13126,3	11562,5	0,881

Закінчення табл. 2.14

1	2	3	4
Комп'ютерне програмування та надання інших інформаційних послуг	4546,1	3122,2	0,687
Фінансова та страхова діяльність	10100,5	8906,8	0,882
Операції з нерухомим майном	30668,7	14280,2	0,466
Професійна, наукова та технічна діяльність	17125,9	6012,6	0,351
Діяльність у сферах права та бухгалтерського обліку, архітектури та інжинірингу, технічні випробування та дослідження	13145,9	2200,8	0,167
Наукові дослідження та розробки	2629,9	3185,2	1,211
Інша професійна, наукова та технічна діяльність	1350,1	626,6	0,464
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	13162,6	6587,0	0,5
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	73982,9	36530,8	0,494
Освіта	3866,5	2008,6	0,519
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	21779,2	17412,9	0,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	4423,1	2152,6	0,487
Надання інших видів послуг	913,6	283,0	0,31

Динаміка обсягів капітальних інвестицій за видами активів у довоєнний період характеризується зростанням (Додаток Б, табл. Б.1).

Індекс обсягу капітальних інвестицій за досліджений період у регіонах представлено у табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Індекс обсягу капітальних інвестицій за досліджений період у регіонах, відн. од.
за даними [148]

Регіони	Значення індексу
1	2
Вінницький	0,835
Волинський	0,814

Закінчення табл. 2.15

1	2
Дніпропетровський	0,516
Донецький	0,171
Житомирський	0,532
Закарпатський	0,742
Запорізький	0,443
Івано-Франківський	0,558
Київський	0,704
Кіровоградський	0,818
Луганський	0,06
Львівський	0,831
Миколаївський	0,413
Одеський	0,561
Полтавський	0,625
Рівненський	0,561
Сумський	0,521
Тернопільський	0,798
Харківський	0,389
Херсонський	0,048
Хмельницький	0,722
Черкаський	0,75
Чернівецький	0,783
Чернігівський	0,807

У всіх регіонах відбувається зниження обсягів капітальних інвестицій, причому найбільше скорочення відбувається у: Донецькому, Луганському, Херсонському регіонах.

Динаміка кількості суб'єктів за видами будівельної діяльності представлена у Додатку Б, табл. Б.2. У результаті аналізу визначено зниження кількості суб'єктів. Це обумовлено скороченням кількості суб'єктів за видами будівельної діяльності: будівництво будівель; будівництво житлових і нежитлових будівель; будівництво споруд.

Динаміка кількості найманих працівників за видами будівельної діяльності представлено у Додатку Б, табл. Б.3. За досліджений період відбувається скорочення найманих працівників. Це пов'язано із у тому числі скороченням суб'єктів господарювання й свідчить про накопичення негативних явищ.

Динаміка обсягу реалізованої продукції за видами будівництва у розрізі суб'єктів підприємницької діяльності представлена в Додатку Б, табл. Б.4. Обсяг реалізованої продукції розподілений у цілому по Україні рівномірно, де найбільша питома вага створюється середніми підприємствами. Значна питома вага обсягу реалізованої продукції відноситься до великих підприємств. Суттєвий обсяг реалізованої продукції створюється малими і мікропідприємствами. Поряд з цим, у будівництві відбуваються значні трансформації відносно формування обсягів реалізованої продукції. За досліджений період спостерігається зміни від найбільшої питомої ваги у середніх підприємств, на початку відповідного строку, до малих підприємств – у кінці періоду.

Рівень рентабельності всієї діяльності підприємств у будівництві за досліджений період представлено у Додатку Б, табл. Б.5.

За досліджений період спостерігається прибуткова діяльність за всіма видами підприємств у цілому по Україні. У будівельній сфері рентабельність усієї діяльності менше порівняно із узагальненими значеннями цього показника по всій країні, а за деякими видами підприємств (мікро) – вона збиткова. Поряд з цим, відбувається значне скорочення прибутку до оподаткування (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Індекс прибутку до оподаткування підприємств усього по Україні та за регіонами, у тому числі у будівництві, відн. од. за даними [148]

Регіони	Значення індексу
У цілому	
1	2
Вінницький	0,701
Волинський	0,89
Дніпропетровський	0,261
Донецький	0,2
Житомирський	0,874
Закарпатський	0,778
Запорізький	0,178
Івано-Франківський	0,591

Закінчення табл. 2.16

1	2
Київський	0,715
Кіровоградський	0,858
Луганський	0,043
Львівський	1,253
Миколаївський	0,507
Одеський	0,729
Полтавський	0,499
Рівненський	0,784
Сумський	0,554
Тернопільський	0,701
Харківський	0,46
Херсонський	0,055
Хмельницький	0,669
Черкаський	0,768
Чернівецький	1,341
Чернігівський	0,679
По будівництву	
Вінницький	0,308
Волинський	0,723
Дніпропетровський	0,481
Донецький	0,047
Житомирський	2,01
Закарпатський	0,994
Запорізький	0,593
Івано-Франківський	1,003
Київський	0,436
Кіровоградський	0,774
Луганський	0,002
Львівський	0,968
Миколаївський	0,971
Одеський	0,534
Полтавський	0,674
Рівненський	0,779
Сумський	0,337
Тернопільський	0,753
Харківський	0,445
Херсонський	0,167
Хмельницький	0,76
Черкаський	0,642
Чернівецький	1,103
Чернігівський	0,696

Значне скорочення прибутку до оподаткування спостерігається у регіонах у цілому: Дніпропетровський, Донецький, Запорізький, Луганський, Херсонський.

Поряд з цим, за досліджений період зростання прибутку до оподаткування відбувається у регіонах: Львівський та Чернівецький.

По будівництву поглиблюються кризові явища, де знижується прибуток до оподаткування майже за всіма регіонами, окрім Житомирського, Івано-Франківського, Чернівецького.

Про негативні тенденції свідчить зростання збитків у цілому по Україні та за більшістю регіонів (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Обсяг чистого прибутку (збитку) за регіонами, млн. грн. за даними [148]

Регіони	Значення індексу
Україна	-195799,0
Вінницький	-2314,5
Волинський	624,0
Дніпропетровський	-6092,8
Донецький	-15240,5
Житомирський	210,0
Закарпатський	-995,2
Запорізький	-17174,9
Івано-Франківський	-6171,5
Київський	1460,9
Кіровоградський	18,6
Луганський	-55,6
Львівський	1890,6
Миколаївський	-13168,2
Одеський	-7162,6
Полтавський	11586,0
Рівненський	-8270,1
Сумський	-4289,1
Тернопільський	-1493,4
Харківський	-9126,4
Херсонський	-2935,3
Хмельницький	-5520,4
Черкаський	-10947,8
Чернівецький	-186,9
Чернігівський	1095,9

Динаміка необоротних активів за видами будівництва представлена в Додатку Б, табл. Б.6. У період до проведення військових дій спостерігається зміцнення виробничого потенціалу по підприємствах України та суб'єктах господарювання за видами будівництва. Це відбувається за рахунок зростання обсягів необоротних активів за всіма видами підприємств і особливо у важливих сферах будівництва: організація будівництва, виробництво житлових і нежитлових будівель і споруд. У таких умовах формується основа для зростання ефективності діяльності й формування напрямів розвитку будівельних підприємств. Поряд з цим, у наступний рік спостерігається уповільнення та скорочення динаміки необоротних активів (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

Індекс змін необоротних активів у цілому та за видами будівництва, відн. од. за даними [148]

Види будівництва	Усього	По великим підприємствам	По середнім підприємствам	По малим підприємствам
1	2	3	4	5
Україна	0,995	0,94	1,00005	1,112
Будівництво	0,969	0,316	0,911	1,032
Будівництво будівель	0,994	0,493	0,75	1,048
Організація будівництва будівель	0,932	-	0,855	0,937
Будівництво житлових і нежитлових будівель	1,035	0,493	0,733	1,138
Будівництво споруд	0,953	0,3	1,513	0,948
Будівництво доріг і залізниць	0,91	0,3	1,514	1,057
Будівництво доріг і автострад	0,921	0,3	1,619	1,043
Будівництво залізниць і метрополітену	0,801	-	0,488	1,207
Будівництво мостів і тунелів	0,647	-	0,501	1,561

Закінчення табл. 2.18

1	2	3	4	5
Будівництво комунікацій	1,011	-	1,022	1,009
Будівництво трубопроводів	1,216	-	1,295	1,12
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій	0,99	-	0,763	1,004
Будівництво інших споруд	0,959	-	2,241	0,533
Будівництво водних споруд	0,922	-	0,723	0,926
Спеціалізовані будівельні роботи	0,832	-	0,625	1,046
Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику	1,175	-	1,494	1,004
Розвідувальне буріння	1,444	-	1,566	0,999
Електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи	0,564	-	0,289	1,051
Роботи із завершення будівництва	0,993	-	0,166	1,786
Штукатурні роботи	1,159	-	-	1,159
Установлення столярних виробів	1,442	-	1,56	1,357
Покриття підлоги й облицювання стін	0,985	-	-	0,985
Малярні роботи та скління	0,995	-	0,817	1,007
Інші роботи із завершення будівництва	0,954	-	0,119	2,757
Інші спеціалізовані будівельні роботи	0,907	-	0,825	0,972
Покрівельні роботи	0,931	-	0,881	0,934

Скорочення відбувається по великим і середнім підприємствам, проте малі підприємства демонструють зростання суми необоротних активів БП. Більш того,

зниження необоротних активів відбувається по видам будівництва (за середніми підприємствами):

- будівництво будівель;
- організація будівництва будівель;
- будівництво житлових і нежитлових будівель;
- будівництво залізниць і метрополітену;
- будівництво мостів і тунелів;
- будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій;
- будівництво водних споруд;
- спеціалізовані будівельні роботи;
- електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи;
- роботи із завершення будівництва;
- малярні роботи та скління;
- інші роботи із завершення будівництва;
- інші спеціалізовані будівельні роботи;
- покрівельні роботи.

За великими підприємствами визначено недостатній рівень інформаційно-аналітичного забезпечення, що негативно впливає на розвиток суб'єктів господарювання.

Динаміка рівня зношеності основних засобів і нематеріальних активів за будівельною сферою представлено на рис. 2.2. У результаті дослідження визначено хвилеподібний характер змін рівня зношеності основних засобів і нематеріальних активів у будівельній сфері. Найбільші значення зносу необоротних активів спостерігається у 2017 – 2019 рр., поряд із зниженням його у 2016 р. Слід відзначити високі можливості використання необоротних активів та їх технічної готовності, що позитивно впливає на функціонування будівельних підприємств.

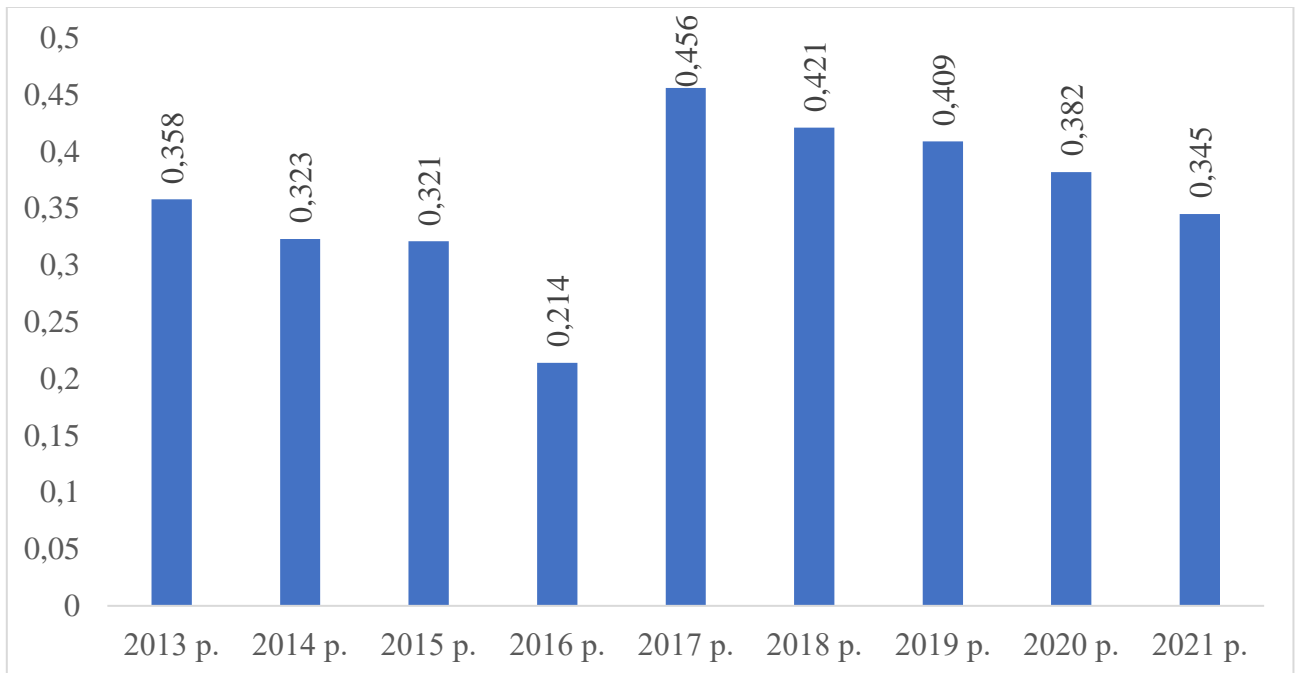

Рис. 2.2 – Динаміка рівня зношеності основних засобів і нематеріальних активів за будівельною сферою, відн. од. за даними [148]

Представлена динаміка пов'язана із зниженням вартості основних засобів і нематеріальних активів, що вказує на скорочення рівня виробничо-господарського потенціалу та гальмує розвиток будівельних підприємств.

Індекс змін зношеності у 2022 р. порівняно із попереднім періодом у цілому по Україні та за видами будівництва представлений у табл. 2.19. Визначено, зниження зношеності основних засобів і нематеріальних активів.

Таблиця 2.19

Індекс змін зношеності основних засобів і нематеріальних активів у 2022 р. порівняно із попереднім періодом у цілому по Україні та за видами будівництва, відн. од. за даними [148]

Види будівництва	Усього	По великим підприємствам	По середнім підприємствам	По малим підприємствам
1	2	3	4	5
Україна	0,84	0,822	0,992	0,668
Будівництво	0,91	0,619	0,771	1,164

Продовження табл. 2.19

1	2	3	4	5
Будівництво будівель	0,959	0,579	0,745	1,249
Організація будівництва будівель	0,569	-	0,262	1,23
Будівництво житлових і нежитлових будівель	1,153	0,579	1,086	1,255
Будівництво споруд	1,136	0,629	1,124	1,367
Будівництво доріг і залізниць	1,093	0,629	1,147	1,236
Будівництво доріг і автострад	1,106	0,629	1,173	1,234
Будівництво залізниць і метрополітену	0,961	-	0,652	1,764
Будівництво мостів і тунелів	0,791	-	0,726	1,014
Будівництво комунікацій	1,362	-	1,014	1,899
Будівництво трубопроводів	1,574	-	1,09	2,421
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій	1,04	-	0,881	1,243
Будівництво інших споруд	1,1	-	1,082	1,109
Будівництво водних споруд	1,117	-	0,991	1,122
Спеціалізовані будівельні роботи	0,667	-	0,506	0,933
Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику	1,734	-	1,737	1,717
Розвідувальне буріння	3,076	-	3,163	2,308
Електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи	0,396	-	0,156	0,788

Закінчення табл. 2.19

1	2	3	4	5
Роботи із завершення будівництва	1,264	-	0,915	1,361
Штукатурні роботи	1,403	-	-	1,403
Установлення столярних виробів	1,172	-	1,424	1,105
Покриття підлоги й облицювання стін	1,288	-	-	1,288
Малярні роботи та скління	1,221	-	1,458	1,203
Інші роботи із завершення будівництва	1,262	-	0,844	1,566
Інші спеціалізовані будівельні роботи	1,222	-	1,144	1,285
Покрівельні роботи	1,122	-	1,249	1,112

Динаміка оборотних активів за видами будівництва представлена в Додатку Б, табл. Б.7. У довоєнний період спостерігається зростання оборотних активів за всіма видами підприємств у цілому по Україні та за будівельною сферою, зокрема. Причому представлені процеси спостерігаються у більшості напрямках будівництва.

Індекс змін вартості оборотних активів у цілому та за видами будівництва у 2022 р. порівняно із попереднім періодом представлені у табл. 2.20.

Таблиця 2.20

Індекс змін вартості оборотних активів у цілому та за видами будівництва у 2022 р. порівняно із попереднім періодом у цілому по Україні та за видами будівництва, відн. од. за даними [148]

Види будівництва	Усього	По великим підприємствам	По середнім підприємствам	По малим підприємствам
1	2	3	4	5
Україна	1,073	1,005	1,022	1,198
Будівництво	1,004	0,617	0,946	1,101
Будівництво будівель	1,002	0,173	0,921	1,093

Продовження табл. 2.20

1	2	3	4	5
Організація будівництва будівель	1,063	-	0,808	1,126
Будівництво житлових і нежитлових будівель	0,983	0,173	0,941	1,079
Будівництво споруд	0,989	0,8	1,161	1,078
Будівництво доріг і залізниць	1,022	0,8	1,337	1,261
Будівництво доріг і автострад	1,073	0,8	1,806	1,291
Будівництво залізниць і метрополітену	0,778	-	0,486	1,404
Будівництво мостів і тунелів	0,661	-	0,596	0,977
Будівництво комунікацій	0,908	-	0,844	0,98
Будівництво трубопроводів	0,987	-	0,934	1,022
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій	0,874	-	0,818	0,954
Будівництво інших споруд	0,858	-	0,982	0,75
Будівництво водних споруд	0,506	-	0,028	0,731
Спеціалізовані будівельні роботи	1,033	-	0,82	1,158
Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику	1,292	-	1,624	1,049
Розвідувальне буріння	2,024	-	1,888	2,668
Електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи	1,004	-	0,784	1,128
Роботи із завершення будівництва	1,012	-	0,155	1,97

Закінчення табл. 2.20

1	2	3	4	5
Штукатурні роботи	0,995	-	-	0,995
Установлення столярних виробів	1,032	-	1,258	0,999
Покриття підлоги й облицювання стін	1,217	-	-	1,217
Малярні роботи та скління	1,14	-	1,66	0,997
Інші роботи із завершення будівництва	0,969	-	0,107	3,236
Інші спеціалізовані будівельні роботи	1,035	-	1,012	1,045
Покрівельні роботи	0,98	-	0,974	0,98

У період агресії РФ відбувається незначне зростання вартості оборотних активів. По будівництву визначене збільшення загальної суми цих активів, що обумовлено зростанням оборотних активів по малим підприємствам за:

- будівництво будівель;
- організація будівництва будівель;
- будівництво житлових і нежитлових будівель;
- будівництво споруд;
- будівництво доріг і залізниць;
- будівництво доріг і автострад;
- будівництво залізниць і метрополітену;
- будівництво трубопроводів;
- спеціалізовані будівельні роботи;
- знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику;
- розвідувальне буріння;
- електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи;
- роботи із завершення будівництва;
- покриття підлоги й облицювання стін;
- інші роботи із завершення будівництва;

– інші спеціалізовані будівельні роботи.

Динаміка поточних зобов'язання і забезпечення за видами будівництва представлені в Додатку Б, табл. Б.8. За досліджений період спостерігається зростання поточних зобов'язань і забезпечень за видами підприємств у цілому по Україні та за видами будівництва, зокрема. Це пов'язано із активністю функціонування будівельних підприємств, необхідністю забезпечення обсягів виробництва та реалізації будівельної продукції.

Індекс змін поточних зобов'язань і забезпечень за видами підприємств у цілому по Україні та за видами будівництва після агресії РФ представлено у табл. 2.21.

Таблиця 2.21

Індекс змін поточних зобов'язань і забезпечень за видами підприємств у цілому по Україні та за видами будівництва після початку агресії РФ, відн. од. за даними [148]

Види будівництва	Усього	По великим підприємствам	По середнім підприємствам	По малим підприємствам
1	2	3	4	5
Україна	1,074	0,972	1,023	1,227
Будівництво	1,014	0,63	0,953	1,09
Будівництво будівель	1,016	0,198	0,906	1,088
Організація будівництва будівель	1,007	-	0,959	1,014
Будівництво житлових і нежитлових будівель	1,02	0,198	0,898	1,126
Будівництво споруд	1,001	0,765	1,260	1,029
Будівництво доріг і залізниць	1,023	0,765	1,379	1,242
Будівництво доріг і автострад	1,082	0,765	1,925	1,254
Будівництво залізниць і метрополітену	0,785	-	0,374	1,64

Закінчення табл. 2.21

1	2	3	4	5
Будівництво мостів і тунелів	0,619	-	0,55	0,98
Будівництво комунікацій	0,962	-	0,837	1,01
Будівництво трубопроводів	1,055	-	1,085	1,037
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій	0,942	-	0,761	1,005
Будівництво інших споруд	0,941	-	1,498	0,616
Будівництво водних споруд	0,643	-	0,017	0,823
Спеціалізовані будівельні роботи	1,023	-	0,799	1,161
Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику	1,153	-	1,244	1,093
Розвідувальне буріння	1,336	-	1,067	2,099
Електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи	1,0001	-	0,796	1,118
Роботи із завершення будівництва	1,008	-	0,144	2,16
Штукатурні роботи	1,006	-	-	1,006
Установлення столярних виробів	0,998	-	1,328	0,947
Покриття підлоги й облицювання стін	1,205	-	-	1,205
Малярні роботи та скління	1,166	-	1,724	1,01
Інші роботи із завершення будівництва	0,972	-	0,101	3,773
Інші спеціалізовані будівельні роботи	1,042	-	1,078	1,025
Покрівельні роботи	0,97	-	0,839	0,972

За представлений період відбувається зростання поточних зобов'язань і забезпечень. Проте по будівництву така динаміка обумовлена їх збільшенням по малим підприємствам при гальмуванні цього процесу за великими і середніми суб'єктами господарювання.

Динаміка обсягів власного капіталу за видами підприємств у розрізі видів будівельної діяльності за свідчить про його зростання, проте за останні роки його значення вказують на їх скорочення (табл. 2.22) [148]. Це негативно впливає на розвиток БП, оскільки скорочуються їх можливості фінансування діяльності за рахунок власного капіталу.

Таблиця 2.22

Індекс змін власного капіталу за видами підприємств у цілому по Україні та за видами будівництва після початку агресії РФ, відн. од. за даними [148]

Види будівництва	Усього	По великим підприємствам	По середнім підприємствам	По малим підприємствам
1	2	3	4	5
Україна	0,967	0,981	0,924	0,986
Будівництво	0,424	0,521	0,778	-13,449
Будівництво будівель	10,089 (зростання від'ємного значення показника)	0,232	0,751	1,757 (зростання від'ємного значення показника)
Організація будівництва будівель	0,9 (зниження від'ємного значення показника)	-	0,6	0,8 (зниження від'ємного значення показника)
Будівництво житлових і нежитлових будівель	-2,8	0,2	0,8	2,9 (зростання від'ємного значення показника)
Будівництво споруд	0,813	0,761	0,878	0,709
Будівництво доріг і залізниць	0,868	0,761	0,884	1,018
Будівництво доріг і автострад	0,839	0,761	0,813	1,062
Будівництво залізниць і метрополітену	0,761	-	1,126	0,062

Закінчення табл. 2.22

1	2	3	4	5
Будівництво мостів і тунелів	0,943	-	0,520	1,381
Будівництво комунікацій	0,688	-	0,971	-0,332
Будівництво трубопроводів	0,983	-	0,956	1,029
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій	0,47	-	0,979	-4,031
Будівництво інших споруд	0,684	-	0,581	0,784
Будівництво водних споруд	0,9 (зниження від'ємного значення показника)	-	0,9	0,9 (зниження від'ємного значення показника)
Спеціалізовані будівельні роботи	0,892	-	0,717	1,053
Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику	1,394	-	2,127	0,603
Розвідувальне буріння	2,162	-	2,387	0,369
Електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи	0,761	-	0,392	1,154
Роботи із завершення будівництва	0,982	-	0,463	1,074
Штукатурні роботи	1,086	-	-	1,086
Установлення столярних виробів	1,264	-	1,068	1,309
Покриття підлоги й облицювання стін	1,14	-	-	1,14
Малярні роботи та скління	1,007	-	1,196	0,984
Інші роботи із завершення будівництва	0,836	-	0,278	1,035
Інші спеціалізовані будівельні роботи	0,914	-	0,63	1,066
Покрівельні роботи	1,203	-	1,228	1,201

Соціально-економічні чинники, що впливають на розвиток будівельних підприємств, характеризуються напрямками та особливостями формування та використання заробітної плати. За визначений період спостерігалось скорочення заробітної плати (табл. 2.23) [148]. Тим самим це свідчить про неоднозначні тенденції розвитку будівельної сфери у контексті впливу соціально-економічних чинників.

Таблиця 2.23

Індекс змін витрат на заробітну плату за видами підприємств у цілому по Україні та за видами будівництва після початку агресії РФ, відн. од. за даними [148]

Види будівництва	Усього	По великим підприємствам	По середнім підприємствам	По малим підприємствам
1	2	3	4	5
Україна	0,892	0,845	0,912	0,944
Будівництво	0,626	0,275	0,646	0,722
Будівництво будівель	0,624	-	-	0,69
Організація будівництва будівель	1,079	-	1,578	0,777
Будівництво житлових і нежитлових будівель	0,58	-	-	0,677
Будівництво споруд	0,571	-	-	0,738
Будівництво доріг і залізниць	0,49	-	-	0,693
Будівництво доріг і автострад	0,485	-	-	0,734
Будівництво залізниць і метрополітену	0,575	-	0,632	0,36
Будівництво мостів і тунелів	0,465	-	0,437	0,676
Будівництво комунікацій	0,779	-	0,763	0,806
Будівництво трубопроводів	0,731	-	0,715	0,752

Закінчення табл. 2.23

1	2	3	4	5
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій	0,809	-	0,79	0,846
Будівництво інших споруд	0,814	-	0,831	0,774
Будівництво водних споруд	0,676	-	-	-
Спеціалізовані будівельні роботи	0,688	-	0,6	0,759
Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику	0,745	-	0,803	0,679
Розвідувальне буріння	0,962	-	-	-
Електромотажні, водопровідні та інші будівельно-мотажні роботи	0,71	-	0,617	0,783
Роботи із завершення будівництва	0,71	-	0,648	0,719
Штукатурні роботи	0,812	-	-	0,812
Установлення столярних виробів	0,758	-	-	-
Покриття підлоги й облицювання стін	0,685	-	-	0,685
Малярні роботи та скління	0,586	-	-	-
Інші роботи із завершення будівництва	0,705	-	-	-
Інші спеціалізовані будівельні роботи	0,584	-	0,473	0,693
Покрівельні роботи	0,695	-	-	-

Слід зазначити, що зниження витрат на заробітну плату відбулось майже за всіма видами будівництва, окрім організації будівництва будівель. Поряд з цим, слід відзначити, низький рівень інформаційно-аналітичного забезпечення по

великим підприємствам. По малим підприємствам визначено найбільший рівень цього забезпечення, а саме за наступними видами:

- будівництво будівель;
- організація будівництва будівель;
- будівництво житлових і нежитлових будівель;
- будівництво споруд;
- будівництво доріг і залізниць;
- будівництво доріг і автострад;
- будівництво залізниць і метрополітену;
- будівництво мостів і тунелів;
- будівництво комунікацій;
- будівництво трубопроводів;
- будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій;
- будівництво інших споруд;
- спеціалізовані будівельні роботи;
- знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику;
- електромонтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи;
- роботи із завершення будівництва;
- штукатурні роботи;
- покриття підлоги й облицювання стін;
- інші спеціалізовані будівельні роботи.

Важливим показником, що впливає на розвиток будівельних підприємств є чинник, що характеризує витрати на персонал (табл. 2.24).

Таблиця 2.24

Індекс змін витрат на персонал за видами підприємств у цілому по Україні та за видами будівництва після початку агресії РФ, відн. од. за даними [148]

Види будівництва	Усього	По великим підприємствам	По середнім підприємствам	По малим підприємствам
1	2	3	4	5
Україна	0,888	0,844	0,909	0,927
Будівництво	0,623	0,276	0,647	0,71
Будівництво будівель	0,622	-	-	0,679
Організація будівництва будівель	1,045	-	1,523	0,763
Будівництво житлових і нежитлових будівель	0,58	-	-	0,667
Будівництво споруд	0,572	-	-	0,729
Будівництво доріг і залізниць	0,49	-	-	0,684
Будівництво доріг і автострад	0,484	-	-	0,723
Будівництво залізниць і метрополітену	0,58	-	0,641	0,36
Будівництво мостів і тунелів	0,465	-	0,437	0,671
Будівництво комунікацій	0,779	-	0,769	0,796
Будівництво трубопроводів	0,729	-	0,72	0,742
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій	0,811	-	0,796	0,836
Будівництво інших споруд	0,81	-	0,832	0,762
Будівництво водних споруд	0,673	-	-	-
Спеціалізовані будівельні роботи	0,682	-	0,602	0,745
Знесення та підготовчі роботи на будівельному	0,738	-	0,806	0,664

Закінчення табл. 2.24

1	2	3	4	5
майданчику				
Розвідувальне буріння	0,952	-	-	-
Електромотажні, водопровідні та інші будівельно-мотажні роботи	0,703	-	0,618	0,768
Роботи із завершення будівництва	0,701	-	0,673	0,706
Штукатурні роботи	0,79	-	-	0,79
Установлення столярних виробів	0,747	-	-	-
Покриття підлоги й облицювання стін	0,672	-	-	0,672
Малярні роботи та скління	0,574	-	-	-
Інші роботи із завершення будівництва	0,703	-	-	-
Інші спеціалізовані будівельні роботи	0,583	-	0,478	0,682
Покрівельні роботи	0,687	-	-	-

У результаті аналізу визначено скорочення витрат на персонал, що свідчить про уповільнення напрямів розвитку будівельних підприємств. Крім того, найбільший рівень інформаційно-аналітичного забезпечення спостерігається за малими будівельними підприємствами.

Таким чином, у результаті дослідження визначні напрями та особливості розвитку будівельної сфери, що дозволило виокремити відповідні чинники. Зокрема, за визначений період відбувається зміцнення виробничо-господарського потенціалу, забезпечення джерел фінансування за рахунок власного й залученого капіталу, забезпечення соціально-економічних стандартів при збільшенні суб'єктів господарювання [74]. Представлені процеси відбуваються у період до початку військових дій. Поряд з цим, за період початку агресії РФ спостерігається поглиблення негативних явищ, зокрема, скорочення

обсягів виробництва та реалізації будівельної продукції, зниження виробничо-господарського потенціалу, рівня соціального забезпечення, уповільнення позитивних зрушень у сфері результативності діяльності, зниження можливостей відносно фінансування будівельної діяльності, що свідчить про відсутність тенденцій розвитку БП і перехід їх до застосування інструментів протидії негативному впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

2.2 Чинники фінансово-економічного стану забезпечення розвитку будівельних підприємств

Формування чинників розвитку БП характеризується факторами фінансово-економічного стану їх діяльності, які визначаються за статистичними та даними бухгалтерської звітності. Поряд з цим, відбір БП, дані яких застосовуються для визначення чинників фінансово-економічного стану забезпечення розвитку, здійснюється на основі рейтингових показників. Зокрема, у табл. 2.25 представлено рейтинг найбільших вітчизняних забудовників.

Таблиця 2.25

Рейтинг найбільших вітчизняних забудовників, од. за даними [194]

Компанія	Здано будинків	У процесі виробництва будинків
1	2	3
Інтергал-Буд	122	49
Stolitsa Group	94	26
Трест Житлобуд-1	243	52
К.А.Н. Девелопмент	69	31
Київміськбуд	161	82
РІЕЛ	44	83
Perfect Group	37	30
bUd development	33	13
City One Development	28	14

Закінчення табл. 2.25

1	2	3
Comfort Life	44	48
Avalon Inc.	24	9
Greenville	20	7
Royal House	17	5
Cityconsult Development	15	12
Група Смарт	11	6
DIM	10	20
LEV Development	5	8
Ковальська	20	8
UDP	63	13
Futura Hata	3	10
KSM-GROUP	44	11
Креатор-Буд	30	21
GEOS	25	15
ДСК-ЖИТЛОБУД	51	7
Фундамент	16	3
Bud Capital	11	11
Концепт Груп	7	2
Kadorr Group	50	13
Ліко-Холдінг	17	2
Альтіс-Девелопмент	5	6
Житло-Інвест	25	14
ZIM Group	34	12
Stolitsa Group	94	26

Слід зазначити, що найбільші вітчизняні забудовники за зданими будинками є: Інтергал-Буд, Stolitsa Group, Трест Житлобуд-1, К.А.Н. Девелопмент, Київміськбуд.

Подібний рейтинг забудовників за іншими параметрами будівельної діяльності представлено у табл. 2.26.

Таблиця 2.26

Рейтинг забудовників за кількістю побудованих квартир в зданих житлових комплексах, од. за даними [194]

№	Забудовник	Кількість квартир
1.	Stolitsa Group	1248
2.	ТОВ "Емпоріум Пропертіз"	743
3.	Інтергал-Буд	824
4.	Група компаній DIM	760
5.	Futura Nata	892
6.	KAN Development	408
7.	Галжитлобуд	530
8.	GEOS	675
9.	PIEL	478
10.	Perfect Group	529
11.	Група компаній «Greenville»	403
12.	Лико-Холдінг	396
13.	Фундамент	648
14.	Енергополь-Україна	326
15.	bUd Development	395
16.	Онікс Білд	368
17.	ГРК Столиця, при партнерстві КиївБудКом	321
18.	УМК	360
19.	Really Building (от «В.К. Групп»)	319
20.	Концепт Груп	380

За кількістю квартир визначені наступні забудовники: Stolitsa Group, ТОВ «Емпоріум Пропертіз», Інтергал-Буд, Група компаній DIM, Futura Nata.

Враховуючи рейтингові показники, просторові та інформаційні аспекти їх функціонування, визначені будівельні підприємства за якими характеризуються чинники фінансово-економічного стану забезпечення розвитку: АТ «КДБК», АТ «ХК «Київміськбуд», АТ «Трест Житлобуд-1», АТ «Сумбуд», ТОВ «Житлобуд-2». Чинники фінансово-економічного стану визначаються за наявності інформаційно-аналітичного забезпечення, що впливає на результативність дослідження. Крім того, застосування цих чинників спрямовано на побудову теоретико-методичного підходу до оцінки розвитку будівельних підприємств, що дозволяє сформуванню кількісну основу прийняття обґрунтованих рішень.

Динаміка чинників фінансово-економічного стану АТ «КДБК», що характеризують результативність функціонування за досліджений період (показники формування та використання доходів і витрат; прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті; фінансовий результат до оподаткування; витрати (дохід) з податку на прибуток; прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування; чистий фінансовий результат) представлено у Додатку В, табл. В.1. Представлена динаміка свідчить про зростання чистого доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) майже в 2,9 рази, що випереджає збільшення собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг). Це призводить до зростання валового прибутку. Нажаль, протягом дослідженого періоду за рахунок збільшення інших витрат порівняно з відповідними доходами отримано чистий збиток, що негативно впливає на РЗ БП.

Динаміка чинників фінансово-економічного стану АТ «Київміськбуд», що характеризують результативність функціонування представлено в Додатку В, табл. В.2. На АТ «Київміськбуд» за досліджений період отримано чистий прибуток, проте його динаміка вказує на значне скорочення. Це свідчить про гальмування темпів розвитку будівельного підприємства.

Динаміка чинників фінансово-економічного стану АТ «Трест Житлобуд–1», що характеризують результативність функціонування представлена в Додатку В, табл. В.3. На представленому БП за досліджений період відбуваються позитивні зрушення пов'язані із зростанням чистого прибутку більш ніж у 7 разів, що характеризує траєкторії розвитку будівельного підприємства.

Динаміка чинників фінансово-економічного стану АТ «Сумбуд», що характеризують результативність функціонування представлена в Додатку В, табл. В.4. Динаміка представлених чинників діяльності АТ «Сумбуд», що характеризують результативність функціонування за досліджений період свідчить про зростання чистого прибутку.

Динаміка чинників фінансово-економічного стану ТОВ «Житлобуд–2», що характеризують результативність функціонування представлена в Додатку В, табл. В.5. Діяльність дослідженого БП характеризується позитивним чистим фінансовим результатом. Причому за досліджений період відбувається зростання чистого прибутку більш ніж у 7 разів. Це створює підґрунтя для розвитку будівельного підприємства.

Динаміка коефіцієнту оборотності витрат за досліджений період по будівельним підприємствам представлена на рис. 2.3. У результаті аналізу визначено, що по дослідженим будівельним підприємствам спостерігається ефективне здійснення витрат на виробництво та реалізацію будівельної продукції. Проте, лише на одному підприємстві (АТ «КДБК») спостерігається зростання коефіцієнту оборотності витрат за досліджений період. Динаміка коефіцієнту рентабельності продаж будівельної продукції за досліджений період по будівельним підприємствам представлена на рис. 2.4.

У результаті аналізу визначено скорочення результативності продаж за досліджений період за більшістю будівельних підприємств (АТ «Київміськбуд», АТ «Трест Житлобуд–1», АТ «Сумбуд», ТОВ «Житлобуд–2»).

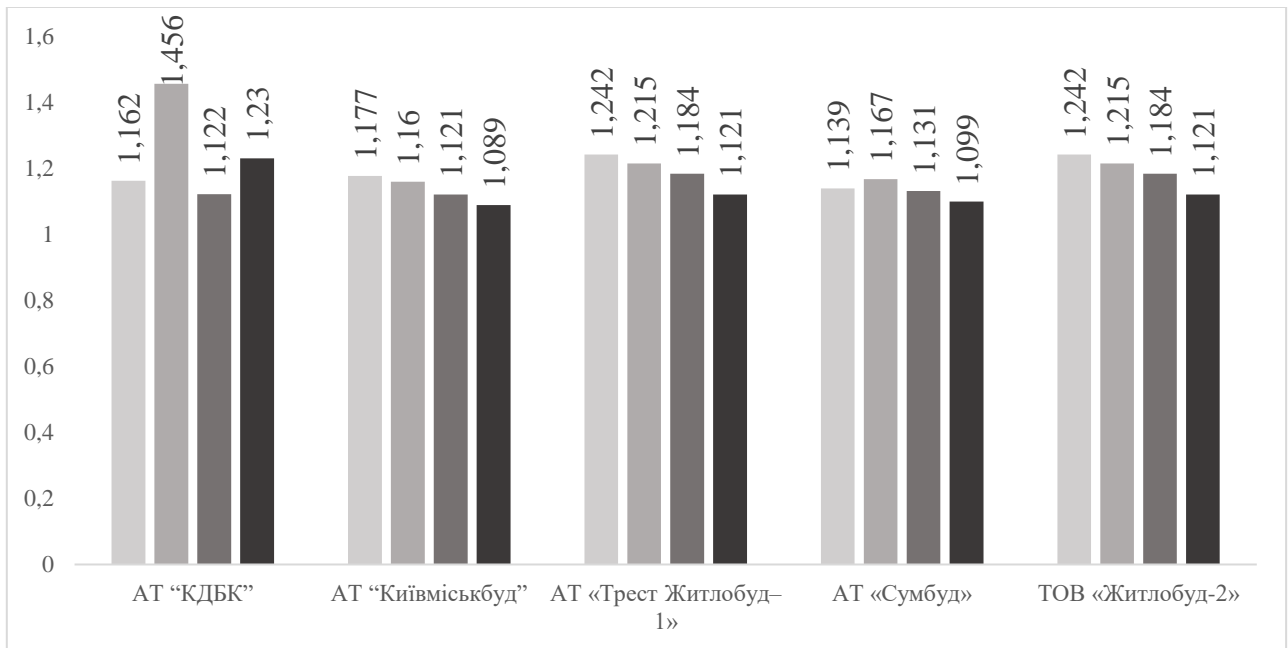

Рис. 2.3 – Динаміка коефіцієнту оборотності витрат за досліджений період по будівельним підприємствам, відн. од. (розроблено автором)

Лише на АТ «КДБК» відбувається зростання коефіцієнту рентабельності продаж. Поряд з цим, на всіх БП спостерігається позитивна результативність продажу будівельної продукції.

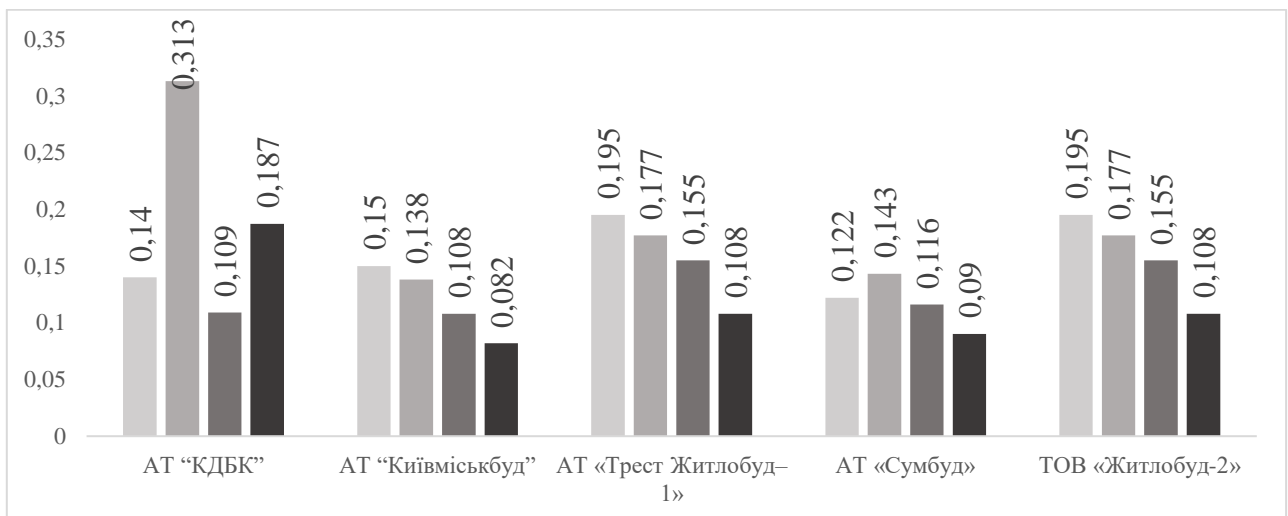

Рис. 2.4 – Динаміка коефіцієнту рентабельності продаж будівельної продукції за досліджений період по будівельним підприємствам, відн. од. (розроблено автором)

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу АТ «КДБК», яке побудовано на даних балансу будівельного підприємства представлено у Додатку В, табл. В.6. Протягом дослідженого періоду спостерігається скорочення виробничо-господарського потенціалу АТ «КДБК», що відбувається за рахунок зниження необоротних активів. Поряд з цим, гальмувало представлений процес зростання оборотних активів. Діяльність будівельного підприємства фінансується за рахунок власного й залученого капіталу. Поряд з цим, значення останнього збільшується, а власного капіталу знижується, що негативно впливає на розвиток будівельних підприємств.

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу АТ «Київміськбуд», яке побудовано на даних балансу БП представлено у Додатку В, табл. В.7. Формування та використання виробничо-господарського потенціалу АТ «Київміськбуд» за досліджений період свідчить про його зниження за рахунок необоротних й оборотних активів, власних і позикових коштів. Це вказує на гальмування розвитку будівельного підприємства.

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу ПАТ «Трест Житлобуд-1», яке побудовано на даних балансу будівельного підприємства представлено у Додатку В, табл. В.8. На ПАТ «Трест Житлобуд-1» зростають потенційні можливості для реалізації виробничо-господарської діяльності. Ці процеси пов'язані із зростання вартості необоротних і оборотних активів. Слід вказати на те, що спостерігається зростання значення власного капіталу за рахунок збільшення: зареєстрованого (пайового) капіталу; додаткового капіталу; емісійного доходу; резервного капіталу; нерозподіленого прибутку. При цьому спостерігалось зниження обсягів додаткових зобов'язань і забезпечень при зростанні поточних зобов'язань і забезпечень. Збільшення останніх відбувалось за рахунок: поточної кредиторської заборгованості та

поточних забезпечень. Представлена динаміка активів і джерел фінансування створює підґрунтя для забезпечення розвитку будівельного підприємства.

На АТ «Сумбуд» спостерігається зміцнення виробничо-господарського потенціалу за рахунок зростання вартості необоротних та оборотних активів (Додаток В, табл. В.9). У цьому процесі зростає значення залученого капіталу порівняно із власними джерелами фінансування. Представлені процеси обумовлюють зміни, що відбуваються у системі розвитку будівельного підприємства.

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу ТОВ «Житлобуд-2» за досліджений період представлено в Додатку В, табл. В.10. На ТОВ «Житлобуд-2» за досліджений період відбувається зміцнення виробничо-господарського потенціалу шляхом зростання вартості необоротних і оборотних активів, які фінансувались за рахунок збільшення власних і залучених джерел фінансування.

Для визначення напрямів та особливостей розвитку БП характеризують показники фінансового стану, які характеризуються коефіцієнтами фондоддачі основних засобів, оборотності оборотних активів, поточної ліквідності, фінансової стійкості. Результати їх розрахунку представлені у табл. 2.27 – 2.31.

Таблиця 2.27

Результати розрахунку показників фінансового стану АТ «КДБК»,

відн. од. (розроблено автором)

Показники	Базовий індекс, відн. од.
Коефіцієнт фондоддачі основних засобів	2,979
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,667
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,198
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,989

У результаті дослідження визначено, що на АТ «КДБК» за представлений період спостерігається зростання ефективності використання основних і

оборотних активів, що створює підґрунтя для забезпечення розвитку будівельного підприємства. Зростання коефіцієнту ліквідності свідчить збільшення можливостей покриття поточними активами поточних зобов'язань. Поряд з цим, поточними активами повністю не покриваються поточні зобов'язання. До негативних тенденцій слід віднести зниження фінансової стійкості АТ «КДБК».

Таблиця 2.28

Результати показників фінансового стану АТ «ХК «Київміськбуд»,
відн. од. (розроблено автором)

Показники	Базовий індекс, відн. од.
Коефіцієнт фондоддачі основних засобів	1,105
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,157
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,989
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,874

На АТ «ХК «Київміськбуд» за досліджений період спостерігається збільшення використання основних засобів. На зростання ефективності використання оборотних активів вказує динаміка коефіцієнту оборотності оборотних активів. Протягом дослідженого періоду відбувається зниження рівня ліквідності АТ «Київміськбуд». До негативних тенденцій слід віднести низький рівень фінансової стійкості та його скорочення протягом дослідженого періоду.

Таблиця 2.29

Результати розрахунку показників фінансового стану
АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Базовий індекс, відн. од.
Коефіцієнт фондоддачі основних засобів	1,018
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,79
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,665
Коефіцієнт фінансової стійкості	14,462

Результати розрахунку показників фінансового стану АТ «Трест Житлобуд-1» за досліджений період свідчить про неоднозначні тенденції представлених чинників. Зокрема, незначно збільшився показник фондівдачі основних засобів. Слід відзначити зниження поточної ліквідності будівельного підприємства при низьких рівнях ефективності використання оборотних активів та фінансової стійкості.

Таблиця 2.30

Результати розрахунку показників фінансового стану АТ «Сумбуд»,
відн. од. (розроблено автором)

Показники	Базовий індекс, відн. од.
Коефіцієнт фондівдачі основних засобів	1,565
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,66
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,569
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,254

На АТ «Сумбуд» за досліджений період відбувається скорочення більшості показників фінансового стану (коефіцієнти оборотності оборотних активів, поточної ліквідності, фінансової стійкості). Це свідчить про негативні тенденції, що впливають на розвиток будівельного підприємства. Лише коефіцієнт фондівдачі основних засобів характеризується зростанням протягом дослідженого періоду.

Таблиця 2.31

Результати розрахунку показників фінансового стану ТОВ «Житлобуд-2», відн.
од. (розроблено автором)

Показники	Базовий індекс, відн. од.
Коефіцієнт фондівдачі основних засобів	1,533
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,26
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,066
Коефіцієнт фінансової стійкості	8,355

На ТОВ «Житлобуд–2» відбувається зростання ефективності використання основних і оборотних активів. На зростання поточної ліквідності будівельного підприємства свідчить динаміка відповідного коефіцієнту. У дослідженому періоді покриваються поточні зобов'язання ТОВ «Житлобуд–2». На низькому рівні знаходиться коефіцієнт фінансової стійкості дослідженого підприємства.

Таким чином, визначені чинники фінансово-економічного стану, що впливають на розвиток досліджених будівельних підприємств: коефіцієнти оборотності витрат, оборотних активів, фондівіддачі, рентабельності продаж, поточної ліквідності, фінансової стійкості. Представлена динаміка показників формування та використання виробничо-господарського потенціалу та чинників фінансової результативності характеризуються як економічне забезпечення визначення чинників розвитку БП.

Розраховані показники фінансово-економічного стану, що впливають на Р досліджених будівельних підприємств свідчать про їх зниження або неоднозначні тенденції [70, 73]. Це вказує на гальмування їх розвитку та необхідність розробки заходів забезпечення позитивних тенденцій. Причому необхідно сформувати системне середовище забезпечення розвитку, яке базується на результатах оцінки відповідного інтегрального показника та економіко-математичного моделювання впливу, зокрема чинників фінансово-економічного стану.

2.3 Стейкхолдерні та інвестиційно-інноваційні чинники розвитку будівельних підприємств

На розвиток будівельних підприємств здійснюють вплив чинники, що характеризують рівень стейкхолдерних відносин. Представлені відносини визначаються сукупністю взаємодії стейкхолдерів, які виокремлюються на

основі систематизації теоретичних положень та нормативно-правового забезпечення. Отже, у дослідженні рівень стейкхолдерних відносин БП визначається між наступними зацікавленими особами:

- внутрішніми:
 - власники (D_{11});
 - топ-менеджери (D_{12});
 - керівники підрозділів та відділів (D_{13});
 - робітники будівельного підприємства (D_{14});
 - співробітники внутрішніх контролюючих органів за економічною, фінансовою, логістичною та іншою діяльністю, які забезпечують фінансово-економічну діяльність (D_{15});
 - співробітники, що забезпечують внутрішній контроль від впливу сукупності різних зовнішніх чинників, у тому числі від наслідків агресії РФ (D_{16});
 - співробітники внутрішніх проектних відділів, що забезпечують розробку будівельних проектів (D_{17});
 - співробітники, що здійснюють соціальне забезпечення (D_{18});
 - співробітники інформаційного забезпечення будівельного підприємства (D_{19});
- зовнішніми:
 - представники підприємств, що здійснюють матеріально-технічне забезпечення будівельної компанії (D_{110});
 - представники логістичних компаній (D_{111});
 - представники проектних організацій (D_{112});
 - представники, що забезпечують зовнішній фінансово-економічний контроль (D_{113});
 - представники, що забезпечують інший зовнішній контроль за діяльністю будівельного підприємства (D_{114});

- представники фінансово-економічних установ, що взаємодіють з будівельним підприємством (D_{115});
- представники органів державної влади (D_{116});
- представники органів місцевої влади (D_{117});
- представники органів державного архітектурного та іншого будівельного контролю (D_{118});
- представники підрядника та інших будівельних підприємств (D_{119});
- представники, що здійснюють зовнішнє соціальне забезпечення (D_{120});
- представники зовнішніх інформаційних компаній, що забезпечують взаємодію із будівельними підприємствами (D_{121});
- замовники (D_{122});
- представники інших зовнішніх стейкхолдерів (D_{123}).

Для визначення рівня стейкхолдерних відносин застосовується метод експертних оцінок, де важливого значення має відбір експертів. Цей процес здійснюється на основі комбінації методів оцінки якості експертів через призму наступної множини критеріїв із визначеною шкалою їх оцінки (табл. 2.32).

Таблиця 2.32

Критерії оцінки компетентності експерта, відн. од. (розроблено автором)

Позначення	Критерій	Шкала оцінювання
1	2	3
E_{k1}	Рівень освіти	0 – школа; 2 – бакалаврат; 4 – магістратура; 6 – післядипломна спеціалізація; 8 – кандидат наук; 10 – доктор наук.
E_{k2}	Стаж роботи у будівельній сфері	0 – відсутність стажу роботи у будівельній сфері; 2 – менше 1 року; 4 – від 1 до 3 років; 6 – від 3,1 до 5 років; 8 – від 5,1 до 10 років; 10 – від 10 і більше років.

Продовження табл. 2.32

1	2	3
E_{k3}	Наукова публікаційна активність	0 – відсутність участі у науковій діяльності; 2 – участь у науково-практичних конференціях; 4 – наявність публікацій у вітчизняних наукових журналах; 6 – наявність публікацій у міжнародних наукових журналах; 8 – наявність публікацій у журналах, що індексуються у наукометричних базах даних; 10 – наявність публікацій з високим індексом цитування.
E_{k4}	Наявність реалізованих науково-дослідницьких проектів	0 – відсутність реалізованих науково-дослідницьких проектів; 2 – наявність патенту на винахід у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність; 4 – реалізація запатентованого винаходу у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність; 6 – участь у розробці вітчизняного науково-дослідного проекту у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність; 8 – участь у реалізованому вітчизняному науково-дослідному проекті у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність; 10 – участь у розробці та реалізації міжнародного науково-дослідного проекту у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність.
E_{k5}	Досвід роботи експертом у контексті реалізації будівельних проектів	0 – відсутність досвіду роботи; 2 – досвід роботи у 1 проекті; 4 – в 2 – 5 проектах; 6 – в 6 – 9 проектах; 8 – в 10 - 13 проектах; 10 – в понад 14 проектах.
E_{k6}	Оцінка експерта на підставі взаємного оцінювання за методом списку	0 – відсутність згадування здобувача в анкетах; 5 – згадування здобувача в анкетах до 10% експертів; 6 – згадування здобувача в анкетах від 10% до 20% експертів; 7 – згадування здобувача в анкетах від 20% до 30% експертів; 8 – згадування здобувача в анкетах від 30% до 40% експертів; 9 – згадування здобувача в анкетах від 40% до 50% експертів; 10 – згадування здобувача в анкетах понад 50% експертів

Закінчення табл. 2.32

1	2	3
E_{k7}	Професійні нагороди та премії, сертифікати, що підтверджують кваліфікацію у будівельній сфері	0 – відсутність професійних нагород та премій, сертифікатів, що підтверджують кваліфікацію у відповідній галузі науки і техніки; 5 – наявність професійних нагород та премій, сертифікатів, що підтверджують кваліфікацію у відповідній галузі науки і техніки вітчизняного рівня; 10 – наявність професійних нагород та премій, сертифікатів, що підтверджують кваліфікацію у відповідній галузі науки і техніки міжнародного рівня.
E_{k8}	Оцінка гнучкості мислення (дивергентне, багатоваріантне мислення)	На підставі діагностування креативного мислення (тест Торренса) 3 – нижче норми; 5 – норма; 8 – відмінно; 10 – вище норми.
E_{k9}	Самооцінка знайомства з проблемою на теоретичному та практичному рівні	3 – недостатній рівень; 5 – помірний; 8 – достатній; 10 – високий.
E_{k10}	Оцінка участі у попередніх експертизах	0 – відсутність оцінок щодо участі у експертизі; 5 – наявність позитивної оцінки щодо участі у експертизі на регіональному рівні; 8 – наявність позитивної оцінки щодо участі у експертизі на державному рівні; 10 – наявність позитивної оцінки щодо участі у експертизі на міжнародному рівні.

На підставі оброки документальної, тестової інформації та взаємного оцінювання експертів, будується матриця оцінки компетентності i -го експерта за j -тим критерієм:

$$X^e = \begin{pmatrix} x_{11}^e & x_{12}^e & x_{13}^e & \dots & x_{1m}^e \\ x_{21}^e & x_{22}^e & x_{23}^e & \dots & x_{2m}^e \\ x_{31}^e & x_{32}^e & x_{33}^e & \dots & x_{3m}^e \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_{n1}^e & x_{n2}^e & x_{n3}^e & \dots & x_{nm}^e \end{pmatrix}, \quad (2.1)$$

де x_{ij}^e – оцінка компетентності i -го експерта за j -тим критерієм в балах відповідно до табл. 2.32.

Матриця оцінки компетентності i -го експерта за j -тим критерієм серед 20 претендентів за 10 критеріями представлена в табл. 2.33.

Таблиця 2.33

Результати оцінки компетентності експертів за визначеною множиною критеріїв, відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Критерії									
	E_{k1}	E_{k2}	E_{k3}	E_{k4}	E_{k5}	E_{k6}	E_{k7}	E_{k8}	E_{k9}	E_{k10}
E_1	10	8	8	6	4	5	10	8	10	5
E_2	2	10	0	0	4	0	0	5	5	5
E_3	4	4	2	4	0	0	0	5	8	0
E_4	6	6	6	0	4	0	5	8	5	0
E_5	2	4	4	0	6	5	0	10	5	5
E_6	6	8	4	4	4	0	0	5	8	0
E_7	6	8	4	6	0	0	0	8	5	0
E_8	8	6	10	0	4	0	5	5	10	8
E_9	2	10	0	0	4	0	0	5	5	0
E_{10}	2	4	2	0	0	0	0	5	8	0
E_{11}	10	8	10	8	6	5	10	5	10	8
E_{12}	6	4	4	6	8	5	0	5	8	8
E_{13}	8	8	8	10	10	7	0	8	8	8
E_{14}	8	10	8	6	4	6	5	8	8	0
E_{15}	4	6	2	0	4	0	0	5	5	5
E_{16}	4	10	4	4	4	0	0	5	5	0
E_{17}	6	6	6	0	4	0	5	5	5	5
E_{18}	2	6	2	0	0	0	0	5	5	0
E_{19}	2	8	2	4	4	0	0	8	5	5
E_{20}	4	10	2	4	4	5	5	10	8	5

Визначення «ваги» кожного експерта всередині групи здобувачів визначається як:

- сума балів на всіма критеріями компетентності

$$X_k^e = \sum_{j=1}^m x_{kj}^e, \quad (2.2)$$

- середнє значення за сукупністю критеріїв

$$\bar{X}_k^e = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m x_{kj}^e, \quad (2.3)$$

– нормований об'єктивний показник компетентності

$${}^n X_k^e = \frac{\sum_{j=1}^m x_{kj}^e}{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m x_{ij}^e}. \quad (2.4)$$

Визначення компетентності експертів за моделями (2.2 – 2.4) з їх наступним ранжируванням представлені в табл. 2.34.

Таблиця 2.34

Визначення «ваги» компетентності та рангу експертів всередині групи, відн. од.

(розроблено автором)

Експерт	Оцінка компетентності експерта			Ранг
	X_k^e	\bar{X}_k^e	${}^n X_k^e$	
1	2	3	4	5
E_1	74	7,4	0,083	3
E_2	31	3,1	0,035	15,5
E_3	27	2,7	0,030	17
E_4	40	4,0	0,045	10
E_5	41	4,1	0,046	9
E_6	39	3,9	0,044	11
E_7	37	3,7	0,042	13
E_8	56	5,6	0,063	6
E_9	26	2,6	0,029	18
E_{10}	21	2,1	0,024	19
E_{11}	80	8,0	0,090	1
E_{12}	54	5,4	0,061	7
E_{13}	75	7,5	0,084	2
E_{14}	63	6,3	0,071	4
E_{15}	31	3,1	0,035	15,5
E_{16}	36	3,6	0,041	14

Закінчення табл. 2.34

1	2	3	4	5
E_{17}	42	4,2	0,047	8
E_{18}	20	2,0	0,023	20
E_{19}	38	3,8	0,043	12
E_{20}	57	5,7	0,064	5

Визначення пріоритетів у компетентності експертів за моделями (2.2 – 2.4) не враховують того факту, що не всі критерії є рівнозначними. Порівняння пріоритетів компетентності пропонуємо проводити за методом аналізу ієрархій (МАІ).

Визначення пріоритетів – функція керівника експертної групи (ОПР). Масштаб оцінки парних порівнянь відповідно до шкали парних порівнянь Т. Сааті представлений в табл. 2.35. Зауважимо, якщо при порівнянні пріоритетів елементів A і B , отримуємо значення $p(A, B)$, то порівняння пріоритетів B і A , відповідно, набуває значення $p(B, A) = \frac{1}{p(A, B)}$.

Таблиця 2.35

Шкала парних порівнянь Т. Сааті (розроблено автором)

Відносна важливість (у балах)	Визначення
1	Однакова важливість
3	Перший елемент незначно важливіший за другий
5	Перший елемент суттєво важливіший за другий
7	Перший елемент значно важливіший за другий
9	Перший елемент абсолютно важливіший за другий

На підставі заповненої матриці попарних порівнянь вектор пріоритетів критеріїв $B = \{b_j\}$ ($j = \overline{1, m}$) знаходиться за моделлю:

$$b_j = \frac{\prod_{k=1}^m p(k; j)}{\sum_{j=1}^m \prod_{k=1}^m p(k; j)}, \quad (2.5)$$

де $\prod_{k=1}^m p(k; j)$ – середнє геометричне за k -тим критерієм компетентності експерта.

На підставі заповненої матриці попарних порівнянь (табл. 2.36) вектор пріоритетів критеріїв $B = \{b_j\}$ визначений за моделлю (2.5).

Таблиця 2.36

Матриця попарних порівнянь критеріїв компетентності експертів з визначенням вектору пріоритетів, відн. од. (розроблено автором)

Кри- терії	E_{k1}	E_{k2}	E_{k3}	E_{k4}	E_{k5}	E_{k6}	E_{k7}	E_{k8}	E_{k9}	E_{k10}	Серед- нє гео- мет- ричне	b_j
E_{k1}	1	0,33	0,33	0,2	0,14	3	0,2	3	5	3	0,782	0,057
E_{k2}	3	1	0,2	0,14	0,33	3	0,14	0,33	1	0,33	0,517	0,038
E_{k3}	3	5	1	1	3	3	3	5	3	3	2,667	0,194
E_{k4}	5	7	1	1	5	7	3	5	5	7	3,809	0,277
E_{k5}	7	3	0,33	0,2	1	0,2	0,14	0,33	1	5	0,763	0,056
E_{k6}	0,33	0,33	0,33	0,14	5	1	0,11	3	5	1	0,732	0,053
E_{k7}	5	7	0,33	0,33	7	9	1	7	5	3	2,761	0,201
E_{k8}	0,33	3	0,2	0,2	3	0,33	0,14	1	3	3	0,743	0,054
E_{k9}	0,2	1	0,33	0,2	1	0,2	0,2	0,33	1	0,2	0,359	0,026
E_{k10}	0,33	3	0,33	0,14	0,2	1	0,33	0,33	5	1	0,592	0,043
Сума											13,72	

Урахування вектору пріоритетів (2.5), знайденого за методом МАІ, дозволяє запропонувати визначення компетентності експертів у наступний спосіб:

$${}^*X_k^e = \sum_{j=1}^m b_j \cdot x_{kj}, \quad (2.6)$$

Результати визначення компетентності експертів з урахуванням вектору пріоритетів за методом МАІ з наступним їх ранжируванням представлені в табл. 2.37.

Таблиця 2.37

Визначення компетентності експертів з урахуванням вектору пріоритетів за методом МАІ з наступним їх ранжируванням, відн. од. (розроблено автором)

Експерт	Компетентність з урахуванням вектору пріоритетів	Ранг
E_1	7,502	2
E_2	1,33	17
E_3	2,357	15
E_4	3,526	10
E_5	2,53	14
E_6	3,233	11
E_7	3,65	8
E_8	4,731	5
E_9	1,114	20
E_{10}	1,133	18
E_{11}	8,524	1
E_{12}	4,471	7
E_{13}	7,004	3
E_{14}	6,243	4
E_{15}	1,682	16
E_{16}	3,116	12
E_{17}	3,579	9
E_{18}	1,13	19
E_{19}	2,916	13
E_{20}	4,564	6

На основі дослідження здійснено ранжування експертів за результатами оцінки із застосуванням методу аналізу ієрархій. Визначена група експертів дозволяє забезпечити певний рівень компетентності при здійсненні оцінки, зокрема стейкхолдерних чинників розвитку будівельних підприємств. При цьому застосовуються думки 20 експертів.

Отже, використання методу експертних оцінок для визначення стейкхолдерних чинників РЗ БП характеризуються наступними етапами:

- формування анкети для проведення оцінки стейкхолдерних чинників розвитку будівельних підприємств;
- оцінювання стейкхолдерних чинників розвитку БП;
- визначення вагових коефіцієнтів думки експертів, розрахованих відповідно до рангу;
- формування результатів статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток будівельних підприємств;
- оцінка критеріїв достовірності проведених експертних оцінок.

Експертне оцінювання впливу стейкхолдерів на роботу АТ «ХК «Київміськбуд» представлено в табл. 2.38. Результати обробки статистичної інформації проводилися декількома способами, а саме:

- за допомогою середнього арифметичного:

$$\bar{x}_j^a = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x_{ij}, \quad (2.7)$$

- за допомогою середнього геометричного:

$$\bar{x}_j^g = \sqrt[N]{\prod_{i=1}^N x_{ij}}, \quad (2.8)$$

де x_{ij} – оцінка i -го експерта за j -тим критерієм, $i = \overline{1; N}$.

- з урахуванням «ваги» експерта.

Цей авторський підхід до оцінки думки експертів полягає в наступному. На підставі ранжирування експертів у відповідності до вектору пріоритетів кожному експерту надано ранг r_i , $i = \overline{1; N}$.

«Вага» експертної оцінки у відповідності до рангу експерту визначається як:

Таблиця 2.38

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од.

(розроблено автором)

Види стейкхолдерів	D ₁₁	D ₁₂	D ₁₃	D ₁₄	D ₁₅	D ₁₆	D ₁₇	D ₁₈	D ₁₉	D ₁₁₀	D ₁₁₁	D ₁₁₂	D ₁₁₃	D ₁₁₄	D ₁₁₅	D ₁₁₆	D ₁₁₇	D ₁₁₈	D ₁₁₉	D ₁₂₀	D ₁₂₁	D ₁₂₂	D ₁₂₃
E ₁	6	6	5	6	4	5	6	6	4	7	6	4	4	3	6	4	6	3	4	5	7	6	4
E ₂	7	6	6	6	5	5	5	6	6	7	7	5	5	4	5	4	6	4	4	4	8	7	4
E ₃	5	6	5	6	3	4	5	5	4	6	5	3	5	4	5	4	4	3	5	4	6	6	3
E ₄	5	5	5	6	5	4	5	6	5	6	6	3	5	4	5	3	6	3	4	4	6	7	3
E ₅	6	5	5	5	5	4	6	5	5	5	6	4	6	4	7	3	6	3	3	4	6	5	3
E ₆	8	6	6	7	4	5	4	5	5	7	6	6	5	3	5	5	6	5	5	5	7	5	3
E ₇	5	6	4	5	3	4	4	4	6	6	5	5	5	5	4	3	5	3	6	6	5	5	4
E ₈	6	5	5	7	3	4	5	4	5	5	6	4	4	5	6	4	4	2	4	4	7	6	5
E ₉	7	5	6	6	5	5	4	6	5	5	5	3	5	3	5	4	6	3	4	3	7	6	4
E ₁₀	7	7	5	5	4	5	4	6	4	7	6	5	7	3	5	4	5	4	4	4	6	7	3
E ₁₁	8	6	7	5	5	4	5	5	7	5	6	3	5	4	5	3	5	5	3	5	6	5	5
E ₁₂	6	6	6	6	4	4	6	4	6	5	4	5	4	6	6	3	3	5	5	4	6	5	3
E ₁₃	6	5	6	5	4	3	3	5	5	6	6	5	4	3	4	5	6	3	4	4	8	6	3
E ₁₄	5	6	5	5	4	3	5	5	5	6	5	6	4	3	5	4	5	3	4	3	4	4	3
E ₁₅	5	5	6	5	3	5	4	4	6	4	5	4	6	4	5	5	5	3	5	3	5	5	4
E ₁₆	4	5	6	5	4	5	4	3	5	4	5	4	5	3	5	3	4	4	5	3	5	6	3
E ₁₇	5	7	5	6	5	4	6	6	4	5	6	3	6	2	6	3	5	3	3	5	6	5	4
E ₁₈	4	5	5	7	3	4	3	5	4	6	5	5	5	4	4	3	5	5	5	4	6	6	5
E ₁₉	8	7	7	6	3	5	4	4	5	7	6	4	5	3	6	4	6	3	5	3	5	6	5
E ₂₀	4	6	5	5	5	4	4	5	5	6	5	4	4	3	5	5	6	5	3	3	7	6	3

$$w_i = \frac{1}{N-1} \left(1 - \frac{r_i}{\sum_{i=1}^N r_i} \right) \quad (2.9)$$

або

$$w_i = \frac{1}{N-1} \left(1 - \frac{2r_i}{(r_1 + r_N)N} \right). \quad (2.10)$$

З урахування «ваги» думки експерта оцінка j -того критерію проводиться за моделлю:

$$\bar{x}_j^w = \sum_{i=1}^N w_i \cdot x_{ij}. \quad (2.11)$$

Результати оцінки вагових коефіцієнтів, розраховані за моделями (2.9 - 2.10) представлені в табл. 2.39.

Таблиця 2.39

Результати оцінки вагових коефіцієнтів думки експертів, розраховані відповідно до рангу, відн. од. (розроблено автором)

Експерт	Ваговий коефіцієнт, w_i
E ₁	0,052
E ₂	0,048
E ₃	0,048
E ₄	0,05
E ₅	0,049
E ₆	0,05
E ₇	0,05
E ₈	0,051
E ₉	0,048
E ₁₀	0,048
E ₁₁	0,052
E ₁₂	0,051
E ₁₃	0,052
E ₁₄	0,052
E ₁₅	0,049
E ₁₆	0,05
E ₁₇	0,05
E ₁₈	0,048
E ₁₉	0,049
E ₂₀	0,051

Результати статистичної обробки експертного опитування представлені в табл. 2.40.

Таблиця 2.40

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од.
(розроблено автором) (початок)

Показники	Види стейкхолдерів									
	D_{11}	D_{12}	D_{13}	D_{14}	D_{15}	D_{16}	D_{17}	D_{18}	D_{19}	D_{110}
\bar{x}_j^a	4,6	4,95	5,05	5,75	5,55	4,25	4,95	3,650	5,2	3,8
\bar{x}_j^g	4,507	4,869	4,988	5,669	5,508	4,145	4,887	3,542	5,147	3,728
\bar{x}_j^w	4,608	4,947	5,056	5,75	5,551	4,251	4,935	3,652	5,202	3,801

Таблиця 2.40

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од.
(розроблено автором) (продовження)

Показники	Види стейкхолдерів										
	D_{111}	D_{112}	D_{113}	D_{114}	D_{115}	D_{116}	D_{117}	D_{118}	D_{119}	D_{120}	D_{121}
\bar{x}_j^a	5,2	3,6	4,25	4,0	6,15	5,7	3,7	4,6	4,95	5,05	5,75
\bar{x}_j^g	5,116	3,488	4,167	3,915	6,064	5,645	3,622	4,507	4,869	4,988	5,669
\bar{x}_j^w	5,198	3,599	4,243	4,008	6,151	5,691	3,7	4,608	4,947	5,056	5,75

Таблиця 2.40

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од.
(розроблено автором) (кінець)

Показники	Види стейкхолдерів	
	D_{122}	D_{123}
\bar{x}_j^a	5,55	4,25
\bar{x}_j^g	5,508	4,145
\bar{x}_j^w	5,551	4,251

Результати оцінки за відповідними середніми та з урахуванням компетентності експертів співпадають з точністю до 0,001.

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «КДБК» представлено в Додатку Г, табл. Г.1. Враховуючи запропоновані напрями оцінювання, представлені результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «КДБК» (табл. 2.41).

Таблиця 2.41

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором)
(початок)

Показники	Види стейкхолдерів									
	D_{11}	D_{12}	D_{13}	D_{14}	D_{15}	D_{16}	D_{17}	D_{18}	D_{19}	D_{110}
\bar{x}_j^a	4,8	4,85	4,5	4,95	4,2	3,95	4,200	4,5	4,25	4,7
\bar{x}_j^g	4,718	4,764	4,407	4,859	4,099	3,852	4,099	4,379	4,18	4,578
\bar{x}_j^w	4,79	4,843	4,496	4,955	4,197	3,949	4,211	4,492	4,254	4,697

Таблиця 2.41

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором)
(продовження)

Показники	Види стейкхолдерів										
	D_{111}	D_{112}	D_{113}	D_{114}	D_{115}	D_{116}	D_{117}	D_{118}	D_{119}	D_{120}	D_{121}
\bar{x}_j^a	5,0	3,85	4,3	4,1	4,6	4,15	5,2	4,45	4,7	4,3	5,9
\bar{x}_j^g	4,906	3,742	4,205	4,017	4,501	3,907	5,147	4,367	4,623	4,227	5,818
\bar{x}_j^w	5,002	3,853	4,296	4,099	4,593	4,162	5,199	4,449	4,699	4,301	5,892

Таблиця 2.41

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором)
(кінець)

Показники	Види стейкхолдерів	
	D_{122}	D_{123}
\bar{x}_j^a	5,15	4,7
\bar{x}_j^g	5,079	4,648
\bar{x}_j^w	5,152	4,708

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Трест Житлобуд-1» представлені в Додатку Г, табл. Г.2. Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Трест Житлобуд-1» визначені у табл. 2.42.

Таблиця 2.42

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од.
(розроблено автором) (початок)

Показники	Види стейкхолдерів									
	D_{11}	D_{12}	D_{13}	D_{14}	D_{15}	D_{16}	D_{17}	D_{18}	D_{19}	D_{110}
\bar{x}_j^a	7,3	6,6	7,35	6,75	7,1	7,15	6,75	7,0	6,55	5,6
\bar{x}_j^g	7,227	6,552	7,307	6,698	7,045	7,12	6,698	6,964	6,477	5,57
\bar{x}_j^w	7,298	6,596	7,347	6,744	7,097	7,153	6,752	6,996	6,541	5,6

Таблиця 2.42

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од.
(розроблено автором) (продовження)

Показ- ники	Види стейкхолдерів										
	D_{111}	D_{112}	D_{113}	D_{114}	D_{115}	D_{116}	D_{117}	D_{118}	D_{119}	D_{120}	D_{121}
\bar{x}_j^a	5,9	6,3	6,3	5,9	6,0	6,35	6,8	6,85	4,95	3,8	8,05
\bar{x}_j^g	5,844	6,229	6,266	5,858	5,95	6,293	6,767	6,802	4,904	3,74	8,022
\bar{x}_j^w	5,898	6,302	6,297	5,902	5,995	6,361	6,796	6,851	4,95	3,802	8,051

Таблиця 2.42

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од.
(розроблено автором) (кінець)

Показники	Види стейкхолдерів	
	D_{122}	D_{123}
\bar{x}_j^a	7,4	4,0
\bar{x}_j^g	7,344	3,9
\bar{x}_j^w	7,401	4,008

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на роботу АТ «Сумбуд» охарактеризовані у Додатку Г, табл. Г.3. Статистична обробка експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Сумбуд» представлена у табл. 2.43.

Таблиця 2.43

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Сумбуд», відн. од.
(розроблено автором) (початок)

Показники	Види стейкхолдерів									
	D_{11}	D_{12}	D_{13}	D_{14}	D_{15}	D_{16}	D_{17}	D_{18}	D_{19}	D_{110}
\bar{x}_j^a	5,45	5,55	5,4	5,35	4,55	4,4	4,3	4,6	4,55	4,5
\bar{x}_j^g	5,398	5,52	5,356	5,319	4,495	4,345	4,183	4,549	4,436	4,472
\bar{x}_j^w	5,454	5,552	5,398	5,352	4,555	4,393	4,3	4,603	4,553	4,499

Таблиця 2.43

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Сумбуд», відн. од. (розроблено автором)
(продовження)

Показники	Види стейкхолдерів										
	D_{111}	D_{112}	D_{113}	D_{114}	D_{115}	D_{116}	D_{117}	D_{118}	D_{119}	D_{120}	D_{121}
\bar{x}_j^a	4,8	5,45	4,95	5,2	5,5	5,2	5,2	5,15	4,55	4,6	6,8
\bar{x}_j^g	4,743	5,428	4,894	5,154	5,458	5,154	5,136	5,097	4,522	4,54	6,774
\bar{x}_j^w	4,798	5,447	4,939	5,202	5,496	5,204	5,196	5,151	4,547	4,597	6,792

Таблиця 2.43

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «Сумбуд», відн. од. (розроблено автором)
(кінець)

Показники	Види стейкхолдерів	
	D_{122}	D_{123}
\bar{x}_j^a	6,55	3,05
\bar{x}_j^g	6,511	2,911
\bar{x}_j^w	5,548	3,051

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток ТОВ «Житлобуд-2» визначені у Додатку Г, табл. Г.4. Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток ТОВ «Житлобуд-2» представлені у табл. 2.44.

Таблиця 2.44

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток ТОВ «Житлобуд-2», відн. од.
(розроблено автором) (початок)

Показники	Види стейкхолдерів									
	D_{11}	D_{12}	D_{13}	D_{14}	D_{15}	D_{16}	D_{17}	D_{18}	D_{19}	D_{110}
\bar{x}_j^a	5,6	5,85	5,95	5,65	5,15	4,1	4,35	4,1	4,15	3,85
\bar{x}_j^g	5,54	5,814	5,904	5,613	5,069	4,038	4,297	4,025	4,062	3,782
\bar{x}_j^w	5,604	5,847	5,950	5,645	5,144	4,105	4,347	4,105	4,154	3,846

Таблиця 2.44

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток ТОВ «Житлобуд-2», відн. од. (розроблено автором) (продовження)

Показники	Види стейкхолдерів										
	D_{111}	D_{112}	D_{113}	D_{114}	D_{115}	D_{116}	D_{117}	D_{118}	D_{119}	D_{120}	D_{121}
\bar{x}_j^a	3,9	4,15	4,1	4,2	4,0	4,0	3,9	4,35	4,25	4,45	6,15
\bar{x}_j^g	3,812	4,11	4,012	4,142	3,923	3,936	3,824	4,252	4,202	4,408	6,106
\bar{x}_j^w	3,893	4,147	4,085	4,203	3,995	4,002	3,89	4,352	4,252	4,45	6,146

Таблиця 2.44

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток ТОВ «Житлобуд–2», відн. од. (розроблено автором) (кінець)

Показники	Види стейкхолдерів	
	D ₁₂₂	D ₁₂₃
\bar{x}_j^a	6,7	2,7
\bar{x}_j^g	6,677	2,641
\bar{x}_j^w	6,699	2,705

Таким чином, у результаті оцінювання стейкхолдерних чинників розвитку будівельних підприємств визначено зростання значення внутрішніх стейкхолдерів порівняно із зовнішніми. Причому, серед останніх зацікавлених осіб зростає значення замовників та підрядників у системі відносин, що забезпечують розвиток БП. Слід зазначити, що оцінювання здійснювалось різними способами, проте результати цього процесу суттєво не відрізняються. Це свідчить про можливість застосування різних методів і моделей для оцінювання локальних чинників розвитку будівельних підприємств. Встановлено, що на досліджених будівельних підприємствах забезпечується взаємодія стейкхолдерів, проте виникає необхідність розробки заходів для зростання їх ефективності у системі розвитку суб'єктів господарювання. Для оцінки інвестиційно-інноваційних чинників розвитку будівельних підприємств здійснюється їх виокремлення на основі систематизації теоретико-методичних розробок [11, 24, 124] та нормативно-правового забезпечення [50, 170, 175, 176, 177, 178, 230].

Таким чином, запропоновані інвестиційно-інноваційні чинники розвитку будівельних підприємств, а саме рівні:

- взаємодії із вітчизняними інвесторами (D_{21});
- взаємодії із міжнародними інвесторами (D_{22});

- застосування державних інвестицій (D_{23});
- застосування приватних інвестицій (D_{24});
- розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії РФ (D_{25});
- розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{26});
- взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{27});
- взаємодії із іншими стейкхолдерами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{28});
- ступінь впровадження та застосування інновацій будівельними підприємствами (D_{29}).

Враховуючи визначені інвестиційно-інноваційні чинники розвитку будівельних підприємств, напрями та особливості реалізації методу експертних оцінок, здійснено оцінювання представлених показників. Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «КДБК» представлено в Додатку Г, табл. Г.5. Результати статистичної обробки експертного опитування відносно оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «КДБК» охарактеризовано в табл. 2.45.

Таблиця 2.45

Результати статистичної обробки експертного опитування відносно оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники інвестиційно-інноваційної діяльності								
	D_{21}	D_{22}	D_{23}	D_{24}	D_{25}	D_{26}	D_{27}	D_{28}	D_{29}
\bar{x}_j^a	6,25	3,15	1,85	5,4	2,6	2,15	2,05	2,4	2,7
\bar{x}_j^g	6,194	3,077	1,726	5,367	2,413	1,966	1,955	2,338	2,573
\bar{x}_j^w	6,253	3,15	1,85	5,408	2,599	2,142	2,054	2,403	2,702

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «ХК «Київміськбуд» представлені у Додатку Г, табл. Г.6. Результати статистичної обробки експертного опитування відносно оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «ХК «Київміськбуд» визначені у табл. 2.46.

Таблиця 2.46

Результати статистичної обробки експертного опитування відносно оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «Київміськбуд», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники інвестиційно-інноваційної діяльності								
	D_{21}	D_{22}	D_{23}	D_{24}	D_{25}	D_{26}	D_{27}	D_{28}	D_{29}
\bar{x}_j^a	7,75	3,95	3,5	7,0	3,15	3,15	3,15	2,75	3,75
\bar{x}_j^g	7,725	3,88	3,464	6,964	3,068	3,096	3,041	2,641	3,687
\bar{x}_j^w	7,756	3,952	3,503	6,998	3,148	3,148	3,147	2,75	3,745

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «Трест Житлобуд-1» охарактеризовані у Додатку Г, табл. Г.7 та статистичної обробки експертного опитування представлені у табл. 2.47.

Таблиця 2.47

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники інвестиційно-інноваційної діяльності								
	D_{21}	D_{22}	D_{23}	D_{24}	D_{25}	D_{26}	D_{27}	D_{28}	D_{29}
\bar{x}_j^a	8,15	4,35	3,95	7,35	4,95	3,65	2,9	2,95	4,1
\bar{x}_j^g	8,117	4,311	3,892	7,32	4,884	3,605	2,814	2,838	4,051
\bar{x}_j^w	8,156	4,354	3,956	7,352	4,952	3,65	2,9	2,952	4,097

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «Сумбуд» представлені у Додатку Г, табл. Г.8. Результати статистичної обробки експертного опитування відносно оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «Сумбуд» визначені у табл. 2.48.

Таблиця 2.48

Результати статистичної обробки експертного опитування відносно оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «Сумбуд», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники інвестиційно-інноваційної діяльності								
	D_{21}	D_{22}	D_{23}	D_{24}	D_{25}	D_{26}	D_{27}	D_{28}	D_{29}
\bar{x}_j^a	4,55	2,6	2,55	2,75	3,8	2,5	1,95	1,95	2,3
\bar{x}_j^g	4,466	2,536	2,485	2,632	3,694	2,449	1,85	1,824	2,151
\bar{x}_j^w	4,551	2,605	2,543	2,745	3,794	2,497	1,948	1,954	2,298

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку ТОВ «Житлобуд-2» представлені в Додатку Г, табл. Г.9 та статистичної обробки експертного опитування відносно оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності визначені у табл. 2.49.

Таким чином, у результаті оцінки визначена активна реалізація напрямів забезпечення взаємодії будівельних підприємств із вітчизняними інвесторами. Поряд з цим, спостерігається гальмування функціонування БП із іноземними інвесторами, що впливає на їх розвиток. Слід відзначити, що неоднозначними тенденціями характеризується формування та застосування напрямів здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності у контексті застосування державних й приватних інвестицій, розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії РФ, здійснення інноваційних проектів, взаємодії із державними установами щодо розробки

та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами, взаємодії із іншими стейкхолдерами, впровадження та застосування інновацій БП.

Таблиця 2.49

Результати статистичної обробки експертного опитування відносно оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку ТОВ «Житлобуд-2», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники інвестиційно-інноваційної діяльності								
	D_{21}	D_{22}	D_{23}	D_{24}	D_{25}	D_{26}	D_{27}	D_{28}	D_{29}
\bar{x}_j^a	6,7	3,95	3,5	5,8	4,25	3,1	2,5	2,0	2,5
\bar{x}_j^g	6,67	3,88	3,442	5,761	4,202	3,033	2,435	1,888	2,449
\bar{x}_j^w	6,693	3,949	3,5	5,798	4,255	3,094	2,502	1,998	2,504

Визначені локальні чинники впливають на розвиток будівельних підприємств, формують основу для розробки та застосування багаторівневої системи показників оцінки рівня розвитку й теоретико-методичного підходу. Запропоновані чинники дозволяють сформулювати економічне забезпечення розвитку БП.

2.4 Чинники стратегічного забезпечення розвитку та ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств

Формування напрямів розвитку будівельних підприємств залежить від їх стратегічного забезпечення та ефективності маркетингової діяльності. У цьому контексті для кількісного визначення, зокрема, чинників стратегічного забезпечення розвитку БП застосовуються методи експертного аналізу та теоретичні й нормативно-правові положення, що характеризують напрями та особливості формування й використання стратегії розвитку [4, 87, 160, 163, 171, 172, 184, 186, 233]. Отже, у

результаті систематизації теоретичних положень щодо забезпечення стратегічного розвитку, формування та використання нормативно-правового забезпечення визначені чинники рівня стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств: наявність стратегічних планів розвитку будівельного підприємства (D_{41}); рівень реалізації стратегічних напрямів на будівельному підприємстві (D_{42}); визначені та реалізуються сценарії розвитку будівельного підприємства (D_{43}); визначені та застосовуються інструменти стратегічного забезпечення будівельного підприємства (D_{44}); наявність структурного підрозділу, що забезпечує стратегічний розвиток будівельного підприємства (D_{45}).

Результати експертного оцінювання показників рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «КДБК» представлені в Додатку Г, табл. Г.10. та статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку охарактеризовані у табл. 2.50.

Таблиця 2.50

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «КДБК», відн. од.

(розроблено автором)

Показники	Чинники стратегічного забезпечення розвитку				
	D_{41}	D_{42}	D_{43}	D_{44}	D_{45}
\bar{x}_j^a	5,0	5,75	4,6	4,55	5,0
\bar{x}_j^g	5,0	5,689	4,564	4,513	5,0
\bar{x}_j^w	5,0	5,742	4,604	4,551	5,0

Результати експертного оцінювання показників рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд» визначені у Додатку Г, табл. Г.11. У результаті дослідження здійснена статистична обробка експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку будівельного підприємства (табл. 2.51).

Таблиця 2.51

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од.

(розроблено автором)

Показники	Чинники стратегічного забезпечення розвитку				
	D_{41}	D_{42}	D_{43}	D_{44}	D_{45}
\bar{x}_j^a	5,0	7,05	7,05	6,85	5,0
\bar{x}_j^g	5,0	7,018	7,018	6,798	5,0
\bar{x}_j^w	5,0	7,047	7,046	6,849	5,0

Результати експертного оцінювання показників рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд-1» представлені в Додатку Г, табл. Г.12 та статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку визначені в табл. 2.52.

Таблиця 2.52

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од.

(розроблено автором)

Показники	Чинники стратегічного забезпечення розвитку				
	D_{41}	D_{42}	D_{43}	D_{44}	D_{45}
\bar{x}_j^a	5,0	7,7	7,55	7,5	5,0
\bar{x}_j^g	5,0	7,66	7,528	7,456	5,0
\bar{x}_j^w	5,0	7,694	7,552	7,502	5,0

Оцінювання показників рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «Сумбуд» методом експертних оцінок представлено в Додатку Г, табл. Г.13 статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку охарактеризовані в табл. 2.53.

Таблиця 2.53

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «Сумбуд», відн. од.

(розроблено автором)

Показники	Чинники стратегічного забезпечення розвитку				
	D_{41}	D_{42}	D_{43}	D_{44}	D_{45}
\bar{x}_j^a	5,0	5,25	4,55	4,45	5,0
\bar{x}_j^g	5,0	5,191	4,504	4,423	5,0
\bar{x}_j^w	5,0	5,25	4,541	4,455	5,0

На основі застосування експертного оцінювання визначені показники рівня стратегічного забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд-2» (Додаток Г, табл. Г.14). Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд-2» представлені в табл. 2.54.

Таблиця 2.54

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня стратегічного забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд-2», відн. од.

(розроблено автором)

Показники	Чинники стратегічного забезпечення розвитку				
	D_{41}	D_{42}	D_{43}	D_{44}	D_{45}
\bar{x}_j^a	5,0	6,3	6,05	5,95	5,0
\bar{x}_j^g	5,0	6,266	6,029	5,896	5,0
\bar{x}_j^w	5,0	6,304	6,049	5,946	5,0

Таким чином, у системі розвитку будівельних підприємств зростає значення стратегічного забезпечення на всіх суб'єктах господарювання. Причому активно формується та реалізується стратегічне забезпечення на АТ «ХК «Київміськбуд» та АТ «Трест Житлобуд-1». Слід вказати, що на будівельних підприємствах сформовані стратегічні плани розвитку, забезпечується реалізація стратегічних напрямів, визначені сценарії

розвитку, застосовуються інструменти стратегічного забезпечення при наявності структурного підрозділу, що забезпечує стратегічний розвиток БП.

У результаті систематизації теоретичних положень щодо врахування напрямів та особливостей маркетингової діяльності у системі забезпечення розвитку будівельних підприємств [52, 85] виокремлені локальні чинники рівня ефективності маркетингової діяльності: рівень впливу внутрішнього маркетингового середовища на діяльність будівельного підприємства (D_{51}); рівень впливу зовнішнього маркетингового середовища на діяльність будівельного підприємства (D_{52}); рівень ефективності функціонування маркетингового стейкхолдерного середовища (D_{53}); рівень застосування маркетингового інструментарію на будівельному підприємстві (D_{54}); наявність структурного підрозділу, що забезпечує маркетингову діяльність будівельного підприємства (D_{55}); рівень формування та реалізації маркетингової стратегії БП (D_{56}); рівень розробки та реалізації брендової політики будівельного підприємства (D_{57}).

Результати експертного оцінювання показників рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «КДБК» відповідно до визначених локальних чинників представлено в Додатку Г, табл. Г.15.

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «КДБК» визначені у табл. 2.55.

Таблиця 2.55

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники рівня ефективності маркетингової діяльності						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
\bar{x}_j^a	3,2	5,7	2,7	2,7	5,0	4,5	2,0
\bar{x}_j^g	3,14	5,657	2,641	2,625	5,0	4,463	1,888
\bar{x}_j^w	3,198	5,695	2,696	2,692	5,0	4,498	2,005

Результати експертного оцінювання показників рівень ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд» охарактеризовані в Додатку Г, табл. Г.16. Здійснено статистичну обробку експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд» (табл. 2.56).

Таблиця 2.56

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники рівня ефективності маркетингової діяльності						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
\bar{x}_j^a	6,2	7,1	5,65	5,05	5,0	6,4	5,3
\bar{x}_j^g	6,117	7,058	5,613	4,977	5,0	6,373	5,26
\bar{x}_j^w	6,201	7,111	5,65	5,047	5,0	6,404	5,303

Формування результатів експертного оцінювання показників рівень ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд-1» представлено в Додатку Г, табл. Г.17.

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд–1» представлені в табл. 2.57.

Таблиця 2.57

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд–1», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники рівня ефективності маркетингової діяльності						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
\bar{x}_j^a	7,25	7,15	6,8	5,6	5,0	6,65	5,65
\bar{x}_j^g	7,223	7,112	6,743	5,518	5,0	6,593	5,583
\bar{x}_j^w	7,253	7,155	6,804	5,6	5,0	6,651	5,65

Показники рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «Сумбуд» визначені у Додатку Г, табл. Г.18. Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «Сумбуд» представлені в табл. 2.58.

Таблиця 2.58

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «Сумбуд», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники рівня ефективності маркетингової діяльності						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
\bar{x}_j^a	3,6	3,25	3,35	2,9	5,0	3,3	3,1
\bar{x}_j^g	3,521	3,167	3,279	2,814	5,0	3,232	3,016
\bar{x}_j^w	3,593	3,246	3,354	2,899	5,0	3,298	3,106

Формування результатів експертного оцінювання показників рівень ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд–2» представлено в Додатку Г, табл. Г.19. У результаті

дослідження визначені показники рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд–2» на основі статистичної обробки експертного опитування (табл. 2.59).

Таблиця 2.59

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд–2», відн. од. (розроблено автором)

Показники	Чинники рівня ефективності маркетингової діяльності						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
\bar{x}_j^a	5,05	4,35	4,65	4,55	5,0	4,7	4,35
\bar{x}_j^g	5,005	4,311	4,581	4,489	5,0	4,633	4,311
\bar{x}_j^w	5,051	4,344	4,657	4,545	5,0	4,705	4,351

Таким чином, у результаті дослідження визначено, що на будівельних підприємствах спостерігається реагування на вплив внутрішнього й зовнішнього маркетингового середовища, відбувається взаємодія із стейкхолдерами щодо реалізації маркетингових напрямів, застосовується маркетинговий інструментарій при наявності в організаційній структурі відповідного підрозділу, який займається комплексом маркетингових питань, розроблена маркетингова стратегія та застосовуються напрями реалізації брендової політики. Представлені процеси здійснюються більш активно на АТ «ХК «Київміськбуд» та АТ «Трест Житлобуд–1».

Показники рівнів стратегічного забезпечення Р та ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств формують економічне забезпечення розвитку БП і є ключовими чинниками розробки багаторівневої системи показників та теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку.

2.5 Формування чинників організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств

Формування чинників організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств здійснюється на основі теоретичних положень, які обґрунтовані у розділі 1. У результаті дослідження виокремлені представлені показники: рівень змін та трансформації управлінської структури будівельних підприємств (D_{61}); рівень формування організаційної культури у контексті розвитку будівельних підприємств (D_{62}); рівень забезпечення та застосування нормативно-правового забезпечення розвитку будівельних підприємств (D_{63}).

Застосовуючи метод експертних оцінок, здійснено оцінку показників рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «КДБК» (Додаток Г, табл. Г.20). Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «КДБК» представлено в табл. 2.60.

Таблиця 2.60

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «КДБК», відн. од.

(розроблено автором)

Показники	Чинники рівня організаційного забезпечення розвитку		
	D_{61}	D_{62}	D_{63}
\bar{x}_j^a	3,2	2,8	3,6
\bar{x}_j^g	3,094	2,718	3,531
\bar{x}_j^v	3,204	2,8	3,595

Характеристика результатів експертного оцінювання показників рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд» представлена в Додатку Г, табл. Г.21. Результати статистичної обробки

експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку будівельного підприємства визначені у табл. 2.61.

Таблиця 2.61

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од.
(розроблено автором)

Показники	Чинники рівня організаційного забезпечення розвитку		
	D_{61}	D_{62}	D_{63}
\bar{x}_j^a	6,45	7,05	7,25
\bar{x}_j^g	6,375	7,003	7,202
\bar{x}_j^w	6,445	7,048	7,25

На АТ «Трест Житлобуд–1» визначені показники рівня організаційного забезпечення розвитку (Додаток Г, табл. Г.22). Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд–1» охарактеризовані в табл. 2.62.

Таблиця 2.62

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд–1», відн. од.
(розроблено автором)

Показники	Чинники рівня організаційного забезпечення розвитку		
	D_{61}	D_{62}	D_{63}
\bar{x}_j^a	7,3	7,9	7,7
\bar{x}_j^g	7,25	7,869	7,668
\bar{x}_j^w	7,296	7,899	7,698

Показник рівня організаційного забезпечення розвитку визначено на АТ «Сумбуд» (Додаток Г, табл. Г.23). Сформовані результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку будівельного підприємства (табл. 2.63).

Таблиця 2.63

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «Сумбуд», відн. од.

(розроблено автором)

Показники	Чинники рівня організаційного забезпечення розвитку		
	D_{61}	D_{62}	D_{63}
\bar{x}_j^a	3,85	4,2	4,55
\bar{x}_j^g	3,782	4,129	4,504
\bar{x}_j^w	3,842	4,211	4,541

Результати експертного оцінювання показників рівня організаційного забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд-2» визначені у Додатку Г, табл. Г.24. Здійснена статистична обробка експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку будівельного підприємства (табл. 2.64).

Таблиця 2.64

Результати статистичної обробки експертного опитування щодо рівня організаційного забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд-2», відн. од.

(розроблено автором)

Показники	Чинники рівня організаційного забезпечення розвитку		
	D_{61}	D_{62}	D_{63}
\bar{x}_j^a	4,55	4,55	4,1
\bar{x}_j^g	4,48	4,499	4,038
\bar{x}_j^w	4,547	4,558	4,1

Для оцінки достовірності й повноти результатів експертних оцінок застосовується коефіцієнт конкордації, який показує рівень узгодженості думок експертів (табл. 2.65). Його значення варіюється, в основному, від 0 до 1. Чим більше наближається значення коефіцієнту конкордації до 1, тим вище рівень узгодженості думок експертів.

Таблиця 2.65

Значення коефіцієнтів конкордації визначених по результатам експертних оцінок для локальних чинників розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Будівельні підприємства	Локальні чинники				
	D_{1j}	D_{2j}	D_{4j}	D_{5j}	D_{6j}
АТ КДБК	0,77	0,84	0,64	0,68	0,71
АТ «ХК «Київміськбуд»	0,71	0,86	0,63	0,65	0,73
АТ «Трест «Житлобуд-1»	0,72	0,85	0,62	0,66	0,74
АТ «Сумбуд»	0,73	0,82	0,65	0,64	0,71
ТОВ «Житлобуд-2»	0,76	0,83	0,61	0,67	0,73

Значення розрахованих коефіцієнтів конкордації свідчать про високий рівень узгодженості думок експертів, що підтверджує достовірність й повноту результатів дослідження.

У результаті оцінки визначено, що на БП формуються трансформаційні напрями щодо зміни в управлінській структурі у контексті розвитку суб'єктів господарювання. На БП застосовується інструментарій функціонування організаційної структури відповідно змін нормативно-правового забезпечення. Представлені чинники є елементом організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств і застосовуються при побудові багаторівневої системи показників для розробки теоретико-методичного підходу до оцінки.

2.6 Методи і моделі оцінки рівня розвитку будівельних підприємств: теоретичні аспекти

Запропоновані чинники розвитку будівельних підприємств застосовуються для розробки багаторівневої системи показників та використовуються у контексті формування теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку. Для розробки теоретико-методичного підходу

застосовуються сукупність методів і моделей, які представлені у наукових розробках. Зокрема, у деяких наукових роботах для оцінки розвитку будівельних підприємств характеризуються методи, які базуються на визначенні сукупності показників результативності їх діяльності (доходи, витрат, прибутки (збитки) [77, 137, 197, 237].

Заслуговують на увагу розробки, у яких оцінка розвитку будівельних підприємств здійснюється через призму застосування кількісних і якісних методів визначення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання [34, 49]. При цьому визначаються: напрями підприємницьких засад; інноваційні напрями розвитку; територіально-галузевий виробничий кластер; формування умов економічної безпеки розвитку [34].

У цьому контексті заслуговують на увагу розробки, які оцінюють рівень конкурентоспроможності будівельних підприємств через призму:

- формування критеріїв (показників) оцінки конкурентоспроможності;
- збір первинної інформації, необхідної проведення оцінки;
- розрахунок поточного рівня (рейтингу) конкурентоспроможності;
- визначення закономірностей зміни конкурентоспроможності;
- виявлення проблемних аспектів;
- характеристика заходів зростання конкурентоспроможності;
- практична реалізація намічених заходів [216].

При цьому запропонована комплексна методика оцінки конкурентоспроможності будівельних підприємств як важливого чинника їх розвитку [210]. Подібна точка зору представлена у розробках [99, 195]. Крім того, на важливості оцінки конкурентоспроможності підприємств у системі визначення їх розвитку наголошують [162, 257]. При цьому характеризуються відповідні напрями: формування інформаційного

забезпечення щодо визначення конкурентоспроможності; виокремлення чинників формування конкурентоспроможності підприємств; оцінка чинників; побудова моделей; оцінка узагальнюючого критерію оцінки конкурентоспроможності підприємств; інтерпретація отриманих результатів, їх економічної доцільності та достовірності.

Для оцінки розвитку будівельних підприємств розробляються відповідні економіко-математичні моделі, які включають показники функціонування будівельної сфери для формування прогностичних напрямів її змін [111].

Оцінку розвитку будівельних підприємств запропоновано здійснювати через призму складових управління інноваційним потенціалом будівельних підприємств [214].

Формування та моніторинг розвитку будівельних підприємств запропоновано здійснювати через призму методів і моделей контролінгу, де важливого значення мають відповідні показники та моделі оцінки (рис. 2.5).

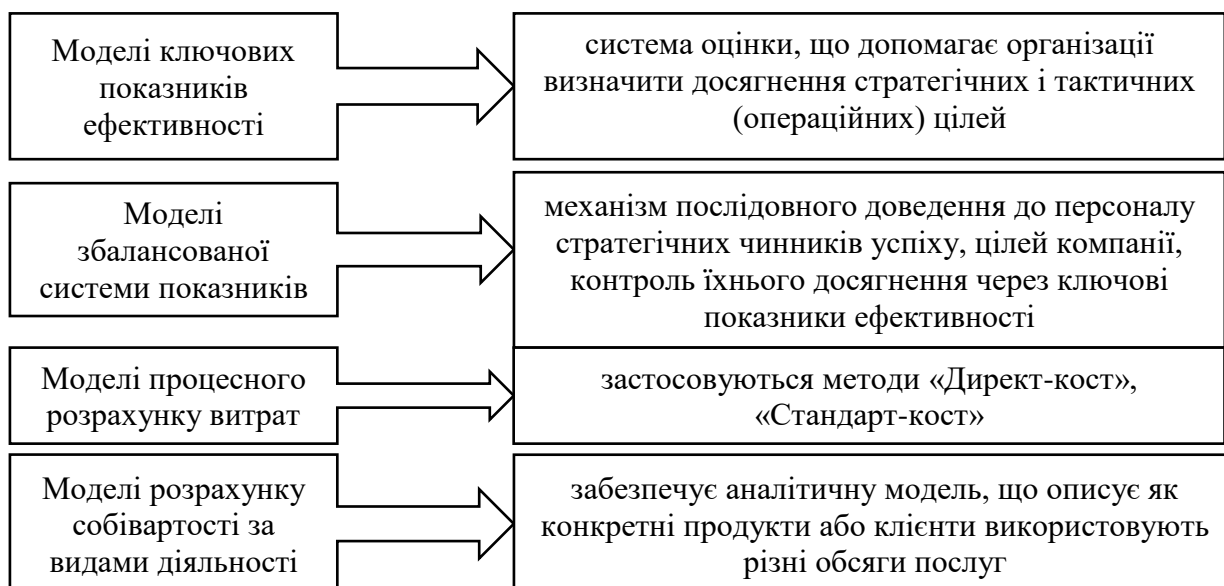

Рис. 2.5 – Методи і моделі контролінгу діяльності, що забезпечують формування та моніторингу розвитку будівельних підприємств за даними [236]

Отже, виокремлені методи і моделі контролінгу діяльності, що забезпечують формування та моніторингу розвитку будівельних підприємств:

- ключових показників ефективності: система оцінки, що допомагає організації визначити досягнення стратегічних і тактичних (операційних) цілей;

- збалансованої системи показників: механізм послідовного доведення до персоналу стратегічних чинників успіху, цілей компанії, контроль їхнього досягнення через ключові показники ефективності;

- процесного розрахунку витрат: застосовуються методи «Директ-кост», «Стандарт-кост»;

- розрахунку собівартості за видами діяльності: забезпечує аналітичну модель, що описує як конкретні продукти або клієнти використовують різні обсяги послуг.

Для оцінки рівня розвитку будівельних підприємств застосовується інтегральний підхід. Зокрема, досліджуючи аспекти формування інвестиційної привабливості будівельних підприємств як важливого компонента забезпечення їх розвитку [90, 130, 136, 199], фокусують увагу на:

- формуванні інформаційно-аналітичного забезпечення відносно оцінки інвестиційної привабливості;

- виокремленні чинників інвестиційної привабливості будівельних підприємств;

- побудові багаторівневої системи показників оцінки;

- визначенні локальних чинників із застосуванням якісних і кількісних методів;

- побудова моделей оцінки системних чинників оцінки;

- визначення вагових коефіцієнтів із застосуванням методу аналізу ієрархій;

- побудова інтегральної моделі оцінки інвестиційної привабливості будівельних підприємств.

Подібний підхід до інтегральної оцінки реалізовано у розробках [125, 126]. Інтегральний підхід характеризується визначенням узагальнюючого критерію, який враховує різні аспекти діяльності БП:

- особливості функціонування будівельної сфери;
- зміни у системі виробництва та реалізації будівельної продукції, виконання будівельних робіт;
- формування та використання виробничо-господарського потенціалу будівельних підприємств;
- характеристика фінансового стану БП;
- визначення напрямів та особливостей забезпечення інвестиційної політики;
- розробка та реалізація інноваційної діяльності будівельних підприємств;
- характеристика напрямів формування й використання робочого та інтелектуального капіталів;
- можливості застосування сучасних техніки та технологій;
- врахування стейкхолдерних відносин будівельних підприємств;
- визначення напрямів та особливостей маркетингових відносин на БП;
- організаційні та управлінські аспекти функціонування будівельних підприємств;
- безпекові можливості;
- розробка та реалізація заходів протидії кризовим явищам;

– визначення регіональних аспектів та особливостей діяльності будівельних підприємств.

Заслуговують на увагу розробки авторів, де реалізується комплексний підхід до оцінки розвитку будівельних підприємств на основі таксономічного аналізу [158]. При цьому застосовується система техніко-технологічних показників, рівня формування та використання персоналу, фінансового стану та результативності діяльності. Представлений підхід модернізовано у роботі [192], де вводиться інтегральний показник розвитку.

Слід відзначити, що у рамках інтегрального підходу будується багаторівнева система показників оцінки, де виокремлюється нижчий (локальний), системний (узагальнюючий) та інтегральний рівні. На відповідних рівнях визначаються показники із застосуванням методів оцінки (кількісних, якісних, середньої геометричної, на основі побудови інтегральної моделі із застосуванням вагових коефіцієнтів).

Системний підхід до оцінки розвитку рівня конкурентоспроможності та рівня потенціалу підприємства із визначенням відповідних вагових коефіцієнтів представлено у розробках [22, 23].

Для оцінки показників розвитку будівельних підприємств запропоновано застосовувати комплексний економіко-математичний аналіз шляхом дослідження чинників операційної діяльності з урахуванням макро, мікроекономічних, маркетингових і управлінських факторів діяльності компанії [209].

У цьому контексті заслуговують на увагу використання методів і моделей економіко-математичного моделювання з оцінкою відповідних критеріїв, що характеризують вплив та особливості впливу чинників розвитку будівельних підприємств [39, 243]:

1. Коефіцієнт кореляції (R), що визначає ступінь впливу незалежних чинників (X_i) на залежну змінну (Y_i) [96]:

$$R = \frac{n \cdot \sum X_i \cdot Y_i - \sum X_i \cdot \sum Y_i}{\sqrt{[n \cdot \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2] \cdot [n \cdot \sum Y_i^2 - (\sum Y_i)^2]}}, \quad (2.12)$$

де n – кількість спостережень, од.

Значення коефіцієнту кореляції варіюється від 0 до 1. Чим більше значення коефіцієнту парної кореляції, тим більше вплив незалежних чинників на залежну змінну. Коефіцієнт парної кореляції може мати значення від -1 до 1. Знак перед значення коефіцієнту визначає напрям зв'язку (обернений знак «-», прямий - «+»).

2. Коефіцієнт детермінації (D) визначається як:

$$D = R^2. \quad (2.13)$$

Цей коефіцієнт є більш точним порівняно з коефіцієнтом кореляції відносно зв'язків чинників.

3. t -критерій Стьюдента – характеризує значущість встановлених зв'язків та достовірність та визначається як:

$$t = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{m_1^2 + m_2^2}}, \quad (2.14)$$

де M_1, M_2 – значення порівнювальних середніх арифметичних;

m_1, m_2 – величина статистичних помилок середніх арифметичних [149].

Фактичне значення t -критерію Стьюдента порівнюється із його табличним значенням при відповідному рівні значущості. Якщо фактичне значення перевищує його табличне значення, то робиться висновок про значущість та достовірність зв'язків. Якщо навпаки, то відповідний чинник виключається із дослідження.

4. F -критерій Фішера підтверджує значущість встановлених сукупність зв'язків між чинниками та їх достовірність. Цей критерій визначається як співвідношення квадратів дисперсій. Фактичне значення F -

критерію Фішера порівнюється із його табличними значеннями за принципом, який визначається як за попереднім критерієм.

5. Критерії перевірки на гомо- або гетероскедастичність спрямовані на визначення рівня однорідності розподілу залишків. У цьому контексті застосовуються методи: визначення критерію μ ; параметричний та непараметричний тест Гольдфельда-Квандта; тест Глейсера.

6. Перевірка на автокореляцію залишків на основі критерію Дарбіна-Уотсона (DW). Якщо значення представленого критерію знаходиться поблизу 2, то залишки величини не є автокорельованими. Якщо критерій Дарбіна-Уотсона менше 2 – додатна автокореляція. Перевищення значення 2 представленого критерію – від’ємна автокореляція. На основі значень критерію Дарбіна-Уотсона визначаються інтервали на основі яких робляться висновки про наявність або відсутність автокореляції [153].

7. Перевірка на мультиколінеарність здійснюється шляхом порівняння незалежних змінних багатofакторної моделі за коефіцієнтом парної кореляції. Якщо його значення знаходиться у проміжку від 0,8 до 1, то робиться висновок про наявність мультиколінеарності й один із незалежних чинників виключається із економіко-математичного моделювання.

Для оцінки розвитку будівельних підприємств враховуються показники ризиків розробки та реалізації будівельних проектів [256].

Слід зазначити, що для оцінки чинників розвитку будівельних підприємств використовуються бальні, експертні, рейтингові, методи факторного аналізу. Представлені методи в основному застосовують результати думок або експертів, або дослідника.

Для оцінки чинників розвитку будівельних підприємств використовуються й кількісні методи, які базуються на показниках, що характеризують різні аспекти діяльності компаній.

Таким чином, у результаті систематизації автором запропоновано використання комплексного підходу до інтегральної оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, який базується на застосуванні кількісних і якісних методів, відповідних моделях та спрямований на визначення інтегрального показника, що дозволяє сформувати системне оцінне середовище прийняття обґрунтованих рішень.

Висновки до розділу 2

У результаті визначення чинників розвитку БП отримані висновки та пропозиції:

1. Розробка багаторівневої системи показників оцінки розвитку будівельних підприємств є важливим елементом побудови кількісної основи прийняття обґрунтованих рішень на основі розробки та реалізації відповідного теоретико-методичного підходу. Визначена необхідність виокремлення чинників, що впливають на розвиток БП і створюють організаційне й економічне забезпечення.

2. Економічне забезпечення формується шляхом застосування чинників, що характеризують стан та трансформаційні процеси функціонування будівельної сфери. Доведено поглиблення негативних явищ, що відбуваються на будівельних підприємствах. Зокрема, відбувається скорочення індексу будівельної продукції, спостерігається зміна структури обсягів виробленої продукції, де привалювання нового будівництва у 2013 – 2019 рр. трансформується на зростання значення обсягів капітального й поточного ремонтів та реконструкції і технічного

переоснащення. Слід вказати, що процеси розвитку будівельної сфери змінюються на стагнацію або, взагалі, падіння основних показників діяльності БП.

За період початку агресії РФ спостерігається поглиблення негативних явищ, зокрема, скорочення обсягів виробництва та реалізації будівельної продукції, зниження виробничо-господарського потенціалу, рівня соціального забезпечення, уповільнення позитивних зрушень у сфері результативності діяльності, зниження можливостей відносно фінансування будівельної діяльності, що свідчить про відсутність тенденцій розвитку будівельних підприємств і перехід їх до застосування інструментів протидії негативному впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

3. Визначені соціально-економічні чинники, що впливають на формування економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств.

4. Виокремлені чинники фінансово-економічного стану забезпечення Р досліджених БП: коефіцієнти оборотності витрат, оборотних активів, фондівіддачі, рентабельності продаж, поточної ліквідності, фінансової стійкості. Представлена динаміка показників формування та використання виробничо-господарського потенціалу та чинників фінансової результативності визначається як інформаційно-аналітичне забезпечення визначення чинників фінансово-економічного стану забезпечення РЗ БП. Визначені показники фінансово-економічного стану забезпечення розвитку досліджених будівельних підприємств свідчать про їх зниження або неоднозначні тенденції, що вказує на гальмування розвитку суб'єктів господарювання та необхідність розробки заходів забезпечення позитивних тенденцій.

5. Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств формують чинники, що характеризують взаємодію між зовнішніми і внутрішніми стейкхолдерами: власниками; топ-менеджерами; керівниками підрозділів та відділів; робітниками будівельного підприємства; співробітниками внутрішніх контролюючих органів за економічною, фінансовою, логістичною та іншою діяльністю, які забезпечують фінансово-економічну діяльність; співробітниками, що забезпечують внутрішній контроль від впливу сукупності різних зовнішніх чинників, у тому числі від наслідків агресії РФ; співробітниками внутрішніх проектних відділів, що забезпечують розробку будівельних проектів; співробітниками, що здійснюють соціальне забезпечення; співробітниками інформаційного забезпечення будівельного підприємства; представниками підприємств, що здійснюють матеріально-технічне забезпечення будівельної компанії; представниками логістичних компаній; представниками проектних організацій; представниками, що забезпечують зовнішній фінансово-економічний контроль; представниками, що забезпечують інший зовнішній контроль за діяльністю будівельного підприємства; представниками фінансово-економічних установ, що взаємодіють з будівельним підприємством; представниками органів державної влади; представниками органів місцевої влади; представниками органів державного архітектурного та іншого будівельного контролю; представниками інших будівельних підприємств; представниками, що здійснюють зовнішнє соціальне забезпечення; представниками зовнішніх інформаційних компаній, що забезпечують взаємодію із будівельними підприємствами; замовниками; підрядниками; представниками інших зовнішніх стейкхолдерів.

6. Запропоновано підхід до здійснення відбору експертів шляхом комбінації методів оцінки якості експертів через призму множини критеріїв із визначеною шкалою їх оцінки: рівень освіти (школа, бакалаврат,

магістратура, післядипломна спеціалізація, кандидат наук, доктор наук); стаж роботи у будівельній сфері (відсутність стажу роботи у будівельній сфері, менше 1 року, від 1 до 3 років; від 3,1 до 5 років, від 5,1 до 10 років, від 10 і більше років); наукова публікаційна активність (відсутність участі у науковій діяльності, участь у науково-практичних конференціях, наявність публікацій у вітчизняних наукових журналах, наявність публікацій у міжнародних наукових журналах, наявність публікацій у журналах, що індексуються у наукометричних базах даних, наявність публікацій з високим індексом цитування); наявність реалізованих науково-дослідницьких проектів (відсутність реалізованих науково-дослідницьких проектів, наявність патенту на винахід у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність, реалізація запатентованого винаходу у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність, участь у розробці вітчизняного науково-дослідного проекту у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність, участь у реалізованому вітчизняному науково-дослідному проекті у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність, участь у розробці та реалізації міжнародного науково-дослідного проекту у будівельній та іншій сферах, що впливає на будівельну діяльність); досвід роботи експертом у контексті реалізації будівельних проектів (відсутність досвіду роботи, досвід роботи у 1 проекті, 2 – 5 проектах, 6 – 9 проектах, 10 - 13 проектах, понад 14 проектах); оцінка експерта на підставі взаємного оцінювання за методом списку (відсутність згадування здобувача в анкетах, згадування здобувача в анкетах до 10% експертів, від 10% до 20% експертів, від 20% до 30% експертів, від 30% до 40% експертів, від 40% до 50% експертів, понад 50% експертів); професійні нагороди та премії, сертифікати, що підтверджують кваліфікацію у будівельній сфері (відсутність професійних нагород та премій, сертифікатів, що підтверджують кваліфікацію у відповідній галузі

науки і техніки, наявність професійних нагород та премій, сертифікатів, що підтверджують кваліфікацію у відповідній галузі науки і техніки вітчизняного рівня, наявність професійних нагород та премій, сертифікатів, що підтверджують кваліфікацію у відповідній галузі науки і техніки міжнародного рівня; оцінка гнучкості мислення (дивергентне, багатоваріантне мислення) на підставі діагностування креативного мислення (тест Торренса) (нижче норми, норма, відмінно, вище норми); самооцінка знайомства з проблемою на теоретичному та практичному рівні (недостатній рівень, помірний, достатній, високий); оцінка участі у попередніх експертизах (відсутність оцінок щодо участі у експертизі, наявність позитивної оцінки щодо участі у експертизі на регіональному рівні, наявність позитивної оцінки щодо участі у експертизі на державному рівні, наявність позитивної оцінки щодо участі у експертизі на міжнародному рівні). На основі дослідження здійснено ранжування експертів на основі результатів оцінки із застосуванням методу аналізу ієрархій. Визначена група експертів дозволяє забезпечити певний рівень компетентності при здійсненні оцінки, зокрема стейкхолдерних чинників розвитку будівельних підприємств. При цьому застосовуються думки 20 експертів.

7. Застосування методу експертних оцінок для визначення стейкхолдерних чинників РЗ БП характеризується етапами: формування анкети для проведення оцінки; оцінювання стейкхолдерних чинників розвитку БП; визначення вагових коефіцієнтів думки експертів, розрахованих відповідно до рангу; формування результатів статистичної обробки експертного опитування щодо впливу стейкхолдерів на розвиток будівельних підприємств; оцінка критеріїв достовірності проведених експертних оцінок.

8. У результаті оцінювання стейкхолдерних чинників Р будівельних підприємств визначено зростання значення внутрішніх стейкхолдерів порівняно із зовнішніми. Причому, серед останніх зацікавлених осіб зростає значення замовників та підрядників у системі відносин, що забезпечують розвиток БП. Оцінювання здійснювалось різними способами, проте результати цього процесу суттєво не відрізняються, що свідчить про можливість застосування різних методів і моделей для оцінювання локальних чинників розвитку будівельних підприємств. Встановлено, що на досліджених будівельних підприємствах забезпечується взаємодія стейкхолдерів, проте виникає необхідність розробки заходів для зростання їх ефективності у системі розвитку суб'єктів господарювання.

9. Обґрунтовані інвестиційно-інноваційні чинники розвитку будівельних підприємств як рівні: взаємодії із вітчизняними інвесторами; взаємодії із міжнародними інвесторами; застосування державних інвестицій; застосування приватних інвестицій; розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії РФ; розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами; взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами; взаємодії із іншими стейкхолдерами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами; ступінь впровадження та застосування інновацій будівельними підприємствами. У результаті оцінки визначена активна реалізація напрямів забезпечення взаємодії будівельних підприємств із вітчизняними інвесторами. Поряд з цим, спостерігається гальмування функціонування БП із іноземними інвесторами, що впливає на їх розвиток.

Неоднозначними тенденціями характеризується формування та застосування напрямів здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності у

контексті застосування державних й приватних інвестицій, розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії РФ, здійснення інноваційних проектів, взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами, взаємодії із іншими стейкхолдерами, впровадження та застосування інновацій БП. Визначені локальні чинники впливають на розвиток будівельних підприємств, формують основу для розробки та застосування багаторівневої системи показників оцінки рівня розвитку й теоретико-методичного підходу.

10. У результаті систематизації теоретичних положень щодо забезпечення стратегічного розвитку, формування та використання нормативно-правового забезпечення визначені чинники рівня стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств: наявність стратегічних планів розвитку будівельного підприємства; рівень реалізації стратегічних напрямів на будівельному підприємстві; визначені та реалізуються сценарії розвитку будівельного підприємства; визначені та застосовуються інструменти стратегічного забезпечення будівельного підприємства; наявність структурного підрозділу, що забезпечує стратегічний розвиток будівельного підприємства.

11. У системі розвитку будівельних підприємств зростає значення стратегічного забезпечення на всіх суб'єктах господарювання. Причому активно формується та реалізується стратегічне забезпечення на АТ «ХК «Київміськбуд» та АТ «Трест Житлобуд-1». Слід вказати, що на будівельних підприємствах сформовані стратегічні плани розвитку, забезпечується реалізація стратегічних напрямів, визначені сценарії розвитку, застосовуються інструменти стратегічного забезпечення при наявності структурного підрозділу, що забезпечує стратегічний розвиток БП.

12. Виокремлені чинники рівня ефективності маркетингової діяльності як рівні: впливу внутрішнього маркетингового середовища на діяльність будівельного підприємства; впливу зовнішнього маркетингового середовища на діяльність БП; ефективності функціонування маркетингового стейкхолдерного середовища; застосування маркетингового інструментарію на будівельному підприємстві; наявність структурного підрозділу, що забезпечує маркетингову діяльність БП; формування та реалізації маркетингової стратегії; розробки та реалізації брендової політики будівельного підприємства. У результаті дослідження визначено, що на будівельних підприємствах спостерігається реагування на вплив внутрішнього й зовнішнього маркетингового середовища, відбувається взаємодія із стейкхолдерами щодо реалізації маркетингових напрямів, застосовується маркетинговий інструментарій при наявності в організаційній структурі відповідного підрозділу, який займається комплексом маркетингових питань, розроблена відповідна стратегія та застосовуються напрями реалізації брендової політики. Представлені процеси здійснюються більш активно на АТ «ХК «Київміськбуд» та АТ «Трест Житлобуд-1».

13. Сформовані чинники організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств як рівні: змін та трансформації управлінської структури будівельних підприємств; формування організаційної культури у контексті розвитку БП; забезпечення та застосування нормативно-правового забезпечення розвитку будівельних підприємств. Встановлено, що на будівельних підприємствах формуються трансформаційні напрями щодо зміни в управлінській структурі у контексті розвитку суб'єктів господарювання. На БП застосовується інструментарій функціонування організаційної структури відповідно змін нормативно-правового забезпечення. Представлені чинники є елементом організаційного

забезпечення розвитку будівельних підприємств і застосовуються при побудові багаторівневої системи показників для розробки теоретико-методичного підходу до оцінки.

14. У результаті систематизації теоретичних положень, обґрунтовані якісні й кількісні методи оцінки рівня розвитку будівельних підприємств. Запропоновано використання комплексного підходу до інтегральної оцінки рівня РЗ БП, який базується на застосуванні кількісних і якісних методів, відповідних моделях та спрямований на визначення інтегрального показника, що дозволяє сформулювати системне оцінне середовище прийняття обґрунтованих рішень.

РОЗДІЛ 3

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РІВНЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1 Розробка теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств

Розробка теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств здійснюється на основі систематизації існуючих наукових положень, практичних аспектів та особливостей функціонування суб'єктів господарювання, визначених чинників, що впливають на їх розвиток. Враховуючи вищезазначене, автором запропоновані напрями розробки теоретико-методичного підходу:

- формування інформаційно-аналітичного забезпечення щодо оцінки рівня розвитку будівельних підприємств;
- визначення чинників розвитку БП;
- побудова багаторівневої системи показників оцінки рівня Р будівельних підприємств;
- оцінка локальних чинників;
- розробка моделі оцінки системних показників рівня розвитку будівельних підприємств;
- оцінка системних чинників;
- побудова моделі оцінки інтегрального показника рівня розвитку будівельних підприємств;
- визначення вагових коефіцієнтів;
- оцінка інтегрального показника рівня розвитку будівельних підприємств;

- здійснення економіко-математичного моделювання впливу чинників на інтегральний показник;
- інтерпретація отриманих результатів [66].

Формування інформаційно-аналітичного забезпечення здійснюється на основі даних про організаційно-економічні чинники діяльності будівельних підприємств, які визначені у розділі 2. Слід вказати на виокремлені чинники розвитку будівельних підприємств, які також представлені у розділі 2. Вони визначаються на основі даних, які характеризуються із застосуванням офіційного інтернет-ресурсу Державної служби статистики України за показниками стану та трансформацій за будівельною сферою, бухгалтерськими, статистичними та іншими документами, що визначаються напрями та особливості діяльності досліджених будівельних підприємств, а також чинників, що характеризують різні сфери діяльності БП.

На основі виокремлених чинників РЗ БП побудована багаторівнева система показників оцінки рівня їх розвитку (рис. 3.1).

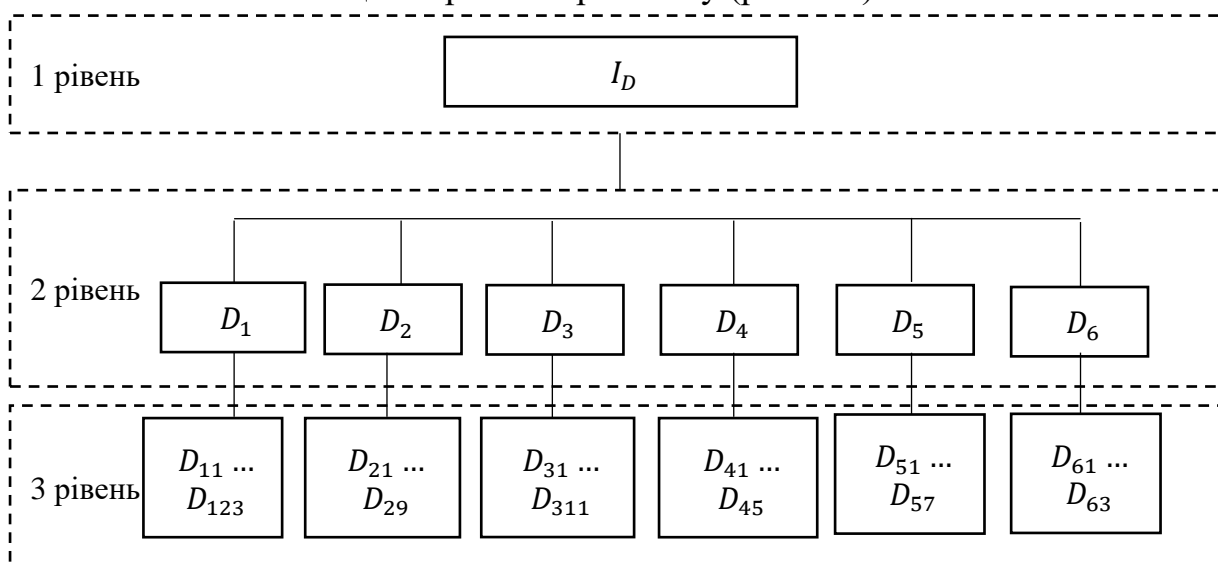

Рис. 3.1 – Багаторівнева система показників оцінки рівня розвитку будівельних підприємств (розроблено автором)

Багаторівнева система показників оцінки рівня розвитку будівельних підприємств складається із локальних чинників (3 рівень), системних (2 рівень), інтегрального показника (1 рівень) (див. рис. 3.1, Додаток Д, табл. Д.1):

1 рівень: інтегральний показник розвитку (I_D).

2 рівень: стейкхолдерний чинник розвитку (D_1);

інвестиційно-інноваційний чинник розвитку (D_2);

чинник фінансово-економічного стану будівельних підприємств (D_3);

рівень стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств (D_4);

рівень ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств (D_5);

рівень організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств (D_6).

3 рівень: рівень взаємодії із стейкхолдерами:

власники (D_{11});

топ-менеджери (D_{12});

керівники підрозділів та відділів (D_{13});

робітники будівельного підприємства (D_{14});

співробітники внутрішніх контролюючих органів за економічною, фінансовою, логістичною та іншою діяльністю, які забезпечують фінансово-економічну діяльність (D_{15});

співробітники, що забезпечують внутрішній контроль від впливу сукупності різних зовнішніх чинників, у тому числі від наслідків агресії РФ (D_{16});

співробітники внутрішніх проектних відділів, що забезпечують розробку будівельних проектів (D_{17});

співробітники, що здійснюють соціальне забезпечення (D_{18});
співробітники інформаційного забезпечення будівельного підприємства (D_{19});

представники підприємств, що здійснюють матеріально-технічне забезпечення будівельної компанії (D_{110});

представники логістичних компаній (D_{111});

представники проектних організацій (D_{112});

представники, що забезпечують зовнішній фінансово-економічний контроль (D_{113});

представники, що забезпечують інший зовнішній контроль за діяльністю будівельного підприємства (D_{114});

представники фінансово-економічних установ, що взаємодіють з будівельним підприємством (D_{115});

представники органів державної влади (D_{116});

представники органів місцевої влади (D_{117});

представники органів державного архітектурного та іншого будівельного контролю (D_{118});

представники підрядників та інших будівельних підприємств (D_{119});

представники, що здійснюють зовнішнє соціальне забезпечення (D_{120});

представники зовнішніх інформаційних компаній, що забезпечують взаємодію із будівельними підприємствами (D_{121});

замовники (D_{122});

представники інших зовнішніх стейкхолдерів (D_{123});

рівень взаємодії із вітчизняними інвесторами (D_{21});

рівень взаємодії із міжнародними інвесторами (D_{22});

рівень застосування державних інвестицій (D_{23});

- рівень застосування приватних інвестицій (D_{24});
- рівень розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії РФ (D_{25});
- рівень розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{26});
- рівень взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{27});
- рівень взаємодії із іншими стейкхолдерами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{28});
- ступінь впровадження та застосування інновацій будівельними підприємствами (D_{29});
- зміна індексу обсягів виробництва будівельної продукції у будівельній сфері (D_{31});
- зміна індексу формування та використання необоротних активів у будівельній сфері (D_{32});
- зміна індексу формування та використання оборотних активів у будівельній сфері (D_{33});
- зміна індексу формування та використання власного капіталу у будівельній сфері (D_{34});
- зміна індексу формування та використання поточних зобов'язань у будівельній сфері (D_{35});
- зміна індексу валового регіонального продукту (D_{36});
- зміна індексу соціального забезпечення (D_{37});
- зміна коефіцієнту фондівдачі основних засобів будівельного підприємства (D_{38});
- зміна коефіцієнту оборотності оборотних активів будівельного підприємства (D_{39});

зміна коефіцієнту поточної ліквідності будівельного підприємства (D_{310});

зміна коефіцієнту фінансової стійкості будівельного підприємства (D_{311});

рівень впливу внутрішнього маркетингового середовища на діяльність будівельного підприємства (D_{51});

рівень впливу зовнішнього маркетингового середовища на діяльність будівельного підприємства (D_{52});

рівень ефективності функціонування маркетингового стейкхолдерного середовища (D_{53});

рівень застосування маркетингового інструментарію на будівельному підприємстві (D_{54});

наявність структурного підрозділу, що забезпечує маркетингову діяльність будівельного підприємства (D_{55});

рівень формування та реалізації маркетингової стратегії БП (D_{56});

рівень розробки та реалізації брендової політики будівельного підприємства (D_{57});

рівень змін та трансформації управлінської структури будівельних підприємств (D_{61});

рівень формування організаційної культури у контексті розвитку будівельних підприємств (D_{62});

рівень забезпечення та застосування нормативно-правового забезпечення розвитку будівельних підприємств (D_{63}).

Запропонована багаторівнева система показників дозволяє врахувати широке коло чинників, що впливають на РЗ БП, забезпечити моніторинг їх

змін на відповідному рівні. Це забезпечує формування оцінного середовища прийняття обґрунтованих рішень на будівельних підприємствах.

Відповідно до запропонованих етапів розробки теоретико-методичного підходу та побудованої багаторівневої системи показників, визначені локальні чинники розвитку будівельних підприємств, які оцінюються на основі застосування якісних і кількісних методів оцінки. Зокрема якісні методи оцінки реалізуються шляхом застосування методу експертних оцінок з урахуванням «ваги» експертів, кількісні характеризуються відповідними показниками, що визначають функціонування будівельної сфери, соціально-економічний стан держави, фінансово-економічний стан будівельних підприємств.

Системні чинники оцінюються на основі запропонованої моделі, що побудована на основі результатів оцінки локальних чинників розвитку БП:

$$D_i = \sqrt[n]{D_{ij}}, \quad (3.1)$$

де D_i – системні показники розвитку будівельних підприємств, відн. од.;

D_{ij} – локальні чинники розвитку БП, відн. од.

n – кількість локальних чинників розвитку будівельних підприємств, од.

Слід зазначити, що застосування методу оцінки середньої геометричної у моделі (3.1) обумовлено тим, що середнє геометричне краще застосовувати, ніж середнє арифметичне у випадку дослідження пропорційних змін.

Поряд з цим, перевагами визначення середньої арифметичної є простота розрахунку, проте у сучасних умовах обчислювальні властивості середньої арифметичної втратили актуальність у зв'язку з поширенням електронно-обчислювальної техніки. Крім того, середня геометрична має

широку практику застосування в дослідженні економічних процесів. Зокрема, використовується у методі аналізу ієрархій, який реалізується у представленому дослідженні.

Слід зазначити, що при аналізі набору даних, в залежності від поставленої задачі застосовують середні арифметичні, середні геометричні, середні гармонійні, середні зважені, середні зрізані та їх комбінації. Всі ці величини мають однакові одиниці виміру, що й елементи ряду даних. Їх стандартизація можлива за необхідності, проте не є обов'язковою.

Вибір саме середнього геометричної при аналізі даних обумовлюється також тим, що вона використовується для визначення центральних тенденції рядів з додатними елементами. Середнє геометричне частіше застосовують для визначення тенденції зміни часового ряду, в якому відсутні «викиди» значень, що прямують до нуля. Середнє геометричне дає найкращі результати для аналізу ряду даних, які демонструють послідовну кореляцію.

На основі визначених системних чинників побудована модель оцінки інтегрального показника розвитку БП:

$$I_D = \sum_{i=0}^n k_i * D_i, \quad (3.2)$$

де I_D – інтегральний показник розвитку будівельних підприємств, відн. од.

k_i – вагові коефіцієнти, що визначають вплив системних чинників на інтегральний показник, відн. од.

D_i – системні показники розвитку будівельних підприємств, відн. од.

Вагові коефіцієнти характеризують взаємний вплив системних чинників та їх вплив на інтегральний показник РЗ БП і оцінюється із застосуванням методу аналізу ієрархій. У цьому контексті визначені етапи використання методу аналізу ієрархій:

1. Формування експертної групи для здійснення порівняльного аналізу взаємного впливу системних чинників та їх впливу на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств. Вона визначається у кількості, яка застосовується для оцінки локальних чинників (20 осіб).

2. Виокремлення системних чинників розвитку будівельних підприємств.

3. Попарна оцінка впливу системних чинників експертами.

4. Попарне порівняння системних чинників розвитку будівельних підприємств за шкалою Т. Сааті, яка застосовується у методі аналізу ієрархій (Додаток Ж, табл. Ж.1):

– відсутній (0,111): не забезпечені напрями розвитку будівельних підприємств, відсутній інструментарій його функціонування, не створені умови трансформації організаційного забезпечення, орієнтованого на організаційні зміни у контексті розвитку БП, не сформована корпоративна культура, відсутність реагування на зміни у нормативно-правовому забезпеченні. Спостерігається значне падіння показників фінансового стану, порушені стейкхолдерні зв'язки, відсутні напрями стратегічного розвитку будівельних підприємств, не сформовані стейкхолдерні відносини, напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, не здійснюється маркетингова діяльність;

– незначний (0,143): сформовані окремі напрями формування організаційного забезпечення, проте відсутні дієвий інструментарій реагування на зміни, що відбуваються в управлінській структурі будівельних підприємств, корпоративній культурі, нормативно-правовому забезпеченні. Визначені показники фінансового стану БП не відповідають нормативним значенням, розбалансовані стейкхолдерні відносини, напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної діяльності, маркетингова діяльність між її структурними елементами;

– низький (0,2): низька активність реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, зміни у нормативно-правовому забезпеченні. Низькі значення показників фінансового стану БП, на представленому рівні реалізуються напрями стейкхолдерної взаємодії зацікавлених осіб, стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності;

– несуттєвий (0,333): визначені окремі напрями та забезпечується їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні. Спостерігається зростання окремих показників фінансового стану, проте їх значення не відповідають нормативним, реалізуються окремі напрями реалізації стейкхолдерних відносин, стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності;

– помірний (1): несистемно реалізуються напрями та забезпечується їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні. Спостерігається несистемне зростання показників фінансового стану, проте їх значення не відповідають нормативним, несистемно реалізуються напрями стейкхолдерної взаємодії зацікавлених осіб, стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності;

– суттєвий (3): реалізуються напрями та забезпечується їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує позитивні зрушення у системі розвитку. Спостерігається зростання показників фінансового стану, окремі їх

значення відповідають нормативним, реалізуються напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності, сформовані окремі стейкхолдерні зв'язки, що призводить до позитивних зрушень щодо розвитку будівельних підприємств;

– високий (5): активно реалізуються напрями та забезпечується їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує формування системного середовища розвитку БП. Спостерігається зростання показників фінансового стану, окремі їх значення перевищують нормативні, реалізуються напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності, здійснюється взаємодія між стейкхолдерами, що забезпечує формування системного середовища розвитку будівельних підприємств;

– значний (7): активно реалізуються напрями та забезпечується перманентне їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує формування нового порівняно зі «старим» станом, яке призводить до зростання ефективності діяльності. Спостерігається зростання показників фінансового стану, їх значення перевищують нормативні, перманентно реалізуються напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності, що забезпечує розвиток БП, зростає ефективність взаємодії між групами стейкхолдерами;

– абсолютний (9): системно реалізуються напрями та забезпечується перманентне їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує формування

системного середовища розвитку БП. Спостерігається системне зростання показників фінансового стану, їх значення перевищують нормативні, системно реалізуються напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності, що забезпечує розвиток БП, забезпечується перманентне зростання ефективності взаємодії між групами стейкхолдерами.

5. Побудова матриці попарного порівняння системних чинників розвитку будівельних підприємств та їх впливу на інтегральний показник на основі застосування шкали Т. Сааті:

$$A_{ID} = \begin{bmatrix} 1 & D_1/D_2 & D_1/D_3 & D_1/D_4 & D_1/D_5 & D_1/D_6 \\ D_2/D_1 & 1 & D_2/D_3 & D_2/D_4 & D_2/D_5 & D_2/D_6 \\ D_3/D_1 & D_3/D_2 & 1 & D_3/D_4 & D_3/D_5 & D_3/D_6 \\ D_4/D_1 & D_4/D_2 & D_4/D_3 & 1 & D_4/D_5 & D_4/D_6 \\ D_5/D_1 & D_5/D_2 & D_5/D_3 & D_5/D_4 & 1 & D_5/D_6 \\ D_6/D_1 & D_6/D_2 & D_6/D_3 & D_6/D_4 & D_6/D_5 & 1 \end{bmatrix}, \quad (3.3)$$

де A_{ID} - матриця попарного порівняння системних чинників розвитку будівельних підприємств та їх впливу на інтегральний показник на основі застосування шкали Т. Сааті, відн. од.

6. Оцінки компонентів власного вектору K_{D_i} для показників розвитку будівельних підприємств:

– для системного чинника рівня стейкхолдерних відносин:

$$K_{D_1} = \sqrt[6]{1 * \left(\frac{D_1}{D_2}\right) * \left(\frac{D_1}{D_3}\right) * \left(\frac{D_1}{D_4}\right) * \left(\frac{D_1}{D_5}\right) * \left(\frac{D_1}{D_6}\right)}. \quad (3.4)$$

– для системного інвестиційно-інноваційного чинника:

$$K_{D_2} = \sqrt[6]{\left(\frac{D_2}{D_1}\right) * 1 * \left(\frac{D_2}{D_3}\right) * \left(\frac{D_2}{D_4}\right) * \left(\frac{D_2}{D_5}\right) * \left(\frac{D_2}{D_6}\right)}. \quad (3.5)$$

– для системного фінансово-економічного чинника:

$$K_{D_3} = \sqrt[6]{\left(\frac{D_3}{D_1}\right) * \left(\frac{D_3}{D_2}\right) * 1 * \left(\frac{D_3}{D_4}\right) * \left(\frac{D_3}{D_5}\right) * \left(\frac{D_3}{D_6}\right)}. \quad (3.6)$$

– для системного чинника рівня стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств:

$$K_{D_4} = \sqrt[6]{\left(\frac{D_4}{D_1}\right) * \left(\frac{D_4}{D_2}\right) * \left(\frac{D_4}{D_3}\right) * 1 * \left(\frac{D_4}{D_5}\right) * \left(\frac{D_4}{D_6}\right)}. \quad (3.7)$$

– для системного чинника рівня ефективності маркетингової діяльності:

$$K_{D_5} = \sqrt[6]{\left(\frac{D_5}{D_1}\right) * \left(\frac{D_5}{D_2}\right) * \left(\frac{D_5}{D_3}\right) * \left(\frac{D_5}{D_4}\right) * 1 * \left(\frac{D_5}{D_6}\right)}. \quad (3.8)$$

– для системного чинника формування та використання організаційного забезпечення:

$$K_{D_6} = \sqrt[6]{\left(\frac{D_6}{D_1}\right) * \left(\frac{D_6}{D_2}\right) * \left(\frac{D_6}{D_3}\right) * \left(\frac{D_6}{D_4}\right) * \left(\frac{D_6}{D_5}\right) * 1}. \quad (3.9)$$

7. Оцінка вагових коефіцієнтів взаємного впливу системних чинників та їх впливу на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств (k_i):

- для системного чинника рівня стейкхолдерних відносин:

$$k_1 = \frac{K_{D1}}{\sum_{i=0}^n K_{Di}}. \quad (3.10)$$

- для системного інвестиційно-інноваційного чинника:

$$k_2 = \frac{K_{D2}}{\sum_{i=0}^n K_{Di}}. \quad (3.11)$$

- для системного фінансово-економічного чинника:

$$k_3 = \frac{K_{D3}}{\sum_{i=0}^n K_{Di}}. \quad (3.12)$$

- для системного чинника рівня стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств:

$$k_4 = \frac{K_{D4}}{\sum_{i=0}^n K_{Di}}. \quad (3.13)$$

- для системного чинника рівня ефективності маркетингової діяльності:

$$k_5 = \frac{K_{D5}}{\sum_{i=0}^n K_{Di}}. \quad (3.14)$$

- для системного чинника формування та використання організаційного забезпечення:

$$k_6 = \frac{K_{D_6}}{\sum_{i=0}^n K_{D_i}}. \quad (3.15)$$

Шкала значень вагових коефіцієнтів взаємного впливу системних чинників та їх впливу на інтегральний показник РЗ БП представлена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Шкала значень вагових коефіцієнтів взаємного впливу системних чинників та їх впливу на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств, відн. од. (узагальнено автором)

Значення	Рівень
0	відсутній вплив системних чинників розвитку будівельних показників на інтегральний показник
0,01 – 0,2	незначний взаємний вплив системних чинників та незначний їх вплив на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств
0,201 – 0,4	низький вплив системних чинників розвитку будівельних підприємств
0,401 – 0,6	помірний вплив системних чинників розвитку будівельних підприємств
0,601 – 0,8	високий вплив
0,801 – 0,99	суттєвий вплив
1	абсолютний вплив

Оцінка інтегрального показника розвитку будівельних підприємств здійснюється за моделлю 3.2. Значення цього показника визначається за шкалою, характеристика якої представлена у Додатку Ж, табл. Ж.2:

– відсутній (0): відсутня реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, не сформована організаційна культура компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання не враховується нормативно-правове забезпечення та його трансформації. Перманентно знижується фінансово-економічний стан БП, показники якого значно нижче нормативних значень,

не реалізуються інвестиційно-інноваційна діяльність, відсутні стейкхолдерні зв'язки, що впливають на розвиток будівельних підприємств, не сформовано їх стратегічне забезпечення, відсутні напрями формування та реалізації маркетингової діяльності;

– несуттєвий (0,01 – 2): визначена реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, не сформована організаційна культура компаній, проте визначені окремі напрями її здійснення, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання враховуються лише окремі положення нормативно-правового забезпечення. Перманентно знижується фінансово-економічний стан БП, більшість показників якого значно нижче нормативних значень, реалізуються окремі проекти інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечується взаємодія з окремими стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, не сформовано їх стратегічне забезпечення, проте формуються окремі стратегічні напрями;

– низький (2,01 – 4): визначена низька реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, визначено низький рівень організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання визначено низький рівень нормативно-правового забезпечення. Низькі значення показників фінансово-економічного стану БП, низькі темпи реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності, низький рівень здійснення стейкхолдерних відносин, що впливають на розвиток будівельних підприємств, на низькому рівні сформовано стратегічне забезпечення;

– помірний (4,01 – 6): визначена несистемна реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, несистемно реалізуються напрями формування організаційної

культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання визначено несистемний рівень застосування та врахування нормативно-правового забезпечення. Окремі значення показників фінансово-економічного стану БП відповідають нормативним, несистемно реалізуються окремі напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечуються окремі напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, несистемно формується й реалізується стратегічне забезпечення;

– високий (6,01 – 8): визначена висока реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, перманентно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання визначено врахування положень нормативно-правового забезпечення та змін, які відбуваються у ньому. Забезпечується зростання показників фінансово-економічного стану БП, окремі з яких перевищують нормативні, реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечуються напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, формується й реалізується стратегічне забезпечення;

– суттєвий (8,01 – 9,99): визначена активна реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, активно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання активно враховуються положення нормативно-правового забезпечення та змін, які відбуваються у ньому. Забезпечується зростання показників фінансово-економічного стану БП, значення яких перевищують нормативні в окремому періоді, активно реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, активно забезпечуються напрями взаємодії із

стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, активно формується й реалізується стратегічне забезпечення;

– абсолютний (10 і більше): визначена системна реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, системно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання системно застосовуються положення нормативно-правового забезпечення та враховуються зміни, що відбуваються у ньому. Системно забезпечується зростання показників фінансово-економічного стану БП, значення яких перевищують нормативні, системно реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, системно забезпечуються напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, системно формується й реалізується стратегічне забезпечення.

Обґрунтування значень шкали здійснюється на основі наукових розробок [29, 57, 228, 229, 244, 248].

Інтегральна модель розвитку будівельних підприємств враховує тенденції змін: стейкхолдерного та інвестиційно-інноваційного чинників розвитку; чинника фінансово-економічного стану будівельних підприємств; рівнів стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств; ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств; організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств та їх взаємного й впливу на інтегральний показник.

Встановлення впливу чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств та підтвердження причинно-наслідкових зв'язків застосовується інструментарій економіко-математичного моделювання із використанням запропонованих критеріїв. Для застосування інструментарію використовується сформоване економіко-організаційне забезпечення, результати оцінки інтегрального показника розвитку. На

основі здійснення економіко-математичного моделювання формується підґрунтя для прогнозування чинників Р будівельних підприємств та розробки науково-обґрунтованих рекомендацій щодо забезпечення розвитку суб'єктів господарювання. Інтерпретація отриманих результатів дозволяє обґрунтувати напрями розвитку БП, розробити відповідні сценарії, що базуються на відповідних кількісних параметрах. Особливого значення мають шляхи формування та удосконалення організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств, розробка відповідного механізму для виявлення можливостей РЗ БП.

3.2 Реалізація теоретико-методичного підходу оцінки рівня розвитку будівельних підприємств

Реалізація теоретико-методичного підходу оцінки рівня розвитку будівельних підприємств здійснюється шляхом застосування запропонованих у попередньому підрозділі етапів, визначених у розділі 2 локальних чинників розвитку БП.

У результаті оцінки визначено системний стейкхолдерний чинник розвитку будівельних підприємств (рис. 3.2). Встановлено високий рівень забезпечення взаємодії стейкхолдерів у системі розвитку АТ «Трест Житлобуд-1». На інших будівельних підприємствах визначено посередній рівень взаємодії зацікавлених осіб для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання: АТ «КДБК», АТ «ХК «Київміськбуд», АТ «Сумбуд», ТОВ «Житлобуд-2».

Визначено, що взаємодія і вплив стейкхолдерів формують основу для забезпечення розвитку будівельних підприємств. Проте, існують певні проблемні аспекти щодо створення партнерських відносин та спрямування

напрямів їх взаємодії, що призведуть до позитивних зрушень у контексті розвитку будівельних підприємств.

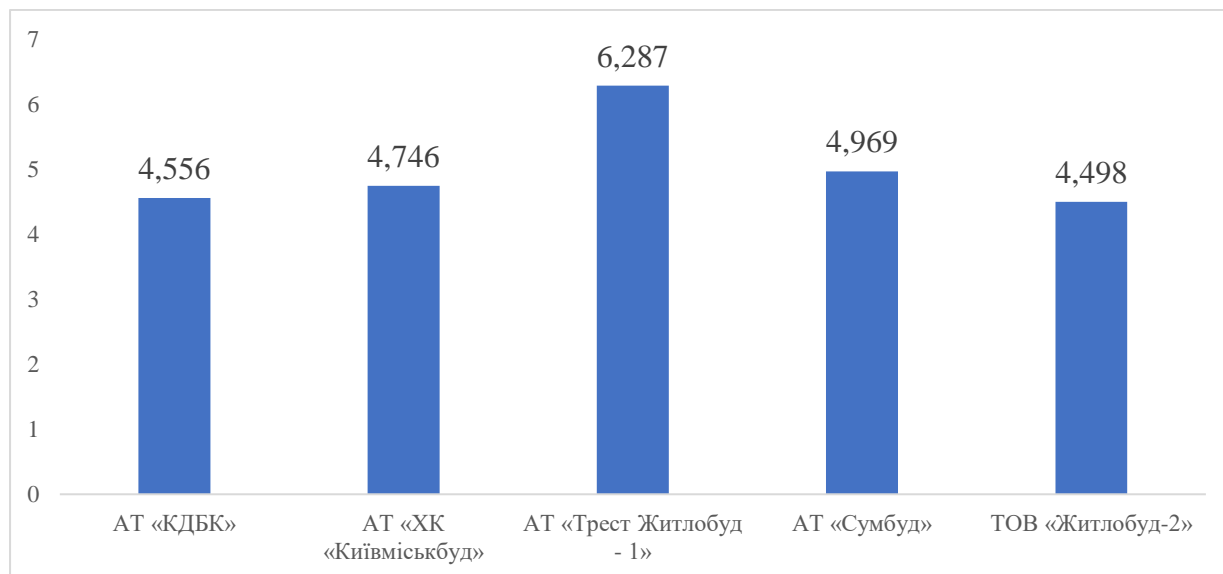

Рис. 3.2 – Системний стейкхолдерний чинник розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Визначено зниження впливу інвестиційно-інноваційних чинників розвитку будівельних підприємств (рис. 3.3). Лише на АТ «Трест Житлобуд–1» спостерігається посереднє значення представленого показника, на інших БП – визначено низький рівень.

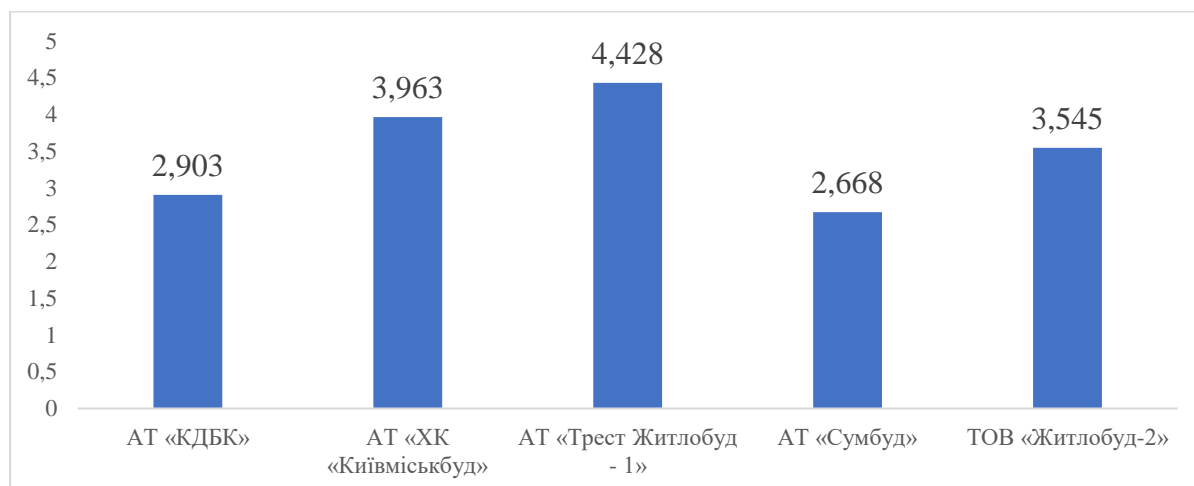

Рис. 3.3 – Системний інвестиційно-інноваційний чинник розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

За досліджений період знижується вплив фінансово-економічних чинників на розвиток будівельних підприємств, що негативно впливає на ефективність їх діяльності (рис. 3.4).

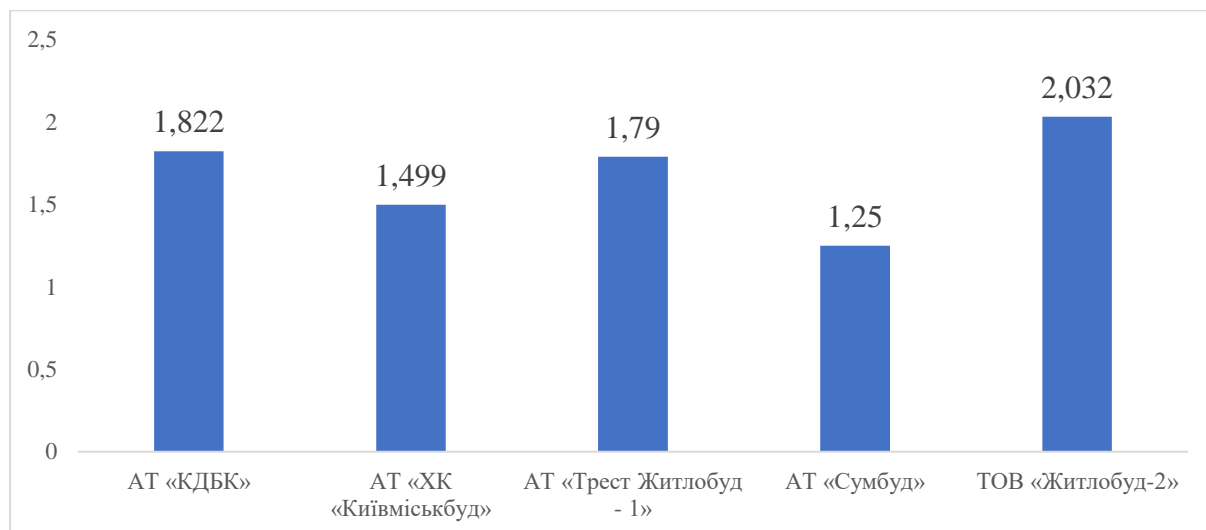

Рис. 3.4 – Системний чинник фінансово-економічного стану будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Поряд з цим, на більшості будівельних підприємств активно або на посередньому рівні реалізуються напрями стратегічного забезпечення розвитку БП (рис. 3.5).

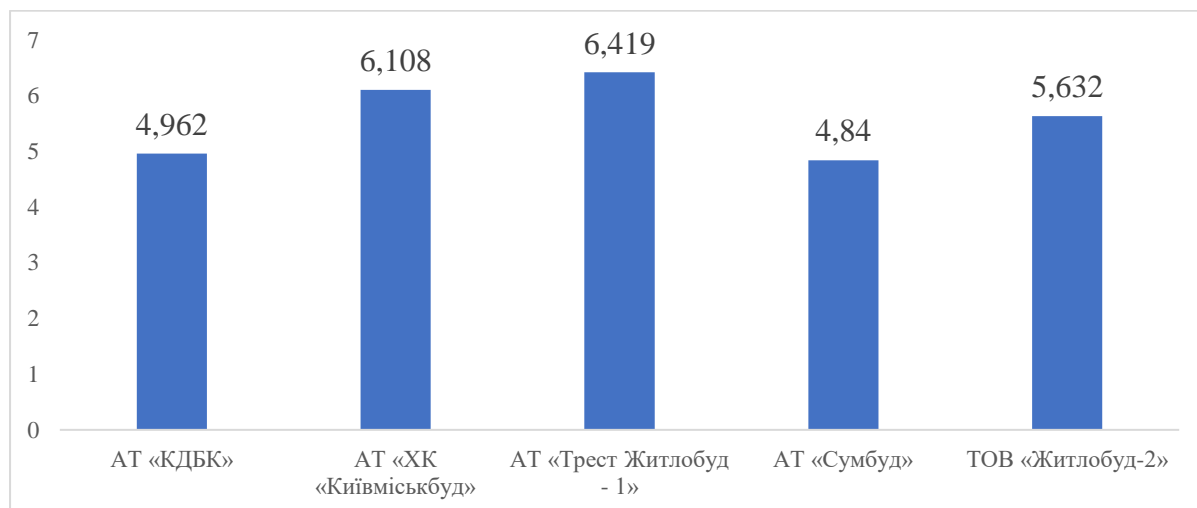

Рис. 3.5 – Системний чинник стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

На більшості будівельних підприємствах спостерігається низький або посередній рівень ефективності маркетингової діяльності (рис. 3.6). Лише на АТ «Трест Житлобуд-1» забезпечено високий рівень ефективності маркетингової діяльності для розвитку дослідженого БП.

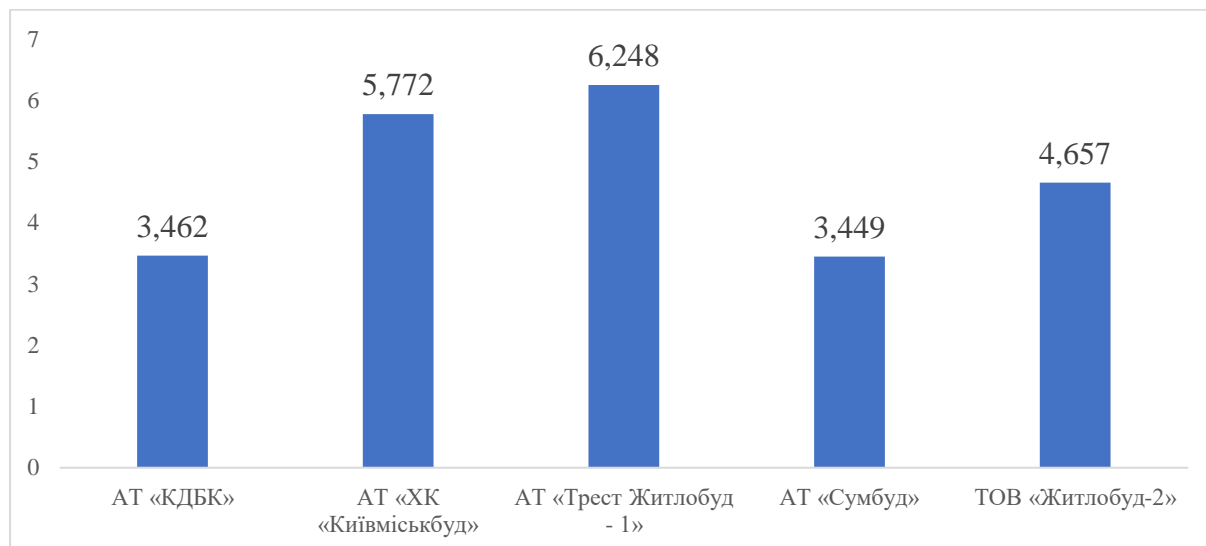

Рис. 3.6 – Системний чинник рівня ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

На високому рівні формується та реалізується організаційне забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд» та АТ «Трест Житлобуд-1» (рис. 3.7). Знижуються можливості напрямів формування та використання організаційного забезпечення розвитку на АТ «КДБК», АТ «Сумбуд», ТОВ «Житлобуд-2».

Це вказує на те, що виникає необхідність створення умов для удосконалення організаційної структури на будівельних підприємствах. Крім того, особливого значення мають трансформаційні процеси саме на АТ «КДБК».

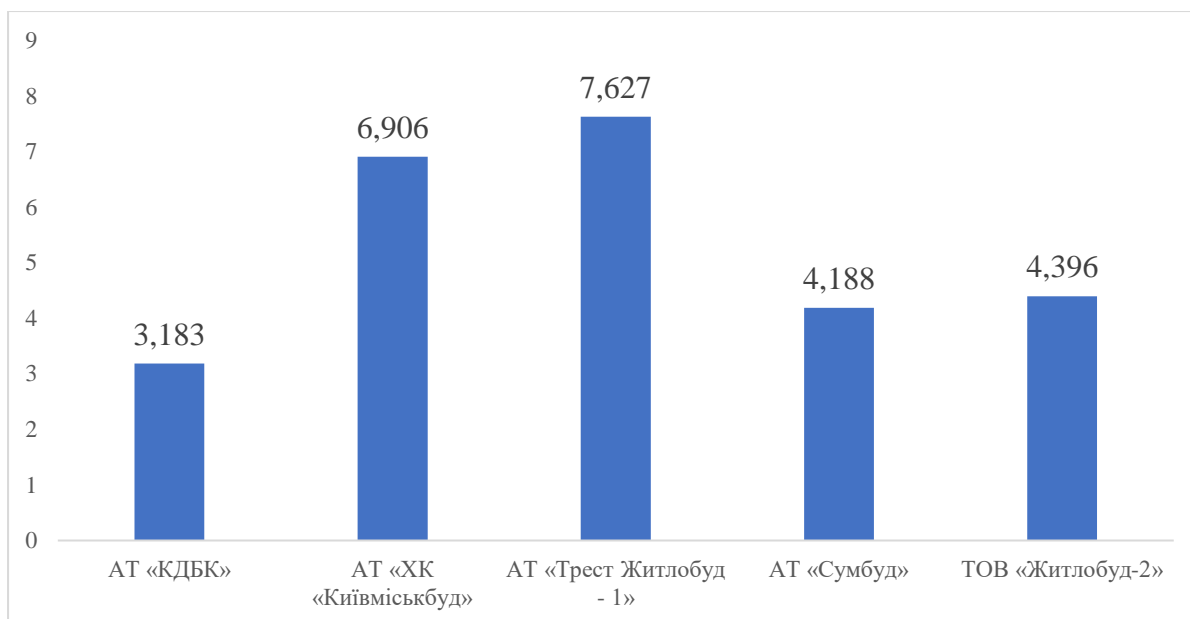

Рис. 3.7 – Системний чинник рівня організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Для оцінки інтегрального показника розвитку будівельних підприємств застосовуються вагові коефіцієнти, які визначаються шляхом використання методу аналізу ієрархій. Побудовані матриці взаємного впливу за шкалою Т. Сааті, значення яких представлені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Результати побудови матриці взаємного впливу за шкалою Т. Сааті по будівельним підприємствам, відн. од. (розроблено автором)

Показники	D_1	D_2	D_3	D_4	D_5	D_6
1	2	3	4	5	6	7
<i>АТ «КДБК»</i>						
D_1	1	5	6,993	1	1	1
D_2	0,2	1	1	0,2	0,601	0,601
D_3	0,143	0,429	1	0,143	0,429	0,429
D_4	1	5	6,993	1	3,0	5
D_5	0,333	1,665	2,329	0,333	1	1
D_6	0,333	1,665	2,329	0,333	1	1
<i>АТ «ХК «Київміськбуд»</i>						
Показники	D_1	D_2	D_3	D_4	D_5	D_6
D_1	1	3,003	6,993	0,333	1	0,333
D_2	1	1	5	0,333	3,003	0,333

Закінчення табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7
D_3	0,143	0,013	1	0,048	0,143	0,048
D_4	3	3	20,979	1	3	1
D_5	1	1	5	0,333	1	0,333
D_6	3	3	20,979	1	3	1
<i>АТ «Трест Житлобуд-1»</i>						
Показники	D_1	D_2	D_3	D_4	D_5	D_6
D_1	1	3	20,979	1	1	0,6
D_2	0,333	1	6,993	0,333	0,333	0,2
D_3	0,048	0,143	1	0,048	0,048	0,029
D_4	1	3	20,979	1	1	0,6
D_5	1	3	20,979	1	1	1
D_6	1,667	5	34,965	1,667	1,667	1
<i>АТ «Сумбуд»</i>						
Показники	D_1	D_2	D_3	D_4	D_5	D_6
D_1	1	5	6,993	1	1	1
D_2	0,2	1	1,399	0,2	0,2	0,2
D_3	0,143	0,715	1	0,143	0,143	0,143
D_4	1	5	6,993	1	1	1
D_5	0,333	1,665	2,329	0,333	1	0,333
D_6	1	5	6,993	1	1	1
<i>ТОВ «Житлобуд-2»</i>						
Показники	D_1	D_2	D_3	D_4	D_5	D_6
D_1	1	3,003	5	1	1	1
D_2	0,333	1	1,665	0,333	0,333	0,333
D_3	0,2	0,601	1	0,2	0,2	0,2
D_4	1	3,003	5	1	1	1
D_5	1	3,003	1	1	1	1
D_6	1	3,003	1	1	1	1

Результати оцінки компонентів власного вектору K_{D_i} для показників розвитку будівельних підприємств представлені у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Результати оцінки компонентів власного вектору K_{D_i} для показників розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Показники	Значення
1	2
<i>АТ «КДБК»</i>	
K_{D_1}	1,808
K_{D_2}	0,493

Закінчення табл. 3.3

1	2
K_{D_3}	0,343
K_{D_4}	2,84
K_{D_5}	0,869
K_{D_6}	0,869
<i>АТ «ХК «Київміськбуд»</i>	
K_{D_1}	1,152
K_{D_2}	1,089
K_{D_3}	0,092
K_{D_4}	2,876
K_{D_5}	0,907
K_{D_6}	2,876
<i>АТ «Трест Житлобуд»</i>	
K_{D_1}	1,832
K_{D_2}	0,611
K_{D_3}	0,087
K_{D_4}	1,832
K_{D_5}	1,994
K_{D_6}	3,053
<i>АТ «Сумбуд»</i>	
K_{D_1}	1,808
K_{D_2}	0,362
K_{D_3}	0,259
K_{D_4}	1,808
K_{D_5}	0,723
K_{D_6}	1,808
<i>ТОВ «Житлобуд-2»</i>	
K_{D_1}	1,571
K_{D_2}	0,523
K_{D_3}	0,314
K_{D_4}	1,571
K_{D_5}	1,201
K_{D_6}	1,201

За результатами оцінки компонентів власного вектору визначені вагові коефіцієнти взаємного впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Результати оцінки вагових коефіцієнтів взаємного впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Показники	Значення
<i>АТ «КДБК»</i>	
k_1	0,25
k_2	0,068
k_3	0,047
k_4	0,393
k_5	0,12
k_6	0,12
<i>АТ «ХК «Київміськбуд»</i>	
k_1	0,128
k_2	0,121
k_3	0,01
k_4	0,32
k_5	0,101
k_6	0,32
<i>АТ «Трест Житлобуд»</i>	
k_1	0,195
k_2	0,065
k_3	0,009
k_4	0,195
k_5	0,212
k_6	0,324
<i>АТ «Сумбуд»</i>	
k_1	0,267
k_2	0,053
k_3	0,038
k_4	0,267
k_5	0,107
k_6	0,267
<i>ТОВ «Житлобуд-2»</i>	
k_1	0,246
k_2	0,082
k_3	0,049
k_4	0,246
k_5	0,188
k_6	0,188

Визначено інтегральний показник розвитку будівельних підприємств (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Результати оцінки інтегрального показника розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Будівельні підприємства	Значення інтегрального показника
АТ «КДБК»	4,17
АТ «ХК «Київміськбуд»	5,849
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,577
АТ «Сумбуд»	4,295
ТОВ «Житлобуд-2»	4,584

У результаті оцінки інтегрального показника розвитку будівельних підприємств визначено посередній рівень на більшості з них, який характеризується несистемною реакцією на зміни в управлінській структурі для забезпечення РЗ БП, реалізуються окремі напрями формування організаційної культури, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання визначено несистемний рівень застосування та врахування нормативно-правового забезпечення. Окремі значення показників фінансово-економічного стану БП відповідають нормативним, несистемно реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечуються окремі напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, у повному обсязі не сформовано стратегічне забезпечення діяльності компаній.

Поряд з цим, на АТ «Трест Житлобуд-1» спостерігається високий рівень формування та реалізації напрямів і компонентів розвитку будівельного підприємства. Зокрема, визначена висока реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку БП, перманентно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання, визначено врахування

положень нормативно-правового забезпечення та змін, які відбуваються у ньому. Забезпечується зростання показників фінансово-економічного стану БП, реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечуються напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, формується й реалізується стратегічне забезпечення.

Таким чином, у результаті реалізації теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку БП сформовано кількісне підґрунтя для формування заходів забезпечення розвитку, проведення економіко-математичне моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник.

3.3 Економіко-математичне моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств

Економіко-математичне моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств здійснюється відповідно запропонованих напрямів та сформованого організаційно-економічного забезпечення результатів застосування теоретико-методичного підходу до оцінки.

Для економіко-математичного моделювання застосовується інструментарій інформаційно-розрахункового комплексу «Statistica». Розроблені лінійні однофакторні моделі впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств. У результаті дослідження побудовані кореляційні матриці для визначення впливу, визначні компоненти економіко-математичних моделей та критерії їх адекватності. В однофакторних моделях оцінка на мультиколінеарність не здійснюється, оскільки у дослідженні застосовується один незалежний

чинник. Слід зазначити, що визначені напрями економіко-математичного моделювання обумовлені кількістю спостережень, на основі яких є можливості розробки тільки однофакторних моделей. Враховуючи вищезазначене представлені результати економіко-математичного моделювання впливу стейкхолдерних чинників розвитку (D_1) на інтегральний показник розвитку:

1. Розроблена кореляційна матриця:

Variable	Correlations (Spreadsheet1) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ (Casewise deletion of missing data)	
	I_D	D_1
I_D	1,0	0,769
D_1	0,769	1,0

У результаті дослідження визначено високий рівень кореляційної залежності, оскільки коефіцієнт парної кореляції дорівнює 0,769.

2. Визначені параметри економіко-математичної моделі, коефіцієнт детермінації, F-критерій Фішера, t-критерій Стьюдента, критерій Спірмена та Дарбіна-Уотсона:

	Regression Summary for Dependent Variable: ID (Spreadsheet1) $R = 0,769$ $D = 0,591$ $F = 8,331$			
	b^*	b	t_1	t_2
D_1	-0,464	1,109	2,181	2,321

Variable	Spearman Rank Order Correlations (Spreadsheet1) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < ,05000$	
	I_D	D_1
I_D	1,0	0,5
D_1	0,5	1,0

	Durbin-Watson d (Spreadsheet1) and serial correlation of residuals
	Durbin-Watson d
Estimate	1,105

3. Розроблена економіко-математична модель впливу системного стейкхолдерного чинника на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств:

$$I_D = 1,109 * D_1 - 0,464. \quad (3.16)$$

4. Визначення відповідності економіко-математичної моделі за оціненими критеріями адекватності (табл. 3.6):

Таблиця 3.6

Визначення відповідності економіко-математичної моделі за оціненими критеріями адекватності, відн. од. (розроблено автором)

Назва критерію адекватності	Розрахункові значення	Нормативні значення
Коефіцієнт детермінації (D)	0,591	-
t-критерій Стьюдента	$t_1 = 2,172$	2,132
	$t_2 = 2,321$	
F-критерій Фішера	8,331	7,71
Критерій Спірмена	0,5	2,132
Критерій Дарбіна-Уотсона	1,105	0,41 – 1,4

У результаті дослідження визначено, що системний стейкхолдерний чинник на 59,1% обумовлює зміни інтегрального показника розвитку будівельних підприємств. Розрахункові значення t-критерію Стьюдента перевищують нормативне значення, що свідчить про повноту і достовірність встановлених зв'язків. Розрахунковий F-критерій Фішера також перевищує нормативне значення, що підтверджує повноту та достовірність встановлених зв'язків. Розрахункове значення критерію Спірмена нижче, ніж нормативне, що вказує на однорідність розподілу залишків, визначений критерій Дарбіна-Уотсона входить у діапазон, де відсутня автокореляція. Отже, робиться висновок про адекватність розробленої економіко-математичної моделі.

5. Інтерпретація економіко-математичної моделі характеризується тим, що зростання ефективності рівня стейкхолдерних відносин на 1%

приведе до збільшення темпів розвитку будівельних підприємств більш ніж на 10%. Крім того, значення вільного параметру моделі вказує на те, що у не враховані інші чинники негативно впливають на розвиток будівельних підприємств. У подальшому дослідженні представимо результати економіко-математичного моделювання для всіх інших системних чинників:

1. Розроблена кореляційна матриця:

для D_2 :

Variable	Correlations (Spreadsheet1) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ (Casewise deletion of missing data)	
	I_D	D_2
I_D	1,0	0,941
D_2	0,941	1,0

для D_3 :

Variable	Correlations (Spreadsheet1) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ (Casewise deletion of missing data)	
	I_D	D_3
I_D	1,0	0,046
D_3	0,046	1,0

для D_4 :

Variable	Correlations (Spreadsheet1) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ (Casewise deletion of missing data)	
	I_D	D_4
I_D	1,0	0,944
D_4	0,944	1,0

для D_5 :

Variable	Correlations (Spreadsheet1) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ (Casewise deletion of missing data)	
	I_D	D_5
I_D	1,0	0,962
D_5	0,962	1,0

для D_6 :

Variable	Correlations (Spreadsheet1) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ (Casewise deletion of missing data)	
	I_D	D_6
I_D	1,0	0,983
D_6	0,983	1,0

2. Визначені параметри економіко-математичної моделі, коефіцієнт детермінації, F-критерій Фішера, t-критерій Стьюдента, критерій Спірмена та Дарбіна-Уотсона:

Для D_2 :

	Regression Summary for Dependent Variable: ID (Spreadsheet1) $R= 0,941$ $D = 0,886$ $F=23,414$			
	b^*	b	t_1	t_2
D_2	0,287	1,373	2,281	4,389

Variable	Spearman Rank Order Correlations (Spreadsheet1) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < ,05000$	
	I_D	D_2
I_D	1,0	0,9
D_2	0,9	1,0

	Durbin-Watson d (Spreadsheet1) and serial correlation of residuals
	Durbin-Watson d
Estimate	1,179

Для D_3 :

	Regression Summary for Dependent Variable: ID (Spreadsheet1) $R= 0,046$ $D = 0,002$ $F=0,0626$			
	b^*	B	t_1	t_2
D_3	0,158	4,828	0,159	4,829

Variable	Spearman Rank Order Correlations (Spreadsheet1) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at $p < ,05000$	
	I_D	D_3
I_D	1,0	0,1
D_3	0,1	1,0

	Durbin-Watson d (Spreadsheet1) and serial correlation of residuals	
	Durbin-Watson d	
Estimate	1,821	

Для D_4 :

	Regression Summary for Dependent Variable: ID (Spreadsheet1) R= 0,944 D= 0,892 F=24,782			
	b*	b	t ₁	t ₂
D_4	-3,022	1,452	2,842	4,978
Va- riable	Spearman Rank Order Correlations (Spreadsheet1) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at p <,05000			
	I_D	D_4		
I_D	1,0	0,8		
D_4	0,8	1,0		

	Durbin-Watson d (Spreadsheet1) and serial correlation of residuals	
	Durbin-Watson d	
Estimate	1,374	

Для D_5 :

	Regression Summary for Dependent Variable: ID (Spreadsheet1) R= 0,962 D= 0,925 F=36,834			
	b*	b	t ₁	t ₂
D_5	1,325	0,793	2,138	6,069

Va- riable	Spearman Rank Order Correlations (Spreadsheet1) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at p <,05000	
	I_D	D_5
I_D	1,0	0,9
D_5	0,9	1,0

	Durbin-Watson d (Spreadsheet1) and serial correlation of residuals	
	Durbin-Watson d	
Estimate	1,235	

Для D_6 :

Regression Summary for Dependent Variable: ID (Spreadsheet1) R= 0,983 D= 0,966 F=31,112				
	b*	B	t ₁	t ₂
D_6	2,208	0,549	6,85	9,412
Variable	Spearman Rank Order Correlations (Spreadsheet1) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at p <,05000			
	I_D	D_6		
I_D	1,0	0,9		
D_6	0,9	1,0		

Durbin-Watson d (Spreadsheet1) and serial correlation of residuals	
Durbin-Watson d	
Estimate	1,112

3. Розроблені економіко-математична модель впливу системного стейкхолдерного чинника на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств:

$$I_D = 1,373 * D_2 + 0,287. \quad (3.17)$$

$$I_D = 4,828 * D_3 + 0,158. \quad (3.18)$$

$$I_D = 1,452 * D_4 - 3,022. \quad (3.19)$$

$$I_D = 0,793 * D_5 + 1,325. \quad (3.20)$$

$$I_D = 0,549 * D_6 + 2,208. \quad (3.21)$$

4. Визначення відповідності економіко-математичної моделі за оціненими критеріями адекватності (табл. 3.7):

Таблиця 3.7

Визначення відповідності економіко-математичних моделей за оціненими критеріями адекватності, відн. од. (розроблено автором)

Назва критерію адекватності	Розрахункові значення	Нормативні значення
<i>Для моделі (3.17)</i>		
Коефіцієнт детермінації (D)	0,886	-
t-критерій Стьюдента	$t_1 = 2,281$	2,132
	$t_2 = 4,389$	
F-критерій Фішера	23,414	7,71
Критерій Спірмена	0,9	2,132
Критерій Дарбіна-Уотсона	1,179	0,41 – 1,4
<i>Для моделі (3.18)</i>		
Коефіцієнт детермінації (D)	0,046	-
t-критерій Стьюдента	$t_1 = 0,159$	2,132
	$t_2 = 4,829$	
F-критерій Фішера	0,063	7,71
Критерій Спірмена	0,1	2,132
Критерій Дарбіна-Уотсона	1,821	0,41 – 1,4
<i>Для моделі (3.19)</i>		
Коефіцієнт детермінації (D)	0,886	-
t-критерій Стьюдента	$t_1 = 2,842$	2,132
	$t_2 = 4,978$	
F-критерій Фішера	24,782	7,71
Критерій Спірмена	0,8	2,132
Критерій Дарбіна-Уотсона	1,374	0,41 – 1,4
<i>Для моделі (3.20)</i>		
Коефіцієнт детермінації (D)	0,925	-
t-критерій Стьюдента	$t_1 = 2,138$	2,132
	$t_2 = 6,069$	
F-критерій Фішера	36,834	7,71
Критерій Спірмена	0,9	2,132
Критерій Дарбіна-Уотсона	1,235	0,41 – 1,4
<i>Для моделі (3.21)</i>		
Коефіцієнт детермінації (D)	0,966	-
t-критерій Стьюдента	$t_1 = 6,85$	2,132
	$t_2 = 9,412$	
F-критерій Фішера	31,112	7,71
Критерій Спірмена	0,9	2,132
Критерій Дарбіна-Уотсона	1,112	0,41 – 1,4

У результаті економіко-математичного моделювання встановлено, що вплив інвестиційно-інноваційних чинників на 88,6% обумовлює зміни у

системі формування розвитку будівельних підприємств. Розрахункові значення t-критерія Стьюдента та F-критерія Фішера перевищують їх нормативні значення, що підтверджує повноту та достовірність встановлених зв'язків. Критерій Спірмена свідчить порівняно із нормативним значенням свідчить про однорідність розподілу залишків, визначене значення критерію Дарбіна-Уотсона знаходиться у проміжку, де відсутня автокореляція.

Подібними параметрами характеризуються моделі (3.19 – 3.21). Це свідчить про їх адекватність і можливості застосування для прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств залежно від представлених системних чинників.

У результаті економіко-математичного моделювання визначено значне зниження впливу чинників фінансово-економічних чинників на забезпечення розвитку будівельних підприємств. У цьому контексті показовим є низьке значення коефіцієнту детермінації за моделлю (3.18), не відповідність повноти та достовірності встановлених зв'язків (t-критерій Стьюдента, F-критерій Фішера) при наявності автокореляції залишків (критерій Дарбіна-Уотсона).

5. Інтерпретація економіко-математичних моделей характеризується високим рівнем впливу інвестиційно-інноваційних, чинників стратегічного забезпечення розвитку, ефективності маркетингової діяльності, організаційного забезпечення на забезпечення розвитку будівельних підприємств. Значення вільних параметрів моделей свідчать про наявність впливу інших чинників.

Нажаль, в умовах стагнаційних процесів та гальмування розвитку будівельні підприємства не зосереджують значної уваги на фінансово-економічних чинниках. Встановлено скорочення рівня повноти та достовірності формування фінансово-економічної інформації, що впливає

на розвиток БП. Це потребує розробки заходів щодо створення платформи фінансово-економічної інформації, зміни траєкторії відповідних чинників у контексті забезпечення розвитку будівельних підприємств.

У результаті економіко-математичного моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник РЗ БП сформовано кількісне підґрунтя для прогнозування змін представлених чинників та розробки заходів забезпечення розвитку.

Висновки до розділу 3

У результаті розробки та реалізації теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств отримані наступні висновки та пропозиції:

1. Запропоновані напрями розробки теоретико-методичного підходу та побудована багаторівнева система показників оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, яка визначається локальним, системним й інтегральним рівнями та дозволяє врахувати широке коло чинників, що впливають на розвиток БП, забезпечити моніторинг їх змін і формування оцінного середовища прийняття обґрунтованих рішень на будівельних підприємствах.

2. Запропоновані методи оцінки та розроблені моделі оцінки чинників розвитку будівельних підприємств для формування кількісної основи прийняття рішень та формування заходів забезпечення розвитку БП. Для визначення вагових коефіцієнтів застосовується метод аналізу ієрархій, який характеризується сукупність взаємопов'язаних етапів.

3. Встановлено, що застосування методу оцінки середньої геометричної у моделях визначення системних чинників обумовлено тим, що середнє геометричне краще застосовувати, ніж середнє арифметичне у

випадку дослідження пропорційних змін. Перевагами визначення середньої арифметичної є простота розрахунку, проте у сучасних умовах обчислювальні властивості середньої арифметичної втратили актуальність у зв'язку з поширенням електронно-обчислювальної техніки. Крім того, середня геометрична має широку практику застосування в дослідженні економічних процесів. Зокрема, використовується у методі аналізу ієрархій, який реалізується у представленому дослідженні. При аналізі набору даних, в залежності від поставленої задачі застосовують середні арифметичні, середні геометричні, середні гармонійні, середні зважені, середні зрізані та їх комбінації. Всі ці величини мають однакові одиниці виміру, що й елементи ряду даних. Їх стандартизація можлива за необхідності, проте не є обов'язковою. Вибір середнього геометричної при аналізі даних обумовлюється тим, що вона використовується для визначення центральних тенденції рядів з додатними елементами. Середнє геометричне частіше застосовують для визначення тенденції зміни часового ряду, в якому відсутні «викиди» значень, що прямують до нуля. Середнє геометричне дає найкращі результати для аналізу ряду даних, які демонструють послідовну кореляцію.

4. У результаті оцінки інтегрального показника розвитку будівельних підприємств визначено посередній рівень на більшості з них, який характеризується несистемною реакцією на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку БП, реалізуються окремі напрями формування організаційної культури, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання визначено несистемний рівень застосування та врахування нормативно-правового забезпечення. Окремі значення показників фінансово-економічного стану БП відповідають нормативним, несистемно реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечуються окремі напрями взаємодії із стейкхолдерами, що

впливають на розвиток будівельних підприємств, у повному обсязі не сформовано стратегічне забезпечення діяльності компаній.

Встановлено, що на АТ «Трест Житлобуд-1» спостерігається високий рівень формування та реалізації напрямів і компонентів розвитку будівельного підприємства. Визначена висока реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку БП, перманентно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання, визначено врахування положень нормативно-правового забезпечення та змін, які відбуваються у ньому. Забезпечується зростання показників фінансово-економічного стану БП, реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечуються напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, формується й реалізується стратегічне забезпечення.

5. У результаті економіко-математичного моделювання визначено, що системний стейкхолдерний чинник на 59,1% обумовлює зміни інтегрального показника розвитку будівельних підприємств. Розрахункові значення t -критерію Стьюдента перевищують нормативне значення, що свідчить про повноту і достовірність встановлених зв'язків. Розрахунковий F -критерій Фішера також перевищує нормативне значення, що підтверджує повноту та достовірність встановлених зв'язків. Розрахункове значення критерію Спірмена нижче, ніж нормативне, що вказує на однорідність розподілу залишків, визначений критерій Дарбіна-Уотсона входить у діапазон, де відсутня автокореляція. Встановлена адекватність розробленої економіко-математичної моделі.

6. Доведено, що вплив інвестиційно-інноваційних чинників на 88,6% обумовлює зміни у системі формування розвитку будівельних підприємств. Розрахункові значення t -критерія Стьюдента та F -критерія

Фішера перевищують їх нормативні значення, що підтверджує повноту та достовірність встановлених зв'язків. Критерій Спірмена свідчить порівняно із нормативним значенням свідчить про однорідність розподілу залишків, визначене значення критерію Дарбіна-Уотсона знаходиться у проміжку, де відсутня автокореляція.

Подібними параметрами характеризуються моделі, що визначають причинно-наслідкові зв'язки між системними чинниками рівня стратегічного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності, організаційного забезпечення та інтегральним показником розвитку будівельних підприємств. Це свідчить про їх адекватність і можливість застосування для прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств залежно від представлених системних чинників.

7. На основі розроблених економіко-математичних моделей встановлено високий рівень впливу інвестиційно-інноваційних, чинників стратегічного забезпечення розвитку, ефективності маркетингової діяльності, організаційного забезпечення на забезпечення розвитку будівельних підприємств. Значення вільних параметрів моделей свідчать про наявність впливу інших чинників.

8. В умовах стагнаційних процесів та гальмування розвитку будівельні підприємства не зосереджують значної уваги на фінансово-економічних чинниках. Встановлено скорочення рівня повноти та достовірності формування фінансово-економічної інформації, що впливає на розвиток БП та потребує розробки заходів щодо створення платформи фінансово-економічної інформації, зміни траєкторії відповідних чинників у контексті забезпечення розвитку будівельних підприємств.

РОЗДІЛ 4

НАУКОВО ОБГРУНТОВАНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

4.1 Прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств

Прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств здійснюється на основі врахування тенденцій зростання системних чинників та трансформації інформаційного забезпечення фінансово-економічних показників. Поряд з цим, для формування кількісної основи прогнозування змін інтегрального показника застосовуються результати економіко-математичного моделювання і розроблені моделі. Причому моделюються зміни інтегрального показника розвитку відповідно до зростання системних чинників до моменту виявлення точок збільшення узагальнюючого чинника. Результати прогнозування представлені у табл. 4.1 – 4.5.

Таблиця 4.1

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного стейкхолдерного чинника, відн. од.

(розроблено автором) (початок)

Будівельні підприємства	Зростання D_1 на 1%	Зміни I_D	Зростання D_1 на 2%	Зміни I_D	Зростання D_1 на 3%	Зміни I_D	Зростання D_1 на 4%	Зміни I_D
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АТ «КДБК»	4,6	0,43	4,611	0,441	4,622	0,452	4,633	0,463
АТ «ХК «Київміськбуд»	4,81	-1,039	4,821	-1,028	4,833	-1,016	4,844	-1,005
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,519	-0,058	6,530	-0,047	6,542	-0,035	6,553	-0,024
АТ «Сумбуд»	5,058	0,763	5,069	0,774	5,080	0,785	5,091	0,796

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
ТОВ «Житлобуд-2»	4,535	-0,049	4,546	-0,038	4,558	-0,026	4,569	-0,015

У результаті прогнозування встановлено, що зростання системного стейкхолдерного показника на 1 % забезпечує позитивні зрушення інтегрального показника розвитку лише на АТ «КДБК» та АТ «Сумбуд». Поряд з цим, зниження інтегрального показника відбувається при активізації стейкхолдерних напрямів на від 1 до 4 % на АТ «ХК «Київміськбуд», АТ «Трест Житлобуд-1» та ТОВ «Житлобуд-2».

Таблиця 4.1

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного стейкхолдерного чинника, відн. од.

(розроблено автором) (продовження)

Будівельні підприємства	Зростання D_1 на 5%	Зміни I_D	Зростання D_1 на 10%	Зміни I_D	Зростання D_1 на 20%	Зміни I_D	Зростання D_1 на 30%	Зміни I_D
АТ «КДБК»	4,644	0,474	4,7	0,53	4,81	0,64	4,921	0,751
АТ «ХК «Київміськбуд»	4,855	-0,994	4,91	-0,939	5,021	-0,828	5,132	-0,717
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,564	-0,013	6,619	0,042	6,73	0,153	6,841	0,264
АТ «Сумбуд»	5,102	0,807	5,158	0,863	5,268	0,973	5,379	1,084
ТОВ «Житлобуд-2»	4,580	-0,004	4,635	0,051	4,746	0,162	4,857	0,273

Слід зазначити, що збільшення системного стейкхолдерного чинника від 5 % до 30 % призвело до позитивних зрушень у контексті розвитку на АТ «КДБК», АТ «Трест Житлобуд-1», АТ «Сумбуд», ТОВ «Житлобуд-2». Лише на АТ «ХК «Київміськбуд» спостерігаються негативні тенденції.

Таблиця 4.1

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного стейкхолдерного чинника, відн. од.

(розроблено автором) (закінчення)

Будівельні підприємства	Зростання D_1 на 40%	Зміни I_D	Зростання D_1 на 50%	Зміни I_D	Зростання D_1 на 100%	Зміни I_D
АТ «КДБК»	5,032	0,862	5,143	0,973	5,698	1,528
АТ «ХК «Київміськбуд»	5,243	-0,606	5,354	-0,495	5,908	0,059
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,952	0,375	7,063	0,486	7,617	1,04
АТ «Сумбуд»	5,49	1,195	5,601	1,306	6,156	1,861
ТОВ «Житлобуд-2»	4,968	0,384	5,079	0,495	5,633	1,049

Здійснено прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств залежно від зростання системного стейкхолдерного чинника до рівня забезпечення збільшення узагальнюючого чинника по всім БП, тобто виявлена точка зростання. Отже, для зростання інтегрального показника по всім будівельним підприємствам необхідно забезпечити зростання ефективності стейкхолдерних відносин у 2 рази або на 100%.

Таблиця 4.2

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного інвестиційно-інноваційного чинника, відн. од.

(розроблено автором) (початок)

Будівельні підприємства	Зростання D_2 на 1%	Зміни I_D	Зростання D_2 на 2%	Зміни I_D	Зростання D_2 на 3%	Зміни I_D	Зростання D_2 на 4%	Зміни I_D
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АТ «КДБК»	4,287	0,117	4,3	0,13	4,314	0,144	4,328	0,158
АТ «ХК «Київміськбуд»	5,742	-0,107	5,756	-0,093	5,769	-0,08	5,783	-0,066
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,380	-0,197	6,394	-0,183	6,408	-0,169	6,422	-0,155

Закінчення табл. 4.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
АТ «Сумбуд»	3,964	-0,331	3,978	-0,317	3,991	-0,304	4,005	-0,29
ТОВ «Житлобуд-2»	5,168	0,584	5,182	0,598	5,195	0,611	5,209	0,625

Слід зазначити, що за прогнозований період при забезпеченні зростання інвестиційно-інноваційного чинника від 1 % до 4 % створило позитивні зрушення щодо розвитку лише на АТ «КДБК» та ТОВ «Житлобуд-2». Поряд з цим, таке зростання не пододало зниження індексу розвитку на: АТ «ХК «Київміськбуд», АТ «Трест Житлобуд-1», АТ «Сумбуд».

Таблиця 4.2

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного інвестиційно-інноваційного чинника, відн. од.

(розроблено автором) (закінчення)

Будівельні підприємства	Зростання D_2 на 5%	Зміни I_D	Зростання D_2 на 10%	Зміни I_D	Зростання D_2 на 20%	Зміни I_D	Зростання D_2 на 30%	Зміни I_D
АТ «КДБК»	4,341	0,171	4,41	0,24	4,547	0,377	4,685	0,515
АТ «ХК «Київміськбуд»	5,797	-0,052	5,865	0,016	6,003	0,154	6,14	0,291
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,435	-0,142	6,504	-0,073	6,641	0,064	6,779	0,202
АТ «Сумбуд»	4,019	-0,276	4,087	-0,208	4,225	-0,07	4,362	0,067
ТОВ «Житлобуд-2»	5,223	0,639	5,292	0,708	5,429	0,845	5,566	0,982

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного інвестиційно-інноваційного чинника свідчить про забезпечення збільшення системного чинника на 30%, що призводить до формування тенденцій зростання узагальнюючого чинника на всіх БП.

Таблиця 4.3

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного чинника рівня стратегічного забезпечення розвитку, відн. од. (розроблено автором) (початок)

Будівельні підприємства	Зростання D_4 на 1%	Зміни I_D	Зростання D_4 на 2%	Зміни I_D	Зростання D_4 на 3%	Зміни I_D	Зростання D_4 на 4%	Зміни I_D
АТ «КДБК»	4,197	0,027	4,212	0,042	4,226	0,056	4,241	0,071
АТ «ХК «Київміськбуд»	5,861	0,012	5,876	0,027	5,89	0,041	5,905	0,056
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,313	-0,264	6,327	-0,25	6,342	-0,235	6,356	-0,221
АТ «Сумбуд»	4,02	-0,275	4,035	-0,26	4,049	-0,246	4,064	-0,231
ТОВ «Житлобуд-2»	5,17	0,586	5,185	0,601	5,199	0,615	5,214	0,63

Реалізація стратегічних напрямів, активізація їх функціонування, що забезпечує зростання системного чинника рівня стратегічного забезпечення розвитку від 1 % до 4 % призводить до позитивних зрушень інтегрального чинника на: АТ «КДБК», АТ «ХК «Київміськбуд», ТОВ «Житлобуд-2». Поряд з цим, представлене зростання не пододало негативних явищ у контексті розвитку на: АТ «Трест Житлобуд-1», АТ «Сумбуд».

Таблиця 4.3

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного чинника рівня стратегічного забезпечення розвитку, відн. од. (розроблено автором) (закінчення)

Будівельні підприємства	Зростання D_4 на 5%	Зміни I_D	Зростання D_4 на 10%	Зміни I_D	Зростання D_4 на 20%	Зміни I_D
АТ «КДБК»	4,255	0,085	4,328	0,158	4,473	0,303
АТ «ХК «Київміськбуд»	5,919	0,07	5,992	0,143	6,137	0,288
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,371	-0,206	6,444	-0,133	6,589	0,012
АТ «Сумбуд»	4,078	-0,217	4,151	-0,144	4,296	0,001
ТОВ «Житлобуд-2»	5,228	0,644	5,301	0,717	5,446	0,862

Зростання інтегрального показника розвитку забезпечується на всіх будівельних підприємствах при збільшенні системного чинника рівня стратегічного забезпечення на 20%.

Таблиця 4.4

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного чинника рівня ефективності маркетингової діяльності, відн. од. (розроблено автором) (початок)

Будівельні підприємства	Зростання D_5 на 1%	Зміни I_D	Зростання D_5 на 2%	Зміни I_D	Зростання D_5 на 3%	Зміни I_D	Зростання D_5 на 4%	Зміни I_D
АТ «КДБК»	4,078	-0,092	4,086	-0,084	4,094	-0,076	4,102	-0,068
АТ «ХК «Київміськбуд»	5,91	0,061	5,918	0,069	5,926	0,077	5,934	0,085
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,288	-0,289	6,296	-0,281	6,303	-0,274	6,311	-0,266
АТ «Сумбуд»	4,068	-0,227	4,076	-0,219	4,084	-0,211	4,092	-0,203
ТОВ «Житлобуд-2»	5,026	0,442	5,034	0,45	5,042	0,458	5,05	0,466

Формування та реалізація напрямів маркетингової діяльності шляхом забезпечення зростання відповідного системного чинника від 1 % до 4 % не дозволило забезпечити збільшення інтегрального показника розвитку на: АТ «КДБК», АТ «Трест Житлобуд-1», АТ «Сумбуд». Забезпечення розвитку відбувалось у прогнозованому періоді за рахунок активізації маркетингової діяльності у: АТ «ХК «Київміськбуд» та ТОВ «Житлобуд-2».

Таблиця 4.4

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного чинника рівня ефективності маркетингової діяльності, відн. од. (розроблено автором) (закінчення)

Будівельні підприємства	Зростання D_5 на 5%	Зміни I_D	Зростання D_5 на 10%	Зміни I_D	Зростання D_5 на 20%	Зміни I_D	Зростання D_5 на 30%	Зміни I_D	Зростання D_5 на 40%	Зміни I_D
АТ «КДБК»	4,110	-0,06	4,15	-0,02	4,229	0,059	4,308	0,138	4,388	0,218
АТ «ХК «Київ-міськбуд»	5,942	0,093	5,981	0,132	6,061	0,212	6,14	0,291	6,219	0,37
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,319	-0,258	6,359	-0,218	6,438	-0,139	6,518	-0,059	6,597	0,02
АТ «Сумбуд»	4,100	-0,195	4,139	-0,156	4,219	-0,076	4,298	0,003	4,377	0,082
ТОВ «Житлобуд-2»	5,058	0,474	5,097	0,513	5,177	0,593	5,256	0,672	5,335	0,751

Зростання системного чинника рівня ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств на 40% забезпечує збільшення інтегрального показника розвитку на всіх БП.

Таблиця 4.5

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного чинника рівня організаційного забезпечення, відн. од. (розроблено автором) (початок)

Будівельні підприємства	Зростання D_6 на 1%	Зміни I_D	Зростання D_6 на 2%	Зміни I_D	Зростання D_6 на 3%	Зміни I_D	Зростання D_6 на 4%	Зміни I_D
1	2	3	4	5	6	7	8	9
АТ «КДБК»	3,961	-0,209	3,966	-0,204	3,972	-0,198	3,977	-0,193

Закінчення табл. 4.5

АТ «ХК «Київміськбуд»	6,005	0,156	6,01	0,161	6,016	0,167	6,021	0,172
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,401	-0,176	6,406	-0,171	6,412	-0,165	6,417	-0,16
АТ «Сумбуд»	4,513	0,218	4,518	0,223	4,524	0,229	4,529	0,234
ТОВ «Житлобуд-2»	4,627	0,043	4,632	0,048	4,638	0,054	4,643	0,059

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного чинника рівня організаційного забезпечення від 1 % до 4 % забезпечило зростання узагальнюючого критерію на: АТ «ХК «Київміськбуд», АТ «Сумбуд», ТОВ «Житлобуд-2». Проте, скорочення спостерігалось на: АТ «КДБК», АТ «Трест Житлобуд-1».

Таблиця 4.5

Результати прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного чинника рівня організаційного забезпечення, відн.

од. (розроблено автором) (кінець)

Будівельні підприємства	Зростання D_6 на 5%	Зміни I_D	Зростання D_6 на 10%	Зміни I_D	Зростання D_6 на 20%	Зміни I_D	Зростання D_6 на 30%	Зміни I_D	Зростання D_6 на 40%	Зміни I_D
АТ «КДБК»	3,983	- 0,187	4,01	-0,16	4,065	- 0,105	4,12	-0,05	4,175	0,005
АТ «ХК «Київміськбуд»	6,027	0,178	6,054	0,205	6,109	0,26	6,164	0,315	6,219	0,37
АТ «Трест Житлобуд-1»	6,423	- 0,154	6,45	- 0,127	6,505	- 0,072	6,56	- 0,017	6,615	0,038
АТ «Сумбуд»	4,535	0,24	4,562	0,267	4,617	0,322	4,672	0,377	4,727	0,432
ТОВ «Житлобуд-2»	4,649	0,065	4,676	0,092	4,731	0,147	4,786	0,202	4,841	0,257

Зростання інтегрального показника розвитку на всіх будівельних підприємствах забезпечується при збільшенні системного чинника рівня організаційного забезпечення на 40%.

У контексті забезпечення розвитку будівельних підприємств необхідно суттєво змінити напрями формування та використання інформації щодо визначення показників фінансово-економічного стану. Причому важливого значення має значне зростання цих показників (більш ніж у 1,5 разів), що дозволить підвищити їх вплив на узагальнюючий чинник розвитку БП ($R = 0,374$).

Таким чином, у результаті прогнозування сформовано кількісне підґрунтя забезпечення розвитку будівельних підприємств на основі визначених точок зростання системних чинників. Для їх досягнення необхідно здійснити комплекс заходів, що є рушійною силою розвитку БП у контексті розробки та реалізації науково обґрунтованих рекомендацій.

4.2 Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств

Для розробки організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку БП запропоновані заходи збільшення чинників розвитку будівельних підприємств відповідно визначених точок зростання:

Системний стейкхолдерний чинник (точка зростання – у 2 рази) за рахунок збільшення рівня ефективності щодо взаємодії із: власниками; топ-менеджерами; керівниками підрозділів та відділів; робітниками будівельного підприємства; співробітниками внутрішніх контролюючих органів за економічною, фінансовою, логістичною та іншою діяльністю, які забезпечують фінансово-економічну діяльність; співробітниками, що забезпечують внутрішній контроль від впливу сукупності різних зовнішніх

чинників, у тому числі від наслідків агресії РФ; співробітниками внутрішніх проектних відділів, що забезпечують розробку будівельних проектів; співробітниками, що здійснюють соціальне забезпечення; інформаційного забезпечення будівельного підприємства; представниками підприємств, що здійснюють матеріально-технічне забезпечення будівельної компанії; представниками логістичних компаній; проектних організацій; представниками, що забезпечують зовнішній фінансово-економічний контроль; представниками, що забезпечують інший зовнішній контроль за діяльністю будівельного підприємства; представниками фінансово-економічних установ, що взаємодіють з будівельним підприємством; органів державної влади; органів місцевої влади; органів державного архітектурного та іншого будівельного контролю; інших будівельних підприємств; представниками, що здійснюють зовнішнє соціальне забезпечення; зовнішніх інформаційних компаній, що забезпечують взаємодію із будівельними підприємствами; замовниками; підрядниками; представниками інших зовнішніх стейкхолдерів.

Системний інвестиційно-інноваційний чинник розвитку (точка зростання – на 30%) шляхом збільшення та ступеня: ефективності взаємодії із вітчизняними інвесторами; взаємодії із міжнародними інвесторами; застосування та ефективності здійснення державних інвестицій; приватних інвестицій; розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії РФ; розробки та ефективності реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами; ефективності взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів БП; взаємодії із іншими стейкхолдерами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів; впровадження та застосування інновацій будівельними підприємствами.

Системний чинник фінансово-економічного стану (точка зростання – у 1,5 разів) за рахунок: зміни напрямів і параметрів формування й використання фінансово-економічної інформації; забезпечення її повноти та достовірності; зростання індексів обсягів виробництва будівельної продукції у будівельній сфері; формування та використання необоротних активів у будівельній сфері; формування та використання оборотних активів у будівельній сфері; формування та використання власного капіталу у будівельній сфері; формування та використання поточних зобов'язань у будівельній сфері; валового регіонального продукту; соціального забезпечення; збільшення коефіцієнтів фондоддачі основних засобів будівельного підприємства; оборотності оборотних активів; поточної ліквідності БП; фінансової стійкості.

Системний чинник рівня стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств (точка зростання – на 20%) на основі: розробки, удосконалення та реалізації стратегічних планів будівельних підприємств; ефективності реалізації стратегічних напрямів; формування та реалізації сценаріїв розвитку БП; застосування інструментів стратегічного забезпечення; забезпечення функціонування структурного підрозділу, що забезпечує стратегічний розвиток будівельних підприємств.

Системний чинник рівня ефективності маркетингової діяльності (точка зростання – на 40%) шляхом: застосування інструментів та напрямів протидії впливу внутрішньому й зовнішньому маркетинговому середовищу будівельних підприємств; зростання рівня взаємодії із стейкхолдерами для забезпечення маркетингової діяльності; збільшення рівня застосування маркетингового інструментарію; забезпечення функціонування структурного підрозділу, що забезпечує маркетингову діяльність і орієнтованого на розвиток будівельних підприємств; зростання

ефективності формування та реалізації маркетингової стратегії; розробки та використання брендової політики БП.

Системний чинник рівня організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств (точка зростання – на 40%) на основі: активного реагування на трансформаційні процеси, що відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі шляхом зміни управлінської структури БП; забезпечення формування та застосування напрямів впровадження й розвитку організаційної культури; забезпечення реагування на зміни, що відбуваються у нормативно-правовому забезпеченні розвитку будівельних підприємств.

Запропоновані заходи є важливим елементом науково обґрунтованих рекомендацій забезпечення розвитку будівельних підприємств і включаються до відповідного організаційно-економічного механізму [69].

Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств (рис. 4.1) розробляється на основі організаційно-економічного забезпечення і є квінтесенцією науково обґрунтованих рекомендацій.

Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств складається із сукупності елементів взаємодія яких дозволяє запропонувати науково обґрунтовані рекомендації. Цей механізм формується на основі інформаційно-аналітичного й нормативно-правового забезпечення, що створює основу організаційно-економічного забезпечення розвитку БП. Воно складається із стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного забезпечення та ефективності маркетингової діяльності (економічне забезпечення) й організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Сформовані чинники дозволяють побудувати багаторівневу систем

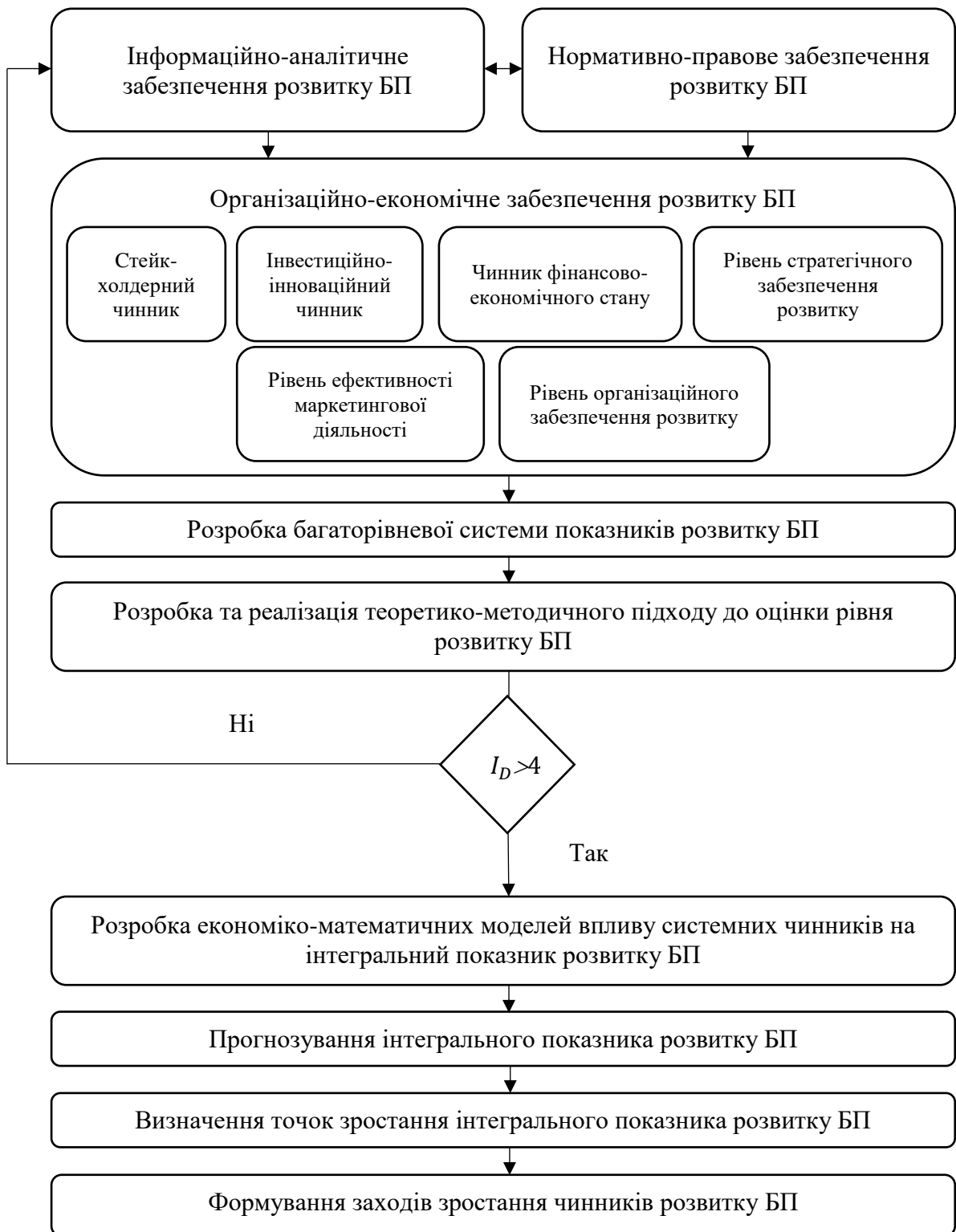

Рис. 4.1 – Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств (розроблено автором)

показників розвитку БП, як основи для розробки теоретико-методичного підходу до оцінки. У результаті застосування теоретико-методичного підходу визначається інтегральний показник РЗ БП, для забезпечення розвитку яких необхідно створити умови його перевищення 4 (посередній рівень). Якщо менше встановленого рівня, то необхідно переглядати інформаційно-аналітичне забезпечення.

На основі проведеної оцінки чинників розвитку будівельних підприємств здійснюється економіко-математичне моделювання, що створює кількісне підґрунтя для прогнозування інтегрального показника, визначення точок зростання та розробки заходів зростання чинників розвитку БП. Для впровадження організаційно-економічного механізму використовується персонал, підготовка якого здійснюється за напрямками та враховує особливості, що представлені в розробках [67, 68]. Крім того, застосовується сучасний інструментарій [71, 72, 75, 98, 253].

Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств є узагальнюючим компонентом науково обґрунтованих рекомендацій, де важливим елементом виступає організаційно-економічне забезпечення повнота і достовірність якого дозволяє створити умови для розвитку БП.

Для впровадження організаційно-економічного механізму розвитку будівельних підприємств запропоновано застосування сценарного підходу, який базується на кількісних параметрах визначення інтегрального показника та результатах прогнозування. Крім того, визначається вплив інтегрального показника розвитку БП на їх інвестиційну привабливість. Слід зазначити, що інвестиційна привабливість характеризується сукупністю показників, що визначається економічними, фінансовими, інвестиційними, стейкхолдерними, безпековими параметрами. Розрахунок

інтегрального показника інвестиційної привабливості (I_{BP}) здійснюється за напрямками, запропонованими у розробці [29], а саме:

- формування інформаційно-аналітичного забезпечення щодо визначення інвестиційної привабливості будівельних підприємств;
- виокремлення чинників, що впливають на формування інвестиційної привабливості БП;
- визначення представлених чинників із застосуванням кількісних і якісних методів;
- побудова моделей для оцінки системних показників;
- оцінка системних показників із застосуванням моделі середньої геометричної;
- побудова моделей інтегральної оцінки інвестиційної привабливості будівельних підприємств;
- визначення вагових коефіцієнтів із застосуванням методу аналізу ієрархій;
- оцінка інтегрального показника інвестиційної привабливості будівельних підприємств;
- інтерпретація отриманих результатів.

Застосовуючи запропоновані напрями, сформовані інформаційно-аналітичне забезпечення визначено інтегральний показник інвестиційної привабливості будівельних підприємств (табл. 4.6).

Таблиця 4.6

Значення інтегрального показника інвестиційної привабливості будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Будівельні підприємства	Значення інтегрального показника
АТ «КДБК»	2,429
АТ «ХК «Київміськбуд»	4,617
АТ «Трест Житлобуд-1»	4,835
АТ «Сумбуд»	2,117
ТОВ «Житлобуд-2»	3,942

У результаті оцінки визначено низький або посередній рівень інвестиційної привабливості будівельних підприємств. Це свідчить, що на АТ «ХК «Київміськбуд», АТ «Трест Житлобуд-1» необхідно змінювати напрями формування та можливості застосування параметрів, що впливають на інвестиційну привабливість. Поряд з цим, на АТ «КДБК», АТ «Сумбуд», ТОВ «Житлобуд-2» встановлено, що на будівельних підприємствах запропоновано здійснювати антикризові заходи для зміни відповідної траєкторії формування інвестиційної привабливості.

Для встановлення причинно-наслідкового зв'язку між інтегральними показниками розвитку та інвестиційної привабливості будівельних підприємств застосовується інструментарій економіко-математичного моделювання, який базується на запропонованих напрямках його реалізації.

Побудована кореляційна матриця, що характеризує залежність між інтегральними показниками розвитку та інвестиційної привабливості будівельних підприємств (рис. 4.2).

Variable	Correlations (Spreadsheet1) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ N=5 (Casewise deletion of missing data)	
	I_{BP}	I_D
I_{BP}	1,0	0,883
I_D	0,883	1,0

Рис. 4.2 - Кореляційна матриця, що характеризує залежність між інтегральними показниками розвитку та інвестиційної привабливості будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

У результаті дослідження визначено високий рівень впливу інтегрального показника розвитку на інвестиційну привабливість будівельних підприємств, що свідчить про необхідність забезпечення

розвитку для створення підґрунтя та зростання інвестиційної привабливості БП.

Результати оцінки критеріїв адекватності встановленого зв'язку і параметрів економіко-математичної моделі представлені на рис. 4.3.

Regression Summary for Dependent Variable: ИБП (Spreadsheet1) R= 0,883 R ² = 0,779 F (1,3)=10,602			
N=5	b	t	p-value
Intercept	-1,699	-2,428	0,379
<i>I_D</i>	1,038	3,256	0,047

Durbin-Watson d (Spreadsheet1) and serial correlation of residuals	
Durbin-Watson d	
Estimate	1,131

Spearman Rank Order Correlations (Spreadsheet1) MD pairwise deleted Marked correlations are significant at p <,05		
Variable	<i>I_{ИБП}</i>	<i>I_D</i>
<i>I_{ИБП}</i>	1,0	0,9
<i>I_D</i>	0,9	1,0

Рис. 4.3 - Результати оцінки критеріїв адекватності встановленого зв'язку і параметрів економіко-математичної моделі, відн. од. (розроблено автором)

Результати порівняння відповідно встановлених нормативним значенням представлених показників визначено в табл. 4.7.

Таблиця 4.7

Результати порівняння відповідно встановлених відповідно умовам порівняно з нормативними значеннями показників адекватності економіко-математичної моделі впливу інтегрального чинника розвитку будівельних підприємств на їх інвестиційну привабливість, відн. од.
(розроблено автором)

Назва показника	Розрахункове значення	Нормативне значення	Відповідність (+), невідповідність (-)
t-критерій Стьюдента: для вільного члену для I_D	2,428 3,256	2,353	+
F-критерій Фішера	10,602	10,1	+
Критерій Дарбіна Уотсона	1,131	0,61 – 1,4	+
Критерій рангової кореляції Спірмена	0,9	2,353	+

Таким чином, у результаті дослідження визначено, що розрахункові значення критеріїв адекватності відповідають встановленим умовам порівняно з нормативними значеннями. Зокрема, розрахункові значення t-критерію Стьюдента та F-критерію Фішера перевищують нормативні значення, фактичне значення критерію Дарбіна-Уотсона попадає у проміжок не відсутня автокореляція, розрахункове значення критерію рангової кореляції Спірмена менше за відповідне нормативне значення. Перевірка на мультиколінеарність не здійснювалась, оскільки у дослідженні застосовується одна незалежна змінна (I_D).

Отже, на основі представлених показників можна зробити висновок про адекватність розробленої економіко-математичної моделі, яка має наступний вигляд:

$$I_{IBP} = -1,699 + 1,038 * I_D. \quad (4.1)$$

Встановлено, що зростання індексу розвитку на 1 % призводить до збільшення рівня інвестиційної привабливості будівельних підприємств на 3,8 % і навпаки. Зміна індексу інвестиційної привабливості на 77,9 % обумовлена трансформаціями узагальнюючого критерію розвитку, що має високу ступінь залежності встановлених причинно-наслідкових зв'язків. Початкові умови та вплив інших чинників на інвестиційну привабливість характеризується негативними значеннями, що потребує розробки заходів протидії цим впливам.

У рамках сценарного підходу здійснено прогнозування змін інвестиційної привабливості залежно від зростання індексу розвитку будівельних підприємств (табл. 4.8).

Таблиця 4.8

Результати прогнозування змін інвестиційної привабливості залежно від зростання індексу розвитку будівельних підприємств від 1 % до 20 %, відн. од. (розроблено автором)

Будівельні підприємства	Зростання I_D на:				
	1 %	2 %	5 %	10 %	20 %
АТ «КДБК»	2,673	2,716	2,846	3,062	3,495
АТ «ХК «Київміськбуд»	4,433	4,494	4,676	4,979	5,587
АТ «Трест Житлобуд-1»	5,196	5,264	5,469	5,811	6,493
АТ «Сумбуд»	2,804	2,848	2,982	3,205	3,651
ТОВ «Житлобуд-2»	3,107	3,154	3,297	3,535	4,011

Значення прогнозованих змін інвестиційної привабливості залежно від зростання індексу розвитку будівельних підприємств від 1 % до 20 % представлені в табл. 4.9.

Таблиця 4.9

Значення прогнозованих змін інвестиційної привабливості залежно від зростання індексу розвитку будівельних підприємств від 1 % до 20 %, відн. од. (розроблено автором)

Будівельні підприємства	Зростання I_D на:				
	1 %	2 %	5 %	10 %	20 %
АТ «КДБК»	0,244	0,287	0,417	0,633	1,066
АТ «ХК «Київміськбуд»	-0,184	-0,123	0,059	0,362	0,97
АТ «Трест Житлобуд-1»	0,361	0,429	0,634	0,976	1,658
АТ «Сумбуд»	0,687	0,731	0,865	1,088	1,534
ТОВ «Житлобуд-2»	-0,835	-0,788	-0,645	-0,407	0,069

Таким чином, у результаті прогнозування встановлено, що зростання інтегрального показника розвитку на 1 % забезпечило позитивні зрушення у системі формування інвестиційної привабливості АТ «КДБК», АТ «Трест Житлобуд-1», АТ «Сумбуд». Поряд з цим, подібне зростання узагальнюючого критерію розвитку не сприяло збільшенню інтегрального показника інвестиційної привабливості АТ «ХК «Київміськбуд» та ТОВ «Житлобуд-2». Збільшення інтегрального показника розвитку будівельних підприємств на 5 % призводить до зростання узагальнюючого критерію інвестиційної привабливості майже на всіх суб'єктах господарювання, окрім ТОВ «Житлобуд-2». До позитивних зрушень щодо формування інвестиційної привабливості на всіх БП призвело зростання інтегрального показника розвитку на 20 %.

Враховуючи результати сформованого кількісного підґрунтя щодо напрямів формування розвитку й інвестиційної привабливості запропоновані відповідні сценарії:

1. Негативний: відсутня реалізація напрямів розвитку будівельних підприємств, не досягнуто перевищення значення інтегрального показника рівня 4. Взаємодія стейкхолдерів має низький рівень ефективності (не забезпечує зростання системного стейкхолдерного чинника до 5 %). Крім того, не реалізуються інвестиційно-інноваційні напрями (зростання системного чинника менше 5 %), не реалізуються напрями формування й використання фінансово-економічної інформації; на низькому рівні забезпечується її повнота та доступність; відсутнє зростання обсягів виробництва будівельної продукції; гальмується формування та використання необоротних і оборотних активів, власного капіталу; знижується ефективність використання поточних зобов'язань, основних засобів, знижується ліквідність та фінансова стійкість будівельних підприємств. Відсутні напрями стратегічного забезпечення розвитку, знижується ефективність маркетингової діяльності та організаційного забезпечення. Не створено умов забезпечення реалізації напрямів розвитку (збільшення інтегрального показника розвитку на 1 %) у контексті формування інвестиційної привабливості будівельних підприємств. Гальмується впровадження організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку БП.

2. Адаптивний: сформовані напрями розвитку будівельних підприємств, здійснюється їх реалізація. Проте, не досягнуті точки зростання системних стейкхолдерного, інвестиційно-інноваційного, фінансово-економічного стану, стратегічного забезпечення розвитку, ефективності маркетингової діяльності, організаційного забезпечення. Поряд з цим, відбувається зростання інтегрального показника розвитку більше ніж на 1%, що призводить до збільшення рівня інвестиційної привабливості на більшості будівельних підприємств. Розроблені напрями

та впроваджується організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку БП.

3. Розвитку: системний стейкхолдерний чинник зростає більш ніж у 2 рази шляхом забезпечення ефективності взаємодії із: власниками; топ-менеджерами; керівниками підрозділів та відділів; робітниками будівельного підприємства; співробітниками внутрішніх контролюючих органів за економічною, фінансовою, логістичною та іншою діяльністю, які забезпечують фінансово-економічну діяльність; співробітниками, що забезпечують внутрішній контроль від впливу сукупності різних зовнішніх чинників, у тому числі від наслідків агресії РФ; співробітниками внутрішніх проектних відділів, що забезпечують розробку будівельних проектів; співробітниками, що здійснюють соціальне забезпечення; інформаційного забезпечення будівельного підприємства; представниками підприємств, що здійснюють матеріально-технічне забезпечення будівельної компанії; представниками логістичних компаній; проектних організацій; представниками, що забезпечують зовнішній фінансово-економічний контроль; представниками, що забезпечують інший зовнішній контроль за діяльністю будівельного підприємства; представниками фінансово-економічних установ, що взаємодіють з будівельним підприємством; органів державної влади; органів місцевої влади; органів державного архітектурного та іншого будівельного контролю; інших будівельних підприємств; представниками, що здійснюють зовнішнє соціальне забезпечення; зовнішніх інформаційних компаній, що забезпечують взаємодію із будівельними підприємствами; замовниками; підрядниками; представниками інших зовнішніх стейкхолдерів.

Забезпечується реалізація інвестиційно-інноваційних заходів на 30 % вище, порівняно із минулим періодом. Зокрема перманентно збільшуються рівень ефективності взаємодії із міжнародними та вітчизняними

інвесторами, залучаються та ефективно використовуються державні та приватні інвестиції, активно реалізуються інвестиційні проекти відновлення об'єктів, зруйнованих внаслідок агресії РФ; залучення інновацій та реалізація відповідних проектів, зростання ефективності взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів БП; взаємодії із іншими стейкхолдерами.

Забезпечення зростання системного чинника фінансово-економічного стану більш ніж у 1,5 разів.

Здійснюється розробка, удосконалення та реалізація стратегічних планів будівельних підприємств, збільшується рівень ефективності реалізації стратегічних напрямів, застосування інструментів стратегічного забезпечення, забезпечення функціонування структурного підрозділу, що забезпечує стратегічний розвиток БП. Це призводить до зростання системного чинника рівня стратегічного забезпечення розвитку більш ніж на 20 %.

Реалізуються напрями формування та здійснення маркетингової діяльності, що призводить до збільшення системного чинника рівня ефективності маркетингової діяльності більш ніж на 40 %.

Слід вказати на активне реагування на трансформаційні процеси, що відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі, здійснюється трансформація організаційної структури, забезпечується формування та застосування напрямів впровадження й розвитку організаційної культури, здійснюється перманентне реагування на зміни, що відбуваються у нормативно-правовому забезпеченні розвитку будівельних підприємств. Визначено зростання системного чинника рівня організаційного забезпечення розвитку БП більш ніж на 40%.

Забезпечується зростання інтегрального показника розвитку будівельних підприємств рівня 4 та на 20 % у контексті збільшення рівня інвестиційної привабливості.

Таким чином, запропоновані сценарії впровадження та реалізації організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств, які базуються на науково обґрунтованих рекомендаціях щодо розвитку БП, кількісній основі визначення та змін відповідного інтегрального показника та узагальнюючого чинника інвестиційної привабливості.

Висновки до розділу 4

У результаті розробки науково обґрунтованих рекомендацій забезпечення розвитку будівельних підприємств отримані наступні висновки та рекомендації:

1. Доведено, що прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств здійснюється на основі врахування тенденцій зростання системних чинників та трансформації інформаційного забезпечення фінансово-економічних показників. Для формування кількісної основи прогнозування змін інтегрального показника застосовуються результати економіко-математичного моделювання і розроблені моделі.

2. У результаті прогнозування змін інтегрального показника розвитку будівельних підприємств залежно від зростання системного стейкхолдерного чинника до рівня забезпечення збільшення узагальнюючого чинника по всім БП виявлена точка зростання (у 2 рази або на 100%). Прогнозування змін інтегрального показника залежно від зростання системного інвестиційно-інноваційного чинника свідчить про

забезпечення збільшення системного чинника на 30%, що призводить до формування тенденцій зростання узагальнюючого чинника на всіх БП. Зростання інтегрального показника розвитку забезпечується на всіх будівельних підприємствах при збільшенні системного чинника рівня стратегічного забезпечення на 20%. Зростання системного чинника рівня ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств на 40% забезпечує збільшення інтегрального показника розвитку на всіх БП.

3. Встановлено, що зростання інтегрального показника розвитку на всіх будівельних підприємствах забезпечується при збільшенні системного чинника рівня організаційного забезпечення на 40%.

4. У контексті забезпечення розвитку будівельних підприємств необхідно суттєво змінити напрями формування та використання інформації щодо визначення показників фінансово-економічного стану. Причому важливого значення має значне зростання цих показників (більш ніж у 1,5 разів), що дозволить підвищити їх вплив на узагальнюючий чинник розвитку БП ($R = 0,374$).

5. Встановлено, що для розробки науково обґрунтованих рекомендацій важливого значення мають комплекс заходів збільшення чинників розвитку будівельних підприємств відповідно до точок зростання (стейкхолдерні чинники розвитку, інвестиційно-інноваційні, чинники фінансово-економічного стану, рівня стратегічного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності, організаційного забезпечення).

6. Розроблено організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку БП, який формується на основі організаційно-економічного забезпечення і є квінтесенцією науково обґрунтованих рекомендацій, що дозволяє створити системне середовище розвитку будівельних підприємств.

Встановлено, що організаційно-економічне забезпечення розвитку БП складається із стейкхолдерних, інвестиційно-інноваційних, чинників фінансово-економічного стану, рівня стратегічного забезпечення та ефективності маркетингової діяльності (економічне забезпечення) й організаційного забезпечення. Сформовані чинники дозволяють побудувати багаторівневу систему показників розвитку БП, як основи для розробки теоретико-методичного підходу до оцінки. У результаті застосування теоретико-методичного підходу визначається інтегральний показник, для забезпечення розвитку будівельних підприємств необхідно створити умови його перевищення значення 4 (посередній рівень). Якщо менше встановленого рівня, то необхідно переглядати інформаційно-аналітичне забезпечення.

Для функціонування організаційно-економічного механізму здійснюється економіко-математичне моделювання, що створює кількісне підґрунтя для прогнозування інтегрального показника, визначення точок зростання та розробки заходів щодо збільшення чинників розвитку будівельних підприємств.

7. Для впровадження організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств запропоновано застосовувати сценарний підхід, який базується на результатах оцінки інтегрального показника, його прогнозування, впливу цього чинника на інвестиційну привабливість БП.

8. Визначено, що інвестиційна привабливість характеризується як комплексний чинник, що має багатоаспектний характер і є індикатором, можливостей БП, залучення для забезпечення їх діяльності інвестиційних ресурсів. Інтегральний показник інвестиційної привабливості оцінюється за наступними етапами: формування інформаційно-аналітичного забезпечення щодо визначення інвестиційної привабливості будівельних

підприємств; виокремлення чинників, що впливають на формування інвестиційної привабливості БП; визначення представлених чинників із застосуванням кількісних і якісних методів; побудова моделей для оцінки системних показників; оцінка системних показників із застосуванням моделі середньої геометричної; побудова моделей інтегральної оцінки інвестиційної привабливості будівельних підприємств; визначення вагових коефіцієнтів із застосуванням методу аналізу ієрархій; оцінка інтегрального показника інвестиційної привабливості будівельних підприємств; інтерпретація отриманих результатів.

9. У результаті оцінки визначено низький або посередній рівень інвестиційної привабливості будівельних підприємств. Це свідчить, що на АТ «ХК «Київміськбуд», АТ «Трест Житлобуд-1» необхідно змінювати напрями формування та можливості застосування параметрів, що впливають на інвестиційну привабливість. Поряд з цим, на АТ «КДБК», АТ «Сумбуд», ТОВ «Житлобуд-2» встановлено, що на будівельних підприємствах запропоновано здійснювати антикризові заходи для зміни відповідної траєкторії формування інвестиційної привабливості.

10. Для встановлення причинно-наслідкового зв'язку між інтегральними показниками розвитку та інвестиційної привабливості будівельних підприємств застосовується інструментарій економіко-математичного моделювання, який базується на запропонованих напрямках його реалізації. На основі розрахованих критеріїв визначено високий рівень впливу інтегрального показника розвитку на інвестиційну привабливість будівельних підприємств, що свідчить про необхідність забезпечення розвитку для створення підґрунтя та зростання інвестиційної привабливості БП. Фактичні значення t-критерію Стюдента та F-критерію Фішера перевищують нормативні значення, розрахункові значення критерію Дарбіна-Уотсона попадає у проміжок не відсутня автокореляція,

розрахункове значення критерію рангової кореляції Спірмена менше за відповідне нормативне значення. Перевірка на мультиколінеарність не здійснювалась, оскільки у дослідженні застосовується одна незалежна змінна (I_D). Визначена адекватність розробленої економіко-математичної моделі.

11. Встановлено, що зростання індексу розвитку на 1 % призводить до збільшення рівня інвестиційної привабливості будівельних підприємств на 3,8 % і навпаки. Зміна індексу інвестиційної привабливості на 77,9 % обумовлена трансформаціями узагальнюючого критерію розвитку, що має високу ступінь залежності встановлених причинно-наслідкових зв'язків. Початкові умови та вплив інших чинників на інвестиційну привабливість характеризується негативними значеннями, що потребує розробки заходів протидії цим впливам.

12. У результаті прогнозування встановлено, що зростання інтегрального показника розвитку на 1 % забезпечило позитивні зрушення у системі формування інвестиційної привабливості АТ «КДБК», АТ «Трест Житлобуд-1», АТ «Сумбуд». Поряд з цим, подібне зростання узагальнюючого критерію розвитку не сприяло збільшенню інтегрального показника інвестиційної привабливості АТ «ХК «Київміськбуд» та ТОВ «Житлобуд-2». Збільшення інтегрального показника розвитку будівельних підприємств на 5 % призводить до зростання узагальнюючого критерію інвестиційної привабливості майже на всіх суб'єктах господарювання, окрім ТОВ «Житлобуд-2». До позитивних зрушень щодо формування інвестиційної привабливості на всіх БП призвело зростання інтегрального показника розвитку на 20 %.

13. Запропоновані сценарії впровадження та реалізації організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств, які базуються на науково обґрунтованих рекомендаціях щодо

розвитку БП, кількісній основі визначення та змін відповідного інтегрального показника та узагальнюючого чинника інвестиційної привабливості.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі виконано важливе науково-практичне завдання щодо розробки теоретико-методичних та практичних підходів до формування і реалізації організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств. У результаті дослідження отримані наступні висновки та пропозиції:

1. Систематизація теоретико-методичних підходів дозволила запропонувати визначення розвитку будівельних підприємств як перманентні зміни, що включають стратегічні та оперативні напрями формування та використання всіх видів ресурсів, організаційної структури, виробничо-господарського потенціалу, спрямованих на зростання ефективності взаємодії стейкхолдерів БП, маркетингової діяльності, зміцнення фінансово-економічного, інвестиційно-інноваційного, стратегічного забезпечення, які створюють системний якісно новий порівняно з минулим стан.

2. Встановлено, що на розвиток будівельних підприємств впливає організаційно-економічне забезпечення. Організаційне забезпечення характеризується перманентними трансформаційними аспектами управлінської структури, спрямованими на розвиток БП, організаційною культурою, напрями формування та використання нормативно-правового забезпечення. Визначені напрями формування економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств на основі чинників, що характеризують фінансово-економічний стан суб'єктів господарювання, рівень стейкхолдерних відносин, формування та застосування стратегічного, інвестиційного та інноваційного забезпечення, ефективності маркетингової діяльності.

3. У результаті узагальнення теоретико-методичних підходів, запропоновано визначення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку БП як системи організаційних та економічних елементів взаємодія яких призводить до трансформації організаційної структури, формування нормативно-правового забезпечення, створення та використання організаційної культури, побудови кількісної основи розробки і реалізації заходів забезпечення розвитку будівельних підприємств.

4. Виокремлені чинники, що характеризують стан та тенденції розвитку будівельної сфери. Виявлені неоднозначні процеси, що відбуваються на будівельних підприємствах, які пов'язані із зниженням темпів зростання основних показників діяльності: формування та використання основних і оборотних активів, власного й позикового капіталів, рівня заробітної плати. За період агресії РФ спостерігається поглиблення негативних явищ, зокрема, значне скорочення обсягів виробництва та реалізації будівельної продукції, що свідчить про відсутність тенденцій розвитку БП.

5. Запропоновані чинники фінансово-економічного стану, що впливають на розвиток будівельних підприємств, динаміка яких свідчить про неоднозначні тенденції, де періоди зростання змінюються на їх скорочення. Виокремлені стейкхолдерні та інвестиційно-інноваційні чинники розвитку БП. Встановлено зростання значення внутрішніх стейкхолдерів порівняно із зовнішніми серед яких спостерігається збільшення важливості замовників та підрядників у системі відносин, що забезпечують розвиток будівельних підприємств. Визначені інвестиційно-інноваційні чинники вказують на неоднозначні тенденції розвитку БП у контексті застосування державних й приватних інвестицій, розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії РФ, здійснення

інноваційних проєктів, взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проєктів, взаємодії із іншими стейкхолдерами, впровадження та застосування інновацій.

Сформовані чинники стратегічного забезпечення, значення яких у системі розвитку будівельних підприємств зростає. Запропоновані показники рівня ефективності маркетингової діяльності вказують на реагування БП на вплив внутрішнього й зовнішнього маркетингового середовища, взаємодію із стейкхолдерами щодо реалізації маркетингових напрямів, застосування маркетингового інструментарію при наявності в організаційній структурі відповідного підрозділу, який займається комплексом маркетингових питань, розробку маркетингової стратегії та застосування напрямів реалізації брендової політики.

Виокремлені чинники організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств, які визначаються рівнем трансформації управлінської структури залежно від впливу зовнішнього й внутрішнього середовища, напрямами формування та застосування нормативно-правового забезпечення, рівнем використання інструментів створення організаційної культури.

6. Розроблено теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, який базується на якісних і кількісних методах, побудованих моделях, що дозволило сформуванню багаторівневу систему показників для визначення інтегрального показника розвитку БП, здійснення економіко-математичного моделювання та його прогнозування.

7. У результаті економіко-математичного моделювання встановлені причинно-наслідкові зв'язки між системними чинниками та інтегральним показником розвитку для здійснення його прогнозування, що дозволило виявити «точки» зростання чинників розвитку будівельних підприємств.

8. Розроблено організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку будівельних підприємств на основі організаційно-економічного забезпечення, результатів застосування теоретико-методичного підходу до оцінки, що дозволило побудувати кількісне підґрунтя розробки заходів формування науково обґрунтованих рекомендацій забезпечення розвитку БП. Для впровадження організаційно-економічного механізму визначені негативний, адаптивний та сценарій розвитку.

9. Результати дисертаційної роботи впроваджені у діяльність Міжнародної компанії по проектуванню і управлінню нерухомістю (м. Варна, Болгарія, акт № 3/1 від 20.02.2023 р.), ПАТ «Південспецатоменергомонтаж» (м. Харків, акт № 21 від 10.10.2023 р.), ТОВ «ГИС КОНСАЛТИНГ» (м. Харків, акт № 1710/23 від 23.10.2023 р.), ТОВ «Інститут оцінки та судових експертиз» (м. Харків, акт № 18 від 23.10.2023 р.), кафедри економіки та маркетингу ХНУМГ імені О. М. Бекетова (довідка від 20.09.2023 р.) (Додаток З) та апробовані автором у публікаціях (Додаток К).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абасс К.Дж. Результати дослідження й порівняння організаційно-економічних механізмів управління ресурсними потенціалами будівельних підприємств промислових вузлів України та Іраку / Комунальне господарство міст. 2015. випуск 125. С. 54–58.
2. Андрусів У.Я., Зелінська Г.О., Лагодієнко В.В. Екологічна модернізація на підприємствах будівельної галузі як інноваційна технологія виробництва та управління ними / Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 1. С. 103–110.
3. Андрусів У.Я., Черчата А.О., Зелінська Г.О., Михайлюк Ю.Р. Управління підприємствами на засадах процесного підходу / Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. 2023. № 2(28). С. 133–142.
4. Артеменко Л.П., Гук О.В., Жигалкевич Ж.М. Реалізація стратегії розвитку підприємства: синергічний підхід / Інвестиції: практика і досвід. 2009. № 19. С. 12–14.
5. Асаул А.М., Іванов С.М. Структура трансакційних витрат у рамках етапів інвестиційно-будівельного циклу / Економіка України. 2014. №2. С. 84–93.
6. Бабенко Г.С. Організаційний розвиток підприємств: поняття та етапи проведення. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=41229> (дата звернення: 06.05.2023).
7. Бала О.Л., Мукан О.В., Бала Р.Д. Принципи корпоративної культури підприємств: сутність та види / Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2010. № 682. С. 11–15.
8. Безпарточний М.Г. Забезпечення стійкого економічного розвитку державних підприємств / Інноваційна економіка. Економіка та

конкурентоспроможність підприємств. 2019. С. 75–79. URL: <http://www.inneco.org/index.php/innecoua/article/view/70/219> (дата звернення: 25.11.2023).

9. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку: практичний посібник. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні». DESPRO. К.: Софія-А, 2012. 88 с.

10. Беленкова О.Ю. Управління оборотними активами будівельного підприємства як засіб отримання конкурентних переваг. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: зб. наук. праць. Вип. 33. К.: КНУБА, 2015. С. 10–17.

11. Бібік Н.В. Інвестиційна привабливість будівельного підприємства: економічні показники оцінки / Вісник запорізького національного університету. 2014. № 1(21). С. 15–25.

12. Бібік Н.В. Сучасний стан будівельного ринку України як індикатор стану економіки України / Економіка і регіон. 2013. № 6 (43). С. 46–51.

13. Біла С.О. Соціально-інституціональні складові антикризової політики / Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, 2010. С. 249–253.

14. Білецька О. Методи зміни організаційної культури підприємства / Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 6. Т. 3. С. 249–252.

15. Богатирьов І.О. Ефективність розвитку підприємств / Формування ринкових відносин в Україні. 2003. № 7-8 (26-27). С. 73–79.

16. Богатирьов І.О. Управління розвитком підприємства (за матеріалами малих підприємств меблевої промисловості України): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. Київ, 2004. 22 с.

17. Боковець В.В. Аналіз теоретичних підходів до визначення організаційно-економічного механізму управління корпорацією. Економіка: реалії часу. Вип. № 4. 2015. С. 123–128. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No4/123-128.pdf> (дата звернення: 25.10.2023).

18. Бондар О.А., Корчевний О.Ф. Економічні моделі фінансової стійкості будівельного підприємства. Управління розвитком складних систем. Інформаційні технології в економіці. Київ: КНУБА, 2018. Вип. 35. ч. 2. С. 60–65.

19. Брунько П. В. Особливості діяльності підприємств будівельної галузі. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 8. С. 151–156.

20. Будівництво житла під час війни: ліки чи отрута для економіки. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/budivnitstvo-zhitla-pid-chas-vijni-liki-chi-otruta-dlja-ekonomiki.html> (дата звернення: 20.11.2023).

21. Бурик З.М., Огірко О.І. Інформаційні технології забезпечення сталого розвитку в контексті формування нової науково-технічної парадигми / Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2017. № 1(2). С. 24–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_1%282%29__8 (дата звернення: 10.05.2023).

22. Бурмака Т.М. Оцінка рівня розвитку підприємств / Науковий вісник будівництва. 2004. Вип. № 29. С. 263–268.

23. Бурмака М.М., Бурмака Т.М. Управління розвитком підприємства на прикладі підприємств будівельної галузі): монографія. Харків: ХНАДУ, 2011. С. 48–49.

24. Васильєв О.В. Сучасні форми залучення інвестицій у житлове будівництво / Комунальне господарство міст: збірник наукових праць. 2010. Вип. 92. С. 75–78.

25. Васильчук І.П. Оцінка діяльності корпорацій в контексті сталого розвитку / Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип. 2. С. 39–44.

26. Величко В.А. Розробка дорожньої карти забезпечення ефективності рівня стейкхолдерних відносин будівельних підприємств / Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Видавничий дім «Гельветика», 2020. Том 31. 2. Ч. 1. С. 161–165.

27. Величко В.А. Стейкхолдери будівельних підприємств: визначення, оцінка взаємодії та напрями трансформацій: монографія. Х.: ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2020. 388 с.

28. Величко В.А. Сучасні підходи до управління взаємодією стейкхолдерами будівельних підприємств / Електронний науковий журнал «Приазовський економічний вісник». Економіка та управління підприємствами. Запоріжжя, 2020. Випуск 3(20). С. 89–93.

29. Величко В.А. Теоретико-методологічні засади формування та реалізації стейкхолдерно-орієнтованої стратегії управління будівельних підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04. Харків, 2022. 40 с.

30. Величко В.А. Формування напрямів розвитку будівельних підприємств / Проблеми системного підходу в економіці. Економіка та управління підприємствами. Київ, 2020, Вип. 3. С. 94–98.

31. Величко К.Ю. Вартісно-орієнтований організаційно-економічний механізм інтеграції будівельних підприємств в процесі реорганізації: автореф... канд. екон. наук: 08.00.04. Х.: ХНУМГ імені О.М. Бекетова. 22 с. URL: https://radaecon.kname.edu.ua/images/Aref/aref_Velichko.pdf (дата звернення: 04.02.2023).

32. Верхоглядова Н.І., Кононова І.В. Система показників для управління стійкістю функціонування будівельного підприємства / Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 1. С. 7–10.

33. Верхоглядова Н.І., Россіхіна О.Є. Теоретичні основи управління конкурентостійкістю будівельного підприємства / Економічний простір. 2009. № 29. С. 136–149.

34. Верхоглядова Н.І., Щеглова О.Ю., Лаже М.В. Забезпечення економічної стійкості розвитку підприємств будівельної індустрії в змінних умовах ринку. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1281/1/ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ%20ЕКОНОМІЧНОЇ%20СТІЙКОСТІ%20РОЗВИТКУ%20ПІДПРИЄМСТВ%20БУДІВЕЛЬНОЇ%20ІНДУСТРІЇ%20В%20ЗМІННИХ%20УМОВАХ%20РИНКУ.pdf> (дата звернення: 14.03.2023).

35. Вініченко О.М. Характеристика, види та сутність розвитку підприємства. Агросвіт. 2015. № 15. С. 49–57. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/15_2015/10.pdf (дата звернення: 05.01.2023).

36. Воронков Д.К. Управління змінами на підприємстві: теорія та прикладні аспекти: монографія. Х.: ВД «Інжек», 2010. 340 с.

37. Воронков Д.К., Погорелов Ю.С. Розвиток підприємства: управління змінами та інновації: монографія. Х.: АдВА, 2009. 436 с.

38. Габор В.С. Формування механізму ефективного господарювання сільськогосподарських підприємств / Інноваційна економіка. 2012. № 3. С. 101–104.

39. Гайденко С.М. Кореляційно-регресійний зв'язок індексу інфляції з фінансовими показниками підприємницької діяльності будівельного бізнесу / Науково-практичний журнал Журнал «Економіка та держава». 2022. № 1. С. 68–74.

40. Гайденко С.М., Коненко В.В., Соколов Д.В. Аналіз стану розвитку підприємств будівельного бізнесу України під впливом пандемії COVID-19 / Науково-практичний журнал Журнал «Економіка та держава». 2022. № 5. С. 96–104.

41. Гайденко С.М., Соколов Д.В. Обґрунтування методів стратегічного планування в контексті підвищення управлінсько-господарської діяльності будівельного підприємства / Науково-практичний журнал «Інвестиції: практика та досвід». 2023. № 11. 2023. С. 71–78.

42. Гайдученко С.О. Організаційна культура: конспект лекцій для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 75 с.

43. Гелей С., Мочерний С. Революція: Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3. [Редкол.: С.В. Мочерний (від. ред..) та ін.]. К.: Видавничий центр «Академія». 2002. 952 с.

44. Глинська А.Є. Особливості сталого розвитку систем в залежності від їх масштабності / Вісник ХНУ. 2006. № 4. Т. 3. С. 159–161.

45. Глобальні тенденції 2030: альтернативні світи. URL: https://www.dni.gov/files/documents/GlobalTrends_2030.pdf (дата звернення: 07.05.2023).

46. Головчук Ю.О., Пчелянська Г.О. Особливості формування стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі парадигми інноваційного розвитку / Економіка та держава. 2020. № 3. С. 66–70.

47. Гордієнко Т.М. Сутність організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки регіону / Вісник ХНУ. Серія «Економічні науки». Т. 3. Хмельницький: ХНУ, 2010. № 3. С. 135–139.

48. Горіна Г.О. Діалектика поняття «розвиток підприємства». Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 8. С. 123–127.

49. Городянська Л.В. Облік відтворених економічних ресурсів на підприємстві / Фінанси України. 2007. № 7. 160 с.

50. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T030436?an=2506> (дата звернення: 20.04.2023).

51. Готуємо масштабну відбудову: зведення нового житла як шанс на відновлення України. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/nove-zhitlo-dlya-ukrajinciv-shans-na-vidnovlennya-ukrajini-viyna-z-rosiyeyu-12215007.html> (дата звернення: 15.08.2023).

52. Гребньов Г.М. Формування напрямків підвищення ефективності маркетингового механізму управління конкурентоспроможністю будівельних підприємств / Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2019. №11. С. 395–400.

53. Гречан А.П., Воронкова Т.Є. Основи визначення інноваційного розвитку економіки / Економіка та держава. 2006. № 8. 281 с.

54. Гринчуцький В.І., Карапетян Т.Є., Погріщук Б.В. Економіка підприємства: навч. посібн. К.:Центр учбової літератури, 2010. 304 с. с. 57. URL: http://pidruchniki.com/12461220/ekonomika/upravlinski_tehnologiyi (дата звернення: 25.06.2023).

55. Грицьков Є.В. Концептуальні положення щодо визначення організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств / Економічний аналіз. 2014. Том 17. № 2. С. 10–17.

56. Грицьков Є.В. Організаційно-економічний механізм формування та використання корпоративної соціальної відповідальності будівельних підприємств / Проблеми системного підходу в економіці. 2020. № 4. С. 77–82.

57. Грицьков Є.В. Теоретико-метододогічні основи формування та використання корпоративної соціальної відповідальності будівельних

підприємств: дис... д-ра екон. наук: 08.00.04. Х.: Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. 2019. 673 с.

58. Грицьков Є.В., Зубарєв Д.В. Організаційно-економічний механізм взаємодії стейкхолдерів будівельних підприємств: сучасні аспекти / The VII International Science Conference «Science and practice, problems and innovations», February 25 – 27, 2021, Ottawa, Canada. С. 39–40.

59. Грузнов І.І. Організаційно-економічні механізми управління. Одеса: Астропрінт, 2000. 292 с.

60. Гузь Д.О., Тюхтенко Н.А., Бочкарьов Д.О. Сутність стратегії забезпечення економічного розвитку підприємств / Вісник Сумського національного аграрного університету. 2017. № 8. С. 72–77.

61. Гусєєва О.Ю., Легомінова С.В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес процесів, їх оптимізація / Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 1(23). С. 33–39.

62. Джеджула В.В. Формування організаційно-економічного механізму підвищення енергоефективності промислових підприємств / Економічний аналіз. 2013. Вип. 12. Ч. 3. С. 116–118.

63. Дмитренко А.А. Економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств / Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень: матеріали VI Міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 4 серпня, 2023 р. С. 14–15.

64. Дмитренко А.А. Концептуальні положення щодо визначення розвитку будівельних підприємств / Комунальне господарство міст. 2023. Том 7. Випуск 181. С. 2–6.

65. Дмитренко А.А. Організаційно-економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств / Наука і техніка сьогодні. 2023. № 11(25). С. 267–273.

66. Дмитренко А.А. Теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. 2023. Том 34 (73). № 3. С. 37–41.

67. Дмитренко А.А., Вень МінМін, Грицьков Є.В., Коваленко Л.Б. Дослідження чинників, що впливають на розвиток онлайн освіти / Наука і техніка сьогодні. 2023. № 8(22). С. 64–76.

68. Дмитренко А.А., Вень МінМін, Мамонов К.А., Грицьков Є.В. Розвиток онлайн освіти для забезпечення функціонування університету / Комунальне господарство міст. 2023. том 5. випуск 179. С. 15–19.

69. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Науково обґрунтовані рекомендації забезпечення розвитку будівельних підприємств / Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА». 2023. № 9 (77). том 1. С. 68–74.

70. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Стан та особливості розвитку будівельних підприємств / Економічний аналіз. 2023. Том 33. № 3. С. 165–170.

71. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Сучасний інструментарій забезпечення розвитку будівельних підприємств / Наукові інновації та передові технології. 2023. № 12(26). С. 385–394.

72. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Коваленко Л.Б. Організаційна культура у системі розвитку будівельних підприємств / Formation of innovative potential of world science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the V International Scientific and Theoretical Conference, July 28, 2023. Tel Aviv, State of Israel. С. 15–16.

73. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Коваленко Л.Б. Особливості розвитку будівельних підприємств / Science and development of methods for solving

modern problems: Proceedings of the XXVIII International Scientific and Practical Conference Melbourne, Australia July 18–21, 2023. С. 40–41.

74. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Коваленко Л.Б. Стан та трансформаційні процеси, що відбуваються у будівельній сфері на сучасному етапі / Unusual methods of development of science and thoughts: The XXVIII International Scientific and Practical Conference «Unusual methods of development of science and thoughts», July 17 – 19, Madrid, Spain. С. 46–48.

75. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Коваленко Л.Б. Управлінські аспекти організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств / Modern aspects of modernization of science: status, problems, development trends: Materials of the 35th International Scientific and Practical Conference August 8, 2023, Istanbul (Turkey). С. 256–259.

76. Дмитренко В.І. Проблеми та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі / Вчені записки Університету «КРОК» № 2 (58), 2020. С. 120–127. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/302/327> (дата звернення: 25.03.2023).

77. ДСТУ Б Д.1.1-1:2013 Правила визначення вартості будівництва. URL: http://dbn.at.ua/load/normativy/dstu/dstu_b_d_1_1_1_2013/5-1-0-1113 (дата звернення: 03.11.2023).

78. Дунда С. П. Розвиток підприємства та оцінка факторів, що на нього впливають. Електронний журнал «Ефективна економіка». Дніпро: Дніпровський державний аграрно-економічний університет. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5329> (дата звернення: 19.04.2023).

79. Дунська А.Р. Інноваційна стратегія як сучасний інструмент управління розвитком підприємства. URL: http://www.confcontact.com/20101008/5_dunska.htm (дата звернення: 18.09.2023).

80. Еволюція: Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2002. 1440 с.

81. Економіка підприємства: підручник. М.Г. Грецин, В.М. Колот, О.Г. Мендрул та ін. / за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко. Вид. 4-те. К.: Вид-во КНЕУ, 2009. 816 с.

82. Єрмошенко М.М. Нова парадигма економічної науки в контексті розвитку в умовах України інформаційної економіки / Актуальні проблеми економіки. 2009. № 1. С. 14–21.

83. Єрмошенко М.М., Єрохін С.А., Шандра В.М., Гуменюк О.І. Розвиток промисловості на інвестиційно-інноваційних засадах. Організаційно-економічні аспекти інноваційного оновлення національної економіки: колективна наукова монографія. Розділ. 2.1 / За ред. М.М. Єрмошенка, С.А. Єрохіна. К.: НАУ, 2008. С. 60–77.

84. Жовтяк Г.А., Волохова І.В. Стан та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі України. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2020. Том 31 (70). № 6. С. 50–54.

85. Закревський А.І. Трансформація маркетингової орієнтації будівельної промисловості України під час економічної кризи / Маркетинг в Україні. 2009. № 4. С. 62–65.

86. Запасна Л.С. Економічна сутність розвитку підприємства / Культура народів Причорномор'я. 2006. № 96. С. 33–37.

87. Золотаревський А.В. Створення стратегії економічного розвитку підприємства / Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 11(162). С. 107–113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2014_11_23 (дата звернення: 15.12.2023).

88. Зяцьковська Л.І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств / Фінанси України. 2007. № 6. С. 148–155.

89. Іпполітова І. Я., Сорокотяженко К. С. Формування організаційно-економічного механізму енергозбереження на підприємстві / Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 8. С. 406–411.

90. Калантай А. Оцінка стану інвестиційної привабливості підприємства на основі фінансової звітності / Економічний аналіз. 2012. Випуск 10. Частина 4. С. 126–130. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=2a> (дата звернення: 18.02.2023).

91. Калиніченко Ю.В. Стратегічний розвиток підприємства: теоретичні та практичні аспекти / Галицький економічний вісник. 2010. № 4(29). С. 106–115.

92. Каминський П.Д. Удосконалення механізму сталого розвитку промислового підприємства в умовах нестабільної кон'юнктури: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01: Донецьк, 2004. 22 с.

93. Карлова О.А. Особливості та потенційні можливості розвитку житлового будівництва в регіонах України / Економіка будівництва і міського господарства. 2013. Т. 9. № 4. С. 329–334.

94. Квасній Л.Г. Теоретичні аспекти стратегічного управління підприємствами в умовах ринкової економіки / Науковий вісник НЛТУ України. 2008. Вип. 18.9. С. 148–154.

95. Коваленко Н.В. Організаційне забезпечення управління розвитком підприємств: цілі, принципи, функції та завдання / Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. Економіка та управління підприємствами. 2019. Том 30 (69). № 4. С. 69–77.

96. Коефіцієнт кореляції Пірсона. URL: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&> (дата звернення: 08.04.2023).

97. Козаченко Г.В. Організаційно-економічний механізм як інструмент управління підприємством / Економіка. Менеджмент. Підприємство. 2003. № 11. С. 35–40.

98. Кондратенко Н.О., Волкова М.В. Сучасні технології управління у промисловості і будівництві / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, березень 2021. № 20(48). С. 4–9.

99. Конкуренція на будівельному ринку України. URL: <http://ingservice.kiev.ua> (дата звернення: 11.11.2023).

100. Кононова І.В. Управління стійкістю будівельного підприємства на основі врахування впливу факторів зовнішнього середовища. URL: www.confcontact.com/20110929/ek_kononova.htm (дата звернення: 14.06.2023).

101. Кононова О.Є. Рівень ефективності стратегій розвитку будівельної галузі України. URL: <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/view/186294> (дата звернення: 19.07.2023).

102. Корнєв Ю. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності. Вісник НАН України. 2008. № 5. С. 24–31. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/2002/05%20-%20Kornev.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.02.2023).

103. Корнєв Ю.Г. Інформаційно-аналітична діяльність як сфера бізнесу / Підприємництво, господарство, право. 2003. № 12. С.123–126.

104. Корнєв Ю.Г. Проблеми формування загально-національної системи інформаційного забезпечення розвитку підприємництва / Економіка: проблеми теорії та практики. Дніпропетровськ, 2004. Вип. 187. Т. IV. С. 857–865.

105. Кравченко О.В. Поняття стратегії розвитку підприємства / Вісник сумського національного аграрного університету. 2007. № 1(22). с.

267–272. URL:
http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/kravchenko_023.pdf (дата
звернення: 29.01.2023).

106. Красняк О.П., Мицик В.О. Конкуренентоспроможність і конкурентні переваги підприємства в сучасних ринкових умовах / Ефективна економіка. 2019. № 11. URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7383> (дата звернення:
18.10.2023).

107. Крисько Ж. Аналіз середовища реструктуризації підприємств будівельної галузі. Економічний аналіз. 2012. № 10(4). С. 203–206.

108. Кулиняк І. Я., Прийма Л. Р., Шпак О. Г. Напрями розвитку підприємства в умовах динамічного середовища. URL:
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3387/1/НАПРЯМИ%20РОЗВИТКУ%20ПІДПРИЄМСТВА%20В%20УМОВАХ%20ДИНАМІЧНОГО%20СЕРЕДОВИЩА.pdf> (дата звернення: 18.03.2023).

109. Кучер С.Ф. Організаційно-економічне забезпечення перетворень у курортно-рекреаційній системі приморського міста: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.05. НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Донецьк, 2009. 24 с.

110. Лаврухіна К.О. Організаційно-економічний механізм формування кластерів будівельних підприємств в інноваційному середовищі: автореф... канд. екон. наук: 08.00.04. К: КНУБА, 2020. 25 с.

111. Лаговський В.В., Паянок Т.М. Моделювання динаміки розвитку будівельної галузі України / Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 23. С. 710–716. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/137.pdf> (дата звернення: 15.08.2023).

112. Лакіза В.В., Качмар К.Я. Організаційно-економічне забезпечення функціонування підприємства / Науковий вісник НЛТУ

України. 2011. Вип. 21.8. С. 224–229. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_8/224_Lak.pdf (дата звернення: 30.04.2023).

113. Латишева О.В., Сайко А.Д. Будівельна галузь України: сучасний стан та її роль у забезпеченні сталого розвитку національної економіки. Економічний вісник Донбасу. 2019. № 2(56). С. 66–73.

114. Лич В.М., Куценко А.С. Сутнісна характеристика конкурентоспроможності будівельного підприємства / Економіка. Просторовий розвиток. С. 144–159.

115. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: підручник. К.: Київ. нац. торг.-екон.ун-т, 2005. 824 с. URL: <http://library.if.ua/book/60/4238.html> (дата звернення: 05.10.2023).

116. Лойко В.В., Руденко М.В. Загрози економічній безпеці будівельних підприємств у сучасних умовах господарювання. Abstracts of XII international scientific and practical conference. Edmonton, Canada 2020. Pp. 440–443.

117. Лойко В.В., Руденко М. В., Руденко В. С. Динаміка розвитку будівельних підприємств України та міста Києва в контексті забезпечення економічної безпеки. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/15.pdf (дата звернення: 01.05.2022).

118. Луженцова В.В., Довгань Л.Є. Формування організаційно-економічного механізму розвитку підприємства з виробництва морозива з урахуванням сезонності продукту. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/47234576.pdf> (дата звернення: 15.12.2022).

119. Лузан Ю. Я. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України: монографія. К.: ННЦ Ін-т аграр. економіки, 2010. 470 с.

120. Лучко Г.Й., Когут І.В. Актуальні проекти стратегічного розвитку будівельної галузі України / Ефективна економіка. 2020. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8108> (дата звернення: 15.02.2023).

121. Львовчкін С.В. Фінансовий механізм макроекономічного регулювання / Фінанси України. 2000. С. 23–28.

122. Мала Н. Т., Грабельська О. В. Економічний розвиток підприємства: планування та моделювання / Вісник національного університету «Львівська політехніка». 2012. Вип. 739. С. 22–28.

123. Мамонов К.А. Організаційно-економічний механізм управління стейкхолдерами будівельних компаній: сутність, структура, інформаційний захист. URL: <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CBsQFjAA&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgi/> (дата звернення: 15.12.2022).

124. Мамонов К.А. Потенціал розвитку будівельного підприємства: економічна сутність, логіка формування й використання / Комунальне господарство міст. 2010. Вип. 94. С. 202–208.

125. Мамонов К.А. Стейкхолдерна стратегія вартісно-орієнтованого управління капіталом бренду будівельних корпоративних підприємств: дис... д-ра екон. наук: 08.00.04. Харківська національна академія міського господарства, 2013. 557 с.

126. Мамонов К.А., Величко В.А. Розробка підходу інтегральної оцінки формування та використання бренду будівельного підприємства. Територіальний розвиток у системі земельного адміністрування регіонів: монографія під заг. ред. К. А. Мамонова, С. Г. Нестеренка, Т. В. Анопрієнко та ін.; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ФОП Панов А. М., 2020. с. 276–282.

127. Мамонов К.А., Величко В.А., Грицьков Є.В. Економіко-математичне моделювання розвитку будівельних підприємств / Галицький економічний вісник. Тернопіль, 2020. №4(65). С. 209–216.

128. Мамонов К.А., Величко В.А., Грицьков Є.В., Троян В.І., Зубарев Д.В. Формування партнерських стейкхолдерних відносин на будівельних підприємствах: організаційно-економічні аспекти / Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2021. № 2. С. 362–373.

129. Мамонов К.А., Грицьков Є.В. Оцінка розвитку будівельних підприємств / Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. 2020. Вип. 44. С. 30–34.

130. Мамонов К., Єсіна В., Матвєєва Н., Славута О., Троян В. Формування інтелектуальних систем інвестиційної привабливості будівельних підприємств та визначення на них стейкхолдерів. Financial and credit activity: problems of theory and practice. 2022. Volume 2 (43). URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3511/3541> (дата звернення: 04.08.2023).

131. Мамонов К.А., Троян В.І. Формування і реалізація стратегії управління брендом будівельних підприємств. Ефективна економіка. 2019. №. 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7246> (дата звернення: 01.05.2022).

132. Мамонова В., Озерова К. Механізми вдосконалення соціальної відповідальності бізнесу в Україні / Держава і ринок. 2010. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2010-2/doc/3/05.pdf> (дата звернення: 19.10.2023).

133. Мандзюк О.М. Сутність та особливості організаційно-економічного механізму трансформації відносин власності / Вісник національного університету водного господарства та природокористування. 2011. № 2. С. 139–144.

134. Маслак О.І., Гришко Н.Є., Яковенко Я.Ю., Гладенький Б.В., Марченко В.В. Стратегія смарт-спеціалізації як інноваційна основа глобального економічного розвитку: європейський досвід. Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки). 2023. № 2. С. 95–98.

135. Маслак О.І., Гришко Н.Є., Яковенко Я.Ю., Маслак М.В., Савелова А.Д. Формування сценаріїв інтелектуалізації розвитку будівельної індустрії: аспекти економічної безпеки. Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Економічна». 2022. № 2 (26). С. 5–15.

136. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству від 23.02.98 № 22 / Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. 1998. № 7. С. 5–16.

137. Методичні рекомендації щодо відслідкування динаміки основних економічних показників роботи стратегічно важливих підприємств і підприємств-монополістів (на основі індивідуального моніторингу підприємств). URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=ukUA&tag=MetodichniRekomendatsii&pageNumber=4> (дата звернення: 15.07.2022).

138. Мінченко М.В., Чижов Л.П., Фролков А.В. Планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів: підручник. Суми: Університетська книга, 2004. 442 с.

139. Міняйленко В. Г., Биба В. В. Проблеми та перспективи розвитку підприємств будівельної галузі. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2018/49.pdf (дата звернення: 10.08.2023).

140. Мойса М.Я., Бахчіванжи Л.А., Попович В.В. Система організаційно-управлінських та економічних заходів забезпечення рентабельного виробництва в аграрних підприємствах: монографія. Одес. держ. аграр. ун-т. О.: Імідж-Прес, 2010. 162 с.
141. Момот Т.О., Філатова І.О., Тофанюк О.В. Безпека корпоративних підприємств будівельної галузі / Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. 2011. №2(14). С. 14–15.
142. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник: у 2 томах; за ред. С. В. Мочерного. Львів.: Світ, 2005. Т. 1. 616 с.
143. Неборський Є. Загальна характеристика окремих суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування / Актуальні проблеми правознавства. 2019. №3 (19). С. 54–58.
144. Новікова І.В. Управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств в сучасних умовах / Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2019. Випуск 6.1-1. С. 247–251. URL: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2019/56_1_2019/43.pdf (дата звернення: 01.02.2023).
145. Овчаренко Д. Стан та перспективи розвитку будівельної галузі України / Траекторія науки. 2015. № 1. URL: <http://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/6> (дата звернення: 13.10.2022).
146. Овчарук В.В. Концептуальна модель побудови та використання систем адміністрування в управлінні підприємствами / Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 17. С. 12–17.
147. Орлов В.М. Організаційно-економічний механізм управління галуззю зв'язку України: дис. ... д-ра екон. наук: 08.07.04. Одеса: Українська державна академія зв'язку ім. О. С. Попова, 2002. 434 с.

148. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.10.2022).

149. Оцінювання достовірності значень за t -критерієм Стьюдента. URL: https://pidru4niki.com/10611207/psihologiya/otsinyuvannya_dostovirnosti_znach_chen_kriteriyem_styudenta (дата звернення: 15.01.2023).

150. Павелко О.В. Доходи і витрати основної діяльності будівельних підприємств у системі обліку та контролю: Монографія. Рівне: НУВГП, 2012. 236 с.

151. Паламарчук О.М. Сутність та формування організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємства / Економічний вісник університету. 2011. Вип. 17/2 URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_2/Palamarchuk.pdf (дата звернення: 02.03.2023).

152. Пащенко О.П. Стратегічне управління розвитком підприємства / Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 2. Т. 2. С. 99–103.

153. Перевірка наявності автокореляції. URL: <https://studfile.net/preview/9091526/page:8/> (дата звернення: 04.05.2023).

154. Пинда Ю. Стратегічні пріоритети розвитку будівельного комплексу регіону. URL: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjw1aHnn9X-> (дата звернення: 15.06.2023).

155. Пинда Ю.В. Тенденції розвитку та структурних зрушень у будівельному комплексі Львівського регіону / Регіональна економіка. 2008. № 3. С. 167–174.

156. Підвальна О.Г., Швець А.Г. Економічні відносини / Маркетинг і менеджмент. Управління організаційним розвитком організацій. URL:

http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Economics/76062.doc. Htm (дата звернення: 06.04.2023).

157. Погорелов Ю.С. Розвиток підприємства: поняття та види. URL <http://masters.donntu.edu.ua/2011/iem/bashkevich/library/tez7.htm> (дата звернення: 08.02.2023).

158. Покропивний С.Ф., Грещак М.Г., Колот В.М., Наливайко А.П., Сай В.М. Економіка підприємства: підручник; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.Ф. Покропивного. 3 вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2003. 608 с.

159. Полозова Т.В., Овсюченко Ю.В. Сутність організаційно-економічного механізму функціонування підприємств промисловості / Вісник МСУ. 2005. Том VIII. № 1–2. С. 63–65.

160. Пономаренко В.С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи. Х.: ІНЖЕК, 2009. 323 с.

161. Пономаренко В.С., Пушкар О.І., Тридід О.М. Стратегічне управління розвитком підприємства: Навчальний посібник. Харків: ХДЕУ, 2002. 640 с.

162. Пономаренко В.С., Тридід О.М., Кизим М.О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи. Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2003. 328 с.

163. Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції: Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / А. Олійник, Р. Сільський. К.: Основи, 1998. 390 с.

164. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання руйнуванню та знищенню нерухомої культурної спадщини». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/434032> (дата звернення: 04.02.2023).

165. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування

сфери містобудівної діяльності». URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72212 (дата звернення: 18.01.2023).

166. Правдюк А.Л., Прутська Т.Ю., Правдюк М.В. Інформаційне забезпечення управління підприємницькою діяльністю на засадах інституціоналізму: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 360 с.

167. Про будівельні норми. Закон України. Документ 1704-VI від 09.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1704-17#Text> (дата звернення: 02.02.2023).

168. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності. Закон України. Документ 208/94-ВР від 01.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-вр#Text> (дата звернення: 15.02.2023).

169. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України. Закон України. Документ 1602-III від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (дата звернення: 20.02.2023).

170. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 р. № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 06.02.2023).

171. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки. Постанова Кабінету міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. Документ 695-2020-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text> (дата звернення: 25.02.2023).

172. Про затвердження плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року.

Розпорядження Кабінету міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1687-р. Документ 1687-2021-р. Прийняття від 09.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2021-р#Text> (дата звернення: 20.02.2023).

173. Про затвердження Положення про базову організацію у будівництві. Постанова Кабінету міністрів України від 14.07.2010 р. № 589. Документ 589-2010-п від 09.06.2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/589-2010-п#Text> (дата звернення: 15.03.2023).

174. Про затвердження Порядку розроблення, погодження, затвердження, реєстрації, внесення змін до будівельних норм та визнання їх такими, що втратили чинність. Постанова Кабінету міністрів України від 30.06.2010 р. № 543. Документ 543-2010-п від 11.05.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543-2010-п#Text> (дата звернення: 28.02.2023).

175. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10.09.1991 р. № 1540а-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12#Text> (дата звернення: 15.03.2023).

176. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 05.03.2023).

177. Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії: Указ Президента України від 19.02.1994 р. № 55/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55/94#Text> (дата звернення: 21.02.2023).

178. Про інвестиційну діяльність. Закон України. Документ 1560-ХІІ від 10.10.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 24.02.2023).

179. Про інноваційну діяльність. Закон України. Документ 40-IV від 31.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 15.04.2023).

180. Про Концепцію Національної програми інформатизації. Закон України. Документ 75/98-ВР від 01.01.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр#Text> (дата звернення: 19.02.2023).

181. Про основи містобудування. Закон України. Документ 2780-XII від 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text> (дата звернення: 15.04.2023).

182. Про підприємництво. Закон України. Документ 698-XII від 11.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text> (дата звернення: 05.02.2023).

183. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. Закон України. Документ 4618-VI від 31.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 08.02.2023).

184. Про стратегічні напрями діяльності будівельного комплексу України на новому етапі соціально-економічного розвитку держави. Рішення Колегії державного комітету України з будівництва та архітектури. Документ vr022509-05. Прийняття від 22.04.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr022509-05#Text> (дата звернення: 18.02.2023).

185. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. Проект Закону України від 07.08.2018 р. № 9015. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ЈН6УF00А?an=332> (дата звернення: 19.02.2023).

186. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України. Документ 722/2019. Прийняття від 30.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 15.03.2023).

187. Проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування відновлення житла, втраченого в результаті збройної агресії Російської Федерації проти України». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ЛІ07124А> (дата звернення: 15.04.2023).

188. Пруненко Д.О. Теоретико-методологічні аспекти формування та реалізації стратегії управління інтелектуальним капіталом будівельних підприємств: дис... д-ра екон. наук: 08.00.04. Харків: ХНУМГ імені О.М. Бекетова, КНУБА, 2018. 604 с.

189. Пушкар Т.А., Матвєєва Н.М., Серьогіна Д.О. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю / *Acta Academiae Veregsasiensis. Economics*. 2023. № 4. С. 653–665.

190. Пушкар Т.А., Серьогіна Д.О., Жовтяк Г.А. Вплив будівельної галузі на соціально-економічний розвиток територій / *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2021. №1–2. С. 59–65.

191. Пушкар Т.А., Соболева Г.Г. Трансформація підходу до оцінки інноваційних рішень в будівництві. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 69. С. 150–155.

192. Раєвнєва О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі / *Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України; Харківський національний економічний ун-т. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. 496 с.*

193. Ращупкіна В.М. Обґрунтування концептуальних засад сталого розвитку будівельних підприємств / Економіка будівництва і міського господарства. 2008. Том 4. № 3. С. 175–182.

194. Рейтинг забудовників м. Києва за 1–2 квартал 2021 р. URL: <https://minfin.com.ua/realty/rating/2021/1-2-quarter/> (дата звернення: 19.08.2023).

195. Рибницький Д.О., Городня Т.А. Сучасні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства / Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Випуск 20.9. С. 227–230.

196. Ринкевич Н.С. Особливості розвитку організаційної культури підприємства в сфері інформаційних послуг. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2020. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/153.pdf (дата звернення: 15.11.2023).

197. Романенко О.В. Ефективність витрат будівельних організацій з пересувним режимом роботи: дис... к.е.н.: 08.07.03. Київський національний університет будівництва і архітектури. К., 2006. 221 с.

198. Романенко О.В., Алавердян Л.М. Огляд стану та оцінка потенціалу будівельної галузі України. Ефективна економіка. 2020. №. 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7770> (дата звернення: 01.05.2022).

199. Рудницька О.М., Марків І.В. Інвестиційна привабливість підприємств.

URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewjIzrvf6PnvAhUw_7sIHW28DOcQFjABeg
(дата звернення: 25.07.2023).

200. Савенко В.І., Нестеренко І.С., Ключова В.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах господарювання

/ Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2019. Випуск 42. С. 66–76.

201. Савіна С.С. Організаційно-економічний механізм управління підприємством молочної промисловості. URL: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/770.pdf> (дата звернення: 15.09.2023).

202. Сафонов Ю.М., Кравець В.Р., Олюха В.Г. Економіко-правові основи капітального будівництва: навч. посіб. НАН України. Київ: Центр учб. літ., 2014. 236 с.

203. Світлична Т.І. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка і організація діяльності будівельного підприємства» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства). Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 37 с.

204. Селезньова О.О. Діагностика економічних, політико-правових, науково-технологічних факторів маркетингового середовища будівельних підприємств України / Електронний науково-практичний журнал Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 6. С. 467–471. URL: http://global-national.in.ua/archive/6-2015/06_2015.pdf (дата звернення: 30.08.2023).

205. Селезньова О.О. Розвиток організаційно-економічного механізму управління маркетинговою діяльністю будівельних підприємств / Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарств. 2016. Вип.6. Ч. 3. С. 23–26.

206. Селезньова О.О., Сахацький М.П., Запша Г.М. Організаційно-економічний механізм управління ринковою діяльністю роздрібних торговельних підприємств: монографія. Одеса: КП ОМД, 2012. 182 с.

207. Семенов В.Ф., Галасюк С.С., Шикіна О.В. Поняття і зміст організаційно-економічного забезпечення функціонування готельних підприємств малої місткості / Економіка та управління підприємствами, 2015. С. 202–212. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/147038835.pdf> (дата звернення: 13.11.2023).

208. Семенова А.Ю. Економічний механізм управління сільськогосподарським підприємством: теоретико-методологічний аспект / ВІСНИК Полтавської державної аграрної академії. 2012. № 3. С. 186–190.

209. Серіков А.В., Гранько К.Б. Економіко-математичне дослідження процесів формування фінансово-виробничого потенціалу будівельного підприємства. Математичні методи і моделі в економіці. Проблеми економіки. 2012. № 1. С. 101–105.

210. Сич О.С. Методи оцінки конкурентоспроможності будівельних підприємств. Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства / Вісник НТУ «ХП». 2015. № 61. С. 65–69.

211. Скакун В.А. Вступ до теорії управління бізнес-процесами будівельного підприємства / Економіка та держава. 2008. № 10. С. 58–60.

212. Соколовська К. В., Касич А. О. Тенденції розвитку підприємств будівельної галузі / Економіка та суспільство. 2022. Вип. № 41. URL: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&> (дата звернення: 01.05.2022).

213. Стельмащук А.М. Формування механізму управління інноваційним розвитком підприємств сфери виробництва будівельних матеріалів / Інноваційна економіка. 2015. № 4 (59). С. 61–71.

214. Суркова Ю.О. Проблеми реалізації інноваційної моделі розвитку у вітчизняному будівельному комплексі / Фінанси України. 2008. № 6. С. 99–110.

215. Ткаченко А.М. Управління економічною діагностикою будівельного підприємства, як основа його ризик-менеджменту. Електронний журнал «Ефективна економіка». URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1756> (дата звернення: 30.03.2023).

216. Торкатюк В.І Аналіз сучасного стану будівельного комплексу України в контексті формування регіональних структур його функціонування. URL:<http://economy.kname.edu.ua> (дата звернення: 16.07.2022).

217. Трансформація організаційно-економічних відносин до соціально-орієнтованих умов господарювання: монографія. А.В. Бондарчук, О.Ю. Бронська; за заг. ред. В.М. Гончарова. Луганськ: Янтар, 2011. 268 с.

218. Тридід О.М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства: монографія. Харків: Вид-во ХДЕУ, 2002. 364 с.

219. Троян В.І. Теоретичні засади організаційно-економічного механізму реалізації корпоративної соціальної відповідальності на будівельних підприємствах / Вісник соціально-економічних досліджень. 2018. № 2 (66). С. 111–118. URL: http://journals.uran.ua/vsed_oneu/article/view/168434/168635 (дата звернення: 14.12.2022).

220. Трубаєва К.О. Особливості організації обліку на підприємствах будівельної галузі / Управління розвитком. 2012. № 13. С. 58–61.

221. Угненко Є.Б., Тимченко О.М., Белікова Н.В. Основи організації будівництва та будівельного виробництва: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2019. Ч. 1. 81 с.

222. Угоднікова О.І. Організаційно-економічний механізм формування і використання потенціалу розвитку будівельного підприємства / Молодий вчений. 2015. № 10 (25). Частина 2. С. 95–98.

223. Удовенко О.М. Будівництво в умовах ринкової економіки: підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2009. 314 с.

224. Фінанси підприємства: теоретико-методичне забезпечення формування та відтворення: монографія / І.В.Журавльова, О.М. Ястремська, Л.О. Меренкова та ін.; за заг. ред. І.В. Журавльової. Харків: ХНЕУ, 2010. С. 38–40.

225. Формування стратегії розвитку будівельного підприємства в умовах інвестиційної конкуренції: монографія. Л. Г. Ліпич, І. В. Чорнуха, І. О. Цимбалюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. 212 с.

226. Харчишина О.В. Концепція організаційної культури підприємств: ретроспективний аналіз та перспективи практичного застосування / Вісник ДАУ. 2007. № 2 (20). С. 202–208.

227. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: Підручник. К.: Академвидав, 2003. 608 с.

228. Циганок В.В. Визначення ефективності методів агрегації експертних оцінок при використанні парних порівнянь / Реєстрація, зберігання і оброб. даних. 2009. Т. 11. № 2. С. 83–89.

229. Циганок В.В. Концепція створення систем підтримки прийняття рішень, що адаптивні до рівня компетентності експертів / Реєстрація, зберігання і оброб. Даних. 2011. Т. 13. № 2. С. 106–114.

230. Цивільний кодекс України. Документ 435-IV від 22.05.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 05.03.2023).

231. Чередниченко А.О. Організаційно-економічний механізм управління інформаційною безпекою будівельних підприємств / Вісник

Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. № 6(1). С. 42–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_6%281%29__10 (дата звернення: 15.08.2022).

232. Чорна Я.А. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/4267/Chorna%20YaA.pdf?sequence=1> (дата звернення: 18.05.2023).

233. Шершньова З.Є., Оборська, С.В., Ратушний Ю.М. Стратегічне управління. К.: КНЕУ, 2004. 699 с.

234. Шилова О.Ю. Організаційно-економічне забезпечення розвитку підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04. Донецький національний технічний університет. Донецьк, 2009. 24 с.

235. Шкода Т.Н. Сутність соціального розвитку підприємства / Вісник Національного технічного університету “ХПІ”: Технічний прогрес та ефективність виробництва. Харків, 2012. № 16. С. 64–79.

236. Шульга М.О. Застосування методів оперативного контролінгу в системі управління підприємством / Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2011. Вип. 7. С. 85–89.

237. Щодо удосконалення кошторисно-нормативної бази у будівництві URL: <http://minregion.gov.ua/building/czinoutvorennya-ekspertiza-ta-rozvitok-budivelnoi-dijalnosti/czinoutvorennya/schodo-udoskonalennya-koshtorisno-normativnoyi-bazi-u-budivnictvi-885521/> (дата звернення: 15.03.2023).

238. Юрченко А.Ю. Формування організаційно-економічного механізму розвитку і безпеки регіону. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 7. С. 197–201. URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/7-2016/40.pdf> (дата звернення: 28.03.2023).

239. Юхимчук С.В., Супрун С.Д. Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств / Фінанси підприємств. 2003. №1. С. 3–12.
240. Юшкевич О.О. Систематизація поглядів до теорії розвитку підприємства як відкритої системи / Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. 2011. № 2 (56). Ч. 2. С. 179–183.
241. Andrusiv U., Cherchata A., Popovychenko I., Gryn V., Shevchenko N., Shkuropatskyi O. Innovations in logistics management as a direction for improving the logistics activities of enterprises / Management Systems in Production Engineering. 2022. №30(1). P. 9–17.
242. Barnett W., Carroll G. Modeling internal organizational change / Annual Review of Sociology. 1995. Vol. 21. № 1. p. 217–236.
243. Bieliatynskyi Andrii, Mamonov Kostyantyn, Goi Vasyl, Kovalenko Lyudmyla, Haidenko Serhii. Economic and mathematical modeling of the development of construction enterprises, taking into account the peculiarities of the formation of intelligent economic systems / Дороги і мости: збірник наукових праць. Київ. 2023. Вип. 28. С. 38–46.
244. Devid H.A. The Method of Paired Comparisons N.Y.: Oxford Univ. Press, 1988.
245. Dmytrenko A. Definition of the development of construction enterprises: theoretical provisions / Scientific research in the modern world: Proceedings of X International Scientific and Practical Conference Toronto, Canada 26-28 July 2023. P. 142–144.
246. Dmytrenko A. Financial aspects of the development of construction enterprises / MODERN PROBLEMS OF SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY: Proceedings of VI International Scientific and Practical Conference Kyiv, Ukraine 14-16 August 2023. P. 420–422.

247. Dmytrenko Anton, Mamonov Kostiantyn, Kovalenko Liudmyla. Formation of development directions of construction enterprises: organizational aspects / RECENT SCIENTIFIC INVESTIGATION: Proceedings of the 6 th International Scientific and Practical Conference, OSLO, NORWAY July 26-28, 2023. P. 10–11.
248. Dodd F.J., Donegan H.A., McMaster T.B.M. Scale Horizons in Analytic Hierarchies / Multi-Criteria Decis. Anal. 1995. №4. P. 177–188.
249. French Wendell, Bell Cecil. Organisation Development. 4th ed. Prentice Hall, 1990.
250. Golembiewski R. T. Agencies: Perspectives in Theory and Practice / Public Administration Review, July –August, 1969. 478 p.
251. Komelina O.V., Vasiuta V.V., Miniailenko I.V. Spatial development of construction: modelin gandits financial and investmentsupport / International Journal of Engineering & Technology, 2018. № 7, № 3.2. C. 183–190.
252. Kondratenko N.O., Kovalenko L.B., Novikov D.A., Gnatenko M.K. Methodical approach to assessing the level of construction company financial security / Financial and credit activity: problems of theory and practice. 36. наук. Праць. 2019. Т. 2. № 29. С. 287–295.
253. Kondratenko N., Papp V., Romaniuk M., Ivanova O., Petrashko L. The role of digitalization in the development of regions and the use of their potential in terms of sustainable development. Amazonia Investiga, 2022. № 11(51). pp. 103–112.
254. Lippitt G. L. Organizational Renewal: A Holistic Approach to Organization Development. Englewood Cliffs, NJ:Prentice-Hall, 1982.
255. Maslak O., Grishko N., Odintsov M., Yakovenko Y., Buchashvili K. Organizational and economic mechanisms of qualitative modeling of sustainable development of the enterprise. Second International Conference on Sustainable

Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSEF 2021). 2021. Vol. 280. P. 1–7.

256. Melnykova V.A. Cluster analysis of project risks of enterprises in the construction industry. East European Science Journal. Warsaw. 2019. 9 (49). С. 4–9. URL: https://eesa-journal.com/wpcontent/uploads/EESA_september_part_4.pdf (дата звернення: 02.08.2023).

257. Porter M.E. Competitive advantage. N.Y.: The Free Press. 1985. 252 p.

258. Porter M.E., Kramer, M.R. Creating shared value. In Managing sustainable business. NY.: Springer, 2009. P. 323–346.

259. Saaty T.L. A Scaling Method for Priorities in Hierarchical Structures / J. of Mathematical Psychology. 1977. № 15. P. 234–281.

260. Saaty T.L. Scales from Measurement Not Measurement from Scales! / Proceedings of MCDM 2004. Whistler, B.C., Canada. Aug. 6-11. URL: [http://www.bus.sfu.ca/events/mcdm/MCDMProgram/Papers/AP168 CF Saaty Scales.pdf](http://www.bus.sfu.ca/events/mcdm/MCDMProgram/Papers/AP168_CF_Saaty_Scales.pdf) (дата звернення: 29.05.2023).

261. Saaty T.L. The Analytic Hierarchy Process. N.Y.: McGraw-Hill. 1980.

262. Smircich L. Concept of Culture and Organizational Analysis / Administrative Science Quarterly. 1983. № 28. P. 339–358.

263. Stiglitz J.E. Information and the Change in Economics. Les Prix Nobel. 2001. P. 472.

ДОДАТКИ

Додаток А

Нормативно-правове забезпечення розвитку будівельних підприємств

Таблиця А.1

Напрями трансформації нормативно-правового забезпечення в сфері містобудування, що обумовлені агресією РФ (систематизовано автором)

Напрями трансформації	Характеристика
1	2
Удосконалення питань, пов'язаних з розробкою проектної документації на будівництво об'єкта та її експертизою	<ul style="list-style-type: none"> – врегульовуються питання внесення проектної документації на будівництва об'єкта та відомостей про неї до Реєстру будівельної діяльності Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (Реєстр будівельної діяльності); – запроваджується перевірка проектної документації на будівництво об'єкта та відомостей про неї на їх повноту, відповідність формату, логічність та достовірність автоматично програмними засобами Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (електронна система); – розширюється перелік інформації, яка перевіряється під час експертизи проектної документації на будівництво об'єкта (наприклад, додатково буде перевірятися відповідність намірів забудови цільовому призначенню земельної ділянки; наявність/відсутність у об'єкта статусу пам'ятки культурної спадщини або щойно виявленого об'єкта культурної спадщини); експертні організації, які здійснюватимуть експертизу проектної документації на будівництво об'єкта, підлягатимуть реєстрації та обов'язковому страхуванню цивільно-правової відповідальності [165].
Зміни та трансформації системи державної реєстрації у сфері містобудування	<ul style="list-style-type: none"> – запровадження державної реєстрації у сфері містобудівної діяльності (права на виконання підготовчих та будівельних робіт, зміни у відомостях про таке право, зупинення, поновлення, припинення права на виконання підготовчих та будівельних робіт, завершення підготовчих робіт з демонтажу (знесення) об'єкта нерухомого майна (будинку, будівлі, споруди), прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів) шляхом внесення про це запису до Реєстру будівельної діяльності автоматично програмними засобами електронної системи чи державним реєстратором у сфері містобудівної діяльності [165].
Розмежування повноважень органів містобудівного	<p>органами з містобудівного контролю будуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань містобудівного контролю. Здійснюватиме містобудівний контроль щодо вичерпного переліку об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з значними (ССЗ) наслідками (підвісні залізниці, злітно-

Продовження табл. А.1

1	2
контролю та містобудівного нагляду	<p>посадкові смуги, мости, естакади, шляхопроводи, тунелі та метро та ін.);</p> <p>– об'єктів, на інформацію щодо яких поширюється дія Закону України «Про державну таємницю»; об'єктів, замовниками будівництва яких є державні органи, органи місцевого самоврядування; пам'яток культурної спадщини національного значення, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України; виконавчі органи сільських, селищних, міських рад. Здійснюватимуть містобудівний контроль щодо об'єктів самочинного будівництва; об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними (СС1), середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками (крім об'єктів, містобудівний контроль щодо яких здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань містобудівного контролю) - у разі якщо замовником будівництва обрано органом з містобудівного контролю відповідний виконавчий орган сільської, селищної, міської ради;</p> <p>– уповноважені особи з містобудівного контролю. Здійснюватимуть містобудівний контроль щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними (СС1), середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками (крім об'єктів, містобудівний контроль щодо яких здійснюватиметься вищезазначеними органами) – у разі якщо замовником будівництва обрано органом містобудівного контролю відповідну уповноважену особу з містобудівного контролю. Уповноважені особи з містобудівного контролю підлягатимуть реєстрації та обов'язковому страхуванню цивільно-правової відповідальності.</p> <p>Новизною законопроекту є застосування принципу альтернативності вибору, за яким замовник будівництва щодо низки об'єктів будівництва вправі сам обирати орган з містобудівного контролю. Функції з державного містобудівного нагляду виконуватиме центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері будівництва, містобудування та архітектури [165].</p>
Змінення підходів до державного містобудівного нагляду	<p>об'єктами нагляду будуть центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику з питань містобудівного контролю, уповноважені особи з містобудівного контролю, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад з питань містобудівного контролю, уповноважені органи містобудування та архітектури, експертні організації, саморегулювні організації у сфері архітектурної діяльності, виконавці окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури [165].</p>
Нормативно-правове забезпечення	<p>Конституція України; Земельний кодекс України; Цивільний кодекс України; Господарський кодекс України; Господарський процесуальний кодекс України; Цивільний процесуальний кодекс</p>

Продовження табл. А.1

1	2
	України; Кодекс адміністративного судочинства України; Кодекс України про адміністративні правопорушення; Закони України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»; «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»; «Про основи містобудування»; «Про нотаріат»; «Про страхування»; «Про звернення громадян»; «Про місцеве самоврядування в Україні»; «Про місцеві державні адміністрації»; «Про архітектурну діяльність»; «Про страховий фонд документації України»; «Про автомобільні дороги»; «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; «Про будівельні норми»; «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів»; «Про регулювання містобудівної діяльності»; «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»; «Про Державний земельний кадастр»; «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»; «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»; «Про виконавче провадження»; «Про оцінку впливу на довкілля»; «Про надання будівельної продукції на ринку»; «Про охорону культурної спадщини»; «Про ліцензування видів господарської діяльності».
Фінансово-економічне обґрунтування	прийняття законопроекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України. Витрати, пов'язані з реалізацією положень цього проекту, здійснюватимуться в межах видатків, передбачених Державним бюджетом України на відповідний рік, та інших джерел, не заборонених законодавством [165].
Запобігання корупції	у законопроекті не зазначені правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень, а навпаки зменшують їх під час надання адміністративних послуг у сфері містобудування, здійсненні державного містобудівного нагляду та містобудівного контролю [165].
Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту	прийняття проекту закону створить підґрунтя для усунення корупційних ризиків у сфері містобудівної діяльності, сприятиме покращенню інвестиційного клімату та вплине на розвиток будівництва в цілому. Забезпечення ефективного державного управління, контролю і нагляду в сфері містобудівної діяльності, запровадження дієвих механізмів відповідальності за порушення містобудівного законодавства, встановлення прозорих правил гри в галузі для всіх учасників створить передумови для розвитку будівельної галузі, підвищення позиції України у рейтингу легкості ведення бізнесу Світового банку «Doing Business», зростання кількості робочих місць та добробуту громадян [165].
Мета щодо відновлення житлового фонду	метою та основним завданням проекту Закону є врегулювання на законодавчому рівні питання фінансування відновлення житла, втраченого нашими громадянами в результаті збройної агресії Російської Федерації проти України [187].

Продовження табл. А.1

1	2
Характеристика проекту Закону	<p>проектом Закону врегульовується питання фінансування відновлення житла, втраченого нашими громадянами в результаті збройної агресії Російською Федерацією. Законопроектом передбачається, що Державний фонд відновлення житла створюється у складі спеціального фонду Державного бюджету України. Проектом Закону визначається, що кошти Державного фонду відновлення житла спрямовуватимуться на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фінансування будівництва, реконструкції та ремонту об'єктів нерухомого майна, що здійснюються відповідно до Закону України «Про відновлення житла, втраченого в результаті здійснення Російською Федерацією збройної агресії проти України», спорудження об'єктів соціальної, інженерно-транспортної інфраструктури, проведення благоустрою та озеленення прилеглих прибудинкових територій, проведення конкурсів і підготовку договорів щодо виконання робіт з будівництва, реконструкції та ремонту об'єктів нерухомого майна, що здійснюється відповідно до Закону України «Про відновлення житла, втраченого в результаті здійснення Російською Федерацією збройної агресії проти України» за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, інших кредиторів, донорів та інвесторів, співфінансування зазначених робіт згідно з відповідними договорами, здійснення контролю за їх виконанням і прийняття в експлуатацію відповідних об'єктів нерухомого майна; - виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, отриманими державою або під державні гарантії, на відновлення житла [187].
Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту	<p>прийняття проекту Закону надасть можливість реалізувати в Україні процес відновлення житла, втраченого в результаті здійснення збройної агресії Російською Федерацією проти України [187]</p>
Мета щодо запобігання руйнуванню та знищенню нерухомої культурної спадщини	<p>проект закону розроблений з метою запобігання руйнуванню та знищенню культурної спадщини шляхом забезпечення механізмів реалізації гарантованого Конституцією захисту нерухомої культурної спадщини, підвищення рівня суспільної свідомості, забезпечення доступності культурної спадщини, інституційної спроможності органів охорони культурної спадщини, вжиття ефективних заходів задля охорони, збереження, популяризації й передачі майбутнім поколінням культурної спадщини та запобігання порушенням у сфері охорони культурної спадщини, унормування правил та процедур ведення господарської діяльності та будівництва на захищених територіях [164].</p>
Стан нормативно-правової бази у зазначеній	<p>у зазначеній сфері правовідносин діє Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, а також такі нормативно-правові акти: Закон України «Про охорону культурної спадщини»; Закон України «Про рекламу»; Закон України «Про</p>

Закінчення табл. А.1

1	2
сфері правового регулювання	регулювання містобудівної діяльності»; Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»; Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»; Закон України «Про звернення громадян»; Закон України «Про Національну поліцію» [164].
Фінансово-економічне обґрунтування	фінансово-економічні розрахунки впливу реалізації акта на надходження та витрати державного бюджету додаються до пояснювальної записки [164].
Прогноз соціально-економічних та інших наслідків використання законодавчого забезпечення	прийняття законопроекту забезпечить: - ефективний захист нерухомої культурної спадщини; - зниження ризиків забудови територій населених пунктів, занесених до Списку історичних населених місць України, без дотримання основних засад містобудівної діяльності - збереженні нерухомої культурної спадщини та історичного середовища; - підвищення якості наданні адміністративних та інших визначених законом послуг у сфері охорони культурної спадщини; - зниження корупційних ризиків при наданні адміністративних послуг у сфері охорони культурної спадщини; - забезпечення публічності відносин у сфері охорони культурної спадщини; - відкритість та доступність інформації про стан збереження об'єктів культурної спадщини та інших територій, які охороняються Законом [164].

Таблиця А.2

Визначення сталого розвитку держави та регіонів: нормативно-правовий аспект (систематизовано автором)

Напрями та параметри визначення	Характеристика
1	2
Вектори сталого розвитку держави	вектор розвитку - забезпечення сталого розвитку країни, проведення структурних реформ, забезпечення економічного зростання екологічно невиснажливим способом, створення сприятливих умов для ведення господарської діяльності; вектор безпеки - забезпечення безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій та приватної власності, забезпечення миру і захисту кордонів, чесного та неупередженого правосуддя, невідкладне проведення очищення влади на всіх рівнях та забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції. Пріоритетом є безпека життя та здоров'я людини, що неможливо без ефективної системи охорони громадського здоров'я,

Продовження табл. А.2

1	2
	<p>надання належних медичних послуг, захищеності соціально вразливих верств населення, безпечного стану довкілля і доступу до якісної питної води й санітарії, безпечних і якісних харчових продуктів та промислових товарів;</p> <p>вектор відповідальності - забезпечення гарантій кожному громадянину, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, мати доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах;</p> <p>вектор гордості - забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт [186].</p>
Чинники сталого розвитку держави	<p>подолання дисбалансів в економічній, соціальній та екологічній сферах;</p> <p>трансформація економічної діяльності, перехід на засади "зеленої економіки";</p> <p>побудова мирного та безпечного, соціально згуртованого суспільства з належним врядуванням та інклюзивними інституціями;</p> <p>забезпечення партнерської взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, науки, освіти та організацій громадянського суспільства;</p> <p>повна зайнятість населення;</p> <p>високий рівень науки, освіти та охорони здоров'я;</p> <p>підтримання довкілля в належному стані, який забезпечуватиме якісне життя та благополуччя теперішнього і майбутніх поколінь;</p> <p>децентралізація та впровадження регіональної політики, яка передбачає гармонійне поєднання загальнонаціональних і регіональних інтересів;</p> <p>збереження національних культурних цінностей і традицій.</p> <p>Визначальним у Стратегії є інноваційне спрямування розвитку, яке ґрунтується на активному використанні знань і наукових досягнень, стимулюванні інноваційної діяльності, створенні сприятливого інвестиційного клімату, оновленні виробничих фондів, формуванні високотехнологічних видів діяльності та галузей економіки, підвищенні енергоефективності виробництва, стимулюванні збалансованого економічного зростання, основаному на залученні інвестицій у використання відновлюваних джерел енергії, в екологічно безпечне виробництво та "зелені" технології.</p> <p>Економічне зростання буде пов'язане не з експлуатацією природних ресурсів, а з широким застосуванням моделей "зеленої" економіки. Накопичені в минулому відходи поступово будуть перероблятися та утилізуватися, що приведе до зменшення масштабів та ліквідації значної кількості полігонів. В експорті відбудеться перехід від сировини та продуктів її первинної переробки до переважання</p>

Продовження табл. А.2

1	2
	<p>продуктів з високим ступенем доданої вартості.</p> <p>Завдяки заходам з енергозбереження та застосуванню енергоефективних практик суттєво знизиться енергоємність валового внутрішнього продукту. Частка виробництва екологічно чистої енергії неухильно зростатиме, витісняючи перш за все традиційні карбонові технології. Це дозволить суттєво зменшити викиди парникових газів та інших забруднюючих речовин у атмосферу і стане внеском у протидію зміні клімату. Все це сприятиме поліпшенню якості довкілля і здоров'я населення [186].</p>
Орієнтація та реалізація сталого розвитку держави	<p>сталий розвиток орієнтований насамперед на людину та поліпшення якості її життя у сприятливому соціально-економічному середовищі та екологічно чистому, здоровому, різноманітному природному довкіллі. Високий інтелектуальний рівень людського потенціалу має забезпечити конкурентоспроможність країни у майбутньому. Реалізація Стратегії спрямована на подолання бідності шляхом ефективної зайнятості населення, високої вартості робочої сили, накопичення людського і соціального капіталу, розвитку підприємницької активності населення, зміцнення середнього класу, підвищення соціальних стандартів і гарантій, а також надання необхідної соціальної підтримки вразливим групам населення [186].</p>
Пріоритети сталого розвитку держави	<p>забезпечення гідних умов життя та праці у власній країні. Стратегія спрямована на побудову справедливого та демократичного суспільства, де буде забезпечено підтримку прав людини (зокрема, екологічних прав і права на розвиток), розвиток національної культури, гендерну рівність і зростання соціального капіталу (здатності суспільства до роботи в групах та організаціях, яка ґрунтується на спільних цінностях). Необхідним для реалізації Стратегії є дотримання принципів верховенства права, демократії, належного управління на всіх рівнях, створення ефективних, результативних, інклюзивних та підзвітних інституцій. Лише інституційні реформи в державному управлінні здатні привести до системних змін. Стратегія спрямована на виконання Україною міжнародних зобов'язань та створення реальних передумов для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі [186].</p>
Мета сталого розвитку держави	<p>забезпечення високого рівня та якості життя населення України, створення сприятливих умов для діяльності нинішнього та майбутніх поколінь та припинення деградації природних екосистем шляхом впровадження нової моделі економічного зростання, що базується на засадах сталого розвитку. Досягнення цієї мети відповідає світоглядним цінностям і культурним традиціям українського народу та міжнародним зобов'язанням України [186].</p>
Індикатори розвитку	<p>Темп росту ВВП, %;</p> <p>Питома вага високотехнологічної продукції та послуг у структурі експорту товарів і послуг, %;</p>

Продовження табл. А.2

1	2
	<p>Частка продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 Українського класифікатора товарів зовнішньої економічної діяльності, %;</p> <p>Кількість зайнятих працівників на середніх і малих підприємствах, фізичних осіб - суб'єктів малого підприємництва, млн осіб;</p> <p>Позиція у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business;</p> <p>Частка енергії, виробленої з відновлюваних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії, %;</p> <p>Енергоємність ВВП (витрати первинної енергії на одиницю ВВП), кг нафтового еквіваленту на 1 дол. США ВВП;</p> <p>Ресурсоємність ВВП (частка вартості природних ресурсів в одиниці ВВП), %;</p> <p>Ступінь зносу основних засобів за видами економічної діяльності «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність», %;</p> <p>Частка доріг загального використання з твердим покриттям, що відповідають нормативним вимогам, %;</p> <p>Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції, %;</p> <p>Питома вага вартості виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %;</p> <p>Продуктивність праці в сільському господарстві, тис. доларів США на одного зайнятого в аграрному секторі;</p> <p>Площа сільськогосподарських угідь, зайнятих під органічним виробництвом, тис. га;</p> <p>Питома вага міст, районів і областей, що затвердили і впроваджують стратегії/плани сталого розвитку, розроблені за участю громадськості, %; [186].</p>
Індикатори безпеки	<p>Рівень довіри громадян до суду, %;</p> <p>Показник сприйняття рівня корупції в державному секторі з боку ділових кіл та експертів ("Індекс сприйняття корупції" за методологією Transparency International);</p> <p>Частка жінок віком 15 - 49 років, які пережили принаймні одну з форм фізичного або сексуального насильства, %;</p> <p>Кількість смертей внаслідок дорожньо-транспортних пригод на 100000 нас.;</p> <p>Скиди неочищених стічних вод у водні об'єкти (від загального обсягу водовідведення), %;</p> <p>Обсяг утворених відходів усіх видів економічної діяльності на одиницю ВВП, кг/1000 дол.;</p> <p>Частка перероблених та утилізованих відходів у загальному обсягу утворених відходів, %;</p> <p>Питома вага перероблених відходів, накопичених у місцях видалення, у загальному обсязі накопичених відходів, %;</p> <p>Частка викидів парникових газів порівняно з 1990 р., %;</p>

Продовження табл. А.2

1	2
	<p>Питома вага площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду приморських областей у загальній території приморських областей, %;</p> <p>Питома вага площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду у загальній території країни, %;</p> <p>Лісистість території країни, % [186].</p>
Індикатори відповідальності	<p>Частка населення, чії середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний (розрахунковий) прожитковий мінімум, %;</p> <p>Частка осіб, добове споживання яких є нижчим за 5,05 доларів США за ПКС, %;</p> <p>Чистий показник охоплення дошкільними навчальними закладами дітей віком до 5 років;</p> <p>Частка бідних, які охоплені державною соціальною підтримкою, в загальній чисельності бідного населення;</p> <p>Рівень зайнятості населення віком від 20 до 64 років, %;</p> <p>Частка сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через незабезпеченість населеного пункту своєчасними послугами швидкої медичної допомоги, %;</p> <p>Частка сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через відсутність поблизу житла медичної установи, %;</p> <p>Частка сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення через відсутність регулярного щоденного транспортного сполучення з іншим населеним пунктом з розвинутою інфраструктурою, %;</p> <p>Частка жінок серед депутатів ВРУ, %;</p> <p>Частка жінок серед депутатів обласних рад та місцевих рад міст обласного значення, %;</p> <p>Частка жінок серед вищих державних посадовців (посади категорії А), % [186].</p>
Визначення сталого розвитку	<p>розвиток, який дає змогу задовольнити потреби теперішніх поколінь і залишає можливість майбутнім поколінням задовольнити їхні потреби. Це збалансований розвиток країни і регіонів, при якому економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення та підтримувати життєдіяльність теперішнього і майбутніх поколінь [186].</p>
Наслідки збройної агресії Російської Федерації проти України та тимчасова окупація	<p>збройна агресія Російської Федерації проти України спричинила тимчасову окупацію 7 відсотків території нашої держави, на якій проживало 13 відсотків населення України (2 млн. осіб на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя і близько 4 млн. осіб на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях), а також формувалося 13,7 відсотка валового внутрішнього продукту (у 2013</p>

Продовження табл. А.2

1	2
частини її території	<p>році). Тимчасова окупація Російською Федерацією території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя у 2014 році спричинила ряд значних структурних зрушень в національній економіці, зокрема Півдня України, та справила чималий вплив на національну економіку в цілому. У 2014 році 2 млн. осіб населення опинилося під впливом тимчасової окупації та продовжуються страждання, спричинені діями країни-агресора (4,3 відсотка населення України, з яких 966,2 тис. осіб - економічно активне населення), 3 відсотки валового внутрішнього продукту було вилучено з національної економіки. За підрахунками Мін'юсту, сума прямих збитків у вигляді втрат активів, заподіяних тимчасовою окупацією, становила (в цінах 2013 року) 950 млрд. гривень. Ринкова вартість незаконно захопленою державою-агресором матеріально-сировинної бази в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі для України становила ще 126,8 млрд. гривень. Таким чином, загальну суму втрат національного багатства Українського народу у зв'язку з тимчасовою окупацією території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя оцінено у понад 1 трлн. гривень, або близько 70 відсотків валового внутрішнього продукту України. Поряд з цим окупаційні адміністрації Російської Федерації на вимогу офіційної Москви взяли стратегічний курс на повний розрив зв'язків з підконтрольною Україні територією та досягнення економічної спроможності. Так, наприклад, у 2017 році збройними формуваннями країни-агресора на тимчасово окупованих територіях були захоплені українські підприємства, що на той час продовжували функціонування в правовому полі українського законодавства. Внаслідок цих подій Україна втратила економічну присутність на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, а з національної економіки (за даними Інституту стратегічних досліджень) було вилучено щорічний товарно-грошовий рух у розмірі 2,2 відсотка валового внутрішнього продукту нашої держави (до 3,5 млрд. доларів США на рік), у тому числі безпосередньо від вимушеного припинення переміщення вантажів через лінію розмежування - до 1,1 відсотка валового внутрішнього продукту (до 1,6 млрд. доларів США). Російська Федерація фактично витіснила українські, насамперед продовольчі товари з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях (до 0,7 млрд. доларів США) і на даний час повністю контролює виробництво металів та видобуток вугілля (на загальну суму до 1,7 млрд. доларів США). Таким чином, офіційною Москвою у 2017 році фактично перебудовано господарські зв'язки на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях та незаконно захоплено і консолідовано місцеві ресурси в обсязі до 40 відсотків усіх видатків на тимчасову окупацію цих територій. У підсумку, державою-агресором знижено власні</p>

Закінчення табл. А.2

1	2
	<p>витрати на тимчасову окупацію територій на Сході України приблизно в 2,5 раза (до 1 млрд. доларів США), або до 25 відсотків усіх видатків на підтримання тимчасової окупації цих територій, переважно за рахунок місцевих виробництв та незаконного видобутку природних ресурсів на цих територіях, які є виключним правом власності Українського народу. У цілому збройна агресія Російської Федерації проти України та тимчасова окупація частини її території поглибила розрив у рівнях розвитку регіонів, спричинила масовий відплив працездатного населення та капіталу з територій, прилеглих до тимчасово окупованих, а також посилила міграційне навантаження регіонів внаслідок вимушеного внутрішнього переміщення населення; підвищила підприємницькі та інвестиційні ризики на територіях, віддалених від зони стримування і відсічі збройній агресії Російської Федерації. Найбільшої соціально-економічної та екологічної шкоди, насамперед тієї, що пов'язана з людськими жертвами, завдано територіям, на яких проводилися бойові дії та прилеглих до лінії розмежування. Ситуація на таких територіях характеризується як гуманітарна катастрофа, подолання наслідків якої є пріоритетом держави на найближчі десятиліття. Економіка регіонів Півдня та Сходу України також зазнала суттєвих трансформацій внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та тимчасової окупації території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, територій у Донецькій та Луганській областях. Протягом останніх років державою здійснено ряд першочергових політичних, гуманітарних, соціально-економічних заходів щодо розв'язання проблем, пов'язаних із ситуацією на Сході та Півдні України. Разом з тим безпрецедентні масштаби проблеми потребують комплексного підходу до її розв'язання, активізації та координації зусиль центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, спрямованих на відновлення соціально-економічної інфраструктури південних та східних регіонів України, розбудову миру, реінтеграції тимчасово окупованих територій, переорієнтації економіки ряду регіонів [171].</p>
Показники розвитку регіонів	<p>валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу; кількість регіонів, які мають показник валового регіонального продукту на душу населення нижчий, ніж 75 відсотків від середнього значення такого показника в Україні [171].</p>

Таблиця А.3

Характеристика нормативно-правового забезпечення будівельної діяльності у контексті розвитку будівельних підприємств
(систематизовано автором)

Положення нормативно-правового забезпечення	Характеристика
1	2
<p style="text-align: center;">Організація нормування у будівництві</p>	<p>Державна політика у сфері нормування у будівництві базується на таких принципах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) створення безпечного середовища для здоров'я та життєдіяльності людини (у тому числі для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення); 2) відкритості, прозорості і демократичності процедури розроблення, погодження та затвердження будівельних норм; 3) доступності інформації про чинні будівельні норми; 4) відповідності будівельних норм сучасним досягненням науки і техніки; 5) відповідності будівельних норм вимогам законодавства, міжнародних норм та правил. <p>Суб'єкти нормування у будівництві створюють фонди галузевих будівельних норм, що містять контрольні примірники галузевих будівельних норм. Фонди галузевих будівельних норм діють на підставі положень, затверджених відповідними суб'єктами нормування. Організації, підприємства, установи, на які покладаються функції зберігання центрального фонду будівельних норм та фондів галузевих будівельних норм, визначаються відповідними суб'єктами нормування. Тексти державних будівельних норм, включені до центрального фонду будівельних норм, та галузевих будівельних норм, включених до фондів галузевих будівельних норм, оприлюднюються на офіційних веб-сайтах відповідних суб'єктів нормування у будівництві. Доступ до таких текстів є безоплатним. Джерелами фінансування робіт з нормування у будівництві є кошти Державного бюджету України та інші кошти в порядку, визначеному законодавством. Створення та зберігання фондів будівельних норм здійснюються в межах коштів, виділених з Державного бюджету України на фінансування робіт з нормування у будівництві. Розроблення, затвердження, внесення змін до державних будівельних норм та визнання їх такими, що втратили чинність, здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері будівництва [167].</p>

Продовження табл. А.3

1	2
Розвиток містобудівної діяльності	<p>головними напрямами містобудівної діяльності є: планування, забудова та інше використання територій; розробка і реалізація містобудівної документації та інвестиційних програм розвитку населених пунктів і територій; визначення територій, вибір, вилучення (викуп) і надання земель для містобудівних потреб; здійснення архітектурної діяльності; розміщення будівництва житлово-цивільних, виробничих та інших об'єктів, формування містобудівних ансамблів і ландшафтних комплексів, зон відпочинку та оздоровлення населення; створення соціальної, інженерної і транспортної інфраструктур територій та населених пунктів; створення та ведення містобудівних кадастрів населених пунктів; захист життєвого та природного середовища від шкідливого впливу техногенних і соціально-побутових факторів, небезпечних природних явищ; збереження пам'яток культурної спадщини; розвиток національних і культурних традицій в архітектурі і містобудуванні; забезпечення високих архітектурно-планувальних, функціональних і конструктивних якостей об'єктів містобудування, формування і реконструкція містобудівних ансамблів, кварталів, районів і ландшафтних комплексів, зон відпочинку та природних лікувальних ресурсів; розробка правових актів, національних стандартів, норм і правил, пов'язаних з містобудуванням; контроль за дотриманням містобудівного законодавства; підготовка кадрів для містобудування, підвищення їх кваліфікації; ліцензування видів господарської діяльності з будівництва об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми та значними наслідками, за переліком видів робіт та в порядку, що визначаються Кабінетом Міністрів України [181].</p>
Забезпечення сталого розвитку населених пунктів та екологічної безпеки територій при здійсненні планування і забудови територій	<p>при розробці та реалізації містобудівної документації суб'єкти містобудівної діяльності зобов'язані дотримуватись основних завдань та заходів щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів та екологічної безпеки територій. Сталий розвиток населених пунктів передбачає соціально, економічно і екологічно збалансований їх розвиток, спрямований на створення економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів, технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної інфраструктури. Екологічна безпека територій передбачає дотримання встановлених природоохоронним законодавством вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, збереження та раціонального використання природних ресурсів, санітарно-гігієнічних вимог щодо охорони здоров'я людини, здійснення заходів для нейтралізації, утилізації, знищення або переробки всіх шкідливих речовин і відходів [181].</p>

Продовження табл. А.3

1	2
<p>Державний контроль та відповідальність за порушення містобудівного законодавства</p>	<p>Державний контроль у сфері містобудування здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю, органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими на це державними органами. Порядок здійснення державного контролю у сфері містобудування визначається законодавством.</p> <p>Особи, винні у:</p> <ul style="list-style-type: none"> недотриманні норм і правил при проектуванні і будівництві; проектуванні об'єктів з порушенням затвердженої у встановленому порядку містобудівної документації; виконанні будівельних чи реставраційних робіт без дозволу та затвердженого у встановленому порядку проекту або з відхиленням від нього; самовільній зміні архітектурного вигляду споруди в процесі експлуатації; недотриманні екологічних і санітарно-гігієнічних вимог, встановлених законодавством при проектуванні, розміщенні та будівництві об'єктів; прийнятті в експлуатацію об'єктів, зведених з порушенням законодавства, норм і правил; наданні інформації, що не відповідає дійсності, про умови проектування і будівництва чи у необгрунтованій відмові надати таку інформацію, - <p>несуть відповідальність, передбачену законом. Законами може бути встановлено відповідальність і за інші види порушень містобудівного законодавства. Спори з питань містобудування вирішуються радами у межах їх повноважень, а також судом відповідно до законодавства [181].</p>
<p>Відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності</p>	<p>суб'єкти містобудування, які здійснюють проектування об'єктів, експертизу проектів будівництва, несуть відповідальність у вигляді штрафу за передачу замовнику проектної документації для виконання будівельних робіт на об'єкті будівництва, розробленої з порушенням вимог законодавства, містобудівної документації, вихідних даних для проектування об'єктів містобудування, будівельних норм, державних стандартів і правил, у тому числі за нестворення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення, незабезпечення приладами обліку води і теплової енергії, а також за зниження класу наслідків (відповідальності) об'єкта будівництва: проектна організація - у розмірі дев'яноста прожиткових мінімумів для працездатних осіб; експертна організація - у розмірі вісімнадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Суб'єкти містобудування, які є замовниками будівництва об'єктів (у разі провадження містобудівної діяльності), або ті, що виконують функції замовника</p>

Продовження табл. А.3

1	2
	і підрядника одночасно, несуть відповідальність у вигляді штрафу за такі правопорушення: виконання підготовчих робіт без повідомлення про початок їх виконання, а також наведення недостовірних даних у такому повідомленні - у розмірі десяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб; виконання будівельних робіт без повідомлення про початок їх виконання, а також наведення недостовірних даних у такому повідомленні, вчинене щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), - у розмірі тридцяти шести прожиткових мінімумів для працездатних осіб; виконання будівельних робіт без отримання дозволу на їх виконання [168].
Характеристика будівельних підприємств як базових організацій, що забезпечують розвиток будівельної сфери	на основі інформації: щодо забезпечення персоналом (кількісний склад, рівень кваліфікації), зокрема відомості про осіб, яких планується залучати до розроблення проектів будівельних норм (з наданням копій документів про їх призначення/залучення та професійний рівень); відомості про власні або залучені акредитовані випробувальні лабораторії, що містять назву, місцезнаходження, номер атестата про акредитацію, строк дії атестата про акредитацію, сферу акредитації, види випробувань та статус випробувальної лабораторії (з наданням копій підтвердних документів), якщо виконання робіт із нормування у будівництві потребує здійснення лабораторних досліджень; інформацію щодо показників діяльності (за останні три роки) [173].
Розроблення, погодження, затвердження, реєстрації, внесення змін до будівельних норм та визнання їх такими, що втратили чинність	державні та галузеві будівельні норми (будівельні норми) розробляються відповідно до основних принципів державної політики у сфері нормування у будівництві, визначених статтею 4 Закону України «Про будівельні норми», та повинні забезпечувати дотримання основних вимог до будівель і споруд під час проектування, будівництва та експлуатації об'єктів відповідно до статті 72 зазначеного Закону. Вимоги щодо побудови, викладення, оформлення та видання будівельних норм під час їх розроблення встановлюються Мінрегіоном. Будівельні норми та зміни до них розробляються відповідно до технічного завдання базовою організацією у будівництві, що у визначеному напрямі науково-технічної діяльності у будівництві виконує функції щодо здійснення робіт із нормування у будівництві (виконавець робіт). Виконавець робіт визначається суб'єктом нормування - Мінрегіоном або іншим центральним органом виконавчої влади, до повноважень якого належать питання з нормування у будівництві (суб'єкт нормування). У технічному завданні зазначаються вимоги до змісту, побудови, викладання, оформлення проекту будівельних норм та супроводжувальних документів до них, перелік підприємств, установ та організацій, що провадять діяльність у сфері будівництва, містобудування та архітектури, яким надається проект будівельних норм для вивчення і надання пропозицій, а

Закінчення табл. А.3

1	2
	також базова організація у будівництві, що проводитиме перевірку проекту будівельних норм. Проект технічного завдання оприлюднюється на офіційних веб-сайтах суб'єкта нормування та виконавця робіт [174].

Таблиця А.4

Правова складова організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств (систематизовано автором)

Назва правової складової	Напрямок реалізації щодо розвитку будівельних підприємств
1	2
Господарський кодекс України	здійснення державою економічної стратегії і тактики у сфері господарювання спрямовується на створення економічних, організаційних та правових умов, за яких суб'єкти господарювання враховують у своїй діяльності показники прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку. Законом визначаються принципи державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України, система прогнозних і програмних документів, вимоги до їх змісту, а також загальний порядок розроблення, затвердження та виконання прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку, повноваження та відповідальність органів державної влади і органів місцевого самоврядування у цих питаннях. Основними формами державного планування господарської діяльності є Державна програма економічного та соціального розвитку України, Державний бюджет України, а також інші державні програми з питань економічного і соціального розвитку, порядок розробки, завдання та реалізація яких визначаються законом про державні програми. Органи влади Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до Конституції України розробляють і затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць та здійснюють планування економічного і соціального розвитку цих одиниць. Суб'єктам господарювання, які не враховують суспільні інтереси, відображені в програмних документах економічного і соціального розвитку, не можуть надаватися передбачені законом пільги та переваги у здійсненні господарської діяльності [50].
Цивільний кодекс України	у контексті розвитку будівельних підприємств через забезпечення, яке формується у договорі будівельного підряду [230].

Продовження табл. А.4

1	2
Закон України «Про державне прогнозування економічного і соціального розвитку»	визначені правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави [169].
Закон України «Про інноваційну діяльність»	головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [179].
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна діяльність провадиться на основі: інвестування, що здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності; державного інвестування, що здійснюється органами державної влади за рахунок коштів державного бюджету, позичкових коштів, а також державними підприємствами та установами за рахунок власних і позичкових коштів; місцевого інвестування, що здійснюється органами місцевого самоврядування за рахунок коштів місцевих бюджетів, позичкових коштів, а також комунальними підприємствами та установами за рахунок власних і позичкових коштів; державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів; іноземного інвестування, що здійснюється іноземними державами, юридичними особами та громадянами іноземних держав; спільного інвестування, що здійснюється юридичними особами та громадянами України, юридичними особами та громадянами іноземних держав. Інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей. Державні гарантії захисту інвестицій не можуть бути скасовані або звужені стосовно інвестицій, здійснених у період дії цих гарантій. Інвестиції не можуть бути безоплатно націоналізовані, реквізовані або до них не можуть бути застосовані заходи, тотожні за наслідками. Такі заходи можуть застосовуватися лише на основі законодавчих актів України з відшкодуванням інвестору в повному обсязі збитків, заподіяних у зв'язку з припиненням [178].
Закон України «Про підприємництво»	у контексті забезпечення розвитку підприємств підприємництво здійснюється на основі таких принципів:

Продовження табл. А.4

1	2
во»	<p>вільний вибір видів діяльності; залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян; самостійне формування програми діяльності та вибір постачальників і споживачів виробленої продукції, встановлення цін відповідно до законодавства; вільний найм працівників; залучення і використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, природних та інших видів ресурсів, використання яких не заборонено або не обмежено законодавством; вільне розпорядження прибутком, що залишається після внесення платежів, установлених законодавством; самостійне здійснення підприємцем - юридичною особою зовнішньоекономічної діяльності, використання будь-яким підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд [182].</p>
Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»	<p>метою державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні є: створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва; забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності; стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва; сприяння провадженню суб'єктами малого і середнього підприємництва діяльності щодо просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки; забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян [183].</p>
Указ Президента України на період до 2030 року»	<p>визначені наступні цілі: подолання бідності; подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства; забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці; забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх; забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат; забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією; забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх; сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх; створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям; скорочення нерівності; забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів; забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;</p>

Продовження табл. А.4

1	2
	<p>вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками; збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку; захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття; сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях; зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку. Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року є орієнтирами для розроблення проектів прогнозних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України. Кабінету Міністрів України забезпечити: проведення у двомісячний строк із залученням вчених, експертів, представників громадських об'єднань аналізу прогнозних і програмних документів з урахуванням Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року та за результатами такого аналізу у разі необхідності вжити заходів щодо їх удосконалення; упровадження дієвої системи моніторингу реалізації Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року та оприлюднення його результатів щороку до 1 березня року, який настає за звітним. Рекомендувати Національній академії наук України, Національній академії аграрних наук України, Національній академії медичних наук України, Національній академії педагогічних наук України, Національній академії правових наук України, Національній академії мистецтв України враховувати Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року під час визначення напрямів наукових досліджень [186].</p>
Господарський кодекс України	<p>корпоративне підприємство утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства. Корпоративними є кооперативні підприємства, підприємства, що створюються у формі господарського товариства, а також інші підприємства, в тому числі засновані на приватній власності двох або більше осіб. Підприємства залежно від кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції за рік можуть бути віднесені до малих підприємств, середніх або великих підприємств. Малими</p>

Закінчення табл. А.4

1	2
	<p>(незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної п'ятистам тисячам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні. Великими підприємствами визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує тисячу осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік перевищує суму, еквівалентну п'яти мільйонам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні. Усі інші підприємства визнаються середніми.</p> <p>Підприємство може складатися з виробничих структурних підрозділів (виробництв, цехів, відділень, дільниць, бригад, бюро, лабораторій тощо), а також функціональних структурних підрозділів апарату управління (управлінь, відділів, бюро, служб тощо). Функції, права та обов'язки структурних підрозділів підприємства визначаються положеннями про них, які затверджуються в порядку, визначеному статутом підприємства або іншими установчими документами. Підприємство самостійно визначає свою організаційну структуру, встановлює чисельність працівників і штатний розпис. Організаційна структура підприємства, яке є резидентом Дія Сіті, визначається ним самостійно з урахуванням положень Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні».</p> <p>Підприємство має право створювати філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, погоджуючи питання про розміщення таких підрозділів підприємства з відповідними органами місцевого самоврядування в установленому законодавством порядку. Такі відокремлені підрозділи не мають статусу юридичної особи і діють на основі положення про них, затвердженого підприємством. Підприємства можуть відкривати рахунки в установах банків через свої відокремлені підрозділи відповідно до закону. Діяльність розташованих на території України відокремлених підрозділів підприємств, що знаходяться за її межами, регулюється Господарським кодексом та іншими законами. Підприємства, крім державних та комунальних підприємств, зобов'язані встановлювати свого кінцевого бенефіціарного власника (контролера), регулярно оновлювати і зберігати інформацію про нього та надавати її державному реєстратору у випадках та в обсязі, передбачених законом [50].</p>

Додаток Б

Показники стану та функціонування будівельної сфери

Таблиця Б.1

Індекс змін капітальних інвестицій за видами активів, відн. од. за даними [148]

Види активів	Значення індексу
Усього	3,732
Інвестиції в матеріальні активи	3,701
Будівлі житлові	2,0
Будівлі нежитлові	2,806
Інженерні споруди	4,296
Машини, обладнання та інвентар	3,839
Транспортні засоби	6,596
Земля	2,549
Довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	3,241
Інші матеріальні активи	8,305
Інвестиції в нематеріальні активи	4,499
з них	
права власності	1,646
Програмне забезпечення та бази даних	5,939

Таблиця Б.2

Динаміка кількості суб'єктів за видами будівельної діяльності за даними [148]

Види будівельної діяльності	Кількість діючих суб'єктів господарювання					
	з урахуванням банків			без урахування банків		
	усього	з них фізичні особи-підприємці	зміни до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності	усього	з них фізичні підприємці	зміни до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
1	2	3	4	5	6	7
Усього, базовий	0,896	0,878	0,981	0,896	0,878	0,979

Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5	6	7
індекс відн. од.						
Будівництво, базовий індекс відн. од.	0,753	0,679	0,902	0,753	0,679	0,902
Будівництво будівель і споруд, базовий індекс відн. од.	0,521	0,27	0,518	0,521	0,27	0,518
Організація будівництва будівель, базовий індекс, відн. од.	1,001	0,471	0,471	1,001	0,471	0,471
Будівництво житлових і нежитлових будівель, базовий індекс, відн. од.	0,473	0,246	0,521	0,473	0,246	0,521
Будівництво споруд, базовий індекс, відн. од.	0,87	0,534	0,615	0,87	0,534	0,615
Будівництво доріг і залізниць, базовий індекс, відн. од.	1,218	0,723	0,594	1,218	0,723	0,594
Будівництво доріг і автострад, базовий індекс, відн. од.	1,251	0,734	0,586	1,251	0,734	0,586
Будівництво залізниць і метрополітену, базовий індекс, відн. од.	1,532	0,357	0,232	1,532	0,357	0,232
Будівництво мостів і тунелів, базовий індекс, відн. од.	0,56	0,6	1,07	0,56	0,6	1,07
Будівництво комунікацій, базовий індекс, відн. од.	0,66	0,418	0,633	0,66	0,418	0,633

Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5	6	7
Будівництво трубопроводів, базовий індекс, відн. од.	0,54	0,323	0,597	0,54	0,323	0,597
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій, базовий індекс, відн. од.	0,868	0,635	0,731	0,868	0,635	0,731
Будівництво інших споруд, базовий індекс, відн. од.	0,725	0,446	0,616	0,725	0,446	0,616
Будівництво водних споруд, базовий індекс, відн. од.	0,642	0,342	0,533	0,642	0,342	0,533
Спеціалізовані будівельні роботи, базовий індекс, відн. од.	1,239	1,564	1,261	1,239	1,564	1,261
Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику, базовий індекс, відн. од.	1,284	2,15	1,675	1,284	2,15	1,675
Знесення, базовий індекс, відн. од.	1,777	1,413	0,796	1,777	1,413	0,796
Підготовчі роботи на будівельному майданчику, базовий індекс, відн. од.	1,222	2,957	2,421	1,222	2,957	2,421
Розвідувальне буріння, базовий індекс, відн. од.	1,005	1,111	1,104	1,005	1,111	1,104
Електромонтажні, водопровідні та інші	1,341	1,924	1,434	1,341	1,924	1,434

Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5	6	7
будівельно-монтажні роботи, базовий індекс, відн. од.						
Електромонтажні роботи, базовий індекс, відн. од.	1,554	2,098	1,352	1,554	2,098	1,352
Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування, базовий індекс, відн. од.	0,988	1,44	1,458	0,988	1,44	1,458
Інші будівельно-монтажні роботи, базовий індекс, відн. од.	2,018	2,84	1,406	2,018	2,84	1,406
Роботи із завершення будівництва, базовий індекс, відн. од.	1,092	1,098	1,005	1,092	1,098	1,005
Штукатурні роботи, базовий індекс, відн. од.	1,115	1,191	1,068	1,115	1,191	1,068
Установлення столярних виробів, базовий індекс, відн. од.	0,917	0,956	1,043	0,917	0,956	1,043
Покриття підлоги й облицювання стін, базовий індекс, відн. од.	1,118	1,148	1,027	1,118	1,148	1,027
Малярні роботи та скління, базовий індекс, відн. од.	1,158	1,356	1,171	1,158	1,356	1,171

Закінчення табл. Б.2

1	2	3	4	5	6	7
Інші роботи із завершення будівництва, базовий індекс, відн. од.	1,158	1,024	0,884	1,158	1,024	0,884
Інші спеціалізовані будівельні роботи, базовий індекс, відн. од.	1,126	1,826	1,623	1,126	1,826	1,623
Покрівельні роботи, базовий індекс, відн. од.	1,249	2,091	1,676	1,249	2,091	1,676

Таблиця Б.3

Динаміка кількості найманих працівників за видами будівельної діяльності за даними [148]

Види будівельної діяльності	Кількість діючих суб'єктів господарювання					
	з урахуванням банків			без урахування банків		
	усього	з них фізичні особи-підприємці	зміни до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності	усього	з них фізичні особи-підприємці	зміни до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
1	2	3	4	5	6	7
Усього, базовий індекс, відн. од.	0,823	0,904	1,098	0,83	0,904	1,092
Будівництво, базовий індекс, відн. од.	0,668	0,808	1,212	0,668	0,808	1,212
Будівництво будівель, базовий індекс, відн. од.	0,57	0,378	0,667	0,57	0,378	0,667

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5	6	7
Організація будівництва будівель, базовий індекс, відн. од.	1,158	0,624	0,536	1,158	0,624	0,536
Будівництво житлових і нежитлових будівель, базовий індекс, відн. од.	0,539	0,353	0,66	0,539	0,353	0,66
Будівництво споруд, базовий індекс, відн. од.	0,811	0,461	0,561	0,811	0,461	0,561
Будівництво доріг і залізниць, базовий індекс, відн. од.	1,216	0,475	0,394	1,216	0,475	0,394
Будівництво доріг і автострад, базовий індекс, відн. од.	1,729	0,505	0,296	1,729	0,505	0,296
Будівництво залізниць і метрополітену, базовий індекс, відн. од.	-	-	-	-	-	-
Будівництво мостів і тунелів, базовий індекс, відн. од.	-	-	-	-	-	-
Будівництво комунікацій, базовий індекс, відн. од.	0,529	0,446	0,844	0,529	0,446	0,844
Будівництво трубопроводів, базовий індекс, відн. од.	0,361	0,357	0,986	0,361	0,357	0,986
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій,	0,804	0,659	0,837	0,804	0,659	0,837

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5	6	7
базовий індекс, відн. од.						
Будівництво інших споруд, базовий індекс, відн. од.	0,396	0,449	1,138	0,396	0,449	1,138
Будівництво водних споруд, базовий індекс, відн. од.	0,296	0,374	1,271	0,296	0,374	1,271
Спеціалізовані будівельні роботи, базовий індекс, відн. од.	0,792	1,838	2,321	0,792	1,838	2,321
Знесення та підготовчі роботи на буді- вельному майданчику, базовий індекс, відн. од.	0,471	2,507	5,286	0,471	2,507	5,286
Знесення, базовий індекс, відн. од.	0,924	1,731	1,872	0,924	1,731	1,872
Підготовчі роботи на будівельному майданчику, базовий індекс, відн. од.	0,442	3,562	8,128	0,442	3,562	8,128
Розвідувальне буріння, базовий індекс, відн. од.	0,349	0,967	2,781	0,349	0,967	2,781
Електромонтаж- ні, водопровідні та інші будівельно- монтажні роботи, базовий індекс, відн. од.	0,812	2,23	2,765	0,812	2,23	2,765
Електромонтаж- ні роботи,	0,93	2,49	2,687	0,93	2,49	2,687

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5	6	7
базовий індекс, відн. од.						
Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування, базовий індекс, відн. од.	0,577	1,623	2,795	0,577	1,623	2,795
Інші будівельно-монтажні роботи, базовий індекс, відн. од.	1,128	3,413	3,017	1,128	3,413	3,017
Роботи із завершення будівництва, базовий індекс, відн. од.	1,014	1,249	1,232	1,014	1,249	1,232
Штукатурні роботи, базовий індекс, відн. од.	1,072	1,491	1,389	1,072	1,491	1,389
Установлення столярних виробів, базовий індекс, відн. од.	0,656	0,984	1,5	0,656	0,984	1,5
Покриття підлоги й облицювання стін, базовий індекс, відн. од.	0,871	1,234	1,418	0,871	1,234	1,418
Малярні роботи та скління, базовий індекс, відн. од.	0,808	1,545	1,914	0,808	1,545	1,914
Інші роботи із завершення будівництва, базовий індекс, відн. од.	1,506	1,176	0,781	1,506	1,176	0,781
Інші спеціалізовані будівельні роботи,	0,777	2,245	2,903	0,777	2,245	2,903

Закінчення табл. Б.3

1	2	3	4	5	6	7
базовий індекс, відн. од.						
Покрівельні роботи, базовий індекс, відн. од.	0,883	2,501	2,837	0,883	2,501	2,837

Таблиця Б.4

Індекси обсягу реалізованої продукції за видами будівництва у розрізі
суб'єктів підприємницької діяльності за даними [148]

Показ- ники	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання							
	Усього							
	суб'єк- ти велико- го підп- риєм- ництва	зміни до загаль- ного показ- ника суб'єк- тів гопода- рюван- ня відпо- відного виду діяль- ності	суб'єк- ти серед- нього під- приєм- ництва	зміни до загаль- ного показ- ника суб'єк- тів гопода- рюван- ня відпо- від- ного виду діяль- ності	суб'єк- ти мало- го під- приєм- ництва	зміни до загаль- ного показ- ника суб'єк- тів гопода- рюван- ня відпо- від- ного виду діяль- ності	з них суб'єк- ти мік- ро- підпр- иєм- ницт- ва	зміни до загаль- ного показ- ника суб'єк- тів гопода- рюван- ня відпо- від- ного виду діяль- ності
Усьо- го, ба- зовий індекс, відн. од.	3,668	0,879	4,19	1,005	5,028	1,208	5,79	1,398
Будів- ницт- во, ба- зовий індекс, відн. од.	13,776	2,59	-	-	-	-	5,565	1,053

Таблиця Б.5

Рівень рентабельності діяльності підприємств у будівництві за
досліджений період за даними [148]

Види будівельної діяльності	Роки	Рівень рентабельності (збитковості) діяльності підприємств				
		усього	у тому числі			
			великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства
Усього	2010	0,5	0,2	2,3	-5,7	-13,9
	2011	1,8	3,3	1,2	-2,5	-8,0
	2012	1,0	0,9	2,2	-3,3	-10,2
	2013	-0,7	0,6	-0,1	-6,2	-16,1
	2014	-14,2	-11,1	-12,5	-26,5	-40,2
	2015	-7,3	-7,0	-5,0	-13,6	-20,4
	2016	0,6	2,4	0,7	-3,6	-11,7
	2017	3,0	5,2	3,1	-2,0	-8,0
	2018	4,5	5,2	4,6	2,7	-1,8
	2019	7,6	6,8	8,6	7,0	3,3
	2020	0,9	1,0	2,1	-1,8	-5,5
2021	10,1	12,8	7,3	11,1	7,4	
Будівництво	2010	-4,2	0,5	-1,4	-9,3	-16,2
	2011	-2,7	0,6	-2,0	-4,5	-11,4
	2012	-0,6	4,7	2,3	-5,8	-15,5
	2013	-3,2	1,3	-1,4	-7,5	-15,7
	2014	-13,5	1,3	-5,8	-28,3	-46,1
	2015	-12,7	-2,0	-6,4	-21,0	-28,3
	2016	-5,0	-	-	-9,9	-15,4
	2017	-2,0	-1,0	1,2	-4,8	-10,7
	2018	1,3	1,2	3,9	-1,1	-4,7
	2019	3,4	0,1	4,4	3,1	0,0
	2020	-1,0	2,0	2,1	-4,5	-10,6
2021	1,2	1,0	1,8	0,7	-2,0	

Таблиця Б.6

Динаміка необоротних активів за досліджений період за даними [148]

Показники	Необоротні активи, усього				
	Усього	у тому числі			
		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства
Усього, базовий індекс, відн. од.	2,141	2,577	1,746	1,959	1,769
Будівництво, базовий індекс, відн. од.	1,561	2,658	1,148	1,7	1,661

Таблиця Б.7

Динаміка оборотних активів за досліджений період, тис. грн. за даними [148]

Показники	Оборотні активи, усього				
	Усього	у тому числі			
		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства
Усього, базовий індекс, відн. од.	2,741	2,567	2,922	2,703	2,438
Будівництво, базовий індекс, відн. од.	2,82	1,797	2,728	3,18	2,931

Таблиця Б.8

Динаміка поточних зобов'язань і забезпечень, тис. грн. за даними [148]

Показники	Поточні зобов'язання і забезпечення, усього				
	Усього	у тому числі			
		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них мікропідприємства
Усього, базовий індекс, відн. од.	3,016	2,701	3,214	3,1	2,903
Будівництво, базовий індекс, відн. од.	3,324	1,929	2,811	4,017	4,059

Додаток В

Показники діяльності будівельних підприємств

Таблиця В.1

Індекси економічних чинників діяльності АТ «КДБК», що характеризують результативність функціонування, (розроблено автором)

Економічні чинники	Значення індексу, відн. од.
1	2
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2,89
Чисті зароблені страхові премії	-
Премії підписані, валова сума	-
Премії, передані у перестраховування	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2,73
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	-
Валовий: прибуток	3,86
Валовий: збиток	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	-
Інші операційні доходи	2,55
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	-
Адміністративні витрати	1,31
Витрати на збут	-
Інші операційні витрати	2,1
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	0,16
Дохід від участі в капіталі	-
Інші фінансові доходи	3,33
Інші доходи	-
Дохід від благодійної допомоги	-

Закінчення табл. В.1

1	2
Фінансові витрати	0,27
Втрати від участі в капіталі	-
Інші витрати	-
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	-
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	0,20
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,17
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	-
Чистий фінансовий результат: збиток	0,21

Таблиця В.2

Динаміка економічних чинників діяльності АТ «Київміськбуд», що характеризують результативність функціонування, (розроблено автором)

Економічні чинники	Базовий індекс, відн. од.
1	2
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1,1
Чисті зароблені страхові премії	-
Премії підписані, валова сума	-
Премії, передані у перестраховання	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1,19
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	-
Валовий: прибуток	0,6
Валовий: збиток	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	-
Інші операційні доходи	0,18
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	-
Адміністративні витрати	0,74
Витрати на збут	1,54
Інші операційні витрати	0,54

Закінчення табл. В.2

1	2
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	0,01
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	-
Дохід від участі в капіталі	0,67
Інші фінансові доходи	0,1
Інші доходи	0,96
Дохід від благодійної допомоги	-
Фінансові витрати	-
Втрати від участі в капіталі	-
Інші витрати	0,09
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	0,04
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,1
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	0,03
Чистий фінансовий результат: збиток	-

Таблиця В.3

Динаміка економічних чинників діяльності АТ «Трест Житлобуд-1», що характеризують результативність функціонування (розроблено автором)

Економічні чинники	Базовий індекс, відн. од.
1	2
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3,06
Чисті зароблені страхові премії	-
Премії підписані, валова сума	-
Премії, передані у перестраховання	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3,4
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	-
Валовий: прибуток	1,7
Валовий: збиток	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	-

Закінчення табл. В.3

1	2
Інші операційні доходи	4,7
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	-
Адміністративні витрати	2,6
Витрати на збут	2,52
Інші операційні витрати	4,31
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	1,16
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	-
Дохід від участі в капіталі	-
Інші фінансові доходи	-
Інші доходи	0,14
Дохід від благодійної допомоги	-
Фінансові витрати	0,33
Втрати від участі в капіталі	-
Інші витрати	0,14
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	7,42
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	7,18
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	7,51
Чистий фінансовий результат: збиток	-

Таблиця В.4

Динаміка економічних чинників діяльності АТ «Сумбуд», що характеризують результативність функціонування (розроблено автором)

Економічні чинники	Базовий індекс, відн. од.
1	2
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1,68
Чисті зароблені страхові премії	-
Премії підписані, валова сума	-
Премії, передані у перестраховання	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	-

Закінчення табл. В.4

1	2
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1,74
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	-
Валовий: прибуток	1,25
Валовий: збиток	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	-
Інші операційні доходи	1,24
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	-
Адміністративні витрати	1,02
Витрати на збут	-
Інші операційні витрати	2,15
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	0,584
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	-
Дохід від участі в капіталі	-
Інші фінансові доходи	4,0
Інші доходи	-
Дохід від благодійної допомоги	-
Фінансові витрати	-
Втрати від участі в капіталі	-
Інші витрати	-
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	0,82
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,03
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	1,15
Чистий фінансовий результат: збиток	-

Таблиця В.5

Динаміка економічних чинників діяльності ТОВ «Житлобуд-2», що характеризують результативність функціонування (розроблено автором)

Економічні чинники	Базовий індекс, відн. од.
1	2
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3,06
Чисті зароблені страхові премії	-
Премії підписані, валова сума	-
Премії, передані у перестраховування	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3,4
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	-
Валовий: прибуток	1,7
Валовий: збиток	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	-
Інші операційні доходи	4,68
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	-
Адміністративні витрати	2,59
Витрати на збут	2,52
Інші операційні витрати	4,31
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	-
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	1,57
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	-
Дохід від участі в капіталі	-
Інші фінансові доходи	-
Інші доходи	0,14
Дохід від благодійної допомоги	-
Фінансові витрати	0,33
Втрати від участі в капіталі	-
Інші витрати	0,14
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	-

Закінчення табл. В.5

1	2
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	7,42
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	7,18
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	7,51
Чистий фінансовий результат: збиток	-

Таблиця В.6

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу АТ
«КДБК» за досліджений період (розроблено автором)

Актив	Базовий індекс, відн. од.
1	2
I. Необоротні активи	
Нематеріальні активи:	-
первісна вартість	-
накопичена амортизація	-
Незавершені капітальні інвестиції	-
Основні засоби:	0,969
первісна вартість	1,065
Знос	2,096
Інвестиційна нерухомість:	-
первісна вартість	-
Знос	-
Довгострокові біологічні активи:	-
первісна вартість	-
накопичена амортизація	-
Довгострокові фінансові інвестиції:	-
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	-
інші фінансові інвестиції	0,364
Довгострокова дебіторська заборгованість	0,358
Відстрочені податкові активи	-
Гудвіл	-
Відстрочені аквізиційні витрати	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	-
Інші необоротні активи	-
Усього за розділом I	0,815

Продовження табл. В.6

1	2
II. Оборотні активи	
Запаси	1,088
Виробничі запаси	1,539
Незавершене виробництво	0,816
Готова продукція	-
Товари	8,261
Поточні біологічні активи	-
Депозити перестраховання	-
Векселі одержані	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	0,45
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	0,158
за виданими авансами	-
з бюджетом	1,2
у тому числі з податку на прибуток	-
з нарахованих доходів	-
із внутрішніх розрахунків	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1,383
Поточні фінансові інвестиції	-
Гроші та їх еквіваленти	16,551
Готівка	0,556
Рахунки в банках	677,667
Витрати майбутніх періодів	-
Частка перестраховика у страхових резервах	-
у тому числі в:	
резервах довгострокових зобов'язань	-
резервах збитків або резервах належних виплат	-
резервах незароблених премій	-
інших страхових резервах	-
Інші оборотні активи	-
Усього за розділом II	1,083
Баланс	0,957
Пасив	
I. Власний капітал	
Зареєстрований (пайовий) капітал	1,0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	-
Капітал у дооцінках	-
Додатковий капітал	-
Емісійний дохід	-
Накопичені курсові різниці	-
Резервний капітал	1,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	0,945
Неоплачений капітал	-

Закінчення табл. В.6

1	2
Вилучений капітал	-
Інші резерви	-
Усього за розділом I	0,946
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	
Відстрочені податкові зобов'язання	0,926
Пенсійні зобов'язання	-
Довгострокові кредити банків	-
Інші довгострокові зобов'язання	-
Довгострокові забезпечення	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	-
Цільове фінансування	-
Благодійна допомога	-
Страхові резерви, у тому числі:	-
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	-
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	-
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	-
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	-
Інвестиційні контракти	-
Призовий фонд	-
Резерв на виплату джек-поту	-
Усього за розділом II	2,367
III. Поточні зобов'язання та забезпечення	
Короткострокові кредити банків	0,414
Векселі видані	-
Поточна кредиторська заборгованість:	-
за довгостроковими зобов'язаннями	-
за товари, роботи, послуги	0,977
за розрахунками з бюджетом	1,367
за у тому числі з податку на прибуток	-
за розрахунками зі страхування	2,176
за розрахунками з оплати праці	2,56
за одержаними авансами	2,17
за розрахунками з учасниками	0,569
із внутрішніх розрахунків	-
за страховою діяльністю	-
Поточні забезпечення	-
Доходи майбутніх періодів	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	-
Інші поточні зобов'язання	0,283
Усього за розділом III	0,903
Баланс	0,957

Таблиця В.7

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу АТ
«Київміськбуд» за досліджений період (розроблено автором)

Актив	Базовий індекс, відн. од.
1	2
I. Необоротні активи	
Нематеріальні активи:	0,862
первісна вартість	1,0
накопичена амортизація	1,22
Незавершені капітальні інвестиції	-
Основні засоби:	0,993
первісна вартість	1,0
Знос	1,024
Інвестиційна нерухомість:	-
первісна вартість	-
Знос	-
Довгострокові біологічні активи:	-
первісна вартість	-
накопичена амортизація	-
Довгострокові фінансові інвестиції:	
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1,041
інші фінансові інвестиції	0,823
Довгострокова дебіторська заборгованість	0,893
Відстрочені податкові активи	0,87
Гудвіл	-
Гудвіл при консолідації	-
Відстрочені аквізиційні витрати	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	-
Інші необоротні активи	1,102
Усього за розділом I	0,986
II. Оборотні активи	
Запаси	0,947
Виробничі запаси	0,947
Незавершене виробництво	-
Готова продукція	-
Товари	-
Поточні біологічні активи	-
Депозити перестраховування	-
Векселі одержані	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	0,846

Продовження табл. В.7

1	2
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	
за виданими авансами	0,967
з бюджетом	1,031
у тому числі з податку на прибуток	1,059
з нарахованих доходів	-
із внутрішніх розрахунків	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,978
Поточні фінансові інвестиції	-
Гроші та їх еквіваленти	0,979
Готівка	-
Рахунки в банках	-
Витрати майбутніх періодів	0,975
Частка перестраховика у страхових резервах	-
у тому числі в:	
резервах довгострокових зобов'язань	-
резервах збитків або резервах належних виплат	-
резервах незароблених премій	-
інших страхових резервах	-
Інші оборотні активи	0,962
Усього за розділом II	0,948
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-
Баланс	0,951
Пасив	
I. Власний капітал	
Зареєстрований (пайовий) капітал	1,0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	-
Капітал у дооцінках	0,943
Додатковий капітал	0,829
Емісійний дохід	-
Накопичені курсові різниці	-
Резервний капітал	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	0,817
Неоплачений капітал	-
Вилучений капітал	-
Інші резерви	-
Неконтрольована частка	-
Усього за розділом I	0,831
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	
Відстрочені податкові зобов'язання	0,967
Пенсійні зобов'язання	-
Довгострокові кредити банків	0,991
Інші довгострокові зобов'язання	0,969
Довгострокові забезпечення	0,978
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	-

Закінчення табл. В.7

1	2
Цільове фінансування	-
Благодійна допомога	-
Страхові резерви, у тому числі:	-
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	-
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	-
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	-
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	-
Інвестиційні контракти	-
Призовий фонд	-
Резерв на виплату джек-поту	-
Усього за розділом II	0,97
III. Поточні зобов'язання та забезпечення	
Короткострокові кредити банків	0,938
Векселі видані	-
Поточна кредиторська заборгованість:	
за довгостроковими зобов'язаннями	-
за товари, роботи, послуги	0,826
за розрахунками з бюджетом	0,853
у тому числі з податку на прибуток	0,778
за розрахунками зі страхування	0,667
за розрахунками з оплати праці	1,0
за одержаними авансами	-
за розрахунками з учасниками	-
із внутрішніх розрахунків	-
за страховою діяльністю	-
Поточні забезпечення	0,918
Доходи майбутніх періодів	0,81
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	-
Інші поточні зобов'язання	1,901
Усього за розділом III	0,959
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	-
Баланс	0,951

Таблиця В.8

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу ПАТ
«Трест Житлобуд-1» за досліджений період (розроблено автором)

Актив	Базовий індекс, відн. од.
1	2
I. Необоротні активи	
Нематеріальні активи:	3,953
первісна вартість	3,554
накопичена амортизація	3,444
Незавершені капітальні інвестиції	1,0
Основні засоби:	3,011
первісна вартість	2,869
Знос	2,593
Інвестиційна нерухомість:	-
первісна вартість	-
знос	-
Довгострокові біологічні активи:	-
первісна вартість	-
накопичена амортизація	-
Довгострокові фінансові інвестиції:	-
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	-
інші фінансові інвестиції	2,988
Довгострокова дебіторська заборгованість	0,879
Відстрочені податкові активи	-
Гудвіл	-
Відстрочені аквізиційні витрати	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	-
Інші необоротні активи	-
Усього за розділом I	2,672
II. Оборотні активи	
Запаси	5,937
Виробничі запаси	6,858
Незавершене виробництво	5,854
Готова продукція	-
Товари	3,655
Поточні біологічні активи	-
Депозити перестраховування	-
Векселі одержані	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2,811
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	2,843
за виданими авансами	

Продовження табл. В.8

1	2
з бюджетом	1,39
у тому числі з податку на прибуток	-
з нарахованих доходів	-
із внутрішніх розрахунків	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,993
Поточні фінансові інвестиції	5,566
Гроші та їх еквіваленти	0,443
Готівка	-
Рахунки в банках	0,443
Витрати майбутніх періодів	-
Частка перестраховика у страхових резервах	-
у тому числі в:	-
резервах довгострокових зобов'язань	-
резервах збитків або резервах належних виплат	-
резервах незароблених премій	-
інших страхових резервах	-
Інші оборотні активи	-
Усього за розділом II	3,882
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-
Баланс	3,78
Пасив	
I. Власний капітал	
Зареєстрований (пайовий) капітал	1,01
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	-
Капітал у дооцінках	-
Додатковий капітал	203,137
Емісійний дохід	-
Накопичені курсові різниці	-
Резервний капітал	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	8,235
Неоплачений капітал	-
Вилучений капітал	-
Інші резерви	-
Усього за розділом I	54,669
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	
Відстрочені податкові зобов'язання	-
Пенсійні зобов'язання	-
Довгострокові кредити банків	57,814
Інші довгострокові зобов'язання	0,961
Довгострокові забезпечення	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	-
Цільове фінансування	-
Благодійна допомога	-

Закінчення табл. В.8

1	2
Страхові резерви, у тому числі:	-
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	-
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	-
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	-
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	-
Інвестиційні контракти;	-
Призовий фонд	-
Резерв на виплату джек-поту	-
Усього за розділом II	0,967
III. Поточні зобов'язання та забезпечення	
Короткострокові кредити банків	-
Векселі видані	-
Поточна кредиторська заборгованість:	-
за довгостроковими зобов'язаннями	-
за товари, роботи, послуги	2,186
за розрахунками з бюджетом	-
за у тому числі з податку на прибуток	-
за розрахунками зі страхування	4,296
за розрахунками з оплати праці	7,748
за одержаними авансами	28,417
за розрахунками з учасниками	-
із внутрішніх розрахунків	-
за страховою діяльністю	-
Поточні забезпечення	11,904
Доходи майбутніх періодів	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	-
Інші поточні зобов'язання	0,636
Усього за розділом III	5,841
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	-
Баланс	3,78

Таблиця В.9

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу АТ
«Сумбуд» за досліджений період (розроблено автором)

Актив	Базовий індекс, відн. од.
1	2
I. Необоротні активи	
Нематеріальні активи:	0,028
первісна вартість	0,015
накопичена амортизація	-
Незавершені капітальні інвестиції	5,904
Основні засоби:	1,074
первісна вартість	0,989
Знос	0,934
Інвестиційна нерухомість:	-
первісна вартість	-
Знос	-
Довгострокові біологічні активи:	-
первісна вартість	-
накопичена амортизація	-
Довгострокові фінансові інвестиції:	
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1,704
інші фінансові інвестиції	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	13,557
Відстрочені податкові активи	-
Гудвіл	-
Відстрочені аквізиційні витрати	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	-
Інші необоротні активи	-
Усього за розділом I	5,267
II. Оборотні активи	
Запаси	1,281
Виробничі запаси	1,959
Незавершене виробництво	-
Готова продукція	4,985
Товари	1,107
Поточні біологічні активи	-
Депозити перестраховання	-
Векселі одержані	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3,718
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0,395

Продовження табл. В.9

1	2
з бюджетом	0,101
у тому числі з податку на прибуток	0,115
з нарахованих доходів	-
із внутрішніх розрахунків	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	4,247
Поточні фінансові інвестиції	-
Гроші та їх еквіваленти	2,818
Готівка	-
Рахунки в банках	2,818
Витрати майбутніх періодів	0,909
Частка перестраховика у страхових резервах	-
у тому числі в:	-
резервах довгострокових зобов'язань	-
резервах збитків або резервах належних виплат	-
резервах незароблених премій	-
інших страхових резервах	-
Інші оборотні активи	0,676
Усього за розділом II	2,548
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-
Баланс	3,89
Пасив	
I. Власний капітал	
Зареєстрований (пайовий) капітал	1
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	-
Капітал у дооцінках	-
Додатковий капітал	1,158611
Емісійний дохід	-
Накопичені курсові різниці	-
Резервний капітал	1
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	0,432
Неоплачений капітал	-
Вилучений капітал	-
Інші резерви	-
Усього за розділом I	0,987
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	
Відстрочені податкові зобов'язання	-
Пенсійні зобов'язання	-
Довгострокові кредити банків	-
Інші довгострокові зобов'язання	-
Довгострокові забезпечення	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	-
Цільове фінансування	4,571
Благодійна допомога	-

Закінчення табл. В.9

1	2
Страхові резерви, у тому числі:	-
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	-
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	-
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	-
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	-
Інвестиційні контракти	-
Призовий фонд	-
Резерв на виплату джек-поту	-
Усього за розділом II	4,566
III. Поточні зобов'язання та забезпечення	
Короткострокові кредити банків	-
Векселі видані	-
Поточна кредиторська заборгованість:	-
за довгостроковими зобов'язаннями	-
за товари, роботи, послуги	7,279
за розрахунками з бюджетом	17,749
за у тому числі з податку на прибуток	-
за розрахунками зі страхування	0,516
за розрахунками з оплати праці	0,766
за одержаними авансами	0,033
за розрахунками з учасниками	-
із внутрішніх розрахунків	3,685
за страховою діяльністю	-
Поточні забезпечення	-
Доходи майбутніх періодів	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	-
Інші поточні зобов'язання	2,381
Усього за розділом III	4,478
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	-
Баланс	3,89

Таблиця В.10

Формування та використання виробничо-господарського потенціалу
ТОВ «Житлобуд-2» за досліджений період (розроблено автором)

Актив	Базовий індекс, відн. од.
1	2
I. Необоротні активи	
Нематеріальні активи:	1,416
первісна вартість	1,478
накопичена амортизація	1,498
Незавершені капітальні інвестиції	0,146
Основні засоби:	2,0
первісна вартість	1,726
Знос	1,442
Інвестиційна нерухомість:	-
первісна вартість	-
Знос	-
Довгострокові біологічні активи:	-
первісна вартість	-
накопичена амортизація	-
Довгострокові фінансові інвестиції:	-
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	-
інші фінансові інвестиції	4,305
Довгострокова дебіторська заборгованість	2,051
Відстрочені податкові активи	-
Гудвіл	-
Відстрочені аквізиційні витрати	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	-
Інші необоротні активи	-
Усього за розділом I	1,436
II. Оборотні активи	
Запаси	1,98
Виробничі запаси	1,853
Незавершене виробництво	0,473
Готова продукція	20,34
Товари	-
Поточні біологічні активи	-
Депозити перестрахування	-
Векселі одержані	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1,211
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	0,922

Продовження табл. В.10

1	2
з бюджетом	22,0
у тому числі з податку на прибуток	-
з нарахованих доходів	-
із внутрішніх розрахунків	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,809
Поточні фінансові інвестиції	-
Гроші та їх еквіваленти	0,482
Готівка	-
Рахунки в банках	-
Витрати майбутніх періодів	-
Частка перестраховика у страхових резервах	-
у тому числі в:	-
резервах довгострокових зобов'язань	-
резервах збитків або резервах належних виплат	-
резервах незароблених премій	-
інших страхових резервах	-
Інші оборотні активи	1,419
Усього за розділом II	1,359
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-
Баланс	1,367
Пасив	
I. Власний капітал	
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,91
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	-
Капітал у дооцінках	-
Додатковий капітал	-
Емісійний дохід	-
Накопичені курсові різниці	-
Резервний капітал	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	6,4
Неоплачений капітал	-
Вилучений капітал	-
Інші резерви	-
Усього за розділом I	11,42
II. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	
Відстрочені податкові зобов'язання	-
Пенсійні зобов'язання	-
Довгострокові кредити банків	-
Інші довгострокові зобов'язання	1,781
Довгострокові забезпечення	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	-
Цільове фінансування	0,737
Благодійна допомога	-

Закінчення табл. В.10

1	2
Страхові резерви, у тому числі:	-
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	-
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	-
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	-
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	-
Інвестиційні контракти	-
Призовий фонд	-
Резерв на виплату джек-поту	-
Усього за розділом II	1,272
III. Поточні зобов'язання та забезпечення	
Короткострокові кредити банків	-
Векселі видані	-
Поточна кредиторська заборгованість:	
за довгостроковими зобов'язаннями	-
за товари, роботи, послуги	1,134
за розрахунками з бюджетом	2,169
за у тому числі з податку на прибуток	-
за розрахунками зі страхування	1,165
за розрахунками з оплати праці	1,937
за одержаними авансами	2,114
за розрахунками з учасниками	-
із внутрішніх розрахунків	-
за страховою діяльністю	-
Поточні забезпечення	-
Доходи майбутніх періодів	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	-
Інші поточні зобов'язання	1,254
Усього за розділом III	1,274
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	-
Баланс	1,367

Додаток Г

Результати застосування методу експертних оцінок для визначення локальних показників економічного й організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств

Таблиця Г.1

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором) (початок)

Експерти	Види стейкхолдерів												
	D_{11}	D_{12}	D_{13}	D_{14}	D_{15}	D_{16}	D_{17}	D_{18}	D_{19}	D_{110}	D_{111}	D_{112}	D_{113}
E ₁	5	4	4	5	4	6	5	5	3	6	5	3	3
E ₂	6	5	4	6	4	4	6	6	5	6	6	4	5
E ₃	4	5	6	5	3	4	3	4	4	7	5	3	4
E ₄	4	5	4	6	4	3	4	4	5	5	5	3	4
E ₅	5	5	4	5	6	4	5	4	5	5	4	4	5
E ₆	6	4	5	6	5	6	4	5	4	4	5	6	4
E ₇	4	3	4	5	4	4	3	4	5	3	4	6	4
E ₈	4	4	4	6	4	3	4	3	4	4	5	3	5
E ₉	6	5	5	4	5	4	3	5	4	5	4	3	4
E ₁₀	5	5	6	4	3	5	4	5	3	5	5	4	6
E ₁₁	6	6	4	6	3	3	6	4	6	4	5	4	5
E ₁₂	5	5	3	4	5	3	5	3	5	4	3	4	4
E ₁₃	4	4	5	4	3	4	4	3	4	5	6	3	3
E ₁₄	4	5	6	6	5	3	5	6	4	5	6	5	5
E ₁₅	5	4	4	3	4	4	3	3	5	3	4	3	4
E ₁₆	5	4	5	4	3	4	4	5	4	3	4	4	6
E ₁₇	4	6	4	5	4	3	5	4	4	5	5	3	5
E ₁₈	5	7	3	6	5	3	4	6	3	4	6	4	3
E ₁₉	6	6	6	5	4	4	3	5	4	6	7	3	4
E ₂₀	3	5	4	4	6	5	4	6	4	5	6	5	3

Таблиця Г.1

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором) (закінчення)

Експерти	Види стейкхолдерів										
	D_{114}	D_{115}	D_{116}	D_{117}	D_{118}	D_{119}	D_{120}	D_{121}	D_{122}	D_{123}	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
E ₁	4	5	2	5	4	6	4	6	5	4	
E ₂	3	5	2	6	5	4	5	7	6	5	
E ₃	3	4	3	5	4	5	4	6	5	4	
E ₄	4	5	2	5	3	4	4	7	6	4	

Закінчення табл. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
E ₅	4	6	3	4	5	4	5	6	4	5
E ₆	5	4	4	6	4	5	6	7	6	4
E ₇	6	3	6	5	4	6	5	6	4	6
E ₈	4	5	5	4	3	4	4	7	5	5
E ₉	4	6	4	5	4	5	4	7	4	4
E ₁₀	5	6	3	5	4	4	3	7	6	4
E ₁₁	4	4	6	5	6	5	4	6	4	6
E ₁₂	5	5	4	5	5	4	3	5	5	4
E ₁₃	4	3	6	7	4	3	4	5	7	5
E ₁₄	3	4	4	6	5	4	5	4	5	6
E ₁₅	5	4	5	6	4	5	3	5	4	5
E ₁₆	3	5	4	5	6	4	5	6	5	5
E ₁₇	3	5	6	4	5	6	5	4	6	5
E ₁₈	4	3	4	6	6	5	4	5	5	4
E ₁₉	5	5	6	5	4	6	5	6	6	5
E ₂₀	4	5	4	5	4	5	4	6	5	4

Таблиця Г.2

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток АТ

«Трест Житлобуд-1», відн. од. (розроблено автором) (початок)

Експерти	Види стейкхолдерів												
	D ₁₁	D ₁₂	D ₁₃	D ₁₄	D ₁₅	D ₁₆	D ₁₇	D ₁₈	D ₁₉	D ₁₁₀	D ₁₁₁	D ₁₁₂	D ₁₁₃
E ₁	7	6	6	7	6	7	5	6	6	6	5	6	6
E ₂	7	5	7	6	6	8	7	7	8	6	6	5	6
E ₃	8	6	8	8	7	7	8	6	7	5	5	5	6
E ₄	7	6	8	7	7	6	7	7	8	5	5	5	7
E ₅	6	7	7	8	7	7	6	8	6	6	6	6	7
E ₆	5	6	8	7	6	7	6	7	5	6	5	6	5
E ₇	6	7	8	7	8	8	7	6	5	5	6	6	5
E ₈	8	7	7	6	7	7	8	8	6	5	5	7	6
E ₉	7	6	7	6	7	6	6	7	7	6	6	7	6
E ₁₀	8	8	6	7	6	7	6	7	6	5	5	6	7
E ₁₁	7	6	7	6	8	7	8	7	7	6	6	8	6
E ₁₂	7	8	8	6	7	8	7	8	8	5	6	6	7
E ₁₃	8	6	7	7	7	8	6	7	6	6	6	7	7
E ₁₄	8	7	8	7	6	7	7	6	5	5	5	6	6
E ₁₅	6	7	7	8	8	7	6	7	6	6	7	8	7
E ₁₆	8	6	8	8	9	8	7	8	7	5	7	6	7
E ₁₇	8	7	7	6	8	8	6	7	7	5	6	5	6
E ₁₈	9	8	8	7	8	7	7	7	8	6	6	7	6
E ₁₉	9	7	9	6	8	7	8	8	7	6	7	8	7
E ₂₀	7	6	6	5	6	6	7	6	6	7	8	6	6

Таблиця Г.2

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток АТ
«Трест Житлобуд-1», відн. од. (розроблено автором) (закінчення)

Експерти	Види стейкхолдерів									
	D_{114}	D_{115}	D_{116}	D_{117}	D_{118}	D_{119}	D_{120}	D_{121}	D_{122}	D_{123}
E ₁	7	5	6	6	7	6	4	9	8	3
E ₂	7	7	6	7	6	5	5	8	9	3
E ₃	7	6	7	7	6	5	4	8	6	4
E ₄	6	5	6	7	6	4	4	8	7	4
E ₅	6	5	6	7	7	5	4	9	7	2
E ₆	5	6	5	8	8	5	3	7	8	4
E ₇	6	6	7	7	6	5	5	8	9	5
E ₈	5	7	8	6	7	4	4	8	7	5
E ₉	5	6	7	7	6	5	4	9	7	4
E ₁₀	6	7	5	6	7	4	3	8	6	3
E ₁₁	6	7	8	6	7	5	3	7	8	5
E ₁₂	6	6	7	6	7	5	3	8	7	4
E ₁₃	5	6	7	8	7	6	4	8	7	4
E ₁₄	6	5	6	7	8	4	4	9	6	4
E ₁₅	6	5	6	6	7	5	3	7	7	5
E ₁₆	5	6	7	7	8	4	4	9	7	3
E ₁₇	7	6	6	7	7	5	5	8	8	5
E ₁₈	5	7	5	7	8	6	3	7	8	4
E ₁₉	6	7	6	8	7	6	3	8	9	4
E ₂₀	6	5	6	6	5	5	4	8	7	5

Таблиця Г.3

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на роботу АТ
«Сумбуд», відн. од. (розроблено автором) (початок)

Експерти	Види стейкхолдерів												
	D_{11}	D_{12}	D_{13}	D_{14}	D_{15}	D_{16}	D_{17}	D_{18}	D_{19}	D_{110}	D_{111}	D_{112}	D_{113}
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
E ₁	5	5	4	6	4	4	4	5	7	5	5	5	4
E ₂	5	5	6	5	5	4	5	5	6	4	5	5	5
E ₃	4	6	6	5	6	5	4	5	5	4	5	6	6
E ₄	6	5	5	6	5	4	3	6	5	5	4	5	6
E ₅	5	6	6	6	4	5	4	3	4	4	5	5	6
E ₆	6	5	6	5	4	5	3	5	4	4	6	6	4
E ₇	5	6	6	6	4	5	3	4	3	5	4	5	4
E ₈	5	6	5	5	6	4	5	5	4	4	5	5	4
E ₉	6	6	5	5	4	5	4	5	3	5	4	6	5
E ₁₀	6	5	4	5	4	5	3	4	4	5	4	6	5

Закінчення табл. Г.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
E ₁₁	7	6	5	5	6	5	3	5	4	4	5	6	4
E ₁₂	6	7	6	5	4	5	5	4	3	4	4	6	5
E ₁₃	5	6	5	6	5	4	5	4	5	5	4	5	5
E ₁₄	5	5	6	6	4	4	6	5	4	4	5	6	5
E ₁₅	6	6	5	5	4	5	4	4	5	4	6	5	6
E ₁₆	6	5	6	6	5	4	4	4	5	5	4	5	4
E ₁₇	6	5	6	5	4	4	4	5	5	5	4	5	5
E ₁₈	4	5	5	6	4	5	6	5	4	5	6	6	6
E ₁₉	5	6	6	5	5	3	6	4	6	4	5	6	5
E ₂₀	6	5	5	4	4	3	5	5	5	5	6	5	5

Таблиця Г.3

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на роботу АТ

«Сумбуд», відн. од. (розроблено автором) (закінчення)

Експерти	Види стейкхолдерів										
	D ₁₁₄	D ₁₁₅	D ₁₁₆	D ₁₁₇	D ₁₁₈	D ₁₁₉	D ₁₂₀	D ₁₂₁	D ₁₂₂	D ₁₂₃	
E ₁	5	5	6	5	5	4	5	7	8	2	
E ₂	5	6	5	6	5	5	5	8	8	3	
E ₃	5	6	5	6	5	5	4	8	6	2	
E ₄	4	5	5	7	5	4	3	7	7	2	
E ₅	5	5	6	6	6	5	4	7	7	2	
E ₆	5	4	4	6	5	4	5	7	6	4	
E ₇	6	5	6	5	4	5	5	7	6	3	
E ₈	5	6	6	5	6	4	4	6	7	3	
E ₉	4	5	6	5	5	4	5	7	6	2	
E ₁₀	6	6	4	4	6	5	5	7	6	3	
E ₁₁	5	6	5	5	6	4	4	7	6	2	
E ₁₂	6	6	6	5	4	5	4	6	7	4	
E ₁₃	5	5	5	4	5	4	6	7	6	4	
E ₁₄	6	5	5	4	6	5	5	6	6	4	
E ₁₅	5	6	5	5	6	5	5	7	6	5	
E ₁₆	6	7	6	6	5	4	4	6	7	2	
E ₁₇	6	6	5	5	6	5	4	6	6	3	
E ₁₈	5	6	5	5	4	4	5	7	8	4	
E ₁₉	6	5	4	4	5	5	6	7	6	3	
E ₂₀	4	5	5	6	4	5	4	6	6	4	

Таблиця Г.4

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток
ТОВ «Житлобуд-2», відн. од. (розроблено автором) (початок)

Експерти	Види стейкхолдерів												
	D_{11}	D_{12}	D_{13}	D_{14}	D_{15}	D_{16}	D_{17}	D_{18}	D_{19}	D_{110}	D_{111}	D_{112}	D_{113}
E ₁	6	5	5	5	6	5	3	5	6	4	3	4	3
E ₂	5	6	5	5	6	4	5	4	5	5	4	5	5
E ₃	5	6	5	5	7	3	5	5	4	4	5	4	5
E ₄	6	6	5	6	6	4	4	4	5	5	3	4	5
E ₅	5	6	5	5	6	5	4	5	3	4	3	5	4
E ₆	5	6	6	5	6	4	5	5	3	4	5	4	3
E ₇	6	5	6	6	5	5	5	4	4	3	5	5	4
E ₈	5	6	5	6	5	4	5	5	4	3	4	4	3
E ₉	4	6	6	5	6	3	4	4	3	4	3	4	4
E ₁₀	6	7	6	6	4	4	3	4	3	5	4	5	5
E ₁₁	6	5	6	5	5	4	4	5	3	4	3	4	3
E ₁₂	6	5	6	6	4	5	5	5	4	3	5	4	5
E ₁₃	5	7	6	5	4	4	4	4	5	4	3	5	3
E ₁₄	4	6	7	6	4	4	4	3	4	3	4	4	3
E ₁₅	6	5	7	7	5	3	4	3	4	3	5	4	5
E ₁₆	6	6	7	6	5	3	5	4	5	5	3	4	4
E ₁₇	7	6	7	6	6	4	4	3	4	4	3	3	4
E ₁₈	6	5	6	7	4	5	5	3	5	3	5	4	5
E ₁₉	6	7	7	6	5	5	5	4	5	3	4	4	4
E ₂₀	7	6	6	5	4	4	4	3	4	4	4	3	5

Таблиця Г.4

Результати експертного оцінювання впливу стейкхолдерів на розвиток
ТОВ «Житлобуд-2», відн. од. (розроблено автором) (закінчення)

Експерти	Види стейкхолдерів										
	D_{114}	D_{115}	D_{116}	D_{117}	D_{118}	D_{119}	D_{120}	D_{121}	D_{122}	D_{123}	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
E ₁	4	4	3	4	3	5	4	6	7	3	
E ₂	5	4	3	5	4	4	5	6	6	3	
E ₃	4	5	4	5	4	5	4	7	7	2	
E ₄	4	4	5	5	5	4	4	7	6	3	
E ₅	5	4	5	4	5	5	4	6	7	2	
E ₆	4	3	4	4	5	3	4	7	6	3	
E ₇	4	3	5	3	4	5	3	6	6	3	
E ₈	5	5	5	4	5	5	4	5	7	3	
E ₉	4	3	4	4	6	4	5	7	7	2	

Закінчення табл. Г.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
E ₁₀	3	5	3	3	4	4	5	6	7	3
E ₁₁	5	4	4	3	5	4	5	6	6	2
E ₁₂	4	5	3	4	3	5	4	6	7	3
E ₁₃	5	3	4	3	4	4	5	7	6	4
E ₁₄	4	3	4	3	6	4	5	6	7	3
E ₁₅	4	5	4	4	4	5	4	7	6	3
E ₁₆	5	4	5	3	5	4	5	5	7	2
E ₁₇	3	5	4	5	4	4	5	6	7	3
E ₁₈	4	4	4	5	3	4	4	5	7	2
E ₁₉	5	4	3	4	3	3	5	7	7	3
E ₂₀	3	3	4	3	5	4	5	5	8	2

Таблиця Г.5

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники								
	D ₂₁	D ₂₂	D ₂₃	D ₂₄	D ₂₅	D ₂₆	D ₂₇	D ₂₈	D ₂₉
E ₁	7	2	2	5	3	4	3	2	2
E ₂	6	3	1	5	3	3	2	2	2
E ₃	6	3	2	6	4	3	2	3	1
E ₄	6	2	2	5	5	2	2	2	3
E ₅	7	4	1	5	4	3	2	3	3
E ₆	7	3	3	6	3	1	3	2	4
E ₇	6	3	2	6	3	1	2	2	3
E ₈	5	3	2	6	2	2	2	2	3
E ₉	5	2	2	5	3	2	2	3	2
E ₁₀	6	4	1	5	2	3	1	2	4
E ₁₁	7	3	2	6	2	2	2	4	4
E ₁₂	7	3	1	6	2	1	3	2	3
E ₁₃	6	4	1	5	3	1	2	2	2
E ₁₄	6	4	2	6	2	2	2	3	3
E ₁₅	5	3	3	5	1	3	3	2	3
E ₁₆	6	4	3	4	2	2	1	3	2
E ₁₇	7	3	2	6	1	2	2	2	2
E ₁₈	7	3	2	5	2	2	2	2	3
E ₁₉	8	4	1	5	2	3	1	2	3
E ₂₀	5	3	2	6	3	1	2	3	2

Таблиця Г.6

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од.

(розроблено автором)

Експерти	Показники								
	D_{21}	D_{22}	D_{23}	D_{24}	D_{25}	D_{26}	D_{27}	D_{28}	D_{29}
E ₁	8	4	3	7	3	3	4	3	5
E ₂	7	3	4	8	3	4	3	2	4
E ₃	7	4	4	7	3	4	3	3	4
E ₄	8	3	4	7	4	3	2	3	3
E ₅	8	4	3	8	4	3	4	3	4
E ₆	9	4	4	6	3	3	3	2	4
E ₇	8	5	4	7	5	4	4	2	3
E ₈	8	3	3	7	2	3	2	1	4
E ₉	7	5	3	6	3	3	4	3	4
E ₁₀	8	4	3	6	3	3	3	3	5
E ₁₁	8	4	4	7	2	4	2	4	4
E ₁₂	9	3	4	7	3	3	4	3	3
E ₁₃	7	4	3	6	3	3	4	2	3
E ₁₄	8	5	4	6	4	2	2	3	3
E ₁₅	7	4	3	7	3	3	3	3	4
E ₁₆	8	5	4	7	2	4	4	3	5
E ₁₇	8	5	4	8	3	2	2	4	3
E ₁₈	7	3	3	8	3	3	3	3	3
E ₁₉	8	3	3	7	4	3	3	2	4
E ₂₀	7	4	3	8	3	3	4	3	3

Таблиця Г.7

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од.

(розроблено автором)

Експерти	Показники								
	D_{21}	D_{22}	D_{23}	D_{24}	D_{25}	D_{26}	D_{27}	D_{28}	D_{29}
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
E ₁	7	5	5	8	6	4	3	2	4
E ₂	7	4	4	8	4	4	3	2	4
E ₃	8	4	5	7	5	4	3	3	3
E ₄	8	5	4	8	4	3	2	2	4
E ₅	9	4	3	8	6	4	2	3	4
E ₆	9	4	4	7	4	3	3	2	5

Закінчення табл. Г.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
E ₇	9	5	3	8	5	4	4	2	4
E ₈	8	4	4	7	6	3	2	3	4
E ₉	7	5	3	7	5	5	3	2	5
E ₁₀	7	4	4	6	5	3	3	4	5
E ₁₁	9	4	4	7	4	4	2	4	4
E ₁₂	9	5	5	8	6	3	3	3	4
E ₁₃	8	4	4	8	5	4	4	4	3
E ₁₄	8	5	4	6	4	4	3	3	4
E ₁₅	9	4	5	7	6	3	3	4	4
E ₁₆	8	5	4	7	4	4	2	3	5
E ₁₇	8	5	4	8	5	4	2	2	5
E ₁₈	8	4	3	8	5	3	3	3	3
E ₁₉	8	3	3	7	4	4	4	4	4
E ₂₀	9	4	4	7	6	3	4	4	4

Таблиця Г.8

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку АТ «Сумбуд», відн. од.
(розроблено автором)

Експерти	Показники								
	D ₂₁	D ₂₂	D ₂₃	D ₂₄	D ₂₅	D ₂₆	D ₂₇	D ₂₈	D ₂₉
E ₁	5	3	2	4	5	2	2	2	2
E ₂	4	2	3	4	4	2	3	1	2
E ₃	4	2	3	3	3	3	2	2	1
E ₄	5	3	3	2	3	2	2	2	3
E ₅	6	4	2	4	4	3	2	1	4
E ₆	6	3	2	3	5	3	2	2	3
E ₇	5	3	2	2	5	2	3	2	2
E ₈	4	2	3	2	4	2	1	1	3
E ₉	4	2	3	2	4	3	2	2	3
E ₁₀	5	3	4	4	5	3	2	2	2
E ₁₁	5	3	3	3	4	2	2	3	2
E ₁₂	6	2	2	2	4	3	1	2	3
E ₁₃	4	3	3	2	3	2	2	1	2
E ₁₄	4	3	2	2	2	3	1	3	2
E ₁₅	5	2	3	3	4	2	2	2	1
E ₁₆	3	2	2	2	3	3	2	1	3
E ₁₇	3	3	2	2	3	3	2	2	2
E ₁₈	4	2	3	3	5	2	1	2	2
E ₁₉	5	3	2	2	3	2	2	3	3
E ₂₀	4	2	2	4	3	3	3	3	1

Таблиця Г.9

Результати експертного оцінювання показників інвестиційно-інноваційної діяльності щодо розвитку ТОВ «Житлобуд-2», відн. од.

(розроблено автором)

Експерти	Показники								
	D_{21}	D_{22}	D_{23}	D_{24}	D_{25}	D_{26}	D_{27}	D_{28}	D_{29}
E ₁	6	4	3	6	5	3	4	2	3
E ₂	7	4	3	6	4	3	3	3	2
E ₃	6	4	4	5	4	4	3	3	3
E ₄	7	3	3	7	3	3	2	2	2
E ₅	7	4	3	6	5	2	2	1	3
E ₆	6	3	4	6	4	3	3	2	3
E ₇	8	3	3	7	4	3	2	1	2
E ₈	6	5	3	6	5	3	2	2	3
E ₉	7	5	4	7	4	4	3	2	2
E ₁₀	7	4	4	5	3	3	2	2	2
E ₁₁	6	3	5	5	4	2	2	2	3
E ₁₂	6	4	5	6	5	3	3	1	2
E ₁₃	7	3	3	6	5	3	2	3	2
E ₁₄	7	5	3	5	4	2	3	2	3
E ₁₅	6	4	3	6	4	3	2	2	2
E ₁₆	7	4	4	6	5	4	2	1	3
E ₁₇	7	5	3	5	4	4	2	2	2
E ₁₈	8	3	3	5	5	3	2	2	3
E ₁₉	7	4	4	6	4	3	3	3	2
E ₂₀	6	5	3	5	4	4	3	2	3

Таблиця Г.10

Результати експертного оцінювання показників рівня стратегічного забезпечення розвитку АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники				
	D_{41}	D_{42}	D_{43}	D_{44}	D_{45}
1	2	3	4	5	6
E ₁	5	4	5	4	5
E ₂	5	6	5	4	5
E ₃	5	6	4	5	5
E ₄	5	5	4	4	5
E ₅	5	6	4	5	5
E ₆	5	5	5	4	5
E ₇	5	5	5	4	5
E ₈	5	5	4	5	5

Закінчення табл. Г.10

1	2	3	4	5	6
E ₉	5	6	4	5	5
E ₁₀	5	5	4	4	5
E ₁₁	5	5	5	5	5
E ₁₂	5	6	5	6	5
E ₁₃	5	7	4	5	5
E ₁₄	5	6	5	4	5
E ₁₅	5	6	6	5	5
E ₁₆	5	7	5	5	5
E ₁₇	5	7	5	4	5
E ₁₈	5	7	4	4	5
E ₁₉	5	6	4	5	5
E ₂₀	5	5	5	4	5

Таблиця Г.11

Результати експертного оцінювання показників рівня стратегічного
забезпечення розвитку АТ «ХК «Київміськбуд», відн. од.
(розроблено автором)

Експерти	Показники				
	D ₄₁	D ₄₂	D ₄₃	D ₄₄	D ₄₅
E ₁	5	7	7	6	5
E ₂	5	7	8	6	5
E ₃	5	8	7	8	5
E ₄	5	7	7	6	5
E ₅	5	6	7	7	5
E ₆	5	7	6	8	5
E ₇	5	7	6	7	5
E ₈	5	8	7	6	5
E ₉	5	7	7	6	5
E ₁₀	5	7	8	7	5
E ₁₁	5	6	6	7	5
E ₁₂	5	6	7	8	5
E ₁₃	5	7	7	6	5
E ₁₄	5	6	8	6	5
E ₁₅	5	7	7	8	5
E ₁₆	5	8	6	6	5
E ₁₇	5	8	7	8	5
E ₁₈	5	7	7	6	5
E ₁₉	5	7	8	7	5
E ₂₀	5	8	8	8	5

Таблиця Г.12

Результати експертного оцінювання показників рівня стратегічного
забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од.

(розроблено автором)

Експерти	Показники				
	D_{41}	D_{42}	D_{43}	D_{44}	D_{45}
E ₁	5	8	8	7	5
E ₂	5	9	8	7	5
E ₃	5	8	7	8	5
E ₄	5	8	8	8	5
E ₅	5	7	7	9	5
E ₆	5	7	8	8	5
E ₇	5	8	7	7	5
E ₈	5	8	7	7	5
E ₉	5	7	7	6	5
E ₁₀	5	8	8	7	5
E ₁₁	5	7	7	8	5
E ₁₂	5	6	7	8	5
E ₁₃	5	7	8	7	5
E ₁₄	5	7	8	6	5
E ₁₅	5	7	7	8	5
E ₁₆	5	8	7	8	5
E ₁₇	5	8	8	8	5
E ₁₈	5	9	7	7	5
E ₁₉	5	8	9	7	5
E ₂₀	5	9	8	9	5

Таблиця Г.13

Результати експертного оцінювання показників рівня стратегічного
забезпечення розвитку АТ «Сумбуд», відн. од.

(розроблено автором)

Експерти	Показники				
	D_{41}	D_{42}	D_{43}	D_{44}	D_{45}
E ₁	5	6	4	5	5
E ₂	5	6	4	5	5
E ₃	5	5	6	4	5
E ₄	5	5	4	5	5
E ₅	5	6	5	4	5
E ₆	5	4	4	5	5
E ₇	5	5	6	4	5

Закінчення табл. Г.13

1	2	3	4	5	6
E ₈	5	5	4	5	5
E ₉	5	4	5	4	5
E ₁₀	5	4	5	4	5
E ₁₁	5	4	4	5	5
E ₁₂	5	6	5	5	5
E ₁₃	5	5	4	4	5
E ₁₄	5	6	4	5	5
E ₁₅	5	6	5	4	5
E ₁₆	5	5	4	4	5
E ₁₇	5	6	4	4	5
E ₁₈	5	6	5	5	5
E ₁₉	5	6	5	4	5
E ₂₀	5	5	4	4	5

Таблиця Г.14

Результати експертного оцінювання показників рівня стратегічного
забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд-2», відн. од.

(розроблено автором)

Експерти	Показники				
	D ₄₁	D ₄₂	D ₄₃	D ₄₄	D ₄₅
E ₁	5	7	6	7	5
E ₂	5	6	6	7	5
E ₃	5	6	5	5	5
E ₄	5	7	6	6	5
E ₅	5	6	6	7	5
E ₆	5	6	6	7	5
E ₇	5	5	6	6	5
E ₈	5	6	7	6	5
E ₉	5	6	6	7	5
E ₁₀	5	5	6	6	5
E ₁₁	5	6	6	5	5
E ₁₂	5	7	5	5	5
E ₁₃	5	6	6	5	5
E ₁₄	5	7	6	6	5
E ₁₅	5	7	6	6	5
E ₁₆	5	7	6	5	5
E ₁₇	5	7	6	5	5
E ₁₈	5	6	7	5	5
E ₁₉	5	7	7	6	5
E ₂₀	5	6	6	7	5

Таблиця Г.15

Результати експертного оцінювання показників рівень ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «КДБК», відн. од.
(розроблено автором)

Експерти	Показники						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
E ₁	4	6	3	3	5	4	2
E ₂	3	7	3	3	5	4	2
E ₃	3	7	2	2	5	5	2
E ₄	3	7	3	2	5	4	1
E ₅	4	6	2	3	5	5	2
E ₆	4	6	2	3	5	4	2
E ₇	3	6	2	2	5	4	3
E ₈	3	5	3	2	5	5	2
E ₉	2	6	3	4	5	4	2
E ₁₀	3	6	4	3	5	4	1
E ₁₁	3	5	3	3	5	5	2
E ₁₂	2	5	3	4	5	4	2
E ₁₃	3	5	2	2	5	4	3
E ₁₄	3	6	3	2	5	4	2
E ₁₅	4	5	3	3	5	5	2
E ₁₆	3	5	3	3	5	5	1
E ₁₇	3	5	2	2	5	4	1
E ₁₈	4	5	3	3	5	5	2
E ₁₉	4	5	3	3	5	6	3
E ₂₀	3	6	2	2	5	5	3

Таблиця Г.16

Результати експертного оцінювання показників рівень ефективності маркетингової діяльності для забезпечення розвитку АТ «ХК
«Київміськбуд», відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
1	2	3	4	5	6	7	8
E ₁	6	8	6	4	5	6	4
E ₂	5	8	5	4	5	5	4
E ₃	6	6	6	5	5	7	5
E ₄	6	8	6	4	5	7	6
E ₅	5	7	6	6	5	6	5
E ₆	6	7	5	5	5	7	5

Закінчення табл. Г.16

1	2	3	4	5	6	7	8
E ₇	5	8	5	4	5	6	6
E ₈	6	6	7	5	5	7	5
E ₉	5	6	7	5	5	7	5
E ₁₀	5	6	5	5	5	6	6
E ₁₁	5	8	6	4	5	6	6
E ₁₂	6	7	6	5	5	7	5
E ₁₃	7	7	5	6	5	7	5
E ₁₄	7	7	6	6	5	6	6
E ₁₅	8	7	6	7	5	6	5
E ₁₆	6	7	5	6	5	6	6
E ₁₇	7	8	5	6	5	7	5
E ₁₈	8	6	6	5	5	6	5
E ₁₉	8	7	5	4	5	6	6
E ₂₀	7	8	5	5	5	7	6

Таблиця Г.17

Результати експертного оцінювання показників рівень ефективності
маркетингової діяльності для забезпечення розвитку
АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники						
	D ₅₁	D ₅₂	D ₅₃	D ₅₄	D ₅₅	D ₅₆	D ₅₇
E ₁	7	7	8	5	5	5	6
E ₂	6	7	6	5	5	5	6
E ₃	7	8	7	6	5	7	5
E ₄	7	8	7	5	5	6	4
E ₅	8	8	6	7	5	7	4
E ₆	7	6	6	6	5	7	5
E ₇	8	7	7	5	5	6	6
E ₈	8	6	8	4	5	7	5
E ₉	7	7	8	5	5	8	6
E ₁₀	7	7	6	4	5	6	5
E ₁₁	6	8	7	5	5	8	6
E ₁₂	7	7	8	5	5	7	5
E ₁₃	8	8	6	7	5	8	6
E ₁₄	7	8	7	6	5	6	6
E ₁₅	7	7	8	6	5	7	7
E ₁₆	7	8	6	8	5	6	6
E ₁₇	8	7	7	6	5	7	7
E ₁₈	7	6	7	6	5	7	6
E ₁₉	8	6	5	5	5	6	7
E ₂₀	8	7	6	6	5	7	5

Таблиця Г.18

Результати експертного оцінювання показників рівень ефективності
маркетингової діяльності для забезпечення розвитку
АТ «Сумбуд», відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
E ₁	3	2	4	3	5	4	3
E ₂	4	3	3	4	5	3	4
E ₃	4	3	3	2	5	3	3
E ₄	3	4	4	2	5	4	3
E ₅	5	4	3	3	5	4	3
E ₆	4	3	4	2	5	4	4
E ₇	4	3	4	2	5	3	2
E ₈	3	4	3	3	5	3	4
E ₉	4	3	3	3	5	4	3
E ₁₀	3	4	4	2	5	2	3
E ₁₁	4	3	2	4	5	2	4
E ₁₂	4	3	3	3	5	3	3
E ₁₃	3	4	4	3	5	4	2
E ₁₄	3	2	4	2	5	3	4
E ₁₅	3	2	3	3	5	3	2
E ₁₆	4	3	3	4	5	4	3
E ₁₇	2	4	4	3	5	3	3
E ₁₈	5	4	3	4	5	4	2
E ₁₉	3	4	2	3	5	3	3
E ₂₀	4	3	4	3	5	3	4

Таблиця Г.19

Результати експертного оцінювання показників рівень ефективності
маркетингової діяльності для забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд-2»,
відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники						
	D_{51}	D_{52}	D_{53}	D_{54}	D_{55}	D_{56}	D_{57}
1	2	3	4	5	6	7	8
E ₁	5	4	5	5	5	6	4
E ₂	5	4	4	6	5	4	4
E ₃	4	5	3	4	5	6	5
E ₄	6	4	4	5	5	5	3
E ₅	5	4	5	5	5	4	5
E ₆	5	5	4	4	5	5	4

Закінчення табл. Г.19

1	2	3	4	5	6	7	8
E ₇	6	4	5	4	5	5	4
E ₈	6	4	4	5	5	5	5
E ₉	5	5	4	5	5	4	4
E ₁₀	6	5	6	4	5	4	5
E ₁₁	5	4	5	4	5	3	4
E ₁₂	6	5	4	5	5	4	5
E ₁₃	5	4	5	4	5	5	4
E ₁₄	4	4	6	5	5	6	5
E ₁₅	5	3	5	6	5	4	4
E ₁₆	5	4	5	3	5	5	4
E ₁₇	4	5	6	4	5	4	5
E ₁₈	5	5	4	5	5	5	4
E ₁₉	4	5	4	4	5	5	4
E ₂₀	5	4	5	4	5	5	5

Таблиця Г.20

Результати експертного оцінювання показників рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «КДБК», відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники		
	<i>D</i> ₆₁	<i>D</i> ₆₂	<i>D</i> ₆₃
E ₁	4	2	4
E ₂	3	3	5
E ₃	3	3	4
E ₄	4	2	3
E ₅	5	3	3
E ₆	4	3	4
E ₇	3	4	3
E ₈	3	2	3
E ₉	4	2	4
E ₁₀	2	3	3
E ₁₁	3	3	5
E ₁₂	3	2	4
E ₁₃	4	4	3
E ₁₄	3	2	3
E ₁₅	2	3	4
E ₁₆	4	3	3
E ₁₇	3	4	3
E ₁₈	2	3	5
E ₁₉	3	2	3
E ₂₀	2	3	3

Таблиця Г.21

Результати експертного оцінювання показників рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «Київміськбуд», відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники		
	D_{61}	D_{62}	D_{63}
E ₁	7	8	8
E ₂	7	8	7
E ₃	6	8	7
E ₄	5	7	6
E ₅	6	6	7
E ₆	8	7	6
E ₇	7	8	8
E ₈	7	8	7
E ₉	6	6	8
E ₁₀	8	7	8
E ₁₁	5	6	7
E ₁₂	7	7	7
E ₁₃	7	7	7
E ₁₄	7	6	8
E ₁₅	6	7	8
E ₁₆	5	6	6
E ₁₇	6	8	6
E ₁₈	8	8	7
E ₁₉	6	7	8
E ₂₀	5	6	9

Таблиця Г.22

Результати експертного оцінювання показників рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «Трест Житлобуд-1», відн. од.
(розроблено автором)

Експерти	Показники		
	D_{61}	D_{62}	D_{63}
1	2	3	4
E ₁	8	9	7
E ₂	9	8	8
E ₃	8	8	8
E ₄	8	9	8
E ₅	7	7	8
E ₆	8	8	7
E ₇	7	8	9
E ₈	7	7	7

Закінчення табл. Г.22

1	2	3	4
E ₉	8	7	8
E ₁₀	6	8	7
E ₁₁	6	7	7
E ₁₂	7	8	8
E ₁₃	8	7	8
E ₁₄	8	8	9
E ₁₅	7	7	7
E ₁₆	6	8	7
E ₁₇	6	9	7
E ₁₈	8	9	8
E ₁₉	7	8	9
E ₂₀	7	8	7

Таблиця Г.23

Результати експертного оцінювання показників рівня організаційного забезпечення розвитку АТ «Сумбуд», відн. од. (розроблено автором)

Експерти	Показники		
	<i>D</i> ₆₁	<i>D</i> ₆₂	<i>D</i> ₆₃
E ₁	3	4	4
E ₂	4	3	4
E ₃	4	3	6
E ₄	5	4	4
E ₅	4	5	5
E ₆	4	5	4
E ₇	5	4	6
E ₈	4	5	4
E ₉	4	3	5
E ₁₀	3	4	5
E ₁₁	3	5	4
E ₁₂	4	5	5
E ₁₃	3	4	4
E ₁₄	4	5	4
E ₁₅	5	5	5
E ₁₆	3	4	4
E ₁₇	3	4	4
E ₁₈	5	3	5
E ₁₉	4	5	5
E ₂₀	3	4	4

Таблиця Г.24

Результати експертного оцінювання показників рівня організаційного
забезпечення розвитку ТОВ «Житлобуд-2», відн. од.

(розроблено автором)

Експерти	Показники		
	D_{61}	D_{62}	D_{63}
E ₁	5	6	4
E ₂	4	3	4
E ₃	6	4	5
E ₄	6	5	4
E ₅	4	5	4
E ₆	4	4	5
E ₇	5	4	5
E ₈	3	5	4
E ₉	4	5	4
E ₁₀	5	4	5
E ₁₁	4	5	4
E ₁₂	4	5	3
E ₁₃	5	4	5
E ₁₄	4	5	4
E ₁₅	5	4	5
E ₁₆	6	4	3
E ₁₇	4	5	4
E ₁₈	4	5	3
E ₁₉	5	4	3
E ₂₀	4	5	4

Додаток Д

Багаторівнева система показників оцінки рівня розвитку будівельних показників

Таблиця Д.1

Багаторівнева система показників оцінки рівня розвитку будівельних показників (розроблено автором)

1 рівень	2 рівень	3 рівень
1	2	3
Інтегральний показник розвитку (I_D)	Стейкхолдерний чинник розвитку (D_1)	<p>рівень взаємодії із стейкхолдерами:</p> <p>власники (D_{11});</p> <p>топ-менеджери (D_{12});</p> <p>керівники підрозділів та відділів (D_{13});</p> <p>робітники будівельного підприємства (D_{14});</p> <p>співробітники внутрішніх контролюючих органів за економічною, фінансовою, логістичною та іншою діяльністю, які забезпечують фінансово-економічну діяльність (D_{15});</p> <p>співробітники, що забезпечують внутрішній контроль від впливу сукупності різних зовнішніх чинників, у тому числі від наслідків агресії РФ (D_{16});</p> <p>співробітники внутрішніх проектних відділів, що забезпечують розробку будівельних проектів (D_{17});</p> <p>співробітники, що здійснюють соціальне забезпечення (D_{18});</p> <p>співробітники інформаційного забезпечення будівельного підприємства (D_{19});</p> <p>представники підприємств, що здійснюють матеріально-технічне забезпечення будівельної компанії (D_{110});</p> <p>представники логістичних компаній (D_{111});</p> <p>представники проектних організацій (D_{112});</p> <p>представники, що забезпечують зовнішній фінансово-економічний контроль (D_{113});</p> <p>представники, що забезпечують інший зовнішній контроль за діяльністю будівельного підприємства (D_{114});</p> <p>представники фінансово-економічних установ, що взаємодіють з будівельним підприємством (D_{115});</p> <p>представники органів державної влади (D_{116});</p> <p>представники органів місцевої влади (D_{117});</p> <p>представники органів державного архітектурного та іншого будівельного контролю (D_{118});</p> <p>представники, що здійснюють зовнішнє соціальне забезпечення (D_{119});</p>

Продовження табл. Д.1

1	2	3
		<p>представники зовнішніх інформаційних компаній, що забезпечують взаємодію із будівельними підприємствами (D_{120}); замовники (D_{121}); підрядники (D_{122}); представники інших зовнішніх стейкхолдерів (D_{123}).</p>
	<p>Інвестиційно-інноваційний чинник розвитку (D_2)</p>	<p>рівень взаємодії із вітчизняними інвесторами (D_{21}); рівень взаємодії із міжнародними інвесторами (D_{22}); рівень застосування державних інвестицій (D_{23}); рівень застосування приватних інвестицій (D_{24}); рівень розробки та реалізації інвестиційних проектів внаслідок агресії РФ (D_{25}); рівень розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{26}); рівень взаємодії із державними установами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{27}); рівень взаємодії із іншими стейкхолдерами щодо розробки та реалізації інноваційних проектів будівельними підприємствами (D_{28}); ступінь впровадження та застосування інновацій будівельними підприємствами (D_{29}).</p>
	<p>Чинник фінансово-економічного стану будівельних підприємств (D_3)</p>	<p>зміна індексу обсягів виробництва будівельної продукції у будівельній сфері (D_{31}); зміна індексу формування та використання необоротних активів у будівельній сфері (D_{32}); зміна індексу формування та використання оборотних активів у будівельній сфері (D_{33}); зміна індексу формування та використання власного капіталу у будівельній сфері (D_{34}); зміна індексу формування та використання поточних зобов'язань у будівельній сфері (D_{35}); зміна індексу валового регіонального продукту (D_{36}); зміна індексу соціального забезпечення (D_{37}); зміна коефіцієнту фондоддачі основних засобів будівельного підприємства (D_{38}); зміна коефіцієнту оборотності оборотних активів будівельного підприємства (D_{39}); зміна коефіцієнту поточної ліквідності будівельного підприємства (D_{310}); зміна коефіцієнту фінансової стійкості будівельного підприємства (D_{311}).</p>

Продовження табл. Д.1

1	2	3
	Рівень стратегічного забезпечення розвитку будівельних підприємств (D_4)	наявність стратегічних планів розвитку будівельного підприємства (D_{41}); рівень реалізації стратегічних напрямів на будівельному підприємстві (D_{42}); визначені та реалізуються сценарії розвитку будівельного підприємства (D_{43}); визначені та застосовуються інструменти стратегічного забезпечення будівельного підприємства (D_{44}); наявність структурного підрозділу, що забезпечує стратегічний розвиток будівельного підприємства (D_{45}).
	Рівень ефективності маркетингової діяльності будівельних підприємств (D_5)	рівень впливу внутрішнього маркетингового середовища на діяльність будівельного підприємства (D_{51}); рівень впливу зовнішнього маркетингового середовища на діяльність будівельного підприємства (D_{52}); рівень ефективності функціонування маркетингового стейкхолдерного середовища (D_{53}); рівень застосування маркетингового інструментарію на будівельному підприємстві (D_{54}); наявність структурного підрозділу, що забезпечує маркетингову діяльність будівельного підприємства (D_{55}); рівень формування та реалізації маркетингової стратегії БП (D_{56}); рівень розробки та реалізації брендової політики будівельного підприємства (D_{57}).
	Рівень організаційного забезпечення розвитку будівельних підприємств (D_6)	рівень змін та трансформації управлінської структури будівельних підприємств (D_{61}); рівень формування організаційної культури у контексті розвитку будівельних підприємств (D_{62}); рівень забезпечення та застосування нормативно-правового забезпечення розвитку будівельних підприємств (D_{63}).

Додаток Ж

Характеристика шкал, що застосовуються для оцінки чинників розвитку будівельних підприємств

Таблиця Ж.1

Характеристика значень, що застосовуються для попарного порівняння системних чинників за шкалою Т. Сааті, відн. од. за даними [29, 259, 260, 261]

Значення	Рівень	Характеристика
1	2	3
0,111	відсутній	не забезпечені напрями розвитку будівельних підприємств, відсутній інструментарій його функціонування, не створені умови трансформації організаційного забезпечення, орієнтованого на організаційні зміни у контексті розвитку БП, не сформована корпоративна культура, відсутність реагування на зміни у нормативно-правовому забезпеченні. Спостерігається значне падіння показників фінансового стану, порушені стейкхолдерні зв'язки, відсутні напрями стратегічного розвитку будівельних підприємств, не сформовані стейкхолдерні відносини, напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, не здійснюється маркетингова діяльність.
0,143	незначний	сформовані окремі напрями формування організаційного забезпечення, проте відсутні дієвий інструментарій реагування на зміни, що відбуваються в управлінській структурі будівельних підприємств, корпоративній культурі, нормативно-правовому забезпеченні. Визначені показники фінансового стану БП не відповідають нормативним значенням, розбалансовані стейкхолдерні відносини, напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної діяльності, маркетингова діяльність між її структурними елементами.
0,2	низький	низька активність реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, зміни у нормативно-правовому забезпеченні. Низькі значення показників фінансового стану БП, на низькому рівні реалізуються напрями стейкхолдерної взаємодії зацікавлених осіб, стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності.
0,333	несуттєвий	визначені окремі напрями та забезпечується їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні. Спостерігається зростання окремих показників фінансового стану, проте їх значення не

Продовження табл. Ж.1

1	2	3
		відповідають нормативним, реалізуються окремі напрями реалізації стейкхолдерних відносин, стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності.
1	помірний	несистемно реалізуються напрями та забезпечується їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні. Спостерігається несистемне зростання показників фінансового стану, проте їх значення не відповідають нормативним, несистемно реалізуються напрями стейкхолдерної взаємодії зацікавлених осіб, стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності.
3	суттєвий	реалізуються напрями та забезпечується їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує позитивні зрушення у системі розвитку. Спостерігається зростання показників фінансового стану, окремі їх значення відповідають нормативним, реалізуються напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності, сформовані окремі стейкхолдерні зв'язки, що призводить до позитивних зрушень щодо розвитку будівельних підприємств.
5	високий	активно реалізуються напрями та забезпечується їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує формування системного середовища розвитку БП. Спостерігається зростання показників фінансового стану, окремі їх значення перевищують нормативні, реалізуються напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності, здійснюється взаємодія між стейкхолдерами, що забезпечує формування системного середовища розвитку будівельних підприємств.
7	значний	активно реалізуються напрями та забезпечується перманентне їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує формування нового порівняно зі «старим» станом, яке призводить до зростання ефективності діяльності. Спостерігається зростання показників фінансового стану, їх значення перевищують нормативні, перманентно реалізуються напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності, що забезпечує розвиток БП, зростає ефективність взаємодії між групами стейкхолдерами.

Закінчення табл. Ж.1

1	2	3
9	абсолютний	системно реалізуються напрями та забезпечується перманентне їх реагування на зміни в управлінській структурі будівельних підприємств, формування корпоративної культури, змін у нормативно-правовому забезпеченні, що забезпечує формування системного середовища розвитку БП. Спостерігається системне зростання показників фінансового стану, їх значення перевищують нормативні, системно реалізуються напрями стратегічного розвитку, інвестиційно-інноваційної та маркетингової діяльності, що забезпечує розвиток БП, забезпечується перманентне зростання ефективності взаємодії між групами стейкхолдерами.

Таблиця Ж.2

Шкала значень інтегрального показника розвитку будівельних підприємств, відн. од. (розроблено автором)

Значення інтегрального показника	Рівень	Характеристика
1	2	3
0	відсутній	відсутня реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, не сформована організаційна культура компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання не враховується нормативно-правове забезпечення та його трансформації. Перманентно знижується фінансово-економічний стан БП, показники якого значно нижче нормативних значень, не реалізуються інвестиційно-інноваційна діяльність, відсутні стейкхолдерні зв'язки, що впливають на розвиток будівельних підприємств, не сформовано їх стратегічне забезпечення, відсутні напрями формування та реалізації маркетингової діяльності
0,01 – 2	Несуттєвий	визначена реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, не сформована організаційна культура компаній, проте визначені окремі напрями її здійснення, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання враховуються лише окремі положення нормативно-правового забезпечення. Перманентно знижується фінансово-економічний стан БП, більшість показників якого значно нижче нормативних значень, реалізуються окремі проекти

Продовження табл. Ж.2

1	2	3
		інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечується взаємодія з окремими стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, не сформовано їх стратегічне забезпечення, проте формуються окремі стратегічні напрями
2,01 – 4	низький	визначена низька реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, визначено низький рівень організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання визначено низький рівень нормативно-правового забезпечення. Низькі значення показників фінансово-економічного стану БП, низькі темпи реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності, низький рівень здійснення стейкхолдерних відносин, що впливають на розвиток будівельних підприємств, на низькому рівні сформовано стратегічне забезпечення
4,01 – 6	помірний	визначена несистемна реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, несистемно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання визначено несистемний рівень застосування та врахування нормативно-правового забезпечення. Окремі значення показників фінансово-економічного стану БП відповідають нормативним, несистемно реалізуються окремі напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечуються окремі напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, несистемно формується й реалізується стратегічне забезпечення
6,01 – 8	високий	визначена висока реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, перманентно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання визначено врахування положень нормативно-правового забезпечення та змін, які відбуваються у ньому. Забезпечується зростання показників фінансово-економічного стану БП, окремі з яких перевищують нормативні, реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечуються напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, формується й реалізується стратегічне забезпечення

Закінчення табл. Ж.2

1	2	3
8,01 – 9,99	суттєвий	визначена активна реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, активно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання активно враховуються положення нормативно-правового забезпечення та змін, які відбуваються у ньому. Забезпечується зростання показників фінансово-економічного стану БП, значення яких перевищують нормативні в окремому періоді, активно реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, активно забезпечуються напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, активно формується й реалізується стратегічне забезпечення.
10 і більше	абсолютний	визначена системна реакція на зміни в управлінській структурі для забезпечення розвитку будівельних підприємств, системно реалізуються напрями формування організаційної культури компаній, для забезпечення розвитку суб'єктів господарювання системно застосовуються положення нормативно-правового забезпечення та враховуються зміни, що відбуваються у ньому. Системно забезпечується зростання показників фінансово-економічного стану БП, значення яких перевищують нормативні, системно реалізуються напрями інвестиційно-інноваційної діяльності, системно забезпечуються напрями взаємодії із стейкхолдерами, що впливають на розвиток будівельних підприємств, системно формується й реалізується стратегічне забезпечення.

Додаток 3

Акт № 3/1

про впровадження результатів дисертаційної роботи

складено «20» лютого 2013

Ми, що нижче підписалися, представники *Виконавця*, професор кафедри земельного адміністрування та геоінформаційних систем, д.е.н., проф. Мамонов К. А. та здобувач кафедри економіки та маркетингу Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова, Дмитренко А. А. з однієї сторони; і представник *Замовника*, директор International company project and real estate management, м. Варна, Болгарія І. Стефанов, з іншої сторони, цим актом підтверджуємо факт впровадження в практичну діяльність розробок, моделей, алгоритмів та висновків дисертаційної роботи, що подається здобувачем Дмитренком А. А. на здобуття ступеня доктора філософії, які полягають у:

– застосуванні результатів економіко-математичного моделювання впливу системних чинників на інтегральний показник розвитку будівельних підприємств;

- розробці проектних пропозицій щодо науково обґрунтованих рекомендацій забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Роботу здобув

Від виконавця

 д.е.н., проф. Мамонов К. А.
 Дмитренко А. А.

Роботу прийняв

Від замовника

 Стефанов

Акт № 21

про впровадження результатів дисертаційної роботи

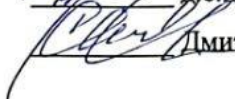
складено «10» ЖОВТНЯ 2023

Ми, що нижче підписалися, представники *Виконавця*, професор кафедри земельного адміністрування та геоінформаційних систем, д.е.н., проф. Мамонов К. А. та здобувач кафедри економіки та маркетингу Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова Дмитренко А. А. з однієї сторони; і представник *Замовника*, директор ПАТ «Південспецатоменергомонтаж» Гармаш О. О. з іншої сторони, цим актом підтверджуємо факт впровадження в практичну діяльність розробок, моделей, алгоритмів та висновків дисертаційної роботи, що подається здобувачем Дмитренком А. А. на здобуття ступеня доктора філософії, які полягають у:

- застосуванні теоретико-методичного підходу до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств;
- формуванні та застосуванні організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств;
- використанні організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Роботу виконав

Від виконавця

 д.е.н., проф. Мамонов К. А.
 Дмитренко А. А.

Роботу прийняв

Від замовника

 директор
 ПАТ «Південспецатоменергомонтаж» Гармаш О. О.

ТОВ «ГИС КОНСАЛТИНГ»
ЄДРПОУ: 43541945
61140, М. ХАРКІВ, ПРОСП. ГАГАРИНА 74, 51

GIS-CONS@UKR.NET
+380 93 428 92 34

Акт № 1710/23

про впровадження результатів дисертаційної роботи
складено 23 жовтня 2023 р.

Ми, що нижче підписалися, представники *Виконавця*, професор кафедри земельного адміністрування та геоінформаційних систем, д.е.н., проф. Мамонов К.А. та здобувач кафедри економіки та маркетингу Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова Дмитренко А.А. з однієї сторони; і представник *Замовника*, директор ТОВ «ГИС КОНСАЛТИНГ», к.т.н. Штерндок Е.С. з іншої сторони, цим актом підтверджуємо факт впровадження в практичну діяльність розробок, моделей, алгоритмів та висновків дисертаційної роботи, що подається здобувачем Дмитренко А. А. на здобуття ступеня доктора філософії, які полягають у:

- застосуванні напрямів оцінки рівня розвитку будівельних підприємств, враховуючи особливості їх діяльності;
- реалізації багаторівневої системи показників, що застосовується для оцінки розвитку будівельних підприємств.

Роботу здобув
Від виконавця

Роботу прийняв
Від замовника
Директор ТОВ «ГИС КОНСАЛТИНГ»

 д.е.н., проф. Мамонов К.А. Дмитренко А.А.

 Штерндок Е.С.

 Дмитренко А.А.

 Штерндок Е.С.

Підпис К.А. Мамонов

Засвідчую:
 відділ кадрів

" " 20

ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ТА
СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

INSTITUTE OF VALUATION
AND FORENSIC SCIENCES

ТОВ «ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ТА СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ», код ЄДРПОУ 34987564
Україна, 61033, м. Харків, в/с №7075, e-mail: office@iose.expert, www.iose.expert
тел.: +38 (095) 533-12-00, +38 (098) 533-12-00, +38 (063) 533-12-00

INSTITUTE OF VALUATION AND FORENSIC SCIENCE LLC, EDРPOУ №34987564
P.O.Box 7075, Kharkiv 61033, Ukraine, e-mail: office@iose.expert, www.iose.expert
tel.: +38 (095) 533-12-00, +38 (098) 533-12-00, +38 (063) 533-12-00

АКТ № 18
про впровадження результатів
дисертаційної роботи

складено «23» жовтня 2023 року

Ми, що нижче підписалися, представники *Виконавця*, професор кафедри земельного адміністрування та геоінформаційних систем, д.е.н., проф. Мамонов К. А. та здобувач кафедри економіки та маркетингу Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова Дмитренко А. А. з однієї сторони; та представник *Замовника*, директор ТОВ «ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ТА СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ», к.е.н. Гой Василь Васильович з іншої сторони, цим актом підтверджуємо факт впровадження в практичну діяльність розробок, моделей, алгоритмів та висновків дисертаційної роботи, що подається здобувачем Дмитренко А. А. на здобуття ступеня доктора філософії, які полягають у:

- формуванні напрямів оцінки розвитку будівельних підприємств, враховуючи вплив чинників, які впливають на цей процес;
- реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Роботу виконав
Від виконавця

Роботу прийняв
Від замовника

д.е.н., проф. Мамонов К. А.

Директор ТОВ «ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ТА СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ»

Дмитренко А. А.

Гой В. В.

Підпис *Мамонов К. А.*

Засвідчую:

Гой В. В. відл. кадрів

www.iose.expert
e-mail: office@iose.expert
tel.: +38 (095) 533-12-00
tel.: +38 (098) 533-12-00
tel.: +38 (063) 533-12-00
61033, в/с 7075, м. Харків, Україна

www.iose.expert
e-mail: office@iose.expert
tel.: +38 (095) 533-12-00
tel.: +38 (098) 533-12-00
tel.: +38 (063) 533-12-00
P.O. Box 7075, Kharkiv 61033, Ukraine

ДОВІДКА
про впровадження у навчальний процес
результатів дисертаційної роботи
здобувача кафедри «Економіки та маркетингу»
Дмитренка А. А.
за темою:
«Організаційно-економічне забезпечення розвитку будівельних
підприємств»

Ректорат Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова підтверджує впровадження у навчальний процес результатів дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії Дмитренка А. А. здобувача кафедри економіки та маркетингу за темою «Організаційно-економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств». Особливого значення мають розробки щодо:

- визначення розвитку будівельних підприємств;
- формування та використання організаційно-економічного забезпечення розвитку будівельних підприємств;
- розробки та застосування організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку будівельних підприємств.

Розробки та рекомендації запропоновані автором впроваджено в навчальний процес при викладанні таких дисциплін як «Економіка розвитку», «Відкриті інновації та цифрова трансформація економіки», «Технологія і організація аналітичної діяльності в економіці», «Інноватика в будівництві», у курсовому та дипломному проектуванні студентів.

Завідувач кафедри
 економіки та маркетингу
 «20» вересня 2023 р.

Матвеева Н. М.

Додаток К

Перелік публікацій здобувача

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Дмитренко А.А. Концептуальні положення щодо визначення розвитку будівельних підприємств // Комунальне господарство міст. 2023. Том 7, випуск 181. С. 2–6. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-7-181-2-6>.
2. Дмитренко А.А. Організаційно-економічне забезпечення розвитку будівельних підприємств // Наука і техніка сьогодні. 2023. № 11(25). С. 267–273. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-11\(25\)-267-273](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-11(25)-267-273)
3. Дмитренко А.А. Теоретико-методичний підхід до оцінки рівня розвитку будівельних підприємств // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. 2023.
4. Дмитренко А.А., Вень МінМін, Мамонов К.А., Грицьков Є.В. Розвиток онлайн освіти для забезпечення функціонування університету // Комунальне господарство міст, 2023, том 5, випуск 179. С. 15–19. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-5-179-15-19>
5. Дмитренко А.А., Вень МінМін, Грицьков Є.В., Коваленко Л.Б. Дослідження чинників, що впливають на розвиток онлайн освіти // Наука і техніка сьогодні. 2023. № 8(22). С. 64–76. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-8\(22\)-64-76](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-8(22)-64-76)
6. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Науково обґрунтовані рекомендації забезпечення розвитку будівельних підприємств // Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА». 2023. № 9 (77), том 1. С. 68–74. DOI: 10.25313/2520-2294-2023-9-9197
7. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Стан та особливості розвитку будівельних підприємств // Економічний аналіз. 2023. Том 33. № 3. С. 165–170. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.165>

8. Дмитренко А.А., Мамонов К.А., Гой В.В., Коваленко Л.Б. Сучасний інструментарій забезпечення розвитку будівельних підприємств // Наукові інновації та передові технології. 2023. № 12(26). С. 385–394. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12\(26\)-385-394](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12(26)-385-394)

Результати дослідження апробовані на міжнародних науково-практичних конференціях:

- VI Міжнародна науково-практична конференція «Modern problems of science, education and society» (Київ, 2023) (дистанційна);
- VI Міжнародна наукова конференція «Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень» (Дніпро, 2023) (заочна);
- XXVIII Міжнародна науково-практична конференція «Unusual methods of development of science and thoughts» (Мадрид, 2023) (заочна);
- XXVIII Міжнародна науково-практична конференція Science and development of methods for solving modern problems (Мельбурн, 2023) (дистанційна);
- 35-та Міжнародна науково-практична конференція «Modern aspects of modernization of science: status, problems, development trends» (Стамбул, 2023) (дистанційна);
- V Міжнародна науково-практична конференція «Formation of innovative potential of world science» (Тель Авів, 2023) (заочна);
- VI Міжнародна науково-практична конференція «Recent scientific investigation» (Осло, 2023) (заочна);
- X Міжнародна науково-практична конференція «SCIENTIFIC RESEARCH IN THE MODERN WORLD» (Торонто, 2023) (дистанційна).